

Materialesamling til Hovedstadskommissionens
betænkning.

Bilag a-d.

Indenrigsministeriet
December 1995

Betænkning nr. 1307 fra Hovedstadskommissionen om hovedstadsområdets fremtidige struktur.

Udgiver: Indenrigsministeriet
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Tlf.: 33 92 33 80
Fax: 33 11 12 39

Tryk: J.H. Schultz Grafisk A/S

Betænkningen: ISBN 87-601-5907-3
Materialesamling. Bilag a-d: ISBN 87-601-5908-1
Materialesamling. Bilag e-j: ISBN 87-601-5910-3
Materialesamling. Bilag k-1: ISBN 87-601-5911-1
Den samlede betænkning: ISBN 87-601-5913-8
Resumé - vurderinger og forslag: ISBN 87-601-5917-0

Oplag: Betænkningen: 5.000 stk.
Hver af de 3 materialesamlinger: 2.000 stk.
Resumé: 3.000 stk.

Betænkningen er tilgængelig på Internet på: <http://www.schultz.dk>

Pris: 125 kr. inkl. moms pr. bind. 400 kr. inkl. moms for alle 4 bind samlet.
30 kr. inkl. moms for resumé - vurderinger og forslag.

Publikationerne kan købes ved henvendelse til:

Indenrigsministeriet
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Tlf.: 33 92 36 66
Fax: 33 11 12 39

eller

Statens Information, INFOservice
Postbox 1103
1009 København K
Tlf.: 33 37 92 28
Fax: 33 37 92 99

eller
Tlf.:

J.H. Schultz Grafisk A/S
Herstedvang 10-12
2620 Albertslund
43 63 23 00
Fax: 43 63 19 79

Redaktionen er afsluttet den 19. december 1995

Bilag a. De hidtidige overvejelser om den kommunale struktur i hovedstadsområdet

1. Indledning.	11
2. Kommunalreformen 1970.	11
2.1. Kommunesammenlægningerne.	11
2.2. Principperne for den kommunale inddeling.	11
2.3. Inddelingsreformen for de tre store provinsby- er.	12
2.4. Baggrunden for principperne bag inddelings- reformen.	12
2.5. Virkningen af kommunesammenlægningerne.	13
2.6. Kommunalreformen og hovedstaden.	13
3. Hovedstadsreformen 1974.	14
3.1. Tidlige overvejelser om kommunestrukturen i hovedstaden.	14
3.2. Hovedstadskommissionen af 1939.	15
3.3. Hovedstadskommunernes Samråd.	16
3.4. Hovedstadsreformudvalget af 1970.	17
3.5. Opfølgningen på Hovedstadsreformudvalgets betænkning.	19
3.6. Kommunesammenlægninger i Københavns amt	20
4. Hovedstadsrådets virke fra 1974 til 1989.	20
4.1. Hovedstadsrådets oprettelse og opgaver.	20
4.2. Den efterfølgende debat om Hovedstadsrådet og strukturen i hovedstadsområdet	23
4.3. Overvejelserne om afvikling af Hovedstadsrå- det	26
4.4. Loven om ophævelse af Hovedstadsrådet - 1989.	27
5. De efterfølgende initiativer vedrørende ho- vedstadens struktur.	28

5.2. Hovedstadens Udviklingsråd.	29

Bilag b. Tidligere økonomiske initiativer vedrørende hovedstadsområdet

1. Indledning.	31
2. Den historiske udvikling i hovedstadsudligningen.	31
2.1. København, Frederiksberg og Gentofte-udligningen af 1937.	31
2.2. Indførelse af vækstkommunalt tilskud.	33
2.3. Udligningsreformen i 1973.	34
2.4. Udligningsreformen i 1979 og 1980.	35
2.5. Reformen i 1983.	37
2.6. Indførelse af "statsfinansieret" udligning.	38
2.7. Forslag til ændring af hovedstadsudligningen - L 202- 1992.	38
2.8. Regeringens udligningsreform 1995.	39
3. Særligt om udligning af udgifter til udlændinge.	40

Bilag c. Beskrivelse af byudvikling og planlægning vedrørende hovedstadsområdet

1. Byudviklingen og planlægningen før 1990 - før Fingerplanen.	42
2. Fra Fingerplanen til Hovedstadsrådet.	46
2.1. Fingerplanen.	46
2.2. Principskitsen.	48
2.3. Første-etapeplanen.	48
2.4. Køge Bugt-området og Roskilde-fingeren.	50
2.5. København.	50
2.6. Landsplanlægning og kommunalreform.	52
3. 1970-90 - Hovedstadsrådets virke.	52

3.1. Egnspanrådets regionplanlægning og Hovedstadsrådets Regionplan 1973 m.v.	52
3.2. Hovedstadsrådets øvrige virksomhed.	56
3.3. Regionplan 1989.	56
3.4. Regionplanen og "det grønne".	57
3.5. Statslig godkendelse af Regionplan 1989.	59
4. Vurdering af Hovedstadsrådet som regionplanmyndighed.....	60
5. Byudviklingen og planlægningen efter 1990. Lovgivning, instanser og kompetencer.....	61
5.1. Planloven generelt.	61
5.2. Specielle bestemmelser for hovedstadsområdet	62
5.3. Om kommuneplanopgaven i hovedstadsområdet	62
5.4. Miljø- og energiministerens rolle som planmyndighed i hovedstadsområdet	63
6. Grundlag og målsætninger for planlægningen efter 1990.....	64
6.1. Planlægningens nyorientering.	64
6.2. Datasamarbejde m.v.	65
6.3. Regionplanrevision 1997.	67
7. Særlige organisationer etableret.....	68
8. Vurdering af planlægningen 1990-95.	69

Bilag d. Statistisk og økonomisk beskrivelse af hovedstadsområdet

1. Indledning.	71
2. Strukturelle forhold for kommunerne i hovedstadsområdet.....	73
2.1. Indledning.	73
2.2. Befolkningsforhold i hovedstadsområdet	76

2.2.2. Befolkningens alderssammensætning.	79
2.2.3 Befolkningstætheden.	84
2.2.4. Udenlandske statsborgere i hoved- stadsområdet	89
2.3. Boligerne i hovedstadsområdet	96
2.3.1. Indledning.	96
2.3.2. Udviklingen i de forskellige områder in- denfor hovedstadsområdet	96
2.3.3. Boligbyggeriet	97
2.3.4. Almennyttige og private boliger.	104
2.3.5. Boligernes standard.	105
2.3.6. Boligernes størrelse.	105
2.3.7. Husstandsstørrelse.	108
2.4. Indkomster i hovedstadsområdet	110
2.4.1. Gennemsnitlige indkomster og fradrag i hovedstadsområdet	110
2.4.2. Indkomster og fradrag i de enkelte kommuner.	116
2.4.3. Spredning i indkomster.	118
2.5. Beskæftigelsen.	121
2.5.1. Beskæftigede personer med bopæl i hovedstadsområdet	121
2.5.2. Arbejdspladser i hovedstadsområdet	125
2.6. Pendling mellem bopæl og arbejdsplads.	127
2.6.1. Overskud af arbejdspladser i Køben- havn.	127
2.6.2. Pendling mod centrum.	130
2.6.3. Over halvdelen af arbejdsstyrken i ho- vedstadsområdet pendler.	133
2.7. Ledighed i hovedstadsområdet	135
2.7.1. Ledigheden.	135
2.7.2. Ledighedsudviklingen.	135
2.7.3. Beskæftigelsen.	135

2.7.4. Beskrivelse af ledigheden i hoved-	
stadsområdet i 1994.	135
2.7.5. Ledighedsstrukturen i hovedstadsom-	
rådet	139
3. Kommunaløkonomiske forhold for kommu-	
nerne og amtskommunerne i hovedstadsom-	
rådet.....	142
3.1. Indledning.	142
3.2. Kommunale og amtskommunale udgifter i ho-	
vedstadsområdet	146
3.3. Dagpleje og daginstitutioner for børn.	149
3.4. Udgifter til folkeskole og fritidsforanstaltninger	
for de 7-16 årige.	158
3.4.1. Udgifter til folkeskoler.	158
3.4.2. Tosprogede elever.	164
3.4.3. Udgifter til fritidsforanstaltninger.	167
3.4.4. Folkeskoler og fritidsforanstaltninger	
for de 7-16 årige.	172
3.5. Udgifter til ældre.	173
3.6. Indkomstoverførsler.	184
3.6.1. Indledning.	184
3.6.2. De budgetgaranterede områder.	184
3.6.3. Øvrige overførsler.	188
3.6.4. De samlede overførsler.	192
3.7. Sygehuse.	194
3.8. Sygesikring.	199
3.9. Gymnasier.	202
3.10. Kommunernes indtægter.	208
3.10.1. Indledning.	208
3.10.2. Udviklingen i udskrivningsgrundlaget	208
3.10.3. Skatteudskrivning.	215
3.10.4. Udviklingen i kommunernes skatteind-	
tægter.	219

3.10.6. De samlede amts- og primærkommunale skatteindtægters fordeling på skattetyper.	226
3.11. Tilskud og udligning.	228
3.11.1. De primærkommunale indtægter fra tilskud og udligning.	228
3.11.2. De amtskommunale indtægter fra tilskud og udligning.	232
3.12. Samlede kommunale og amtskommunale indtægter.	233
3.12.1. De samlede primærkommunale indtægter.	233
3.12.2. De samlede amtskommunale indtægter.	239
3.12.3. De samlede amts- og primærkommunale indtægter.	240
Appendiks 1. Udenlandske statsborgere, fordelt på udenlandske statsborgere fra 3. lande, asylansøgere, udenlandske statsborgere fra EU, Norden og Nordamerika samt udenlandske statsborgere i alt og kommunens folketal	243
Appendiks 2. Kommuner i hele landet sorteret efter gennemsnitlig bruttoindkomst 1992.	247
Appendiks 3. Kommuner i hele landet sorteret efter fradrag 1992.	251
Appendiks 4. Kommuner i hele landet sorteret efter gennemsnitlig skattepligtig indkomst 1992	255
Appendiks 5. Datagrundlag til regressionsanalyse, hvor udgifter til folkeskole pr. 7-16 årig er responsvariabel, og andelen af tosprogede elever er forklarende variabel	259
Appendiks 6. Datagrundlag til regressionsanalyse, hvor boligsikring pr. indbygger er responsvariabel, og andelen af almennyttigt boligbyggeri er forklarende variabel.	261

Appendiks 7. Datagrundlag til regressionsanalyse, hvor boligydelse pr. indbygger er responsva- riabel, og andelen af personer på 67 år og derover samt andelen af almennyttigt bolig- byggeri er forklarende variable.	.263
Appendiks 8. Det kommunale budget- og regn- skabssystem.	.265
Appendiks 9. Danmarks Statistiks afgrænsning af hovedstadsområdet	.268

Bilag a. De hidtidige overvejelser om den kommunale struktur i hovedstadsområdet

1. Indledning

I dette bilag gives for det første en kort gennemgang af de væsentligste principper i kommunalreformen fra 1970. Dernæst redegøres for de særlige overvejelser om en hovedstadsreform, og resultatet af disse overvejelser i form af Hovedstadsrådet beskrives. Herefter beskrives Hovedstadsrådets funktionsperiode fra 1974 til 1989. Endelig gives der en kort redegørelse for de efterfølgende overvejelser omkring mulighederne for at styrke hovedstadsområdet.

2. Kommunalreformen 1970

2.1. Kommunesammenlægningerne

Den 1. april 1970 gennemførtes kommunalreformen i provinsen. Uden for det snævre hovedstadsområde (København og Frederiksberg Kommuner og kommunerne i Københavns amt) blev 1366 kommuner sammenlagt til 255 nye og større kommuner, og 83 købstæder og 24 amtskommuner indgik i 13 nye amtskommuner fælles for land og by.

2.2. Principperne for den kommunale inddeling

Den nye kommuneinddeling blev tilrettelagt på grundlag af 3 hovedprincipper, der var optaget i lov af 3. juni 1967 om revision af den kommunale inddeling:

- * De nye kommuner skulle have en vis mindstestørrelse - normalt ikke under 5-6.000 indbyggere - der kunne skabe grundlaget for en forsvarlig administration af datidens lokaleopgaver inden for skolevæsenet, den sociale forsyning, vejvæsenet etc.
- * De nye kommuner skulle dannes, så befolkningsmæssigt og erhvervsmæssigt samhørende områder blev placeret i samme kommune, og heri lå specielt, at et samhørende bysamfund normalt skulle udgøre en kommune.
- * Der skulle dannes nye amtskommuner fælles for land og by, som skulle have mindst 200-250.000 indbyggere og afgrænses således,

at der blev taget hensyn til de befolkningsmæssige og erhvervs-mæssige kontakter i landsdelene.

Inddelingsloven, der blev vedtaget enstemmigt af Folketinget, overlod det til indenrigsministeren efter indstilling fra en særlig kommission, Kommunalreformkommissionen, at gennemføre reformen i praksis.

2.3. Inddelingsreformen for de tre store provinsbyer

For de 3 store provinsbyer (Århus, Odense, Aalborg) ønskede Folketinget problemerne forelagt, hvis kommissionen ikke ved forhandling med kommunerne kunne tilvejebringe enighed i lokalområdet. Da dette ikke lykkedes, gennemførte Folketinget den nye inddeling for de 3 store provinsbyer ved lov af 4. juni 1969. Ligesom i den øvrige del af landet blev princippet "ét bysamfund - én kommune" lagt til grund for inddelingen her. Loven blev vedtaget i Folketinget med et betydeligt flertal; kun enkelte medlemmer, overvejende repræsentanter for de implicerede byområder, stemte imod.

De 3 store provinsbykommuner blev dannet ved sammenlægning af et større antal kommuner. Den nye Århus Kommune blev således dannet ved sammenlægning af den gamle købstadskommune med 21 forstads- og omegnskommuner. Kommunen fik et areal på næsten 470 km² og et befolkningsgrundlag på i alt 226.500 indbyggere. Det var mere end en fordobling af indbyggertallet i forhold til den gamle købstadskommune.

2.4. Baggrunden for principperne bag inddelingsreformen

Som grundlag for de 3 principper for den ny kommuneinddeling lå konkrete undersøgelser af forholdene forskellige steder i landet.

Princippet "ét bysamfund - én kommune" var således resultatet af en undersøgelse af forholdene i Vejle by; en undersøgelse der senere blev fulgt op af tilsvarende undersøgelser i andre byområder, bl.a. omfattende undersøgelser omkring de 3 største provinsbyer. Undersøgelserne viste, at der var forskel på de ydelser, som kommunerne stillede til rådighed for borgerne i de forskellige dele af byen, og forskel på de økonomiske vilkår, som de enkelte kommuner arbejdede under. Hensynet til byens udvikling og mulighederne for at tiltrække nye virksomheder, og dermed skaffe nye arbejdspladser, talte afgørende for at samle de økonomiske kræfter i byområdet, og overlade planlægningen og tilrettelæggelsen af byudviklingen til én myndighed. Kun derved kunne det sikres, at lokalområdets borgere kunne bevare ansvaret for tilrettelæggelsen af byens fremtid, og at investeringerne kunne foretages ud fra en samlet vurdering af byområdets behov og muligheder. Enhver opdeling af et byområde i flere administrative enheder måtte nødvendiggøre et

samarbejde mellem enhederne og en økonomisk udligning. Det indebar en risiko for statslig indblanding, i det omfang kommunerne ikke selv kunne sikre den ligelighed og den overordnede styring, som det sammenhængende bysamfund havde behov for.

Principperne for tilrettelæggelsen af den nye amtsinddeling hvilede på en undersøgelse af forholdene på Fyn, hvor 13 enheder (3 amtskommuner og 10 købstadskommuner) havde ansvaret for de overordnede kommunale opgaver. "Fynsundersøgelsen" blev senere fulgt op af en tilsvarende undersøgelse af amtsinddelingen i hele landet. På dette grundlag samt efter en indgående vurdering af de krav, som udviklingen i de større lokalopgaver ville stille til befolkningsunderlag m.v., konkluderedes det, at byerne måtte optages i de nye amtskommuner, og at amtskommunerne måtte have et befolkningsgrundlag på 200.000-250.000 indbyggere. Amtskommuner af den størrelse kunne sikre en rimelig administration af et moderne sygehusvæsen og en række større opgaver inden for de sociale, kulturelle og tekniske områder. Ved købstadsbyernes optagelse i de nye amtskommuner ville amtskommunerne få større skattekraft, men der ville fortsat være betydelige forskelle på de enkelte amtskommuners økonomiske vilkår. En økonomisk udligning mellem amterne var nødvendig, men udligningsordningerne kunne - efter byernes inddragelse - gøres relativt simple.

2.5. Virkningen af kommunesammenlægningerne

Kommunalreformen betød, at der inden for de nye kommuner, herunder de nye bykommuner, blev gennemført en lige behandling af borgerne. De blev genstand for en ensartet beskatning, og de havde lige adgang til den kommunale service. De deltog på samme vilkår i finansieringen af de kommunale driftsudgifter og de kommunale investeringer. Der blev således i provinsens byer gennemført total økonomisk udligning i forhold til de hidtidige kommuner.

2.6. Kommunalreformen og hovedstaden

Kommunalreformen af 1970 omfattede ikke hovedstaden. København og Frederiksberg Kommuner samt kommunerne i Københavns amt var ikke omfattet af inddelingsloven af 1967, men det blev under lovens behandling i Folketinget bebudet, at turen bagefter ville komme til hovedstaden. Kommunerne i Frederiksborg og Roskilde amter var med i reformarbejdet, og der dannedes her nye kommuner i overensstemmelse med de 3 hovedprincipper. Det blev dog tilkendegivet kommunerne, at dette ikke skulle hindre, at områderne senere blev inddraget i overvejelserne om en mere omfattende reform af hovedstadens forhold.

3. Hovedstadsreformen 1974

3.1. Tidlige overvejelser om kommunestrukturen i hovedstaden

Københavns Kommunes grænser har været uændrede siden 1901-02, selvom der i årenes løb er gjort flere forsøg på at få løst inddelingsproblemerne i hovedstaden.

I 1901 indlemmedes Brønshøj Sogn af Brønshøj-Rødovre Kommune og Vigerslev, Valby og Kgs. Enghave sogne af Hvidovre Kommune. I 1902 fulgte indlemmelsen af Sundbyernes Kommune. Ved disse indlemmelser blev Københavns Kommunes areal næsten 3-doblet, og Frederiksberg Kommune kom til at ligge som en enklave i København.

Omkring 1920 indledtes en kraftig udflytning af mindrebemidlede familier fra Københavns Kommune til Rødovre og Hvidovre Kommuner; en udflytning, der skabte store sociale og økonomiske problemer for de 2 kommuner. Indenrigsministeriet nedsatte i 1923 et udvalg til at undersøge forholdene nærmere. Da de to kommuner modsatte sig indlemmelse, indskrænkede udvalget sig til at foreslå en økonomisk bistand fra Københavns Kommune.

I 1920'erne blev der ført drøftelser mellem Københavns og Frederiksberg Kommuner om konkrete løsninger på en række fælles problemer, herunder konsekvenserne af, at en række borgere i Frederiksberg Kommune havde deres arbejde i København. I 1930 nedsatte Indenrigsministeriet en kommission til en vurdering af, i hvilket omfang de økonomiske, sociale og tekniske forhold gjorde et nærmere fællesskab mellem de to kommuner ønskeligt. Udvalget afgav betænkning i 1935. Et flertal af udvalgets medlemmer tilkendegav, at en sammenslutning af de to kommuner ville være den eneste rationelle løsning, men da Frederiksberg Kommunes repræsentanter modsatte sig en sammenlægning, blev udvalgets indstilling begrænset til et forslag om en udligningsordning. Frederiksberg Kommune forlangte imidlertid, at også Gentofte Kommune blev inddraget i en sådan udligning, og problemerne her blev belyst i en særlig betænkning fra 1936. Udvalgsarbejderne resulterede i den særlige lov af 31. marts 1937 om økonomisk udligning mellem København, Frederiksberg og Gentofte Kommuner.

I 1920'erne foretog Københavns Kommune betydelige jordopkøb i nabo-kommunerne, særligt i Gladsaxe og Lyngby-Taarbæk Kommuner, og i slutningen af 1920'erne førte repræsentanter for kommunerne forhandlinger om indlemmelse af de 2 sognekommuner. Drøftelserne blev sat i stå på resulta-

tet af udvalgsarbejdet mellem Københavns og Frederiksberg Kommuner, og da det forelå, var Lyngby-Taarbæk Kommune ikke længere interesseret i at drøfte sammenlægning. Forhandlingerne mellem Københavns og Gladsaxe Kommuner fortsatte, og der var stort set opnået enighed om en indlemmelse og vilkårene herfor, da regeringen i efteråret 1938 traf beslutning om at nedsætte en særlig Hovedstadskommission.

3.2. Hovedstadskommissionen af 1939

Hovedstadskommissionen blev nedsat i sommeren 1939, men på grund af krigen forelå betænkningen først i 1948. Kommissionen nåede ikke til enighed, men et flertal på 15 af de 21 medlemmer foreslog betydelige ændringer i den kommunale struktur i hovedstadsområdet. Forslaget omfattede en indlemmelse af de daværende 3 Amagerkommuner og Gladsaxe, Herlev, Rødovre og Hvidovre Kommuner samt dele af Glostrup og Brøndbyernes Kommuner i Københavns Kommune. Derudover skulle der ved kommunesammenlægninger dannes to nye store kommuner vest for København - en ny Ballerup Kommune og en ny Glostrup Kommune - som sammen med Gentofte, Lyngby-Taarbæk og Søllerød Kommuner skulle bestå som selvstændige omegnskommuner med en kommunal status svarende til Gentofte Kommunes. Københavns Amtskommune skulle ophæves, og omegnskommunerne skulle indgå i et "Omegnskommunernes forbund", der skulle bestyre sygehusvæsenet og visse sundhedsopgaver m.m. Til varetagelse af hovedstadens fælles interesser skulle der etableres et "hovedstadsråd" med repræsentanter for de 5 omegnskommuner og Københavns og Frederiksberg Kommuner. Forslaget rummede en mulighed for en geografisk udvidelse af hovedstadsrådets kompetence til også at omfatte kommuner i Roskilde og Frederiksborg amter.

Der var 3 mindretal til betænkningens forslag, der alle vendte sig imod de omfattende indlemmelser i Københavns Kommune. Et af mindretallene kom fra Frederiksberg Kommunes daværende borgmester, den senere indenrigsminister Aksel Møller. Han var modstander af at danne "en mammutkommune", hvor det ikke ville være muligt at bevare et folkestyre med virkelig interesse for og deltagelse i kommunestyret fra borgernes side. Den rigtige størrelse på en kommune i området var efter hans opfattelse 100-150.000 indbyggere og maksimalt 200.000 indbyggere, og han så gerne Københavns Kommune opdelt i 3 - 4 kommuner. Han understregede, at der burde være én - og kun én - "overkommune" i området, ligesom han mente, at der var behov for en udvidet udligningsordning.

Hovedstadskommissionens flertalsforslag, der var udmøntet i fuldt gennemarbejdet lovforslag med bemærkninger, blev modtaget med skepsis af den daværende socialdemokratiske regering, der ønskede at overveje andre mu-

ligheder, der kunne tilfredsstille såvel Københavns Kommune som omegnskommunerne. Det lykkedes imidlertid ikke at skabe enighed om andre løsninger. I marts 1952 fremsatte Aksel Møller, der nu var blevet indenrigsminister i den nye VK-regering, et lovforslag, der endeligt beseglede kommissionsforslagets skæbne. Han foreslog en selvstændigere status for de københavnske omegnskommuner - svarende til Gentofte Kommunes - og mente, at hovedstadens mange problemer måtte løses etapevis.

3.3. Hovedstadskommunernes Samråd

I 1956 etablerede kommunerne i hovedstadsområdet på frivillig basis et fælles organ "Hovedstadskommunernes Samråd", der kunne rette henstillinger til kommunerne om løsning af fælles problemer og iværksætte undersøgelser. Samrådet var uden besluttende myndighed.

I Hovedstadskommunernes Samråd drøftedes bl.a. mulighederne for et mere fasttømret samarbejde. I 1962 nedsatte samrådet - stærkt provokeret af den socialdemokratiske indenrigsminister Lars P. Jensen - et udvalg, der skulle overveje en reform af samarbejdsstrukturen i området. I december 1963 fremlagde udvalget 2 skitser til en reform - et forslag om en 3-ledsordning baseret på et kommuneforbund og et forslag om en 2-ledsordning, ét amtsråd for området. Ingen af forslagene opnåede den fornødne tilslutning blandt kommunerne. I 1965 udarbejdede samrådet et skitseforslag til et pligtmæssigt kommuneforbund, og dette forslag - der opnåede ret bred tilslutning hos samrådets medlemmer - blev fremsendt til Indenrigsministeriet. Indenrigsministeren fandt dog ikke forslaget egnet som grundlag for et egentligt lovgivningsarbejde. Samrådet optog herefter forhandlinger med Frederiksborg og Roskilde Amtsråd om fælles planlægningsproblemer, og i 1966 opnåedes der enighed om at etablere et egnsplanråd, der skulle stå for den overordnede planlægning i det udvidede hovedstadsområde.

Samarbejdsdrøftelserne i hovedstadsområdet blev i disse år præget af, at kommunalreformbestrebelserne for den øvrige del af landet var ved at tage form. Da forslaget til den ny inddelingslov - der som nævnt ikke omfattede Københavns og Frederiksberg Kommuner og kommunerne i Københavns amt - var til behandling i Folketinget i 1966/67 lød der fra flere sider kraftige opfordringer til kommunerne i hovedstadsområdet om selv at løse deres problemer. Opfordringerne blev gentaget og forstærket under Folketingets behandlinger i 1968/69 af lovforslaget om den ny amtsinddeling, og lovforslaget om den ny kommuneinddeling for de 3 store provinsbyer Århus, Odense og Aalborg.

Kommunerne i hovedstadsområdet havde på det tidspunkt genoptaget reformdrøftelserne, og nedsat et udvalg med professor Bent Christensen som

formand. Det lykkedes heller ikke for dette udvalg at finde frem til en løsning. Det eneste udvalget kunne enes om, var at bemyndige formanden til at fremsende et af ham udarbejdet forslag til Indenrigsministeriet som "et eventuelt anvendeligt grundlag for de videre overvejelser i ministeriet". Efter Bent Christensens forslag skulle der etableres en overbygning på den bestående inddeling ved etablering af et hovedstadsråd med 101 medlemmer, der skulle fordeles på de 5 sekundærkommuner efter folketal. Hovedstadsrådet skulle have besluttende myndighed i relation til egnsplanlægning, sygehusopgaver, vandforsyning, hovedkloakering og rensningsanlæg, kollektiv overfladetraffic samt i øvrigt være et forum for forhandlinger mellem kommunerne om andre fælles anliggender. Ved siden af hovedstadsrådet skulle der dannes 2 selskaber, et trafikselskab og et vandforsyningsselskab.

Bent Christensens skitse blev fremsendt til Indenrigsministeriet i efteråret 1969.

3.4. Hovedstadsreformudvalget af 1970

På det tidspunkt var kommunalreformen for provinsens vedkommende på plads. Byernes grænser var fastlagt af Kommunalreformkommissionen efter princippet "et bysamfund - én kommune", ligesom Folketinget havde vedtaget såvel loven om de 3 store provinsbyer som loven om de nye amtskommuner, der nu også skulle omfatte byerne. Den nye kommuneinddeling i provinsen hvilede således på en 2-leddet ordning - kommuner og amtskommuner.

Nu var turen kommet til hovedstaden. I december 1969 fremsatte det største oppositionsparti, Socialdemokratiet, et lovforslag om at bemyndige Kommunalreformkommissionen til at løse også hovedstadens problemer, og dermed udnytte de erfaringer, der var opnået gennem arbejdet i provinsen. Men VKR-regeringen foretrak et særligt reformudvalg til at vurdere forholdene i hovedstaden. Den 5. maj 1970 nedsatte den konservative indenrigsminister Hovedstadsreformudvalget, der fik til opgave at overveje, hvilke ændringer i de bestående kommunale forhold m.m. i hovedstadsområdet, der måtte anses for ønskelige for at tilvejebringe "et hensigtsmæssigt, administrativt og økonomisk grundlag for den fremtidige varetagelse af de kommunale og amtskommunale samt andre fælles opgaver inden for området". Udvalget - der i modsætning til Kommunalreformkommissionen ikke fik besluttende myndighed, men alene skulle overveje og undersøge - fik 17 medlemmer, der overvejende bestod af repræsentanter for de politiske partier, de kommunale organisationer og kommunerne i området.

Udvalgets sekretariat tilvejebragte et meget omfattende basismateriale om forholdene i Hovedstadsområdet. Materialet indeholdt en analyse og vurde-

ring af de befolkningsmæssige og erhvervsmæssige forhold i området, og en gennemgang og vurdering af kommunernes administration af de større opgaver samt en analyse af de forskelligartede økonomiske forhold i kommunerne. På det grundlag blev drøftelserne ført i udvalget, hvor der meget hurtigt kunne konstateres enighed om, at en løsning efter modellen for provinsbyerne - "ét bysamfund - én kommune" - ikke kunne komme på tale. En kommune med et areal på 2.850 km² og et indbyggertal på 1.752.500 indbyggere ville føre til "en næsten total prisgiv else af det lokale selvstyre i området".

Udvalgets overvejelser blev begrænset til en vurdering af fordele og ulemper ved etablering af enten en stor-amtsløsning eller en 3-leddet organisationsform med en overbygning over områdets 5 sekundærkommuner. Det var denne sidste model, der vakte medlemmernes interesse. Det blev udarbejdet skitser for et sådant organs varetægelse af planlægningsopgaver, trafikopgaver, vandforsyning og vandaflledning, ligesom der blev skitseret løsninger med en udvidet udligning af forskellene i kommunernes skatteevne og udgifts- og investeringsbehov. Også spørgsmålet om valgmetode, direkte eller indirekte valg, og spørgsmålet om skatteudskrivning, direkte skat på borgerne eller en fordeling af udgifterne på kommunerne, blev analyseret og drøftet.

På et meget fremskredent stade af udvalgets drøftelser rejste Socialdemokratiets repræsentant i udvalget spørgsmålet om i stedet at etablere et storamt for området. Han fulgte imidlertid ikke forslaget op, og det blev derfor ikke genstand for nærmere overvejelser.

Den 30. april 1971 afgav udvalget sin betænkning, hvor et klart flertal af udvalgets medlemmer gik ind for etablering af et 3-leddet administrativt system for hovedstaden gennem oprettelsen af et hovedstadsråd. Rådet skulle have opgaver inden for regionsplanlægning, trafik, hovedkloakering og rensningsanlæg, vandindvinding samt sygehusplanlægning. Rådet skulle have 37 medlemmer, der skulle vælges ved indirekte valg - mandaterne skulle fordeles mellem partierne på grundlag af de opnåede stemmetal ved valgene til sekundærkommunerne. Rådets virksomhed skulle finansieres ved direkte beskatning, hvor skatterne skulle opkræves som et tillæg til de amtskommunale skatter. Udvalget foreslog endvidere en særlig udligningsordning såvel på det kommunale som det amtskommunale niveau. Gennem ordningen sigtedes mod en udligning af forskelle i såvel beskatningsevne som i udgiftsbehov.

Der var en række særudtalelser i betænkningen, der hovedsagelig gik på valgsystemet, opgavernes omfang og den forestående udligningsordning.

Kun én af særudtalelserne tog direkte afstand fra forslaget om et hovedstadsråd - det var Socialdemokratiets repræsentant, der fastholdt sit forslag om et hovedstadsamt. Venstres repræsentant i udvalget bakkede flertalsindstillingen op, men foreslog Københavns og Frederiksberg Kommuner samt de 3 Amagerkommuner samlet i et 4. amt.

3.5. Opfølgningen på Hovedstadsreformudvalgets betænkning

Hovedstadsreformudvalgets betænkning blev den 30. april 1971 afleveret til den daværende VKR-regering, der indledte en omfattende høringsprocedure over betænkningen og de ledsagende lovforslag. I oktober 1971 blev regeringen afløst af en socialdemokratisk mindretalsregering. Først i begyndelsen af 1972 fik Folketinget lejlighed til at drøfte hovedstadsreformen, og det skete på grundlag af ikke mindre end 3 udspil.

Den 10. februar 1972 fremsatte radikale folketingsmedlemmer lovforslag om etablering af et hovedstadsråd, der stort set var identiske med de skitseforslag, der var optaget i Hovedstadsreformudvalgets betænkning. Den 3. marts 1972 fremsatte den socialdemokratiske indenrigsminister lovforslag om oprettelse af et hovedstadsamt, og få dage efter kom et udspil fra de konservative i form af et forslag til folketingsbeslutning om etablering af 3 organer til varetagelse af områdets fællesopgaver - et planlægningsråd, et interessentskab for kollektiv trafik og et interessentskab for hovedkloakering, rensningsanlæg og vandindvinding.

Det lykkedes ikke i folketingssamlingen 1971/72 at tilvejebringe enighed om eller et flertal for en løsning af hovedstadens problemer. I starten på folketingssamlingen 1972/73 blev de 3 oplæg genfremsat, stort set identiske med de tidligere forslag, dog med den forskel, at repræsentanter for Venstres folketingsgruppe nu tilsluttede sig de radikales forslag om et hovedstadsråd.

I foråret 1973 blev der indgået forlig mellem "de 4 gamle partier" om en hovedstadsordning byggende på et hovedstadsråd som fællesorgan for de 5 sekundærkommuner. Rådet skulle have 37 medlemmer, valgt ved direkte valg af partiernes valggrupper i områdets 5 sekundærkommunale råd. Hovedstadsrådet skulle have opgaver svarende til de af Hovedstadsreformudvalget foreslåede, dog med en lidt ændret afgrænsning i forhold til vandforsyning og forureningsbekæmpelse. Rådets virksomhed - herunder støtte til særlige aktiviteter i kommunerne - skulle finansieres ved påligning af bidrag på de 5 sekundærkommuner, altså ved indirekte beskatning. I forbindelse med etablering af hovedstadsrådet skulle der gennemføres en særlig hovedstadsudligning.

Der var enighed om, at loven skulle optages til revision i folketingsåret 1976/77. Regeringen fremhævede, at der deri lå et ønske om at få etableret et hovedstadsamt fra 1978, således at hovedstadsrådet alene blev et overgangsorgan. Lovkomplekset, der omfattede i alt 5 lovforslag, blev vedtaget af Folketinget den 6. juni 1973. Den ny hovedstadsordning trådte i kraft den 1. april 1974.

3.6. Kommunesammenlægninger i Københavns amt

I tilknytning til den indledende behandling af lovkomplekset i folketingsåret 1971/72 vedtog Folketinget en særlig lov om revision af den kommunale inddeling i Københavns amtsrådsreds (lov nr. 283 af 7. juni 1972). Det blev her overladt til Kommunalreformkommissionen at vurdere den bestående inddeling og sikre, at kommunerne i området fik en størrelse og en afgrænsning, der kunne give borgerne den bedst mulige service.

På grundlag af kommissionens forslag blev der gennemført en del grænse-reguleringer i området og 3 kommunesammenlægninger, men den ene sammenlægning (af Ledøje-Smørum og Ballerup-Måløv Kommuner) blev kort efter ophævet af Folketinget ved en særlig lov. Den ændrede inddeling fik virkning fra 1. april 1974.

4. Hovedstadsrådets virke fra 1974 til 1989

4.1. Hovedstadsrådets oprettelse og opgaver

Hovedstadsrådet blev oprettet ved lov med virkning fra 1. april 1974¹. Loven var som nævnt en del af et lovkompleks på yderligere fire love, der omfattede udligning i hovedstadsområdet, sygehusplanlægning, regionsplanlægning og den kollektive personbefordring.

Efter loven om Hovedstadsrådet omfattede hovedstadsordningen Københavns og Frederiksberg Kommuner samt Københavns, Frederiksborg og Roskilde amtskommuner.

Hovedstadsrådet fik 37 medlemmer, valgt ved indirekte valg blandt medlemmerne af kommunalbestyrelserne og amtsrådene i hovedstadsområdet. Det var de forskellige partiers grupper i Københavns Borgerrepræsentation, Frederiksberg Kommunalbestyrelse samt Københavns, Frederiksborg og Roskilde amtsråd, der valgte medlemmerne, og pladserne blev fordelt i forhold til partiernes samlede stemmetal for hele hovedstadsområdet ved valget til de nævnte kommunale råd².

¹ Lov nr. 331 af 13. juni 1973 om et hovedstadsråd.

² Hovedstadsrådets sidste periode frem til nedlæggelsen 1. januar 1990 var de 37

Under Hovedstadsrådet nedsattes et planlægnings- og økonomiudvalg, et miljøbeskyttelsesudvalg, et sygehusplanlægningsudvalg og et trafikudvalg, hvert bestående af 13 medlemmer.

I § 14 i loven om Hovedstadsrådet var angivet rammerne for rådets virksomhed. Hovedstadsrådet skulle således varetage opgaver vedrørende:

- * regionsplanlægning,
- * samordning, udbygning og drift af kollektiv lokaltrafik og medvirke til en samlet trafikplanlægning,
- * medvirke ved planlægning og gennemførelse af en samlet miljøbeskyttelse,
- * varetage planlægning af vandforsyning og
- * forestå en overordnet sygehusplanlægning.

Herudover kunne Hovedstadsrådet yde støtte til kommunale og amtskommunale projekter til gennemførelse af regionsplanlægningen. I forhold til de formål, som amtsrådene kunne støtte via fondene for frigørelses- og afståelsesafgift, havde Hovedstadsrådet, jf. § 15 i loven om Hovedstadsrådet, en videregående mulighed for at yde lån eller tilskud. Hovedstadsrådet kunne f.eks. yde støtte til sanering og andre byfornyelsesforanstaltninger. Herudover var det endvidere hensigten, at Hovedstadsrådet skulle bidrage til udligning af investeringsomkostningerne i området.

I Hovedstadsreformudvalgets betænkning blev det foreslået, at der til dette formål skulle etableres en "hovedstadsfond".

I bemærkningerne til lovforslaget blev det, på baggrund af skøn over investeringsbehovet i hovedstadsområdet, vurderet, at maksimumrammen for Hovedstadsrådets fond skulle være på 660-675 mio. kr. Det blev dog understreget, at den faktiske størrelse af fonden, i høj grad måtte afhænge af Hovedstadsrådets politiske beslutninger og initiativer omkring regionsplanlægningen.

pladser i rådet fordelt således: 10 medlemmer fra Københavns Kommune, 2 fra Frederiksberg Kommune, 13 fra Københavns Amtskommune, 7 fra Frederiksborg Amtskommune og 5 fra Roskilde Amtskommune.

I 1981 udgik betegnelsen "en hovedstadsfond" af lovens § 15 med den begrundelse, at fondsbetegnelsen havde givet anledning til usikkerhed om, hvorvidt der var tale om midler, der var adskilt fra Hovedstadsrådets øvrige midler. Med denne ændring blev det præciseret, at der ikke skulle være forskel på midlerne, og at indsatsen på området måtte afhænge af de årlige bevillinger, som Hovedstadsrådet traf beslutning om. Der blev ikke tale om initiativer i den målestok, der var tiltænkt ved lovens vedtagelse. Støtten blev hovedsagelig begrænset til regionale kollektive trafik anlæg og anlæg af betydning for befolkningens fritidsaktiviteter.

Herudover rådede Hovedstadsrådet over en fond for frigørelses- og afståelsesafgift. Denne fond var i 1989 på ca. 210 mio. kr., hvoraf der var udlånt ca. 94 mio. kr.³

På de opgaveområder, der var angivet i § 14 i loven om Hovedstadsrådet, og som efterfølgende blev udfyldt i speciallovgivningen, varetog Hovedstadsrådet som hovedregel de opgaver, der ellers normalt blev varetaget af amtsrådene. For så vidt angik regionsplanlægningen og den kollektiv trafik havde Hovedstadsrådet dog videregående beføjelser end amtsrådene i resten af landet. Som en følge af, at hovedstadsområdet ikke som landets øvrige bysamfund var samlet i én kommune, omfattede regionsplanerne for hovedstadsområdet flere emner end de øvrige regionplaner, herunder bl.a. retningslinier for trafikbetjeningen og for områdets forsyning med sygehuse. Hovedstadsrådet havde endvidere særlige styringsbeføjelser på planområdet. Hovedstadsrådet kunne således f.eks. pålægge en kommune at udarbejde lokalplaner eller at undlade at medvirke til byggemodning, der var i strid med regionale hensyn.

Hovedstadsrådets administration var indrettet med en centralforvaltning og en særlig forvaltning til betjening af trafikområdet, Hovedstadsrådets Trafikelskab (HT). Udgifterne til Hovedstadsrådets virksomhed blev dækket gennem udskrivning af bidrag fra Københavns, Frederiksberg og

³ Ved nedlæggelsen af Hovedstadsrådet 1. januar 1990 blev de opsparede midler ført tilbage til de tre amtskommuner samt Københavns og Frederiksberg Kommuner. Fordelingen skete i forhold til de indkomster, af hvilke de nævnte amtskommuner og kommuner fik indkomstskat i regnskabsåret 1989. I Hovedstadsrådets regnskab for 1989 under funktion 9.38 "Likvide aktiver tilhørende fond for frigørelses- og afståelsesafgift" var registreret ca. 116 mio. kr., mens der under funktion 9.39 "Udlån fra fond for frigørelses- og afståelsesafgift" var registreret ca. 94 mio. kr. I alt ca. 210 mio. kr.

Roskilde amtskommuner samt Københavns og Frederiksberg Kommuner. Udgifterne blev fordelt efter udskrivningsgrundlag.

4.2. Den efterfølgende debat om Hovedstadsrådet og strukturen i hovedstadsområdet

På grund af usikkerheden om den overordnede organisatoriske struktur i hovedstadsområdet blev det i Hovedstadsloven angivet, at loven skulle tages op til revision i folketingssamlingen 1976/77.

Behandlingen af Hovedstadsrådsloven i folketingssamlingen 1976/77 bragte dog ikke nogen endelig afklaring af spørgsmålet om den overordnede organisatoriske struktur i Hovedstadsrådet. Hovedstadsrådet havde kun fungeret i 2 1/2 år, og var endnu ikke kommet endeligt på plads. Det blev derfor besluttet at udskyde revisionen til folketingsåret 1980/81.

I forbindelse hermed tilkendegav den socialdemokratiske regering, at den ville iværksætte et udvalgsarbejde til brug for overvejelserne om hovedstadens fremtidige struktur, og at der ville blive afgivet en redegørelse til Folketinget forud for debatten om revision af loven om Hovedstadsrådet.

I oktober 1977 nedsatte Indenrigsministeriet et embedsmandsudvalg med repræsentanter for de ministerier, hvor Hovedstadsrådet havde kompetence. Udvalget fik til opgave at foretage en gennemgang af den sektorlovgivning, der omhandler Hovedstadsrådet, og bl.a. på baggrund heraf foretage en analyse af administrative spørgsmål i forbindelse med Hovedstadsrådets hidtidige struktur og virksomhed.

Udvalget afgav i november 1979 betænkningen "Hovedstadsrådet - Struktur og opgaver" (nr. 888/1979).

I betænkningen pegede udvalget på, at de opgaver, der var blevet tillagt Hovedstadsrådet, alle var opgaver, som hver for sig havde betydning for det fælles bysamfund, og som derfor krævede en fælles løsning på tværs af de kommunale og amtskommunale grænser. Omvendt mente udvalget ikke, at der var behov for at overføre flere opgaver til Hovedstadsrådet.

Udvalget fandt, at Hovedstadsrådet havde taget væsentlige initiativer til løsning af de tværgående planlægningsopgaver, som det havde ansvaret for, og at det fortsatte planlægningsarbejde inden for de enkelte sektorer fulgte lovgivningens intentioner. Udvalgets konklusion var således, at Hovedstadsrådet fungerede i overensstemmelse med intentionerne bag lovgivningen.

I den skriftlige redegørelse, som den socialdemokratiske indenrigsminister den 7. maj 1980 afgav til Folketinget, tilsluttede regeringen sig udvalgets synspunkter. Regeringen var enig i, at Hovedstadsrådet havde løst sine opgaver tilfredsstillende. Indenrigsministeren påpegede, at der under alle omstændigheder ville være behov for at etablere særlige organer, der kunne varetage planlægningsopgaverne i hovedstadsområdet, hvis ikke man skulle miste den koordination af de forskellige sektorer, som Hovedstadsrådets sammenfattende planlægningsvirksomhed sikrede. Regeringen fandt derfor ikke, at der var grundlag for afgørende ændringer i den administrative struktur i hovedstadsområdet, men ville omvendt ikke afvise, at der kunne være behov for mindre justeringer - f.eks. i forbindelse med spørgsmålet om, hvorvidt Hovedstadsrådet skulle varetage konkret sagsbehandling.

Under den efterfølgende debat om redegørelsen blev der fra bl.a. Socialdemokratiet og Centrum-Demokraterne argumenteret for, at der burde være direkte valg til Hovedstadsrådet, og at rådet burde have en selvstændig adgang til at udskrive skatter. Socialdemokratiets ordfører berørte spørgsmålet om at etablere et storamt, der dækkede hele hovedstadsområdet, men mente, at Hovedstadsrådet havde løst sine opgaver godt, og at der reelt var en arbejdsdeling mellem Hovedstadsrådet og kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet, der i praksis betød, at der på de enkelte opgavefelter kun var to kommunale niveauer.

Venstre, Det Konservative Folkeparti og Fremskridtspartiet var derimod generelt kritisk indstillet overfor Hovedstadsrådet, som de betragtede som en meget bureaukratisk konstruktion. Partierne var også imod en styrkelse af Hovedstadsrådet, herunder at indføre direkte valg til rådet. Ligesom partierne ikke kunne støtte eventuelle tanker om at etablere et storamt.

På grundlag af redegørelsen og den efterfølgende folketingsdebat fremsatte indenrigsministeren i folketingssamlingen 1980/81 et forslag om at ophæve revisionsbestemmelsen i loven om Hovedstadsrådet. Forslaget rejste på ny en debat i Folketinget om hovedstadsrådets struktur. Der var ikke et klart flertal for hverken at bevare Hovedstadsrådet eller for at nedlægge det, og etablere en ny alternativ struktur. I stedet blev der opnået enighed om at udskyde revisionen af loven til folketingssamlingen 1983/84.

Under lovforslagets behandling tilkendegav indenrigsministeren, at regeringen ville nedsætte en bredt sammensat kommission, der skulle gennemgå og vurdere opgavefordelingen mellem de forskellige myndigheder samt vurdere den styrelsmæssige og administrative struktur i hovedstadsområdet. Det blev understreget, at kommissionen ville få mulighed for at fremsætte alternative forslag til det eksisterende Hovedstadsråd. Især denne

sidste mulighed fandt Folketinget var væsentlig for et nyt udredningsarbejde, idet Folketinget ønskede at få mulighed for at overveje andre modeller for den administrative struktur i hovedstadsområdet end Hovedstadsrådet.

Den 8. april 1981 nedsattes en kommission om Hovedstadsrådet under Indenrigsministeriet. Kommissionen fik i overensstemmelse med indenrigsministerens tilkendegivelse overfor Folketinget til opgave at gennemgå den lovgivning, der vedrørte Hovedstadsrådet med henblik på en stillingtagen til, hvilken opgavefordeling mellem de forskellige kommunale led, der måtte anses for mest hensigtsmæssig på de enkelte områder. Det blev understreget i kommissoriet, at kommissionen såvel med hensyn til opgavefordelingen som med hensyn til den styrelsmæssige og administrative struktur skulle vurdere mulighederne for alternative løsninger.

Kommissionen fik ikke til opgave at komme med forslag, der vedrørte kompetencefordeling og struktur i de enkelte kommuner i hovedstadsområdet.

I august 1983 afgav kommissionen betænkning nr. 988 om Hovedstadsrådet/hovedstadsområdet. Omkring Hovedstadsrådet blev der i betænkningen peget på, at enkelte konkrete administrative opgaver ville kunne udlægges til de 5 sekundærkommuner, så Hovedstadsrådet hovedsagelig fik planlæggende opgaver. Herved ville rådets overordnede generelle funktion indenfor de i § 14 i loven om Hovedstadsrådet nævnte områder kunne understreges.

Såfremt der skulle ske en styrkelse af løsningen af de tværgående opgaver i hovedstadsområdet - set i forhold til de opgaver Hovedstadsrådet løste - pegede kommissionen på to områder, hvor der kunne være behov for en styrkelse af de tværgående løsninger. Det drejede sig om en styrkelse af sygehusplanlægningen - eventuelt kombineret med en egentlig fælles sygehusdrift - og om en styrkelse af regionsplanlægningen. I den forbindelse bemærkede kommissionen dog, at såfremt et tværgående organ fik ansvaret for løsningen af egentlige driftsopgaver (f.eks. sygehusdrift), burde organet være direkte valgt og have adgang til at udskrive skatter.

I betænkningen blev der herudover opstillet en række alternativer til Hovedstadsrådet, herunder bl.a. en model for et "storamt" omfattende hele hovedstadsområdet og et "lilleamt", der alene omfatter Københavns Amtskommune samt Københavns og Frederiksberg Kommuner. "Lilleamtsmodellen" blev suppleret med en variant, hvorefter det "lille" hovedstadsamt blev udvidet med dele af Frederiksborg og Roskilde amtskommuner, der herefter for den resterende dels vedkommende blev lagt ind under Storstrøms og

Vestsjællands amtskommuner. Kommissionen redegjorde for fordele og ulemper ved de enkelte modeller, men undlod at pege på en enkelt model.

Generelt var det kommissionens synspunkt, at den lavere vækst i samfundet, som der var forventning om, kombineret med en vis udjævning af forskellene mellem amtskommunerne i hovedstadsområdet, ville mindske behovet for en egentlig samling af hovedstadsområdet i f.eks. et storamt.

Som følge af revisionsbestemmelsen i loven om Hovedstadsrådet, skulle loven som tidligere nævnt tages op til revision i folketingssamlingen 1983/84. Grundlaget for debatten i Folketinget var denne gang dels betænkning nr. 988/1983, og dels de udtalelser om at bevare Hovedstadsrådet, der i forbindelse med betænkningen var fremkommet fra et flertal af kommunerne i hovedstadsområdet. Debatten resulterede i, at Folketinget vedtog at ophæve revisionsbestemmelsen i Hovedstadsrådsloven.

4.3. Overvejelserne om afvikling af Hovedstadsrådet

I 1985 gennemførtes en revision af sygehusloven, der indebar, at der reelt ikke længere var opgaver for Hovedstadsrådet inden for sygehusplanlægningen. Det førte **til**, at Hovedstadsrådets sygehusplanlægningsudvalg blev ophævet pr. 1. januar 1986.

Som led i frikommuneforsøget blev der i januar 1988 godkendt forsøg for Københavns, Frederiksborg og Roskilde amtskommuner, hvorefter ansvaret for sagsbehandlingen og tilsynet med spildevandsforhold, recipienttilsyn, vandindvinding og grundvandsbeskyttelse samt godkendelse og tilsyn med særligt forurenede virksomheder blev overført fra Hovedstadsrådet til de tre amtsråd. Forsøget skulle efter planen også udstrækkes til at omfatte Københavns og Frederiksberg Kommuner. (Her blev forsøget dog aldrig endeligt godkendt på grund af Hovedstadsrådets nedlæggelse pr. 31. december 1989.) Dette førte reelt til en yderligere udtynding i Hovedstadsrådets opgaver.

Med aftalen af 29. maj 1987 mellem firkløver-regeringen og Det Radikale Venstre om den kommunale økonomi i 1987 og 1988 blev det - efter ønske fra Amtsrådsforeningen - besluttet at nedsætte et udvalg under Indenrigsministeriet til behandling af udgiftspres og styringsmuligheder indenfor det amtskommunale område.

Udvalget afgav i slutningen af 1987 betænkning nr. 1123/1987 om amtskommunalt udgiftspres og styringsmuligheder. I betænkningen, der bredt beskæftigede sig med de amtskommunale opgaver og deres løsning, blev det bl.a. foreslået, at Hovedstadsrådet ved udgangen af den indeværende

valgperiode (31. december 1989) skulle nedlægges, og dets opgaver overføres til de tre amtskommuner samt Københavns og Frederiksberg Kommuner.

På to områder blev det i betænkningen anbefalet, at Hovedstadsrådets opgaver fortsat blev varetaget af ((amts)kommunale fællesskaber. Det drejede sig om driften af den kollektive trafik og om ansvaret for regionsplanlægningen.

De øvrige opgaver fandt udvalget med fordel ville kunne løses af de tre amtskommuner samt Københavns og Frederiksberg Kommuner - eventuelt i ikke - formaliserede kommunale samarbejder.

4.4. Loven om ophævelse af Hovedstadsrådet -1989

Med lov nr. 191 af 29. marts 1989 blev Hovedstadsrådet ophævet med virkning fra 1. januar 1990.

I lovforslagets bemærkninger blev det anført, at forslaget om at nedlægge Hovedstadsrådet var begrundet i et ønske om at forenkle den kommunale struktur, og dermed afbureaukratisere den kommunale organisation og opgavevaretagelse. Nedlæggelsen af Hovedstadsrådet havde således til formål at skabe en smidigere opgaveløsning tættere på borgerne, og tilvejebringe klarere kompetenceforhold samt skabe en tættere sammenhæng mellem kompetence og ansvar. Forslaget byggede på anbefalingerne i betænkning nr. 1123/1987, jf. ovenfor, som et flertal af de hørte kommunalbestyrelser i hovedstadsområdet havde tilsluttet sig.

Pr. 1. januar 1990 blev alle Hovedstadsrådets opgaver overført til de 5 sekundærkommuner bortset fra opgaverne vedrørende den kollektive busstrafik, der blev samlet i et nyt selvstændigt trafikselskab (HT), der blev etableret ved lov. Selskabets bestyrelse var sammensat af repræsentanter for de fem kommunale enheder.

Det blev understreget, at forslaget om nedlæggelse af Hovedstadsrådet ikke skulle tages som udtryk for, at der ikke også i hovedstadsområdet var væsentlige tværgående problemer, som skulle løses i et samarbejde mellem amtskommunerne og kommunerne. Det burde imidlertid efter KVR-regeringens opfattelse ske ved, at amtskommunerne og kommunerne i hovedstadsområdet etablerede samarbejder med vekslende deltagerkredse, således at samarbejdets form, indhold og omfang blev afpasset opgavens karakter og de lokale forhold.

5. De efterfølgende initiativer vedrørende hovedstadens struktur

5.1. Initiativudvalget for hovedstaden

I foråret 1989 nedsatte KVR-regeringen efter aftale med Socialdemokratiet en særlig Initiativgruppe, der skulle fremkomme med ideer og forslag til en forbedret erhvervsudvikling i hovedstaden. Gruppens nedsættelse skyldtes beslutningen om at udflytte store dele af søværnet fra Holmen, en foranstaltning der ville forværre de i forvejen alvorlige erhvervs- og beskæftigelsesmæssige problemer i hovedstaden. Initiativgruppen var sammensat af repræsentanter for kommunerne og erhvervslivet i området.

Initiativgruppen afgav et halvt års tid senere redegørelsen "Hovedstaden - hvad vil vi med den?", hvori gruppen ikke alene fremsætter en række forslag til forbedring af erhvervs- og beskæftigelsessituationen, men også fremkommer med en generel vurdering af baggrunden for, at landets største bysamfund havde gennemgået en anden udvikling end andre bysamfund i landet og andre storbyer i Europa.

Det er i redegørelsen dokumenteret, at staten i 1970'erne og 1980'erne bevidst søgte at dæmpe udviklingen i hovedstaden ud fra en ængstelse for, at hovedstaden ville blive for stor. Staten drejede sine investeringer væk fra hovedstadsområdet, og fremmede i stedet en udvikling i provinsen med det formål, at skabe en mere ligelig udvikling i de forskellige dele af landet. Som et led heri overførtes økonomiske ressourcer ved omlægninger af udligningsordningerne fra hovedstaden til provinsen. Lokalområderne i provinsen var takket være kommunalreformen egnede til at fange udviklingen op, medens hovedstaden med den fortsatte opsplitning af beslutningskompetencen ikke havde de samme muligheder for at fremme en erhvervsudbygning.

Virkningerne af den førte politik blev kraftigere end tilsigtet, men staten ændrede ikke sin politik, selv om det kunne konstateres, at hovedstadsområdet ikke fik den forventede udvikling, men tværtimod blev genstand for stagnation og tilbagegang. De uheldige virkninger for området som helhed forstærkedes af, at Københavns Kommune, der - i kraft af sin størrelse og beliggenhed - skulle være lokomotivet i en udvikling, var den hårdest ramte del af området.

Initiativgruppen fremsatte en række forslag til investeringer, der hver for sig og tilsammen kunne bidrage til at fremme aktiviteten i hovedstadsområdet. Forslagene var ikke prioriterede indbyrdes, men øverst på listen stod etableringen af en fast forbindelse over Øresund. Der blev endvidere peget på

betydningen af en fortsat udbygning af Københavns Lufthavn, og en forbedring af de trafikale forbindelser til og fra lufthavnen samt en forbedring af forbindelserne til Københavns Havn. Det var også vigtigt at få fjernet planlægningsmæssige barrierer, der hindrede anvendelsen af velbeliggende industri- og erhvervsarealer, og at gennemføre forbedringer af såvel det kollektive som det individuelle trafiksystem. Der var behov for udbygning af sportsfaciliteter i international målestok, og for at foretage investeringer til fremme af turismen, ikke mindst en forbedring af hotel- og kongresfaciliteterne. Der burde gøres en indsats for at gøre byen mere synlig i international henseende, og udnytte mulighederne for at fremme byens stilling som forsknings- og udviklingsby.

Selv om det var præciseret i kommissoriet, at gruppens arbejdsopgaver ikke omfattede de kommunale udlignings- og tilskudsordninger eller den administrative struktur i hovedstadsområdet, mente gruppen ikke at kunne undlade at pege på, at en ændring af udligningsordningen og den kommunale struktur kunne bidrage til en større lokal indsats. Arbejdsgruppens erhvervsrepræsentanter var ikke tilfredse med denne vage formulering, og fremsatte en særudtalelse, hvori det bl.a. hedder, at hovedstadsområdet ville være i stand til - også til gavn for den øvrige del af landet - at løse væsentlig flere problemer, hvis de i området opkrævede skatter ikke i så stor udstrækning blev overført til andre dele af landet, og hvis der etableredes "en stærk overordnet ledelse af hele hovedstadsområdets regionsplanlægning og med fælles administration, skatteudskrivningsret og hertil hørende kompetence til provenuanvendelse".

5.2. Hovedstadens Udviklingsråd

Initiativgruppens rapport gav anledning til en forespørgselsdebat i Folketinget den 20. marts 1990 om hovedstadens forhold (nr. F 19), hvor der var bred enighed om at styrke erhvervsudviklingen i hovedstaden.

På denne baggrund besluttede KVR-regeringen at etablere et særligt selskab, "Hovedstadens Udviklingsselskab", som skulle bidrage til at sikre en samordnet indsats omkring udbygningen i hovedstadsområdet.

I tilknytning hertil nedsatte KVR-regeringen "Hovedstadens Udviklingsråd", der skulle overveje og rådgive om den overordnede hovedstadspolitik samt fremsætte forslag til den statslige og kommunale indsats, og formidle forslag til de nødvendige lovændringer.

I dette råd blev økonomiministeren, forsvarsministeren, indenrigsministeren, miljøministeren, industriministeren, trafikministeren, Københavns Kommune (3 repræsentanter), Frederiksberg Kommune, Københavns

Amtskommune (2 repræsentanter) samt Foreningen af Kommuner i Københavns Amt repræsenteret.

Hovedstadens Udviklingsråd blev oprettet for en 3-årig forsøgsperiode, hvorefter rådets fortsatte virke skulle vurderes i lyset af de indhøstede erfaringer.

Efter denne periode blev rådet nedlagt, da forventningerne til rådets virke ikke var blevet indfriet. Der var f.eks. aldrig blevet fremsat lovforslag om etableringen af Hovedstadens Udviklingsselskab.

Med hensyn til de forskellige eksisterende selskabsdannelser i hovedstadsområdet henvises til bilag g.

Bilag b. Tidligere økonomiske initiativer vedrørende hovedstadsområdet

1. Indledning

I dette bilag er som parallel til bilag a, kort redegjort for de tidligere økonomiske initiativer vedrørende hovedstadsområdet, med vægten på en gennemgang af den historiske udvikling i den kommunale udligning i hovedstadsområdet fra den første ordning i 1937 til i dag.

Udviklingen i tilskuds- og udligningssystemet vil naturligvis i høj grad afspejle de generelle ændringer i den kommunale opgave- og finansieringsfordeling. Ændringerne i f.eks. udligningen af skattegrundlag og opbygningen af udgiftsbehovsudligningen må således ses i sammenhæng med den generelle udvikling, der i perioden har været, bl.a. med hensyn til afskaffelse af refusionsordninger, øget vægt på skattefinansiering og udlægning af opgaver til kommunerne.

Med hensyn til de særlige foranstaltninger, der er gennemført i forhold til Københavns Kommune, og den diskussion, som løbende har været omkring Københavns Kommunes socialt bestemte merudgifter, henvises til bilag e.

2. Den historiske udvikling i hovedstadsudligningen

2.1. København, Frederiksberg og Gentofte-udligningen af 1937

Den første egentlige hovedstadsudligning trådte i kraft med lov nr. 84. af 31. marts 1937 om økonomisk udligning m.v. mellem Københavns, Frederiksberg og Gentofte Kommuner. Med en enkelt mindre ændring (lov nr. 65 af 9. marts 1959) gjaldt princippet i denne lov helt frem til 1973⁴. I forbindelse med ændring af reglerne for kommunernes indkomstskat i 1959 (afløsning af skat til erhvervskommuner) blev det udligningsbeløb, som Gentofte og Frederiksberg Kommuner betalte til Københavns Kommune dog midlertidig fikseret på det niveau ordningen havde i 1957/58. Denne midlertidige fiksering blev efterfølgende forlænget, og fikseringen var således gældende helt frem til 1973.

⁴ Overvejelserne om hovedstadsudligningen frem til 1970 er grundigt belyst i betænkningen fra Hovedstadsreformudvalgets sekretariat, 1970, side 151 ff.

Som nærmere beskrevet i bilag a, blev udligningsordningen i 1937 indført i forlængelse af den debat, der var foregået siden slutningen af 1920'erne om den bymæssige forbindelse mellem Københavns og Frederiksberg Kommuner.

På baggrund af disse overvejelser og den efterfølgende debat om Gentofte Kommunes eventuelle indplacering i udligningsordningen fremsatte indenrigsministeren i folketingssamlingen 1935-36 forslag om en hovedstadsudligning. Lovforslaget blev imidlertid først vedtaget i den følgende folketingssamling, og der blev her indført en særlig overgangsordning for Gentofte Kommune.

"1937-udligningen" blev opgjort som en "tosidig" udligning, idet udligningen først blev opgjort for Københavns og Frederiksberg Kommuner, og derefter mellem de to kommuner og Gentofte Kommune.

1937-udligningen var alene en indtægtsudligning. Udligningen omfattede kommunernes skattegrundlag, dvs. opholdskommuneskat, selskabsskat og ejendomsskatter. Med undtagelse af nogle mindre udgiftsområder, der blev fraregnet ved udligningsopgørelsen, var der tale om en fuld udligning af forskellene i de tre kommuners skattegrundlag.

I en betænkning afgivet af Hovedstadskommissionen i 1948⁵ blev det drøftet, om ordningen burde udvides til en større del af hovedstadsområdet kommuner. Det fremhæves i betænkningen, "at en udligning må, for at opfylde sit egentlige dybeste formål, inkludere en fuld udjævning af forskellighederne mellem bæregrundlag og udgiftsbehov stal."⁶

Et mindretal i kommissionen pegede på, at hovedstadsudligningen (1937-ordningen) burde udvides til en større del af hovedstadsområdet. Det anføres, at "fra flere sider har man håbet derigennem endog helt at kunne komme uden om ... ændringer i områdets kommunale struktur."⁷

Hertallet kunne principielt støtte udligningstanken, men fandt dog, at en øget udstrækning af udligningen ikke i fornødent omfang ville kunne løse de grundliggende problemer, der lå i kommunestrukturen. Hertil kom, at det ikke umiddelbart var muligt at opstille en acceptabel udgiftsudligning, ligesom der var væsentlige forskelle i hovedstadskommunernes skattesammensætning.

⁵ Betænkningen er nærmere omtalt i bilag a.

⁶ Side 24 ff.

⁷ Betænkning afgivet af Hovedstadskommissionen i 1948, side 18.

Det blev fra visse medlemmer understreget, at omegnskommunerne ved inddragelse i udligningen ville blive overkompenseret i forhold til disse kommuners faktiske udgiftsbehov og udbygningsgrad. Det blev påpeget, at en udstrækning af hovedstadsudligningen ville føre til væsentlige merudgifter for Københavns, Frederiksberg og Gentofte Kommuner.

Kommissionens forslag til en hovedstadsordning indebar på denne baggrund alene forslag om en bemyndigelse til indenrigsministeren til, efter en nærmere vurdering, at yde et udligningstilskud til omegnskommunerne. De eventuelle tilskud skulle finansieres via en skatteudligning.

Også i betænkningen fra Hovedstadsreformudvalget i 1970 diskuteredes spørgsmålet om en udvidelse af hovedstadsudligningen, herunder en fuld udligning af beskatningsgrundlaget. Det understregedes i betænkningen, at en fuld udligning ville føre til en væsentlig omfordeling mellem hovedstadskommunerne, og at en fuld skatteudligning ville kunne give problemer for flere af udviklingskommunerne, der ville komme til at yde bidrag.

Konklusionen var derfor, at en skatteudligning måtte suppleres med en form for udgiftsudligning, eventuelt en særlig ordning for vækstkommunerne. Der konkluderedes i betænkningen bl.a. følgende: "Henset til områdets karakter af et... bysamfund er der i udvalget enighed om, at der i forbindelse med en kommende hovedstadsordning bør søges gennemført en rimelig udligning af de således erkendte økonomiske uligheder."⁸ Hovedstadsreformudvalgets betænkning stilles der herefter forslag til en hovedstadsudligning omfattende en samlet udligning af beskatningsgrundlag og udgiftshov, med en udligningsgrad på 50 pct.

I tilknytning til overvejelserne om hovedstadsudligningen skal det også bemærkes, at Kommunalreformkommissionen i gennemgangen af de øvrige storbyproblemer (Århus og Odense) pegede på, at "enhver opdeling af byen i flere kommuner, vil efterlade et behov for et fastere samarbejde ..., og en eller anden form for økonomisk udligning vil formentlig blive nødvendig."⁹

2.2. Indførelse af vækstkommunalt tilskud

Med lov nr. 234 af 4. juni 1969 blev der med virkning for regnskabsårene 1970-71 og 1971-72 indført et særligt vækstkommunalt tilskud for hovedstadsområdet. Ordningen blev efterfølgende forlænget til 1972-73, og indgik herefter som en del af den generelle hovedstadsudligning.

⁸ Hovedstadsreformudvalget, 1971, Betænkningen side 33.

⁹ Kommunalreformkommissionen, 1969 Storbyproblemer. Århus byområde, side 154 og Odense byområde, side 136.

Det vækstkommunale tilskud skal ses i sammenhæng med den refusionsomlægning for vejområdet, det sociale område og lærerlønningerne m.v., der var blevet gennemført ved byrdefordelingsreformens 1. fase. Denne omlægning betød tab for de kommuner, der havde store driftsudgifter, hvilket især gjaldt kommunerne i hovedstadsområdet.

Det blev vurderet, at hovedstadskommunernes meget forskellige struktur gjorde det nødvendigt, at give et særligt tilskud til vækstkommunerne i området, idet disse kommuner generelt var i en vanskelig økonomisk situation, præget af store udgifter til udbygning af den kommunale service.

I tilknytning hertil blev det diskuteret, om vækstkommunernes særlige problemer skulle dækkes via det generelle udligningssystem. Det var imidlertid vurderingen, at dette ville føre til en forskydning i landsudligningen til ugunst for de dårligst stillede egne af landet. Der blev derfor henvist til, at de særlige problemer for udviklingskommunerne i hovedstadsområdet efterfølgende måtte indgå i en samlet løsning for hovedstadsområdet, og at der som en midlertidig ordning skulle indføres et "vækstkommunalt tilskud".

Det væstkommunale tilskud blev finansieret af de hovedstadskommuner, der havde et beskatningsgrundlag pr. indbygger på over 105 pct. af gennemsnittet, og som i øvrigt havde et beskatningsniveau under gennemsnittet for hovedstadsområdet. Bidraget til ordningen udgjorde 1 pct. af det beskatningsgrundlag, der lå over grænsen på 105 pct.

Tilskudsbeløbene blev fordelt til de hovedstadskommuner, der havde et beskatningsgrundlag under 95 pct. af gennemsnit for hovedstadsområdet, og en befolkningstilvækst på mindst 5 pct. i årene 1965-68. Selve tilskuddet blev beregnet ud fra et forholdstal, opgjort ud fra kommunens indbyggertal og det antal procentpoints, som kommunens udskrivningsprocent lå over gennemsnittet.

2.3. Udligningsreformen i 1973

Fra 1973 trådte et nyt generelt udligningssystem i kraft for hele landet, og den fikserede "1937-udligning" for Københavns, Frederiksberg og Gentofte Kommuner blev herefter erstattet af det nye generelle udligningssystem. For hovedstadsområdet omfattede det nye tilskuds- og udligningssystem både de landsdækkende ordninger og en særlig hovedstadsudligning.

I forhold til "1937-udligningen" var der altså tale om en betydelig geografisk udvidelse af det område, som indgik i hovedstadsudligningen. I de før-

ste år omfattede hovedstadsudligningen både primær- og amtskommunerne i hovedstadsregionen.

Hovedstadsudligningen var et supplement til den generelle udligning for kommuner og amtskommuner, således at hovedstadskommunerne og hovedstadsamterne først indgik i den generelle landsudligning, hvorefter der blev foretaget en yderligere udligning mellem hovedstadskommunerne.

Udvidelsen af hovedstadsudligningen kom, jf. bilag a, i forlængelse af den debat, der blev ført omkring 1970, omkring kommuneindelingen i hovedstadsområdet. I Hovedstadsreformudvalgets betænkning blev der peget på, at den stedfundne erhvervs- og byudvikling havde betydet, at der var opstået en "funktionel sammenhæng" mellem hele hovedstadsområdet.

Som før nævnt var der bl.a. i betænkningen fra Hovedstadsreformudvalget i 1971, peget på, at der indenfor det sammenhængende hovedstadsområde ville være behov for en udligning mellem hovedstadskommunerne.

Hovedstadsudligningen indebar en sammenhængende udligning af forskelle i beskatningsgrundlag og udgiftsbehov. Herudover indgik en ny særtilskudsordning for væstkommunerne i hovedstadsområdet. Denne tilskudsordning erstattede således den tidligere midlertidige væstkommunale tilskudsordning for årene 1971, 1972 og 1973.

Den sammenhængende skatte- og udgiftsbehovsudligning blev for primærkommunerne beregnet som 40 pct. af forskellen mellem et beregnet udgiftsbehov og udskrivningen af indkomstskat, sømandsskat, og grundskyld i året forud for beregningsåret, ganget med en beregnet fælles skatteprocent ("skattetryksfaktor").

For amtskommunerne var der tale om en tilsvarende udligning, idet udligningsgraden dog her var fastsat til 50 pct.

Den særlige tilskudsordning til væstkommunerne i hovedstadsområdet blev i forhold til den tidligere ordning ændret ved, at alle hovedstadskommuner bidrog med 0,1 pct. af beskatningsgrundlaget. Fordelingskriterierne blev endvidere ændret, således at der generelt blev ydet tilskud til alle kommuner, der i den forudgående periode havde haft en gennemsnitlig årlig befolkningsvækst på over 5 pct.

2.4. Udligningsreformen i 1979 og 1980

I 1979 og 1980 blev der ved et kompleks af flere lovforslag gennemført en omfattende reform af tilskuds- og udligningssystemet.

Reformens hovedsigte var, at der skulle tages større hensyn til kommunernes og amtskommunernes socialt betingede udgiftsbehov.

Ved fordeling af de generelle tilskud efter objektive kriterier havde man indtil da udelukkende taget udgangspunkt i aldersmæssige kriterier (antal indbyggere i bestemte alderstrin) samt visse "fysiske" kriterier, såsom vejnet, areal, og antal udlejningsboliger.

I kritikken af det daværende tilskuds- og udligningssystem blev det fremhævet, at der dermed ikke blev taget hensyn til de socialt bestemte merudgifter, som især var fremherskende i storbyerne.

Som også omtalt i bilag e, havde Københavns Kommune i 1977 i rapporten "Bloktilskud og andre udligningsordninger" fremlagt en samlet gennemgang og kritik af det daværende bloktilskudssystem. I denne kritik påpegede man netop, at der med de daværende kriterier kun i ringe omfang blev taget hensyn til de sociale merudgifter i storbyerne - samt til at Københavns Kommune havde haft et væsentligt tab på omlægningen fra refusionsordninger til generelle tilskud.

På baggrund af bl.a. denne rapport nedsatte indenrigsministeren i 1977 en arbejdsgruppe til at analysere de kommunale udgiftsbehov. Arbejdsgruppen afgav i november 1978 betænkning nr. 855 "Kommunale udgiftsbehov".

Med den følgende reform fulgte man i stor udstrækning konklusionerne fra betænkningen. Der blev bl.a. indført sociale kriterier i udligningen. For primærkommunerne omfattede dette kriteriet "antal børn af enlige forsørgere", og for amtskommunerne blev der tillige indføjet kriteriet "antal enlige ældre".

Udvalgets forslag om indførelse af et kriterium for antal udlejningsboliger m.v. blev dog først gennemført i 1980, hvor man indførte kriteriet "antal ældre utidssvarende boliger, og nyere udlejningsboliger".

De sociale kriterier indgik i såvel landsudligning som hovedstadsudligningen. I hovedstadsudligningen søgte man dog at afbalancere virkningen ved en skærpelse af skatteudligningen, således at omlægningen ikke førte til for store tab for de hovedstadskommuner, der havde lavt beskatningsgrundlag.

Endelig blev bestemmelserne om særtilskud tilpasset, således at fordelingskriterierne kunne fastsættes mere nuanceret. Indenrigsministeren fik hjemmel til at fastsætte de nærmere fordelingskriterier efter forhandling med Hovedstadsrådet. Særtilskuddet blev i de følgende år ydet til de kommuner,

der havde særlige økonomiske vanskeligheder som følge af såvel tidligere som forestående befolkningsvækst.

2.5. Reformen i 1983

Den revision af tilskuds- og udligningssystemet, der blev gennemført med lov nr. 431 af 14. september 1983¹⁰ omfattede en teknisk tilpasning af tilskuds- og udligningssystemet. Som fremhævet i lovforslaget var det målsætningen, at de byrdefordelmæssige forskydninger skulle være så små som mulige.

Med reformen blev hovedstadsudligningen på linje med det generelle udligningssystem opdelt i en særskilt udligning af forskelle i skattegrundlag og en udligning af forskelle i udgiftsbehov. Fordelingen af det generelle stats-tilskud blev samtidig ændret, således at statstilskuddet var "neutralt" i forhold til udligningen.

For primærkommuner var der herefter tale om følgende udligningsordninger:

- * En landsudligning, hvor der udlignedes 50 pct. af forskellene i beskatningsgrundlag og 30 pct. af forskellene i udgiftsbehov.
- * En særlig hovedstadsudligning, hvor der udlignedes 30 pct. af forskellene i beskatningsgrundlag og 30 pct. af forskellene i udgiftsbehov.

Den amtskommunale skatteudligning blev opbygget som en mellemkommunal udligningsordning, hvor der blev udlignet 80 pct. af forskellene mellem amtskommunerne. I tilknytning hertil afskaffedes den særlige hovedstadsudligning for amtskommunerne.

Med lov nr. 252 af 6. juni 1985 blev udligningsniveauet for landsudligningen af beskatningsgrundlag øget fra 50 til 52 pct., og samtidig blev udligningsgraden i hovedstadsudligningen sat op til 35 pct.. Ændringen havde virkning fra tilskudsåret 1987, og der skete samtidig en generel tilpasning af de kriterier, som indgik i udgiftsbehovsudligningen.

Omlægningen havde først og fremmest til formål at mindske de byrdefordelmæssige forskydninger ved den gennemførte refusionsomlægning, hvorved statsrefusionen for det sociale institutionsområde bortfaldt fra 1987 - en omlægning, der særligt gav tab i byområderne.

¹⁰ Lovforslag nr. L 151 af 10. februar 1983.

Herudover havde omlægningen af udligningssystemet - herunder de nye sociale kriterier og forhøjelse af de sociale kriteriers vægte - til formål at sikre, at der i højere grad blev taget hensyn til de socialt bestemte merudgifter.

2.6. Indførelse af "statsfinansieret" udligning

Allerede for tilskudsåret 1988 blev hovedstadsudligningen ændret igen. Denne gang var omlægningen en konsekvens af den reform af skatteudligningen, hvorefter landsudligningen blev ændret til en "statsfinansieret" landsudligning.

Indførelsen af den "statsfinansierede" landsudligning betød, at skatteudligningen for primærkommunerne fra 1988 blev finansieret af det samlede statstilskud til kommunerne. I ordningen blev der udlignet i forhold til det gennemsnitlige beskatningsgrundlag i hovedstadsområdet, og kommunerne i hovedstadsområdet indgik som én kommune. Det betød, at hovedstadskommunerne ikke mere indgik direkte i landsudligningen, men alene bidrog indirekte til finansieringen i kraft af statstilskuddet.

Herefter bestod skatteudligningen for hovedstadskommunerne alene af én mellemkommunal hovedstadsudligning, hvor der nu blev udlignet 90 pct. af forskellene i hovedstadskommunernes beskatningsgrundlag.

For så vidt angik udligningen af forskelle udgiftsbehov indgik hovedstadskommunerne fortsat i både en landsudligning og den særlige hovedstadsudligning.

2.7. Forslag til ændring af hovedstadsudligningen - L 202 -1992

Med lovforslag nr. 202 af 22. januar 1992 blev der af den daværende regering stillet forslag om en reform af hovedstadsudligningen. Reformforslaget omfattede bl.a. nedsættelse af udligningsgraden for skatteudligningen og udligningsloftet (overudligning) til 85 pct., indførelse af fælles skattetryksfaktor (den skatteprocent, som indgår i udligning), og en forhøjelse af udligningen af forskelle i udgiftsbehov.

Forslaget om nedsættelse af skatteudligningen blev i lovforslaget bl.a. begrundet ud fra hensynet til, at kommunerne kunne beholde en større del af væksten i indtægtsgrundlaget.

Forslaget om øget udligning af forskelle i udgiftsbehov blev bl.a. begrundet ud fra hensynet til, at "sikre en socialt balanceret udvikling i hovedstadsområdet, der er præget af meget forskelligartede kommunetyper".

Der kunne imidlertid ikke samles flertal i Folketinget for en gennemførelse af reformen på daværende tidspunkt. Kritikken af forslaget tog særligt udgangspunkt i den foreslåede nedsættelse af skatteudligningen. Et flertal udtrykte dog vilje til at se på en eventuel reform, efter udløbet af de indgåede kommunaløkonomiske aftaler.

Som del i opfølgningen på forslagene fra regeringens byudvalg skete der med lov nr. 423 af 1. juni 1994, en forøgelse af puljen til særligt vanskeligt stillede kommuner i hovedstadsområdet. Kommunernes bidrag til ordningen blev forhøjet fra 0,07 pct. til 0,1 pct. af beskatningsgrundlaget, svarende til en forhøjelse på godt 55 mio. kr. årligt. Hensigten med forhøjelsen var, i forlængelse af "Byudvalgets" forslag, at skabe mulighed for at yde ekstra tilskud til hovedstadskommuner med særligt socialt belastede boligområder.

2.8. Regeringens udligningsreform 1995

I juni 1995 vedtog Folketinget en ny samlet reform af tilskuds- og udligningssystemet. Reformen havde bl.a. til formål at sikre den sociale balance mellem kommunerne ved en forøget udligning af forskelle i kommunernes udgiftsbehov. Dette indebar dels en revision af de sociale kriterier, som indgår i opgørelsen af kommunernes udgiftsbehov, og dels en forhøjet udligningsgrad for forskellene i udgiftsbehov.

For skatteudligningen ændredes den tidligere "statsfinansierede landsudligning" til en egentlig mellemkommunal landsudligning. Dette havde primært en præsentationsmæssig betydning, og indebar at hovedstadskommunernes samlede bidrag - til eller fra - landsudligningen fremgår på en mere synlig måde.

Hovedstadskommunerne indgår herefter for skatteudligningen i både en landsudligning og en yderligere hovedstadsudligning. Udligningsgraden for de to ordninger er vist i tabel 1.

Tabel 1. Udligningsniveau for udligning af forskelle i udgiftsbehov og beskatningsgrundlag

	Før 1995	Fra 1996
Alle primærkommuner		
Beskatningsgrundlag	50 pct.	45 pct.
Udgiftsbehov	35 pct.	45 pct.
Hovedstadsudligning		
Beskatningsgrundlag	90 pct.	40 pct. *)
Udgiftsbehov	25 pct.	40 pct.

Skal ses i sammenhæng med omlægning af statsfinansieret landsudligning, hvorefter hovedstadskommunerne fremover indgår direkte i landsudligningen.

Kilde: Lovforslag nr. L 245, fremsat 28. april 1995.

Reformen indebar endvidere, at den særlige boligstøtteudligning i hovedstadsområdet blev indarbejdet i det generelle udligningssystem, men således at ordningen videreføres stort set uændret i forhold til tidligere lovgivning.

Der foretages altså fortsat en 100-procents udligning af de udgifter, som kommunerne i hovedstadsområdet har til individuel boligstøtte. Hertil kommer en vis del af de kommunale udgifter i henhold til lov om boligbyggeri, lov om byfornyelse og boligforbedring og lov om boliger for ældre og personer med handicap. Samtlige kommuner i hovedstadsområdet bidrager til boligstøtteudligningen i forhold til den enkelte kommunes andel af det samlede kommunale beskatningsgrundlag i hovedstadsområdet.

3. Særligt om udligning af udgifter til udlændinge

Godt 55 pct. af samtlige indvandrere og flygtninge i Danmark er bosat i hovedstadsområdet, og antallet af udenlandske statsborgere i hovedstadsområdet er ca. 1,5 gange højere end landsgennemsnit. Som nærmere beskrevet i bilag d dækker dette imidlertid over meget store forskelle inden for hovedstadsområdet.

Bestemmelserne i lov om kommunal udligning om tilskud og udligning vedrørende indvandrere og flygtninge har derfor særlig betydning for udligningen mellem hovedstadskommunerne.

For tilskudsåret 1996 udgør den samlede udligning vedrørende udlændinge på landsplan i alt 2 mia. kr., der finansieres af samtlige kommuner i forhold til deres andel af beskatningsgrundlaget.

Efter det gældende system foretages der en mellemkommunal udligning vedrørende følgende områder.

- * Gennemsnitlige merudgifter til indvandrere og flygtninge (f.eks. integration og undervisning af to-sprogede elever).
- * Sociale udgifter til flygtninge.
- * Tilskud til kommuner, der modtager asylansøgere.

De tre ordninger tilstræber fuldt ud at dække de gennemsnitlige kommunale merudgifter ved modtagelse af tredielandsborgere.

Tilskuds- og udligningsordningen vedrørende indvandrere og flygtninge stammer tilbage fra begyndelsen af 1980'erne, og er gradvis blevet udvidet, bl.a. i forbindelse med ændring af finansieringsreglerne for de sociale udgifter til flygtninge.

Med lov nr. 431 af 14. september 1983, blev der i første omgang afsat en pulje på 41 mill. kr. til kommuner, der havde væsentlige udgifter til særlige foranstaltninger for indvandrere. I 1987 blev denne tilskudsordning ændret til en tilskudsordning, der var delvist statsfinansieret, og delvist finansieret af statstilskuddet til kommunerne.

I forbindelse med refusionsomlægningen for kontanthjælp til flygtninge blev der med virkning fra 1992 etableret en tilskudsordning vedrørende sociale udgifter til flygtninge.

Fra 1994 gennemførtes en større omlægning af udligningsordningerne vedrørende udlændinge. Omlægningen var et led i udmøntningen af regeringens handlingsplan i forhold til asylansøgere og flygtninge, og ændringerne tilsigtede at fremme den geografiske spredning af flygtninge og asylansøgere mellem landets kommuner. Ved en tilpasning af den økonomiske udligning af de kommunale merudgifter søgtes der skabt større interesse hos kommunerne for at modtage flygtninge og asylansøgere.

Ændringerne omfattede bl.a. indførelse af et udligningstilskud til kommuner, der modtager asylansøgere, en generel forhøjelse af tilskudsbeløbene med 10 pct. samt omlægning af tilskudsordningen til en egentlig udligningsordning. Sidstnævnte havde til formål at synliggøre den enkelte kommunes bidrag til ordningerne og dermed også medvirke til at skabe større interesse for at modtage flygtninge.

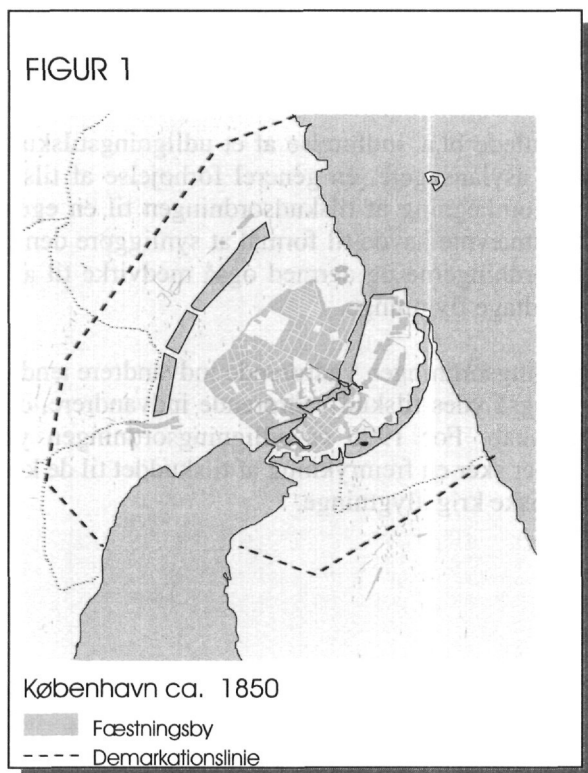
For 1995 er udligningsordningen vedrørende indvandrere ændret således, at der i vis periode også ydes tilskud vedrørende indvandrere, der har opnået dansk statsborgerskab. For 1996 er udligningsordningen yderligere tilpasset, således at der sker en fremrykning af tilskuddet til de kommuner, der har modtaget bosniske krigsflygtninge.

Bilag c. Beskrivelse af byudvikling og planlægning vedrørende hovedstadsområdet

1. Byudviklingen og planlægningen før 1990 - før Fingerplanen

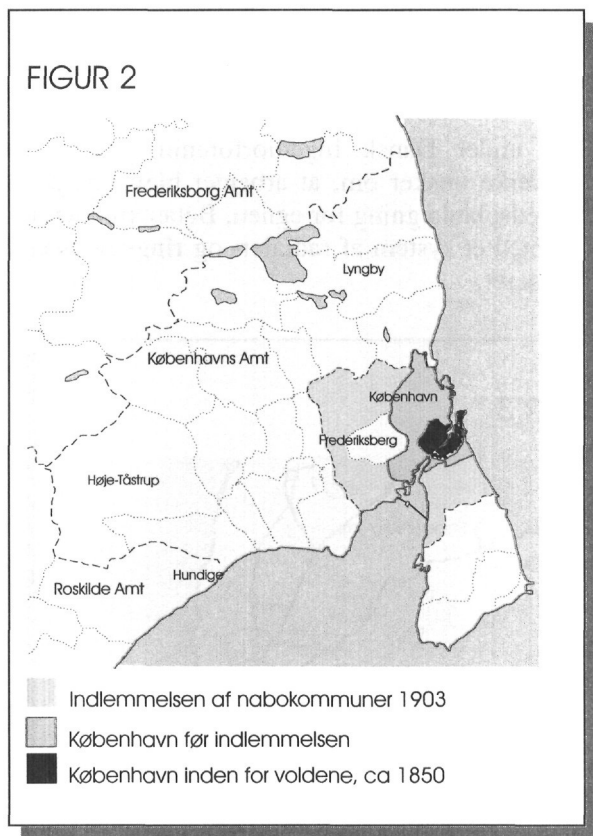
I hovedstaden tog byudviklingen rigtig fart, da industrialiseringen begyndte i midten af forrige århundrede. På det tidspunkt fandtes hovedstaden stort set alene inden for fæstningsbyen København. Mange virksomheder voksede sig store, og da befolkningsvandringen fra land til by tog **til**, kunne byen inden for voldene ikke rumme presset.

Forsvaret opgav den snævre befæstning af hovedstaden og de nærmeste områder. Brokvartererne blev taget i brug til byudvikling. Byggeaktiviteten var omfattende med store arealkrav, og der blev bygget uden nogen samlet planlægning.

København voksede fra ca. 150.000 indbyggere i 1860 til ca. 360.000 ved århundredeskiftet. I 1901-02 blev der indgået en frivillig ordning med nabokommunerne om indlemmelse i København. Hermed tre-doblede København sit areal. Det var samtidig et første forsøg på, at få gennemført et samarbejde og en hovedstadsordning i området.

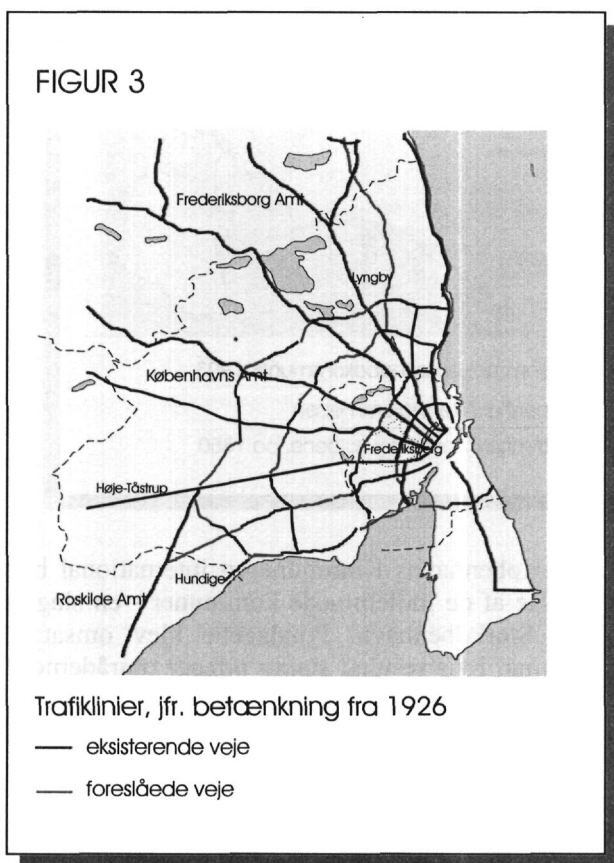
I 1907-09 afholdt Københavns Kommune en international byplankonkurrence om bebyggelse af de indlemmede kommuner - en slags sammenfattende byplan for Storkøbenhavn. Forslagene blev omsat til en mere detaljeret planlægning, hvis resultat stadig præger områderne. De efterfølgende årtier var præget af en omfattende debat om byplanlægning, og om gennemførelse af en byplanlov, der skulle sikre en mere kvalificeret planlægning af de danske byers udvikling.

I 1922 nedsatte Dansk Ingeniørforening et udvalg om trafiklinier i københavnsegnen. Det var det første initiativ til at udarbejde en egnsplan på tværs

af kommunegrænserne. Udvalget blev sammensat af ledende trafikembedsmænd fra de relevante kommuner og amter. Københavns Kommune stillede lokaler og økonomiske midler til rådighed for arbejdet.

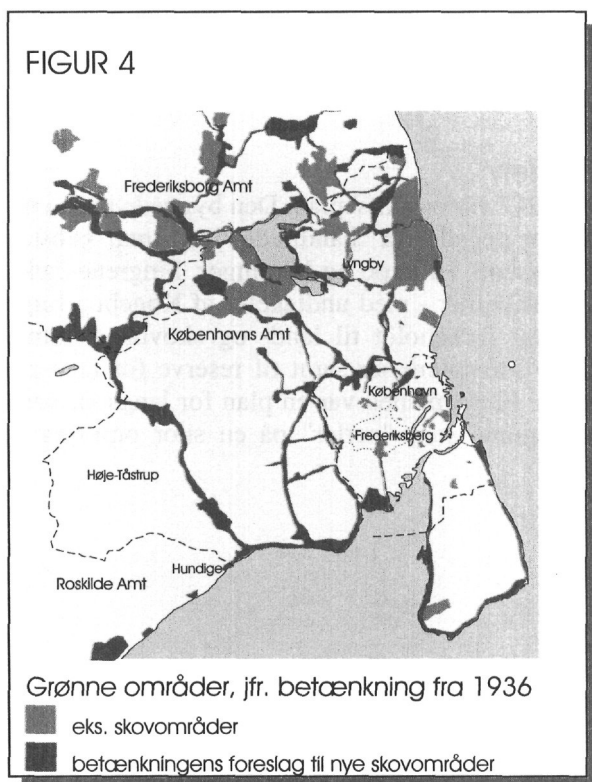
I april 1925 vedtog Rigsdagen den første danske byplanlov, til stor tilfredshed for bl.a. det nyoprettede "Dansk Byplanlaboratorium", som havde været en stor fortaler herfor. Dansk Byplanlaboratorium, som stadig eksisterer, er et uafhængigt selskab til byplanlægningens fremme. Det modtager blandt andet tilskud fra kommuner, amtskommuner og staten.

Trafiklinieudvalget under Dansk Ingeniørforening afgav betænkning i 1926, og udtalte stærke ønsker om, at arbejdet blev fortsat, og suppleret med en samlet helhedsplanlægning for egnen. Betænkningen indeholdt forslag til en vejplan med et system af radialer- og ringveje, som i store træk siden er blevet realiseret.

I en række omfattende artikler i fagpressen i 1927 blev det første initiativ taget til udarbejdelsen af forslag til en sammenfattende plan for København. Der var tale om resultater fra en enquete af danske planlæggere med bidrag fra en række internationale sagkyndige. Det blev understreget af alle, at man ikke kunne eller burde foretage en planlægning, der kun omfattede enkelte sektorplaner, men at disse måtte indgå som et led i en samlet planlægning.

Dansk Byplanlaboratorium gik videre med spørgsmålet. "Egnsplanudvalget, Udvalget til planlægning af københavnseggen" blev nedsat i 1928, efter at byplanlaboratoriet havde indbudt til en konference på Christiansborg, hvor politikere, herunder indenrigsministeren, teknikere og repræsentanter for handel og industri anbefalede udvalgets nedsættelse. Egnsplanudvalget afgav betænkning i 1936 om "Københavnsegnens grønne områder". En række større projekter blev sat igang. De omfattede bl.a. realiseringen af parkbælter, friluftsområder og et omfattende cykelstianlæg i københavnseggen. De fleste af de forslag, som var indeholdt i planen, blev dog først realiseret efter Anden Verdenskrig.

I 1938 vedtog Rigsdagen en ny byplanlov. Således fik nu alle købstæder og alle bymæssige bebyggelser med over 1000 indbyggere pligt til at udarbejde byplaner.

I perioden frem til 1944 lå planlægningen for københavnsegnen stort set stille, dels i forventning om en snarlig gennemførelse af en hovedstadsordning, og dels på grund af krigen. Men allerede under krigen var der konstateret et behov for at koordinere byudviklingen, og i 1944 nedsatte Indenrigsministeriet et særligt udvalg til samordning af byplanlægningen i kommunerne vest for København. I marts 1945 indkaldte byplanlaboratoriet det samlede Egnspanudvalg til et møde. Der forelå tilsagn om økonomisk støtte fra Arbejdsministeriet. Indenrigsministeriet anbefalede, at byplanarbejdet blev genoptaget efter krigen.

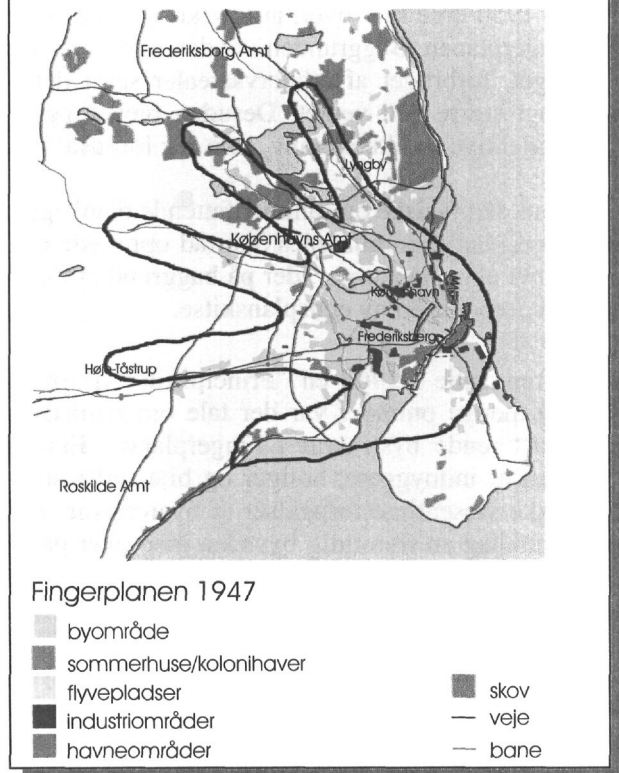
Alle områdets kommuner og amter, visse ministerier og en række interesseorganisationer var repræsenteret i Egnspanudvalget. I alt mere end 50 myndigheder og foreninger. Arbejdet med at udarbejde et forslag til en egnspan var frivilligt og uden hjemmel i lovgivningen. Der blev nedsat et 17 mands stort arbejdsudvalg, og et Egnspankontor under ledelse af Peter Bredsdorff etableredes. Resultatet blev Egnspanudvalgets Fingerplan fra 1947.

2. Fra Fingerplanen til Hovedstadsrådet

2.1. Fingerplanen

Fingerplanen fra 1947 var en skitseplan. Den byggede på et enkelt planprincip med fingre, der pegede fra "håndfladen" ud mod købstæderne Køge, Roskilde, Frederikssund, Hillerød og Helsingør. Fingrene dækkede de eksisterende radiale trafiklinier - med undtagelse af Køgebugtfingeren. Kilerne mellem fingrene var forbeholdt til land- og skovbrug m.m., og til storbybefolkningens friluftseresser samt til reserve for anlæg af den fremtidige infrastruktur. Fingerplanen var en plan for langsom vækst, idet byen skulle vokse i fingrene som "perler" på en snor omkring de nye S-banestationer.

FIGUR 5

Indbyggertallet udgjorde i 1947 1,1 mio., og det var i Fingerplanen forudsat at skulle vokse til 1,3 mio. i 1960. Boligtallet var forudsat at vokse fra 350.000 til 500.000. Planen omfattede også en større byfornyelses- og boligsaneringsindsats.

Det var Fingerplanen, der medførte, at der i Rigsdagen i 1949 blev vedtaget lov om regulering af bymæssige bebyggelser. Loven var en forløber for den senere by- og landzonelov. I medfør af byreguleringsloven blev der nedsat et byudviklingsudvalg for københavnsegen, som skulle udarbejde et forslag til opdeling af egnen i inder-, mellem- og yderzoner. Forslaget forelå i 1951. Det forudsatte en godkendelse fra Byplannævnet, der inden godkendelsen skulle forelægge sagen for boligministeren. Byplannævnet bestod af en formand udpeget af boligministeren, et særligt sagkyndigt

medlem og derudover af medlemmer, der var udpeget af hovedstadskommunerne og de kommunale organisationer.

2.2. Principskitsen

Man blev i løbet af 1950'erne klar over, at udviklingen på en række områder var løbet fra Fingerplanen. Baggrunden var den øgede velstand, som betød, at boligforbruget, forbruget af erhvervsarealer samt det større biltal m.v. var blevet langt større end ventet. Desuden blev Fingerplanen ikke fulgt op med den kollektive trafikbetjening, som var forudsat i planen.

Boligministeriet, som den fysiske og sammenfattende planlægning dengang hørte under, og Hovedstadskommunernes Samråd oprettede under Byplan-nævnets kontrol et nyt egnsplankontor, der på baggrund af de ændrede forudsætninger skulle udarbejde en ny egnsplanskitse.

Egnsplankontoret fremlagde i 1960 en "Principskitse til en egnsplan for Storkøbenhavn". På mange områder var der tale om radikale ændringer i forhold til den eksisterende bystruktur i Fingerplanen. Egnsplankontoret forudsatte, at antallet af indbyggere, boliger og biler ville stige voldsomt, hvorfor der skulle ske væsentlige forøgelser af byarealerne. Principskitsen foreslog på dette grundlag en fremtidig byvækst med byer på 250.000 indbyggere placeret mod syd og vest, for at sikre nordegnens store landskabelige værdier.

Skitsen foreslog, at den nye byvækst blev etableret dels i nye storfingre - mellem Roskildefingeren og Køgebugtfingeren, og dels ved udbygningen af de eksisterende fingre mod Roskilde og Køge. Endvidere skulle de radiale S-baner suppleres, og der skulle anlægges et større motorvejsnet. City og de centrale bydele skulle beskyttes mod "kontorisering", fortætning og lokalisering af virksomheder, som ville skabe uhåndterlig biltrafik.

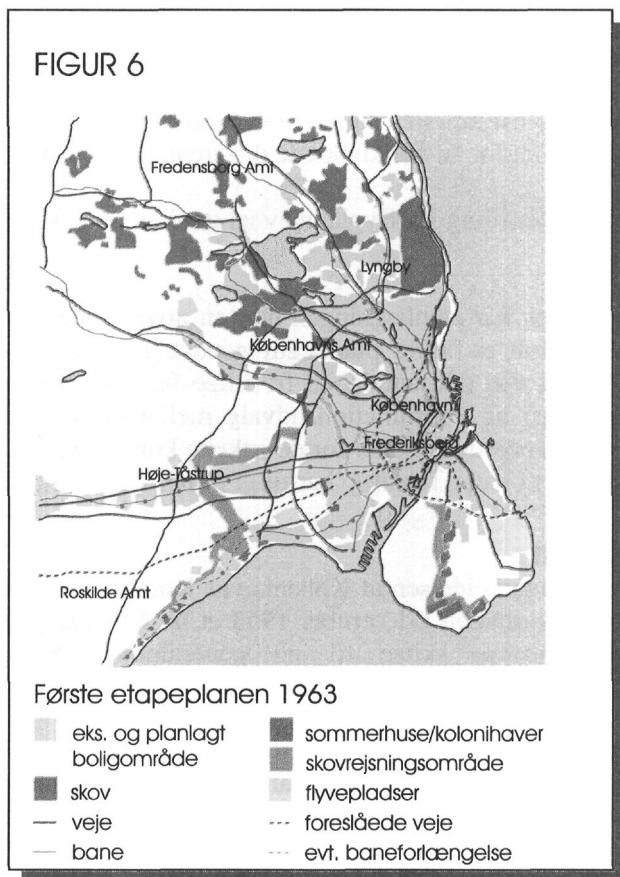
Den nye egnsplanskitse fik en meget blandet modtagelse, og boligministeren nedsatte derfor i februar 1961 et "Udvalg til teknisk gennemgang af principskitsen til egnsplan". Udvalget bestod af repræsentanter for ministerier, Roskilde og Københavns amter, Københavns Kommune, Egnsplanssekretariatet, Byudviklingsudvalget for københavnsegnen samt den kommitterede. I 1962 afgav dette udvalg en betænkning, som indeholdt to alternative planprincipper - langtidsskitse A og B - samt et forslag til en 1.etapeplan frem til 1970, som var fælles for de to langtidsskitser.

2.3. Første-etapeplanen

1.etapeplanen omfattede en byvækst på 100.000 boliger, dels ved udfyldning af de ledige allerede udlagte arealer i københavnsegnen med ca. 60.000

boliger, og dels ved udlæg af nye arealer mod vest og syd i henholdsvis Roskilde- og Køgefingern med tilsammen ca. 30.000 boliger i forlængelse af S-banen mod Roskilde og ved den ny Køgebugtbane. Endelig blev der kun foreslået 10.000 nye boliger placeret i nordegnen for at skåne de værdifulde landskaber dér.

Til aflastning af Københavns city, men også til betjening for de nye forstadsbeboere, blev det foreslået at placere to nye storcentre, et i nordegnen i Lyngby og et i vestegnen i Høje-Taastrup.

1. etapeplanen blev tiltrådt af Byplannævnet i 1963 - som vejledende for den kommunale planlægning. Byudviklingsplanerne for Roskilde- og Køgeegnen blev revideret i overensstemmelse med planen. Tiltrædelsen har betydet en omfattende planlægningsaktivitet i vestegnen og ikke mindst i Køge Bugt-området.

2.4. Køge Bugt-området og Roskilde-fingeren

Folketinget vedtog i foråret 1961 lov om planlægning af Køge Bugt-området. Der var hermed skabt et grundlag for den første statslige planlægning af et større område - Køge Bugt-området - under ét, hvor der i de kommende årtier måtte forventes en betydelig befolkningsmæssig udvikling.

Til varetagelsen af denne opgave, blev der i august 1961 nedsat et planlægningsudvalg bestående af repræsentanter for de 8 beliggenhedskommuner, 2 repræsentanter hver for Københavns- og Roskilde amtsråd, og ialt 6 repræsentanter for de berørte ministerier. Det var målet at gennemføre en avanceret planlægning for området med ca. 50.000 boliger, bygget op af 10 byenheder omkring hver deres S-togs-stationscentre. Høje-Taastrup blev udlagt til overordnet center for hele området. Der blev indarbejdet arbejdspladser, forskellige institutioner, kultur- og fritidsaktiviteter m.v. i planen. Området er idag kendt for sit veludviklede differentierede trafiksystem.

Planen blev efter indstilling fra Byplannævnet godkendt af Boligministeriet i 1968.

For Roskildefingeren har planlægningen haft en noget anden karakter. Der har ikke været nedsat et fælles planlægningsudvalg, og den overordnede planlægning er sket ved nedsættelse af frivillige fælleskommunale udvalg (samordningsudvalg) og koordinationsudvalg mellem stat og kommuner. De efterfølgende dispositionsplaner for de enkelte kommuner og for udbygningen af storcentret i Høje-Taastrup har fulgt principperne i 1. etapeplanen.

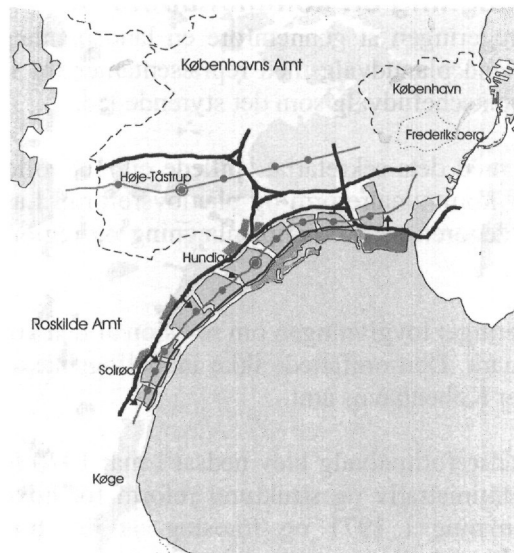
2.5. København

I forbindelse med udarbejdelsen af Københavns Kommunes første dispositionsplan udgav kommunen i december 1953 et omfattende planlægningsdokument "København, skitse til en generalplan". Skitsen følger Fingerplanens udviklings- og byplanprincipper.

"København, skitse til en generalplan" blev aldrig vedtaget politisk i Københavns Kommune. Alligevel har den haft betydning for den senere udvikling samt for formuleringen af målene for den fremtidige udvikling.

FIGUR 7

Køge bugt-planen 1968

I midten af 1950'erne kulminerede Københavns Kommunes indbyggertal med ca. 770.000, der var stor boligmangel, og et stort behov for en snerings- og byfornyelsesindsats. Der blev indgået aftaler med forstadskommunerne om at opføre boligbebyggelser, og Københavns Kommune foretog opkøb af større landejendomme til formålet.

Indtil 1962 var det en udbredt opfattelse, at det centrale København eller Københavns Kommune var udbygget. Men i 1962 skiftede Borgerrepræsentationens flertal strategi på flere områder. Tanken om at opkøbe landejendomme i nabokommunerne for på den måde at skaffe sig kontrol over byudviklingen, blev opgivet, og en stor del af kommunens ejendomme dér blev efterhånden solgt. Nye større bebyggelser blev placeret inden for kommunens egne grænser, og der gennemførtes en planlægning for bebyggelse på Vestamager.

Befolkningstallet i Københavns Kommune er siden 1950 faldet fra ca. 770.000 til ca. 625.000 i 1970, og til 465.000 i 1991.

2.6. Landsplanlægning og kommunalreform

I 1960 besluttede regeringen at gennemføre en landsplanlægning. I 1961 blev der nedsat et landsplanudvalg med repræsentanter fra 13 ministerier, og med et departementschefudvalg som det styrende led.

Landsplanudvalget med dets sekretariat spillede en stor rolle ved forberedelserne til den nye kommunalreform og planlovsreform. Landsplanudvalget afgav i 1966 redegørelsen "Regionplanlægning og regioninddeling" til regeringen.

I 1967 vedtog Folketinget lovgivningen om revision af den kommunale inddeling m.v. i Danmark. Den omfattede ikke inddelingsmæssigt de to centrale kommuner eller Københavns amt.

Et særligt Hovedstadsreformudvalg blev nedsat i maj 1970 for at gennemføre en lignende administrativ og strukturel reform for hovedstaden. Udvalget afgav betænkning i 1971 og foreslog, at der blev oprettet et Hovedstadsråd, der bl.a. skulle varetage regionplanlægningen.

3.1970-90 - Hovedstadsrådets virke

3.1. Egnspanrådets regionplanlægning og Hovedstadsrådets Regionplan 1973 m.v.

I 1967 blev der efter forhandlinger mellem Boligministeriet, Hovedstads-kommunernes Samråd og regionens amtsråd, kommuner og byudviklingsudvalg dannet et egnspanråd.

Egnspanrådet skulle overtage ansvaret for den regionale planlægning. Ansvaret for den overordnede planlægning var nu for første gang placeret hos et af kommunerne etableret fællesskab. Egnspanrådet fremlagde i 1971 "Regionplanlægning 1970-85", bind 1 (forudsætninger) og bind 2 (regionplanforslag).

I den anledning nedsatte regeringens Planlægningsudvalg i februar 1972 en embedsmandsgruppe til at forberede en koordinering af de statslige myndigheders svar. I september 1972 afgav regeringens Planlægningsudvalg sin udtalelse til Egnspanudvalget i form af "Notat vedrørende Egnspanrådets forslag til regionplan for hovedstadsområdet 1970-1985".

Der var tale om et omfattende arbejde om statens synspunkter på hovedstadens udvikling. Staten var tvivlende overfor, om antagelserne om den fortsatte kraftige befolkningsvækst og om en tilsvarende vækst i boligbyggeriet, var realistiske. Samtidig pegede staten på det problematiske i, at regionplanforslaget åbnede op for for mange og tilsyneladende ligestillede udviklingsmuligheder, samtidig med at det blev tilstræbt, at den nye byvækst skulle foregå i nye store bydele med arbejdspladskoncentrationer. Desuden fandt staten ikke, at den ligelige fordeling af byvæksten nord og syd for Roskildefingeren var hensigtsmæssig. Udfra et samfundsøkonomisk synspunkt blev det anført, at en kommende regionplan burde etapedeles, og at byudviklingen burde koncentreres omkring de trafik anlæg, der blev prioriteret højest, og at Køgebugtfingeren burde have højeste prioritet.

I februar 1973 udsendte Egnplanrådet så bind 3 (strukturplan 1972 for Hovedstadsregionen), og i november 1973 bind 4 (regionplan 1973 for Hovedstadsregionen, Hovedstruktur og Byvækst). Her blev principperne og grundlaget for den fremtidige planlægning og udvikling i hovedstadsområdet fastlagt.

Planen (bind 4) indeholdt bl.a. forslag til trafik- og andre infrastrukturkorridorer, f.eks. i en halvcirkel rundt om Fingerbyen. Desuden udpegede forslaget en række såkaldte A-zonearealer til erhvervsformål samt til sociale og kulturelle formål placeret med tilknytning til trafikkorridorerne. Der blev desuden udpeget en række knudepunkter, dvs. arealer af særlig strategisk betydning, syd for Hillerød, i Høje-Taastrup og nord for Køge.

Byvækstens maksimale omfang samt dens geografiske placering blev fastlagt med ophæng i den skitserede trafikstruktur. Udbygningstakten ville først blive fastlagt endeligt i forbindelse med en etape- og tidsfølgeplanlægning.

I november 1974 sendte miljøministeren sine bemærkninger til Egnplanrådets forslag til regionplan til det nyoprettede Hovedstadsråd. Det fremgik, at regeringen havde taget stilling til de hovedsynspunkter, der fra statens side ville blive lagt til grund for den videre stillingtagen til regionplanlægningen i hovedstadsområdet. På Hovedstadsrådets møde i august 1975 blev "Regionplan 1973 for hovedstadsregionen, hovedstruktur og byvækst" enstemmigt vedtaget, og fremsendt til miljøministerens godkendelse. Ministeren godkendte regionplanen i februar 1976.

Regionplanen blev betragtet som grundlaget for den fortsatte regionplanlægning, som der med mellemrum ville være behov for at revidere. Planen forudsatte ny bebyggelse på Vestamager, en storlufthavn på Salholm samt

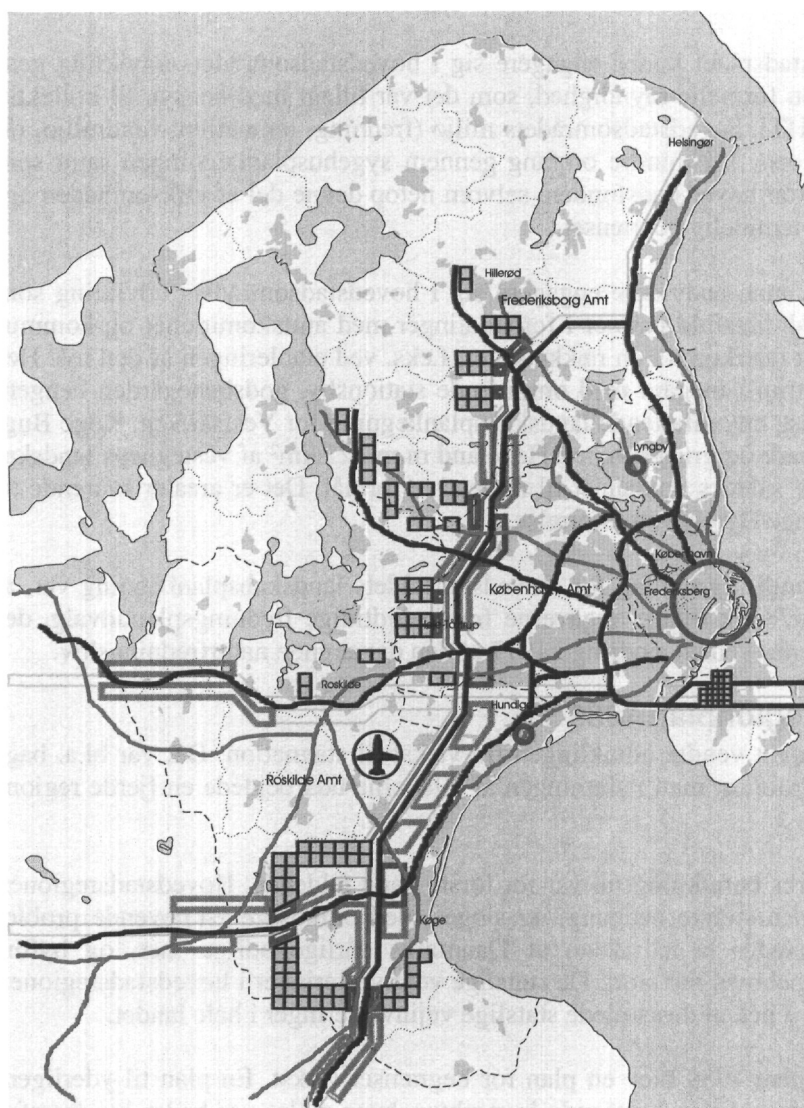
omfattende mortorvejs- og baneanlæg. Regionplanen indeholdt ikke en tidsfølgeplan, og det var en forudsætning for ministerens godkendelse, at den skulle foreligge snarest, og omfatte perioden 1975-2000.

Vedtagelsen og godkendelsen af regionplanen betød, at der for første gang kunne disponeres ud fra en regionplan udført og besluttet med hjemmel i lovgivningen, og med gennemførelsesbestemmelser i planlovreformen, bl. a. med en hovedstadsfond, og med opbakning fra Hovedstadsrådets øvrige virksomhed.

Den økonomiske afmatning var begyndt, og der var sket en opbremsning i stigningen af de offentlige udgifter. Usikkerheden om omfanget af det fremtidige byggeri, og dermed også forbruget af nye byarealer stillede nye (reviderede) krav til den overordnede planlægning.

I de følgende år viste det sig i forbindelse med forhandlingerne om Hovedstadsrådets forslag til "Regionplanens 1. etape 1977-92" derfor også vanskeligt, at opnå enighed mellem Hovedstadsrådet og Miljøministeriet om forudsætningerne og indholdet af en tidsfølgeplan. Det lykkedes ikke at få aftalt dén etapeopdeling og prioritering, der var en afgørende forudsætning for, at tidsfølgeplanlægningen kunne komme til at spille den rolle for udviklingen i hovedstadsregionen, som loven forudsatte. I stedet blev man enige om, at Hovedstadsrådet skulle tilvejebringe et bedre datamateriale til brug for budget- og tidsfølgeplanlægningen, og på den baggrund godkendte miljøministeren i 1979 "Regionplanens 1. etape 1977-95".

FIGUR 8

Regionplan 1973

De nye byområder i byvækstområde 1 og 2 er skematisk udlagt i enheder af 1 km² (= 1.000 boliger gennemsnitsligt). I byvækstområde 3 er angivet 25.000 boliger. Erhvervsmæssige interesseområder i A-zonen er indrammet med blå, rekreative ir områder med grønt. Overordnede lufthavne er vist med flysymboler. Overordnede togbaner er henholdsvis vist med sort og rødt.

3.2. Hovedstadsrådets øvrige virksomhed

Udover planlægningsopgaven var Hovedstadsrådet også på anden måde engageret i hovedstadsområdets udvikling.

Hovedstadsrådet kunne engagere sig i hovedstadsområdets udvikling gennem den formelle myndighed, som det var tillagt med hensyn til kollektiv trafik (HT), hovedstadsområdets miljø (fredning, rekreation, vandmiljø, råstoffer o.s.v.), i mindre omfang gennem sygehusplanlægningen samt som bestyrer af hovedstadsfonden, selvom netop denne del af virksomheden også blev temmelig begrænset.

Rådet kunne endvidere engagere sig i hovedstadsområdets udvikling som en betydningsfuld partner i forhandlinger med amtskommuner og kommuner. Det mærkedes i en række sager, f.eks. ved etableringen af den nye Høje-Taastrup banegård med omgivende stationsby, godsbanegården længere mod vest, en omfattende landskabsplanlægning for Vestskov, Køge Bugt Strandpark og grusgravene i Hedeland m.m.. 25 km² af vestegnens landskaber blev således omdannet til rekreative formål. Det er arealer svarende til fem gange Dyrehavens størrelse.

Et væsentligt grundlag for Hovedstadsrådets landskabsplanlægning var, at det i 1978 fik tillagt opgaverne fra de hidtidige fredningsplanudvalg, der ophævedes ved en ændring i 1977 af den daværende naturfredningslov.

3.3. Regionplan 1989

Som nævnt vendte udviklingen fra vækst til stagnation. Det var bl.a. baggrunden for, at man i slutningen af 1980'erne udarbejdede en fjerde regionplan.

Danmarks befolkningstal var for første gang faldende. Hovedstadsregionen havde den største nedgang, og sloges med omkostningskrævende problemer. Således lå halvdelen af Danmarks dårlige boliger her, og byfornyelsesbehovet var stort. De statslige vejinvesteringer i hovedstadsregionen faldt til 7 pct. af de samlede statslige vejinvesteringer i hele landet.

Regionplan 1989 blev en plan for begrænset vækst. En plan til yderligere kultivering af den bestående bystruktur, hvor målet var bedre by, fremfor mere by.

På baggrund af en forventet forskydning i erhvervsstrukturen kom de "stationsnære arealer" til at spille en særlig rolle, d.v.s. arealer med god beliggenhed i forhold til trafikterminaler og S-togsstationer. Hensigten var, at disse arealer i den efterfølgende kommuneplanlægning nærmere skulle

undersøges med henblik på ændret anvendelse til serviceerhverv (kontorer m.v.).

3.4. Regionplanen og "det grønne"

"Det grønne" har for så vidt altid spillet en væsentlig rolle i regionplanlægningen, jfr. 1930'ernes grønne betænkning, Fingerplanens grønne kiler og bestræbelserne på at beskytte nordegnen mod byspredning.

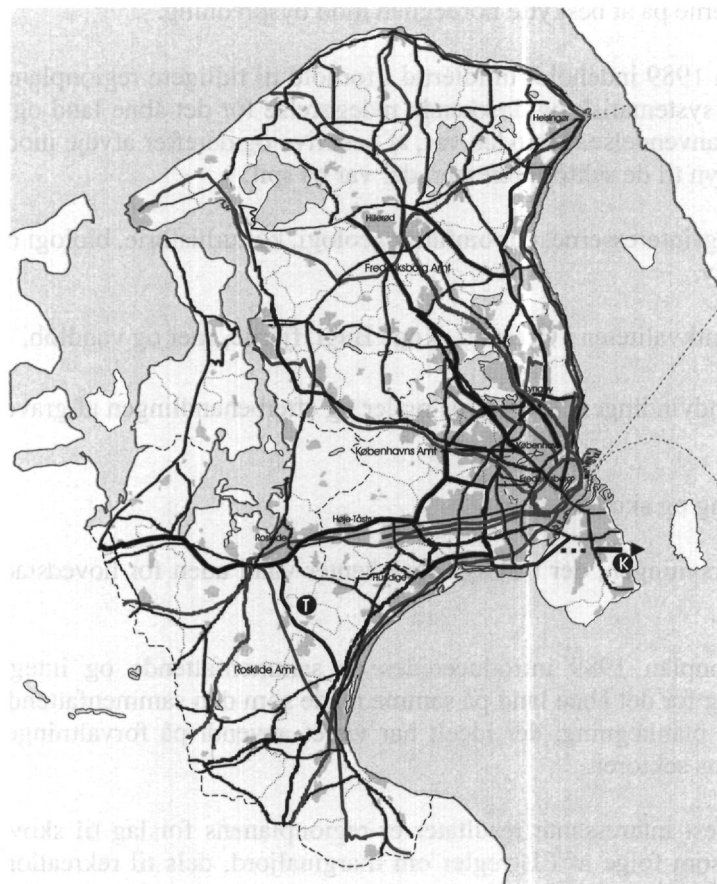
Regionplan 1989 indeholdt imidlertid i forhold til tidligere regionplaner en langt mere systematisk og dækkende redegørelse for det åbne land og dets fremtidige anvendelse. Metoden var, at beskrive og derefter afveje modstridende hensyn til de sektorinteresser, der var på spil:

- * Fredningsinteresserne, der omfatter geologi, kulturhistorie, biologi og friluftsliv,
- * Recipientkvaliteten i Øresund, Køge Bugt, fjorde, søer og vandløb,
- * Råstofindvindingen, d.v.s. grus og ler og efterbehandlingen af graveområder,
- * Landbrug og skovbrug og
- * Vandforsyningen, der i øvrigt også henter vand uden for hovedstadsregionen.

Med Regionplan 1989 introduceredes en sammenfattende og integreret planlægning for det åbne land på samme måde som den sammenfattende og integrerede planlægning, der ideelt har været anvendt på forvaltningen af byen og dens sektorer.

Et af de mest interessante resultater er regionplanens forslag til skovrejsning, dels som følge af EU-regler om marginaljord, dels til rekreation for storbyens befolkning, og i øvrigt i tråd med regionplanlægningens tradition, jfr. Vestskoven og andre store landskabsprojekter. Regionplan 1989 indeholdt derudover, og også som noget nyt, forslag til formulering af en trafikpolitik samt en stærkere prioritering af miljøbeskyttelsen.

FIGUR 9

Regionplanen 1989

- Motorveje
- Øvrige hovedlandeveje
- Øvrige regionale veje
- Landfeste til Øresundsforbindelsen

- S-baner
- Øvrige baner
- Ⓚ København Lufthavn, Kastrup
- Ⓣ Tune Lufthavn

3.5. Statslig godkendelse af Regionplan 1989

Hovedstadsrådets sidste regionplan, Regionplan 1989, blev vedtaget af rådet den 24. november 1989, hvorefter der blev anmodet om en statslig godkendelse. Denne forelå - med angivne betingelser med henblik på den videre regionplanlægning hos de efterfølgende 5 regionale instanser i hovedstadsområdet - i Miljøministeriets skrivelse af 15. december 1989 til Hovedstadsrådet, suppleret af ministeriets cirkulære (landsplandirektiv) af 28. december 1989 om regionplanlægningen i hovedstadsområdet.

Den statslige godkendelse fastholdt, at regionens hovedstruktur består af et bymønster, en trafikstruktur og en centerstruktur. Regionens bymønster består af Fingerbyen og de større og mindre bysamfund, som er beliggende uden for denne. Den fortsatte byudvikling i Fingerbyen skal i city have karakter af bybevaring, i håndfladen af byfornyelse og i fingrene af byudvikling.

Godkendelsen angiver endvidere følgende principper for den videre planlægningsindsats :

- * Den fremtidige byudvikling skal knyttes til den eksisterende infrastruktur for at få størst mulig udbytte af allerede foretagne investeringer,
- * Der skal fortsat tilstræbes bolig-arbejdspladsbalance i byfingrene.
- * Arbejdspladser inden for kontor- og serviceerhverv skal koncentreres på stationsnære arealer med højfrekvent banebetjening, og i byfingrene omkring de stationer, hvor højklassede tværbusforbindelser krydser banerne.
- * De øvrige nye arbejdspladser skal placeres stationsnært i fingrene, og
- * Ved udbygning af bolig- og erhvervsområderne har de stationsnære arealer første prioritet.

Dette grundlag er siden suppleret fra statslig side med bl.a. en række miljø-, energi- og trafikpolitiske handlingsplaner og redegørelser samt med forskellige udmeldinger m.v. til den efterfølgende regionplanlægning, der alle f.eks. betoner og konkretiserer kravene til bæredygtig udvikling.

4. Vurdering af Hovedstadsrådet som regionplanmyndighed

Hovedstadsrådet havde med hovedstadsregionplanloven fra 1973 fået tillagt en række stærke beføjelser, som amtskommunerne i det øvrige land ikke havde. Formålet var at styre byudviklingen i det samlede hovedstadsbysamfund med store kommuner og amtskommuner.

Grænserne mellem region- og kommuneplanlægningen var trukket anderledes i hovedstadsregionen, idet regionplanens retningslinier også i hovedtræk skulle angive fordelingen af bebyggelsesarterne i byzone, tidsfølgen for udbygningen af byzonerne og for byfornyelsen i de eksisterende bysamfund. Desuden skulle planen rumme hovedretningslinier for byfornyelsen, og for sektorområder som trafikbetjening, vandforsyning og spildevandsafledning, sygehusforsyning og forsyningen med rekreative anlæg. Endvidere skulle den rumme retningslinier for tidsfølgen af de nødvendige anlæg m.v. inden for disse sektorer.

Hovedstadsrådet kunne pålægge en kommune at tilvejebringe lokalplaner i overensstemmelse med kommuneplanen, og at bringe et i en lokalplan forudsat kommunalt anlæg til udførelse. I tilfælde, hvor kommunen ikke fulgte pålægget, kunne Hovedstadsrådet overtage kommunens beføjelser, og for kommunens regning virkeliggøre pålæggene.

Såfremt en i regionplanen fastlagt bydannelse omfattede flere kommuner, kunne rådet overtage den nærmere byplanlægning for området, og udøve kommunernes beføjelser. Endelig kunne Hovedstadsrådet, for at få opfyldt regionplanmæssige hensyn, pålægge en kommune ikke at medvirke ved privat og offentlig byudvikling.

Hovedstadsrådet havde således redskaber til både at skabe nye bydele, og til at forny gamle. Efterfølgende kan man konstatere, at Hovedstadsrådet kun i nogen grad udnyttede de stærke beføjelser, som rådet havde på planområdet. Hovedstadsrådet begrænsede sig som hovedregel til beslutninger, som der kunne opnås meget bred enighed om, ligesom det begrænsede sine initiativer og aktiviteter, ikke mindst på de områder, hvor man ikke havde den fulde kompetence.

5. Byudviklingen og planlægningen efter 1990. Lovgivning, instanser og kompetencer

5.1. Planloven generelt

Ved Hovedstadsrådets nedlæggelse pr. 31. december 1989 blev dets hidtidige regionplanopgaver emnemæssigt reduceret, og de reducerede opgaver blev herefter overført til områdets 5 regionale enheder (Københavns, Frederiksborg og Roskilde amtskommuner samt Københavns og Frederiksberg Kommuner).

De tre amtskommuner skulle herefter udføre regionplanlægning, og vedtage regionplaner for deres område, mens kommuneplanerne i Københavns og Frederiksberg Kommuner tillige skulle være regionplaner.

Lovgivningen (1990-91: lov om lands- og regionplanlægning, siden: planloven) etablerede ikke et samordningsorgan eller lignende for områdets planlægning, således som det blev anbefalet i betænkning nr. 1123/1987, "Amtskommunalt udgiftspres og styringsmidler". I stedet fastsattes i loven, at regionplanlægningen skulle udføres under anlæggelse af en helhedsvurdering af den ønskede udvikling i det samlede område, og at den enkelte regionplanmyndighed skulle forhandle med de andre regionplanmyndigheder under udarbejdelsen af planforslag. Det blev hermed forudsat, at de 5 instanser i videst muligt omfang selv skulle finde fælles løsninger, og etablere evt. fornødne samarbejdsfora. Det blev i bemærkningerne til lovforslaget begrundet med, at "hovedstadsområdet er et sammenhængende bysamfund."

Fra sin ikrafttræden i januar 1992 er lov om planlægning (herefter planloven) det juridisk gældende grundlag for de 5 instansers seneste vedtagne regionplaner fra 1993, og for det videre regionplanarbejde, herunder det igangsatte arbejde med den ordinære regionplanrevision i 1997, jfr. miljø- og energiministerens udmelding "Regionplanrevision 1997" fra juni 1995.

Planloven medførte ikke væsentlige ændringer for hovedstadsområdets regionplanlægning, hverken med hensyn til planlægningsopgaver eller -instanser. Med virkning for hele landet skete der den ændring, at miljøministeren ikke længere skal godkende de vedtagne regionplaner, men miljøministeren kan på de statslige myndigheders og egne vegne fremsætte indsigelse mod endelig vedtagelse af regionplanforslag m.v.

Loven er opbygget på det grundlag, der etableredes i slutningen af 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne med kommunalreformen og plan-

lovsreformen. Planlægningssystemet er opdelt på de 3 politiske niveauer med en stærkt decentraliseret ansvarsfordeling hos de regionale og lokale myndigheder. Ministeren kan gennem regler, landsplandirektiver, vetobeføjelser samt gennem redegørelser, information og forsøg m.v. påvirke planlægningen.

Amtskommunerne varetager regionplanlægningen m.v., nærmere planlægning og administration for det åbne land samt påser de kommunale planers overensstemmelse med regionplanlægningen. Kommunerne forestår planlægningen for byer og sommerhusområder gennem kommune- og lokalplanlægningen. Lokalplanen er den realiserende plantype med juridiske bindinger for grundejerne, og er hermed planlægningens "krumtap".

Klager over amtskommunernes og kommunernes afgørelser er henlagt til et af ministeren uafhængigt Naturklagenævn, der på selve planområderne kun behandler juridiske spørgsmål, mens "politiske" spørgsmål om planindhold m.v. ikke kan påklages, og således forbliver de regionale og lokale myndigheders ansvar.

5.2. Specielle bestemmelser for hovedstadsområdet

Hovedstadsområdets gældende amtskommunale og kommunale struktur samt opgaveløsningen hos områdets amtskommuner og kommuner adskiller sig i nogen grad fra de tilsvarende forhold i de øvrige dele af landet. Det har fundet udtryk i forskellige særlige bestemmelser i planloven for hovedstadsområdet.

For det første er Københavns og Frederiksberg Kommuner ikke en del af en amtskommune. De to kommuner har som følge heraf selv regionplanopgaverne for deres områder.

For det andet skal regionplanlægningen i hovedstadsområdet af alle 5 instanser udføres på grundlag af en vurdering af udviklingen i området som helhed.

For det trede skal retningslinierne i områdets regionplaner fastsættes med særlig hensyntagen til den kollektive trafikplan for det samlede område, ligesom der skal fastlægges retningslinier for fordeling og tidsfølge for byggeaktivitet i byzoner, og for vandforsyning og spildevandsafledning.

5.3. Om kommuneplanopgaven i hovedstadsområdet

For hver kommune skal der foreligge en kommuneplan, der skal revideres hvert 4. år. Planen skal respektere overordnede retningslinier, regler og be-

slutninger, og den skal fastlægge en hovedstruktur for hele kommunen og rammer for lokalplanlægningen for de enkelte dele af kommunen.

I hovedstadsområdet er kommunernes geografiske areal gennemgående betydeligt mindre end i det øvrige land. Hertil kommer, at området har relativt "tætte" arealanvendelser og bebyggelser, der i mange tilfælde er funktionelt sammenhængende med arealanvendelse og bebyggelser i andre kommuner (sammenhængende bysamfund).

Dette nødvendiggør bl.a., at den pågældende regionplanmyndighed omhyggeligt påser de kommunale planforslags overensstemmelse med regionplanlægningen på en sådan måde, at udviklingen i området som helhed haves for øje.

5.4. Miljø- og energiministerens rolle som planmyndighed i hovedstadsområdet

Miljø- og energiministeren er ansvarlig for den sammenfattende fysiske landsplanlægning, og har efter planloven forskellige virkemidler til sin rådighed.

Landsplanlægningen lægger ved udmeldinger og vejledningsindsats rammer for den planlægning, der foregår i amtskommuner og kommuner. Det er ikke landsplanlægningens formål, at gå ind i en detailstyring eller detailgodkendelse af amtskommunernes og kommunernes egne dispositioner. I konkrete tilfælde eller hvis regeringen ønsker at fremme en bestemt udvikling i de fysiske omgivelser, har ministeren mulighed for efter loven at handle mere direkte over for amtskommuner og kommuner (landsplandirektiv, call in-beføjelse, veto-adgang m.v.)

Da hovedstadsområdet i flere henseender fungerer som ét sammenhængende bysamfund, vil manglende samordning mellem de 5 regionale enheder kunne være anledning for ministeren til f.eks. at bruge sine direktiv-, indkalde- eller vetobeføjelser.

De statslige landsplanopgaver, herunder opgaverne i relation til amtskommunernes og kommunernes planlægning efter planloven, varetages af Miljø- og Energiministeriets Landsplanafdeling, der organisatorisk er placeret som en afdeling i ministeriets departement.

6. Grundlag og målsætninger for planlægningen efter 1990

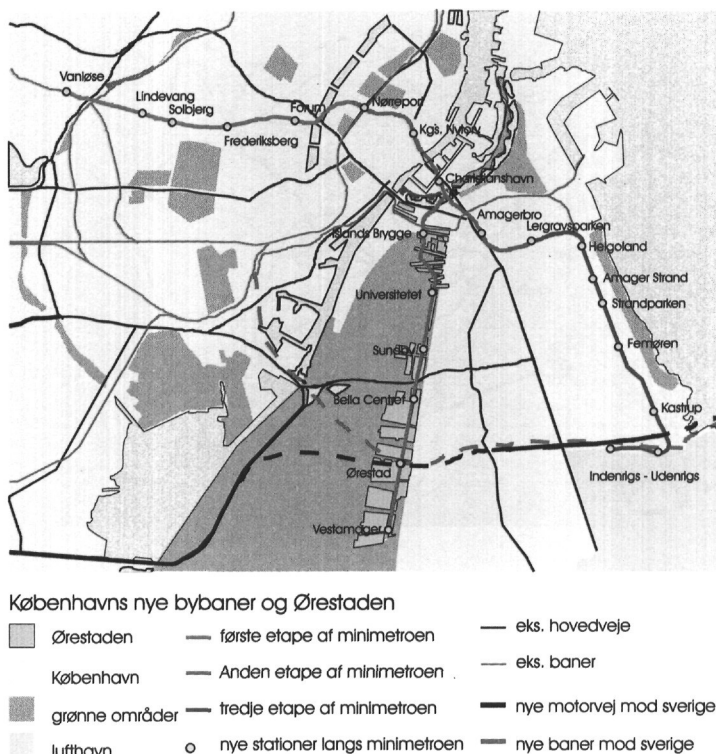
6.1. Planlægningens nyorientering

Set i lyset af den internationale udvikling siden slutningen af 1980'erne ("Murens fald", nyordningerne i Øst- og Centraleuropa, EU's udvikling og udvidelse m.m.) samt hovedstadsområdets egne forhold og problemer, er der i de senere år foretaget en række statslige dispositioner for at styrke hovedstaden og hovedstadsområdet.

Det fremgår af regeringens landsplanredegørelse "Danmark på vej mod år 2018" fra 1992, at hovedstadsområdet realistisk set er Danmarks eneste byregion, som kan fastholde en position som europæisk storby. Derfor er et ud af 6 hovedmål, at hovedstadsområdet som byregion styrkes i en europæisk sammenhæng, bl.a. ved at øge det grænseregionale samarbejde på dansk og svensk side i Øresundsregionen.

Nyorienteringen kommer også til udtryk i de senere års vedtagelser af lovgivninger om anlæg af en fast forbindelse over Øresund (1991), om Ørestaden m.v. (1992), og om Københavns Havn (1992), hvortil kommer en række øvrige anlægsdispositioner af trafikal, kulturel eller uddannelsesmæssig karakter. For at få det fulde udbytte af disse anlægsbeslutninger m.v. må der ske en omfattende koordination mellem de involverede statslige, regionale og kommunale instanser.

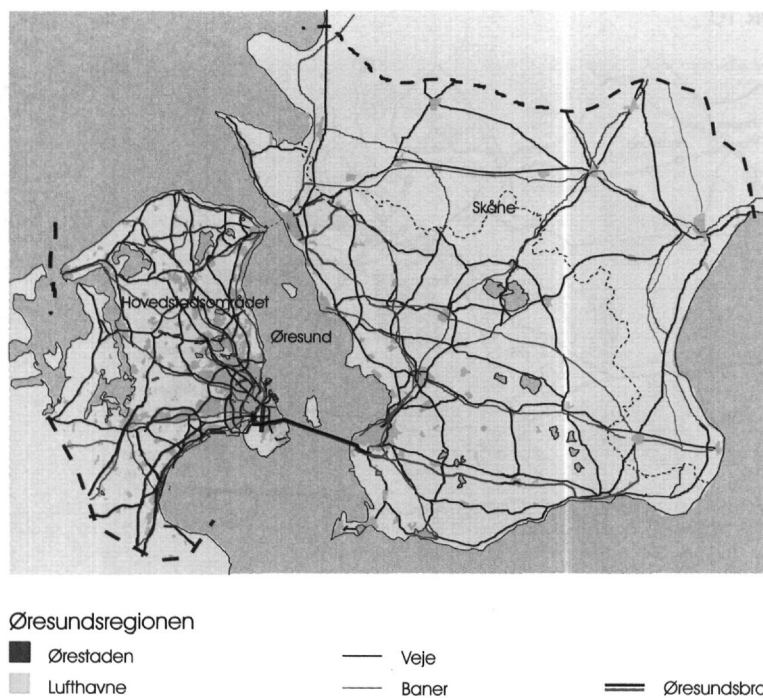
FIGUR 10

6.2. Datasamarbejde m.v.

Den historiske udvikling for regionplanlægningen i hovedstadsområdet - også siden starten af 1970'erne - viser, at der er sket betydelige ændringer i de forudsætninger, som har ligget til grund for de forskellige regionplaner. Det gælder for både Hovedstadsrådets og nu de 5 enheders regionplaner. Dette nødvendiggør et tæt samarbejde om information, data, prognoser, koordinering og prioriteringer, idet planloven foreskriver, at der foretages helhedsvurderinger for området som sådan.

FIGUR 11

De 5 enheder indledte i 1990 et planteknisk samarbejde på embedsmandsniveau om en række grænseoverskridende emner. Der blev i dette samarbejde om et grundlag for regionplan 1993 foretaget fælles vurderinger af forudsætningerne for planlægning af byudvikling og byomdannelse i hele hovedstadsområdet, ligesom der blev samarbejdet om et fælles grundlag for retningslinier for vandindvinding og affaldsbortskaffelse. Samarbejdet foregår fortsat mellem de 5 enheder, primært på embedsmandsniveau.

6.3. Regionplanrevision 1997

Planloven fastsætter, at region- og kommuneplaner skal revideres hvert 4. år. De gældende regionplaner er fra 1993, og arbejdet med 1997-revisionen er igangsat i amtskommunerne og i Københavns og Frederiksberg Kommuner.

Fra Miljø- og Energiministeriet er der i juni 1995 udsendt en statslig udmelding "Regionplanrevision 1997", der "sætter scenen" for de kommende års regionplanlægning. Udmeldingen angiver en række mål, og nævner de emner, som planlægningen skal behandle.

Situationen i hovedstadsområdet, hvor de 5 planmyndigheder skal planlægge for dele af det integrerede bysamfund, nødvendiggør nogle særlige overvejelser og en særlig planlægning. Derfor er der i udmeldingen et særligt afsnit om hovedstadsregionen, og i de følgende afsnit her gengives hovedpunkterne fra udmeldingen.

Et væsentligt formål er, at få forberedt og gennemført de ændringer i bystrukturen i hovedstadsområdet, som er nødvendige for at få den kollektive trafik til at udgøre en større andel af den samlede trafik, men også for i andre sammenhænge at gøre udviklingen i området mere bæredygtig og begrænse rejsebehovet.

Der er endvidere behov for, at regionplanmyndighederne i fællesskab overvejer dels spørgsmålet om lokalisering af særligt forurenende virksomheder i området, dels udarbejder en strategi for erhvervsområders udvikling. Endelig skal de grønne kiler bevares grønne, og gøres tilgængelige for storbyens millionbefolkning, og kilernes grænser må respekteres.

Helt konkret peges der i udmeldingen på, at de kommende års investeringer i hovedstadsområdets kollektive trafik på 15-20 mia. kr. udnyttes bedst muligt. Arealudlæg og lokalisering skal i videst muligt omfang øge kundeunderlaget, så fornyelsen af S-togsmateriellet, Ørestadsbanerne, banen til lufthavnen og Sverige, HT's moderniseringsinitiativer og udbygningen af Frederikssundsbanen nyttiggøres bedst muligt til gavn for befolkningen og miljøet.

Målsætningen om at kunne mindske rejsebehovet forudsætter en mere intensiv anvendelse af de velbeliggende tyndt udnyttede arealer. Der bør derfor kun inddrages nye byarealer, hvis der er tale om arealer med høj tilgængelighed, eller hvis særlige planforhold gør sig gældende. Det bør der-

for tillige overvejes at føre ubebyggede byzonearealer med dårlig tilgængelighed tilbage til landzone.

Udmeldingen fastslår, at der med regionplanrevisionen i 1993 i hovedsagen er udpeget de trafikknudepunkter og cityannekser, hvor etablering af de vigtigste regionale aktiviteter kan finde sted. Men byggemuligheder til kontorformål og andre **beskæftigelsesintensive** formål findes i vid udstrækning også på arealer med ringere kollektiv tilgængelighed, og samlet overstiger de langt de fremtidige byggebehov, også ved en væsentlig forøgelse af byggeaktiviteten.

Der er således stor rummelighed, og betydelig usikkerhed med hensyn til den fremtidige udvikling. Der er derfor brug for at sikre, at byggeriet forskydes til de stationsnære arealer, og at både de offentlige og private ressourcer udnyttes bedst muligt (f.eks. byggemodningsudgifter, foretagne trafikinvesteringer og nedrivninger med henblik på en mere intensiv **areal**-anvendelse). Udmeldingen nævner derfor det vigtige i, at planlovens bestemmelser benyttes, hvor det er muligt, til at fastsætte en etapedeling og rækkefølgeangivelse i region- og kommuneplanlægningen i hovedstadsområdet.

7. Særlige organisationer etableret

I de senere år er der etableret en række samarbejder og selskaber i hovedstadsområdet. Disses aktiviteter kan få stor betydning for områdets udvikling, også i relation til regionplanlægningen. Nogle af selskaberne er etableret med baggrund i lovgivning, og er tillagt forskellige kompetencer. Det er fælles for selskaberne, at de arbejder for at styrke områdets udvikling. I det følgende vil de i relation til planlægningen væsentligste selskaber kort blive omtalt.

Ørestadsselskabet er et interessentskab mellem Københavns Kommune og staten (finansministeren). Selskabet har ansvaret for at planlægge og udvikle Ørestaden samt for at bygge de letbaner, der blev besluttet i forbindelse med lov om Ørestaden.

Københavns Havn er en institution med statslig deltagelse (trafikministeren udpeger bl.a. formanden), der dels skal drive havnevirksomhed i København, og dels gennemføre omdannelsen af de havnearealer i København, der ikke længere skal anvendes til havneformål.

Copenhagen Capacity er stiftet i 1993 som en erhvervsdrivende fond af Københavns og Frederiksberg Kommuner og Københavns, Frederiksborg og

Roskilde amtskommuner. Selskabet har til formål at udvikle, markedsføre og styrke hovedstadsområdet, - også internationalt.

Øresundskomiteén er dannet i 1993, og har til formål at styrke og synliggøre regionens rolle i national og international henseende for at skabe grundlag for øget vækst for regionen, økonomisk, kulturelt og socialt. Komiteen er stiftet af Øresundsregionens regionale myndigheder på både svensk og dansk side.

En aftale mellem den danske og svenske regering om et fælles regionalt miljøprogram for Øresundsregionen (Skåne og det nordøstlige Sjælland) blev underskrevet i august 1994. Miljøprogrammet skal bl.a. omfatte fælles retningslinier for en miljørettet regional planlægning for Øresundsregionen. Tilsvarende er der indgået en aftale mellem de to trafikministre om etablering af et miljøtilpasset trafiksystem for Øresundsregionen.

Af hensyn til hovedstadsområdets/Øresundsregionens samlede udvikling er det af stor betydning, at de involverede myndigheder koordinerer deres myndighedsindsats, og deres indsats i de etablerede selskaber og lignende, bl.a. inden for rammerne af regionplanlægningen.

8. Vurdering af planlægningen 1990-95

Da regionplanlægningen for hovedstadsområdet i 1990 blev opdelt på 5 enheder, fjernede man størstedelen af de særlige plankompetencer, som Hovedstadsrådet havde haft.

For at få de fem regionplaner koordineret blev det, som tidligere omtalt, bestemt, at regionplanlægningen skal udføres på grundlag af en vurdering af udviklingen i hovedstadsområdet som helhed, og at man derfor skal inddrage hinanden under plantilvejebringelsen.

Hovedstrukturen fra Regionplan 1989 er videreført som fælles reference-ramme, ligesom man benytter sig af et fælles statistik- og datakontor, - Hovedstadsregionens Statistikkontor.

Der har imidlertid efter Miljø- og Energiministeriets opfattelse været en tendens til, at regionplanmyndighederne har ønsket at benytte regionplanen som middel til at skabe sig en selvstændig identitet, og til primært at varetage de interesser, som gør sig gældende i den pågældende del af hovedstadsområdet. Der kan desuden generelt konstateres en gensidig respekt for de plandispositioner, der træffes inden for andres planområder, også i situationer hvor dispositionerne har væsentlige konsekvenser i naboområderne.

Oprettelsen i 1990 af Hovedstadens Udviklingsråd og af det udviklings-selskab, som skulle bruge offentligt ejede grunde til at få gang i udviklin-gen, udviste manglende resultater, hvorfor det blev nedlagt. Det vidner om, hvor svært det kan være at få gang i et frivilligt samarbejde mellem store enheder, når det gælder væsentlige arealdispositioner. De fem enheder har dog i oktober 1995 fremlagt et fælles erhvervsudviklingsprogram for Ho-vedstadsregionen. I den forbindelse kan endvidere nævnes planerne om Ørestaden. Denne væsentlige regionplandisposition blev løftet ud af plan-lovsregiet, og afgørelsen blev truffet ved særlovgivning.

Statens bestræbelser i regionplansammenhæng har siden Hovedstadsrådets ophævelse koncentreret sig om at fastholde og videreudvikle fingerbystruk-turen, som den fremgik af Hovedstadsrådets Regionplan 1989. Desuden har statens bestræbelser koncentreret sig om i den forbindelse at varetage de overordnede trafikale og miljømæssige interesser i en lokaliseringspolitik, som styrker den kollektive trafik. Sigtet hermed er, at de 15-20 mia kr., som over en 15 årsperiode investeres i områdets kollektive trafik, udnyttes bedst muligt.

Denne faktisk koordinerende og intervenserende rolle skaber på den anden side let en ansvarsforskydning således, at regionplanmyndighederne kan fø-le, at man tager væsentlige dele af regionplanlægningen fra dem. Det under-støttes af, at regionplanmyndighederne hver især kun er ansvarlig for en del af området, at banerne (og motorvejene) i fingerbyen er statslige, og at de kommende investeringer i den kollektive trafik tilsvarende først og frem-mest ligger hos staten og Ørestadsselskabet.

Det kan således konstateres, at større initiativer vedrørende hovedstadsom-rådets udvikling med den nuværende opgavefordeling i vidt omfang kom-mer til at bero på indgreb fra regering og Folketing.

Bilag d. Statistisk og økonomisk beskrivelse af hovedstadsområdet

1. Indledning

Dette bilag indeholder en statistisk beskrivelse af hovedstadsområdet.

Der fokuseres dels på forskelle mellem hovedstadsområdet og resten af landet, og dels på forskelle mellem kommunerne indenfor hovedstadsområdet.

Beskrivelsen er delt op i to hovedafsnit. Først en beskrivelse af de strukturelle forhold i hovedstadsområdet, og derefter en beskrivelse af de kommunaløkonomiske forhold i hovedstadsområdet.

Afsnittet om de strukturelle forhold indeholder beskrivelser af områdets befolkningsudvikling, boligforhold, indkomstforhold, beskæftigelsesforhold, pendlingsforhold og arbejdsløshed.

Afsnittet om de kommunaløkonomiske forhold indeholder beskrivelser af kommunernes og amtskommunernes udgifter og indtægter. Der ses i den forbindelse specielt på de store kommunale og amtskommunale udgiftsområder: Dagpleje og daginstitutioner, folkeskole og fritidsforanstaltninger for børn, ældreomsorg, indkomstoverførsler, sygehuse, sygesikring og gymnasier.

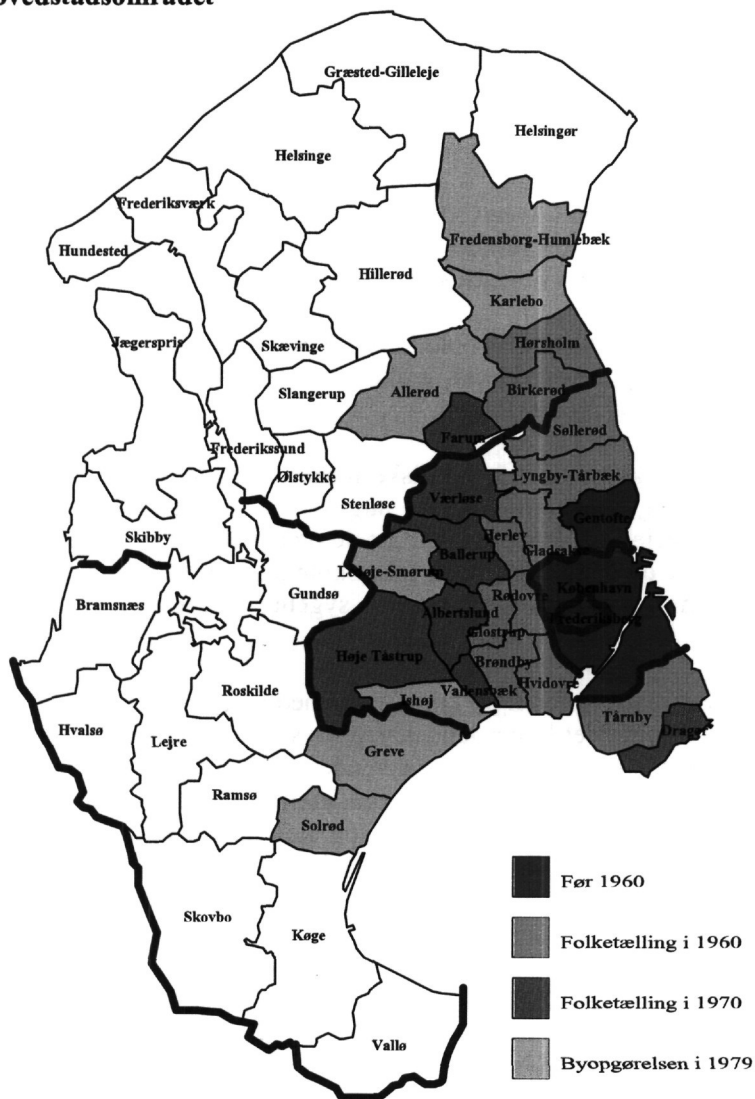
Hovedstadsområdet omfatter 50 kommuner med i alt ca. 1,7 mio. indbyggere. I hovedstadsområdet findes landets største sammenhængende byområde. I Danmarks Statistiks publikationer anvendes en skønsmæssig afgrænsning af det sammenhængende byområde omfattende Københavns og Frederiksberg Kommuner, Københavns amt og kommunerne Birkerød, Hørsholm, Farum, Karlebo, Fredensborg-Humlebæk, Allerød, Greve og Solrød. Afgrænsningen har ændret sig i tidens løb i takt med udbygningen af området, jf. appendiks 9.

Det sammenhængende byområde omfatter hermed 28 kommuner med i alt godt 1,3 mio. indbyggere. Ud over de to centrale kommuner København og Frederiksberg må de øvrige kommuner i større eller mindre omfang opfattes som forstadskommuner.

I hovedstadsområdet findes der herudover 6 større bykommuner: Helsingør, Hillerød, Roskilde, Køge, Frederikssund og Frederiksværk med i alt ca. 215.000 indbyggere.

I de øvrige 16 kommuner i hovedstadsområdet er der ca. 170.000 indbyggere.

Figur 1. Danmarks Statistiks afgrænsning af hovedstadsområdet

2. Strukturelle forhold for kommunerne i hovedstadsområdet

2.1. Indledning

Den enkelte kommune er undergivet en række strukturelle forhold, som i vidt omfang er bestemmende for kommunens vilkår. Det drejer sig bl.a. om befolkningssammensætning, boligforhold, indkomstforhold, beskæftigelsesforhold og arbejdsløshed.

Disse forhold kan kun i begrænset omfang styres eller påvirkes af kommunen, men har stor betydning for kommunens vilkår.

Hovedstadsområdet som helhed adskiller sig kun i mindre omfang fra landsgennemsnittet på disse områder. Men indenfor hovedstadsområdet er der meget store forskelle mellem de enkelte kommuner.

Det fremgår af [afsnit 2.2](#), at der i landet udenfor hovedstadsområdet har været en uafbrudt befolkningstilvækst gennem hele dette århundrede. Det samme var tilfældet i hovedstadsområdet frem til 1975, men herefter faldt befolkningstallet gennem de følgende 15 år med i alt ca. 57.000 personer. I de senere år har der dog igen været vækst i befolkningstallet i hovedstadsområdet.

Indenfor hovedstadsområdet har udviklingen i en årrække ført til en udflytning fra de centrale områder til omegnskommunerne. Det har betydet en kraftig nedgang i folketallet i de centrale kommuner samt en tilsvarende kraftig vækst i en række omegnskommuner. Alene i Københavns Kommune faldt folketallet fra 1950 til 1990 med ca. 300.000 indbyggere.

Udflytningen fra de centrale områder til omegnskommunerne har medført, at der er opstået en "skæv" befolkningsfordeling i både de centrale kommuner og i omegnskommunerne, der har givet sig udslag i en skæv aldersfordeling, boligstruktur, indkomstfordeling etc.

I de centrale kommuner - og specielt i Københavns Kommune - er der forholdsvis få børn, mens der er forholdsvis mange unge (uddannelsessøgende), og forholdsvis mange i de ældste aldersklasser. I omegnskommunerne er det lige omvendt - her er der forholdsvis mange børn og forholdsvis få ældre.

I hovedstadsområdet bor over halvdelen af alle de udenlandske statsborgere, der er bosat i Danmark. Det er specielt nogle få kommuner i hovedstads-

området, der har en høj koncentration af udenlandske statsborgere, mens der i en række kommuner kun bor ganske få udenlandske statsborgere.

Det fremgår af afsnit 2.3, at udviklingen på boligområdet i vidt omfang afspejler befolkningsudviklingen. I de centrale kommuner - som har været præget af udflytning og faldende indbyggertal - er der forholdsvis mange ældre boliger. Specielt Københavns og Frederiksberg Kommuner har en stor koncentration af ældre lejeboliger med dårlige installationsforhold. Der er desuden mange små boliger i de centrale områder. Alene i Københavns Kommune består ca. halvdelen af alle boliger af 1 eller 2-værelses lejligheder.

Den store koncentration af små boliger i de centrale områder har naturligt nok ført til, at der bor forholdsvis mange enlige i disse områder. I Københavns og Frederiksberg Kommuner består således over halvdelen af alle husstande af enlige, mens det i de tre hovedstadsamter kun er 27-35 pct. af husstandene, der består af enlige.

Omegnskommunerne er blevet udbygget kraftigt i 1960'erne og 1970'erne, og er derfor præget af forholdsvis mange nye boliger. Visse af omegnskommunerne er hovedsageligt udbygget med ejerboliger, mens andre har meget store koncentrationer af almennyttige boliger. De høje koncentrationer af almennyttige boliger findes specielt i en række kommuner på "Vestegnen": Ballerup, Herlev, Albertslund, Glostrup, Rødovre, Ishøj og Brøndby.

Det fremgår af afsnit 2.4, at hovedstadsområdet som helhed er velstående i den forstand, at de gennemsnitlige indkomster i området er betydeligt over landsgennemsnittet. I 45 af hovedstadsområdets 50 kommuner er den gennemsnitlige skattepligtige indkomst over landsgennemsnittet, mens den i 5 kommuner - her iblandt Københavns Kommune - er lavere end landsgennemsnittet.

De 35 kommuner i landet, der har de højeste gennemsnitlige skattepligtige indkomster pr. indbygger, ligger alle i hovedstadsområdet. To af disse kommuner, Søllerød og Hørsholm, har gennemsnitlige skattepligtige indkomster, der er over 50 pct. højere end landsgennemsnittet.

Igennem 1980'erne er der sket et relativt fald i indkomsterne i hovedstadsområdet. I 1980 lå den gennemsnitlige skattepligtige indkomst i hovedstadsområdet 17 pct. over landsgennemsnittet, mens den i 1992 er faldet til 13 pct. over landsgennemsnittet. I Københavns Kommune har faldet været kraftigere, idet den gennemsnitlige skattepligtige indkomst i Københavns

Kommune i 1980 lå 7 pct. over landsgennemsnittet, mens den i 1992 var faldet til 2 pct. under landsgennemsnittet.

Det fremgår af afsnit 2.5 og 2.6, at hovedstadsområdet har et overskud af arbejdspladser på ca. 30.000, forstået på den måde, at der er flere arbejdspladser i området end der er beskæftigede personer med bopæl i området. Det er i de centrale områder - Københavns Kommune og kommunerne i Københavns amt - at der er overskud af arbejdspladser. Alene i Københavns Kommune er der et overskud af arbejdspladser på ca. 95.000.

I Frederiksborg og Roskilde amter er der et betydeligt underskud af arbejdspladser. En væsentlig del af arbejdsstyrken i disse to amter pendler dagligt til arbejdspladser i de centrale områder i hovedstadsområdet.

Der er i øvrigt også en betydelig indpendling til arbejdspladser i hovedstadsområdet fra resten af Sjælland. Der er derimod ingen udpending af betydning fra hovedstadsområdet til arbejdspladser udenfor hovedstadsområdet.

Antallet af arbejdspladser i hovedstadsområdet har igennem de seneste 10 år været faldende, mens det har været stigende i resten af landet. I perioden 1984-93 faldt antallet af arbejdspladser i hovedstadsområdet således med ca. 15.000, mens det i resten af landet steg med ca. 83.000. Alene i Københavns Kommune faldt antallet af arbejdspladser i perioden med ca. 54.000, mens der var en vis vækst i de tre hovedstadsamter.

Det fremgår af afsnit 2.7, at arbejdsløsheden i hovedstadsområdet er af nogenlunde samme størrelse som på landsplan. De alvorlige ledighedsproblemer kan afgrænses til nogle få kommuner i området, her iblandt Københavns Kommune, mens 40 af områdets 50 kommuner har en gennemsnitlig ledighed under landsgennemsnittet.

En forholdsvis stor andel af de ledige i hovedstadsområdet er ikke-forsikrede, 23 pct. i hovedstadsområdet mod 16 pct. på landsplan.

Den gennemsnitlige ledighedsperiode i hovedstadsområdet er lidt længere end på landsplan - 24 uger i hovedstadsområdet mod 22 uger på landsplan.

I hovedstadsområdet er der en voldsom overrepræsentation af ledige under 40 år, mens billedet for det øvrige Danmark er omvendt.

I hovedstadsområdet er der ca. 15.500 ledige med udenlandsk statsborgerskab, svarende til 62 pct. af de ledige i Danmark med udenlandsk statsborgerskab.

Ledighedsprocenten for udenlandske statsborgere i hovedstadsområdet er på ca. 35 pct., mod ca. 10 pct. for danske statsborgere.

Ledigheden på landsplan voksede uafbrudt i perioden 1987-93, hvorefter den i foråret 1994 begyndte at falde. I hovedstadsområdet fortsatte ledigheden med at stige frem til starten af 1995, hvorefter den også begyndte at falde i hovedstadsområdet.

2.2. Befolkningsforhold i hovedstadsområdet

2.2.1. Befolkningsudviklingen

Frem til 1975 steg folketallet i hovedstadsområdet. Derefter har det gennem sidste halvdel af 1970'erne og i 1980'erne været faldende. I samme periode har der været en svag stigning i folketallet i resten af landet.

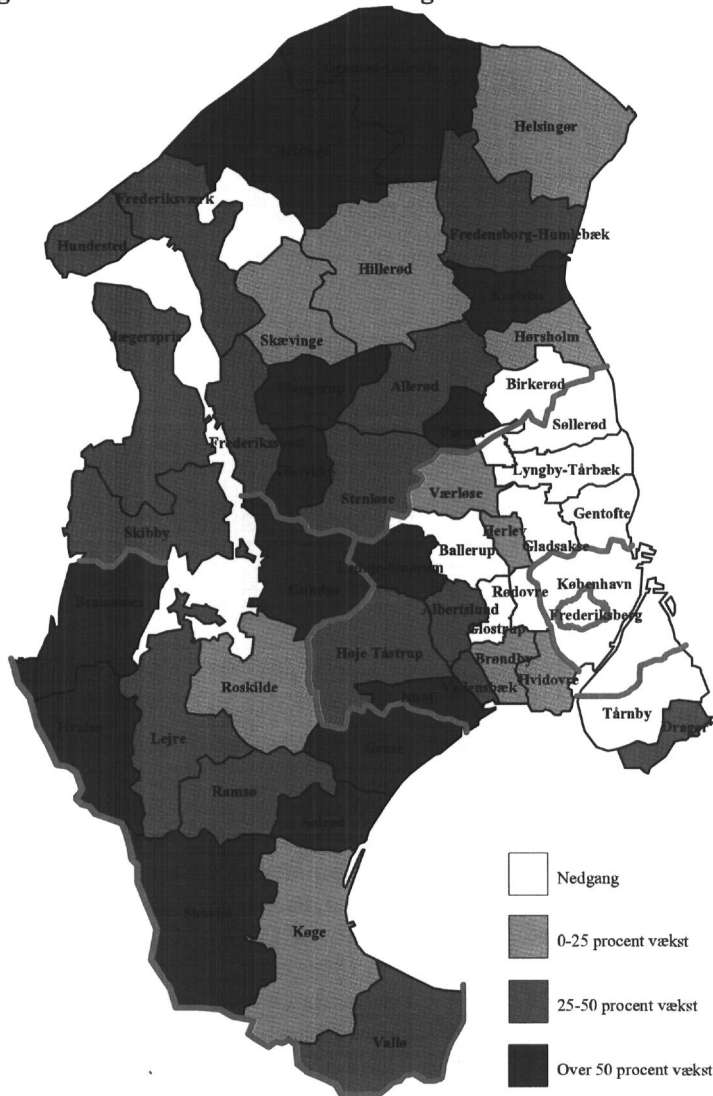
I 1975 nåede indbyggertallet i hovedstadsområdet sit hidtil højeste niveau med ca. 1.768.000 indbyggere. I 1990 var tallet faldet med ca. 57.000 til ca. 1.711.000 indbyggere, jf. tabel 2.2.1. Herefter er det frem til 1995 steget med ca. 28.000 til ca. 1.739.000 indbyggere i 1995.

I samme periode steg folketallet i kommunerne udenfor hovedstadsområdet med ca. 190.000 indbyggere, fra ca. 3.286.000 indbyggere i 1975 til ca. 3.476.000 i 1995.

I de senere år, d.v.s. fra 1990 til 1995, har der været en nogenlunde ens vækst i folketallet i hovedstadsområdet og i resten af landet på godt 1 pct.

Befolkningsudviklingen i hovedstadsområdet er i perioden - specielt siden 1950 - præget af en kraftig udflytning fra de centrale områder til **forstads-**kommunerne. Det har betydet et kraftigt fald i befolkningen i Københavns og Frederiksberg Kommuner samt i de gamle forstadskommuner Gentofte, Gladsaxe, Rødovre og Tårnby samt en kraftig stigning i befolkningen i de to "yderamter" Frederiksborg amt og Roskilde amt.

Figur 2. Procentvis vækst i befolkningen 1971-95

Tabel 2.2.1. Befolkningsudviklingen 1901-95

	Kbh. Komm.	Fr.b. Komm.	Kbh. amt	Fr.borg amt	Roskilde amt	Hoved- stads- området	Kommuner udenfor hoved- stads- området	Odense	Århus	Ålborg	Hele landet
1901	400.575	76.231	52.940	89.666	54.702	674.114	1.775.426				2.449.540
1911	462.161	97.237	72.429	96.213	61.112	789.152	1.967.924				2.757.076
1921	561.344	104.815	97.702	105.582	70.007	939.450	2.328.381				3.267.831
1930	617.069	106.251	144.653	113.831	75.778	1.057.582	2.493.074				3.550.656
1940	700.465	113.208	221.007	123.743	78.658	1.237.081	2.607.231				3.844.312
1950	768.105	118.993	315.564	147.695	88.469	1.438.826	2.842.449				4.281.275
1960	721.381	114.285	488.886	181.663	101.311	1.607.526	2.977.730				4.585.256
1970	630.816	102.960	612.349	253.791	148.679	1.748.595	3.188.984	164.166	233.162	153.862	4.937.579
1971	625.677	101.201	614.752	260.336	154.076	1.756.042	3.186.978	165.272	237.530	154.652	4.943.020
1972	610.985	99.997	621.095	269.687	161.148	1.762.912	3.212.619	166.877	242.151	155.585	4.975.531
1973	595.751	97.543	624.597	279.783	169.806	1.767.480	3.239.947	167.772	244.840	155.264	5.007.427
1974	576.030	95.821	627.110	290.397	176.984	1.766.342	3.269.724	167.813	245.584	154.461	5.036.066
1975	562.405	95.318	629.775	298.578	182.099	1.768.175	3.286.119	168.542	246.298	154.702	5.054.294
1976	545.350	93.692	630.896	306.297	187.545	1.763.780	3.301.417	168.206	246.355	154.646	5.065.197
1977	529.154	91.278	630.794	313.693	193.136	1.758.055	3.321.702	167.616	245.866	154.563	5.079.757
1978	515.594	89.881	630.806	320.871	197.354	1.754.506	3.342.334	167.768	245.386	154.226	5.096.840
1979	505.982	88.834	629.925	325.856	199.672	1.750.269	3.361.146	167.952	245.174	154.074	5.111.415
1980	498.850	88.287	627.245	329.141	202.017	1.745.540	3.376.401	168.528	244.839	153.948	5.121.941
1981	493.771	88.167	624.684	329.992	203.246	1.739.860	3.384.000	169.183	245.565	154.385	5.123.860
1982	490.587	88.047	622.504	329.815	203.975	1.734.928	3.384.097	170.189	246.679	154.218	5.119.025
1983	486.593	88.409	619.687	331.349	205.414	1.731.452	3.384.885	170.648	248.509	154.755	5.116.337
1984	482.937	88.114	616.210	332.852	207.059	1.727.172	3.384.833	170.961	250.404	154.840	5.112.005
1985	478.615	88.030	612.219	334.952	208.986	1.722.802	3.388.187	171.468	252.071	154.750	5.110.989
1986	473.000	87.616	609.500	337.241	211.625	1.718.982	3.397.171	172.751	253.650	154.905	5.116.153
1987	469.706	86.558	606.870	339.627	213.476	1.716.237	3.408.436	173.331	255.932	154.853	5.124.673
1988	468.704	85.814	605.127	339.914	215.164	1.714.723	3.414.417	174.016	258.028	154.739	5.129.140
1989	467.850	85.327	602.046	340.513	215.993	1.711.729	3.417.935	174.948	259.493	154.547	5.129.664
1990	466.723	85.611	600.889	341.067	216.964	1.711.254	3.424.039	176.133	261.437	155.019	5.135.293
1991	464.773	85.817	601.671	342.864	218.611	1.713.736	3.432.622	177.639	264.136	155.664	5.146.358
1992	464.566	86.372	603.179	344.559	220.129	1.718.805	3.443.203	179.487	267.873	156.614	5.162.008
1993	466.129	87.173	603.883	346.108	221.401	1.724.694	3.455.806	180.799	271.272	157.270	5.180.500
1994	467.253	87.466	604.762	348.491	222.704	1.730.676	3.465.854	181.824	274.535	158.141	5.196.530
1995	471.300	88.002	605.868	350.236	224.052	1.739.458	3.476.147	182.617	277.477	159.056	5.215.605

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB, samt Hovedstadsreformudvalgets sekretariat: Hovedstadsområdet, Befolkning, Oppgaver, Økonomi. København 1970.

I Københavns og Frederiksberg Kommuner kulminerede befolkningsudviklingen omkring 1950. Herefter faldt folketallet i disse to kommuner uafbrudt gennem 40 år. I Københavns Kommune faldt folketallet fra ca. 768.000 i 1950 til ca. 465.000 i 1992, d.v.s. et fald på godt 300.000 indbyggere. I samme periode faldt folketallet i Frederiksberg Kommune tilsvarende med ca. 36.000 indbyggere.

Fra starten af 1990'erne har der imidlertid været en mindre stigning i folketallet i disse to kommuner.

I Københavns amt steg folketallet frem til slutningen af 1970'erne. Herefter var der frem til 1990 et fald på ca. 30.000 indbyggere. Siden 1990 har der igen været en mindre stigning i folketallet.

I Frederiksborg og Roskilde amter har der derimod i hele perioden været en betydelig vækst i folketallet. I Frederiksborg amt er folketallet vokset med ca. 96.000 indbyggere fra 1970 til 1995, svarende til en vækst på ca. 38 pct.

I Roskilde amt er folketallet vokset med ca. 75.000 indbyggere, svarende til en vækst på ca. 50 pct.

Tabel 2.2.2. Befolkningsudviklingen 1901-95.
Indeks 1970 = 100.

	Kbh. Komm.	Fr.b. Komm.	Kbh. amt	Fr.borg amt	Roskilde amt	Hoved- stads- området	Kommuner udenfor hoved- stads- området	Odense	Århus	Ålborg	Hele landet
1901	64	74	9	35	37	39	56				50
1911	73	94	12	38	41	45	62				56
1921	89	102	16	42	47	54	73				66
1930	98	103	24	45	51	60	78				72
1940	111	110	36	49	53	71	82				78
1950	122	116	52	58	60	82	89				87
1960	114	111	80	72	68	92	93				93
1970	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1971	99	98	100	103	104	100	100	101	102	101	100
1972	97	97	101	106	108	101	101	102	104	101	101
1973	94	95	102	110	114	101	102	102	105	101	101
1974	91	93	102	114	119	101	103	102	105	100	102
1975	89	93	103	118	122	101	103	103	106	101	102
1976	86	91	103	121	126	101	104	102	106	101	103
1977	84	89	103	124	130	101	104	102	105	100	103
1978	82	87	103	126	133	100	105	102	105	100	103
1979	80	86	103	128	134	100	105	102	105	100	104
1980	79	86	102	130	136	100	106	103	105	100	104
1981	78	86	102	130	137	100	106	103	105	100	104
1982	78	86	102	130	137	99	106	104	106	100	104
1983	77	86	101	131	138	99	106	104	107	101	104
1984	77	86	101	131	139	99	106	104	107	101	104
1985	76	85	100	132	141	99	106	104	108	101	104
1986	75	85	100	133	142	98	107	105	109	101	104
1987	74	84	99	134	144	98	107	106	110	101	104
1988	74	83	99	134	145	98	107	106	111	101	104
1989	74	83	98	134	145	98	107	107	111	100	104
1990	74	83	98	134	146	98	107	107	112	101	104
1991	74	83	98	135	147	98	108	108	113	101	104
1992	74	84	99	136	148	98	108	109	115	102	105
1993	74	85	99	136	149	99	108	110	116	102	105
1994	74	85	99	137	150	99	109	111	118	103	105
1995	75	85	99	138	151	99	109	111	119	103	106

Kilde: Danmarks Statistik, KSD8

Storby kommunerne - Århus, Odense og Ålborg - har også været præget af udflytning fra den gamle bykerne til forstæderne, men i disse kommuner har forstadsområderne siden kommunalreformen ligget indenfor kommunegrænsen, således at den kraftige udflytning til forstæderne ikke har reduceret kommunernes indbyggertal. Tværtimod har der i disse kommuner været en vis vækst i indbyggertallet i perioden.

2.2.2. Befolkningens alderssammensætning

Der er en betydelig forskel i befolkningens alderssammensætning i de forskellige dele af hovedstadsområdet. I Københavns og Frederiksberg Kommuner er der således forholdsvis få børn og forholdsvis mange ældre, mens det modsatte er tilfældet i "yderamterne".

Alderssammensætningen afspejler den kraftige udflytning fra Københavns og Frederiksberg Kommuner til forstadskommunerne i 1960'erne og 1970'erne. Det er fortrinsvis de yngre aldersklasser, der er flyttet ud. Der er

derfor forholdsvis mange børnefamilier i forstadskommunerne, og meget få ældre. Omvendt er der i Københavns og Frederiksberg Kommuner forholdsvis få børnefamilier og forholdsvis mange ældre.

Børn 0-6 år

Tabel 2.2.3 viser de 0-6 åriges andel af den samlede befolkning i perioden 1980-95. Det fremgår af tabellen, at der er forholdsvis færre 0-6 årige i hovedstadsområdet end i kommunerne uden for hovedstadsområdet. Det skyldes specielt den lave andel af 0-6 årige i Københavns og Frederiksberg Kommuner.

Det er en generel tendens i alle områder af landet, at andelen af 0-6 årige var faldende i starten af 1980'erne, hvorefter den fra slutningen af 1980'erne har været stigende.

11980 var 8,2 pct. af befolkningen i hovedstadsområdet i aldersgruppen 0-6 år, mod 9,5 pct. i kommunerne uden for hovedstadsområdet, d.v.s. en forskel på 1,3 procentpoint. 11995 var denne forskel reduceret til 0,4 procentpoint.

Tabel 2.2.3. De 0-6 Åriges andel af den samlede befolkning

Pct.	Kbh. Komm.	Fr.b. Komm.	Kbh. amt.	Fr.borg amt.	Roskilde amt.	Hoved- stads- området	Kommuner udenfor hoved- stads- området	Odense Komm.	Århus Komm.	Ålborg Komm.	Hele landet
1980	5,8	5,4	8,7	10,2	10,3	8,2	9,5	8,8	9,0	8,4	9,1
1981	5,8	5,3	8,4	9,7	9,7	7,9	9,2	8,6	8,6	8,2	8,8
1982	5,7	5,2	7,9	9,0	9,0	7,5	8,9	8,2	8,3	7,9	8,4
1983	5,6	5,2	7,6	8,4	8,3	7,1	8,5	7,8	7,8	7,5	8,1
1984	5,5	5,1	7,3	8,0	7,9	6,9	8,2	7,4	7,7	7,3	7,8
1985	5,5	4,9	7,1	7,7	7,6	6,7	8,0	7,2	7,5	7,1	7,6
1986	5,4	4,8	7,0	7,5	7,5	6,6	7,9	7,1	7,3	6,9	7,4
1987	5,4	4,7	7,0	7,4	7,4	6,6	7,8	7,0	7,3	6,8	7,4
1988	5,5	4,7	7,0	7,3	7,3	6,6	7,7	6,9	7,4	6,8	7,4
1989	5,7	4,8	7,2	7,5	7,5	6,8	7,8	7,1	7,5	6,9	7,5
1990	5,9	5,0	7,4	7,8	7,6	7,0	7,9	7,3	7,8	7,0	7,6
1991	6,2	5,3	7,7	8,0	7,9	7,3	8,1	7,5	8,1	7,2	7,9
1992	6,5	5,6	8,1	8,3	8,2	7,6	8,3	7,8	8,3	7,5	8,1
1993	6,8	6,0	8,4	8,6	8,5	7,9	8,5	8,1	8,6	7,8	8,3
1994	7,1	6,3	8,7	8,8	8,8	8,2	8,7	8,3	8,9	8,1	8,5
1995	7,4	6,5	9,1	9,1	9,2	8,5	8,9	8,5	9,1	8,3	8,8

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

I Københavns og Frederiksberg Kommuner er der relativt færre børn. Andelen af 0-6 årige har i disse kommuner i hele perioden været markant lavere end landsgennemsnittet.

I Frederiksborg og Roskilde amter var andelen af 0-6 årige i 1980 betydeligt over landsgennemsnittet, men fra midten af 1980'erne har andelen i disse to amter ligget tæt på landsgennemsnittet.

I Københavns amt har andelen af 0-6 årige fra 1980 og indtil starten af 1990'erne ligget under landsgennemsnittet, men har i perioden nærmet sig landsgennemsnittet.

Børn 7-16 år

Tabel 2.2.4 viser, at andelen af 7-16 årige i hovedstadsområdet i hele perioden af været lidt lavere end i kommunerne udenfor hovedstadsområdet.

Der er en meget markant forskel mellem Københavns og Frederiksberg Kommuner og de tre amter i hovedstadsområdet. Andelen af 7-16 årige i Københavns og Frederiksberg Kommuner er kun ca. halvt så stor som i de tre amter i hovedstadsområdet.

Tabel 2.2.4. De 7-16 Åriges andel af den samlede befolkning

	Kbh. Komm.	Frb. Komm.	Kbh. amt	Fr.borg amt	Roskilde amt	Hoved- stads- området	Kommuner udenfor hoved- stads- området	Odense Komm.	Århus Komm.	Ålborg Komm.	Hele landet
1980	8,3	8,2	15,7	17,7	18,7	13,9	15,9	14,4	13,9	14,9	15,2
1981	8,1	8,1	15,3	17,6	18,6	13,7	15,7	14,3	13,9	14,6	15,1
1982	7,9	7,9	15,0	17,5	18,5	13,5	15,5	14,1	13,7	14,2	14,9
1983	7,8	7,7	14,6	17,2	18,2	13,3	15,3	13,9	13,5	13,8	14,6
1984	7,6	7,4	14,0	16,6	17,5	12,8	14,9	13,5	13,1	13,3	14,2
1985	7,4	7,2	13,6	16,0	16,8	12,4	14,6	13,1	12,8	12,9	13,9
1986	7,3	7,0	13,2	15,6	16,2	12,1	14,4	12,8	12,5	12,7	13,6
1987	7,2	6,9	12,9	15,2	15,7	11,9	14,2	12,6	12,2	12,4	13,4
1988	7,2	6,9	12,7	14,8	15,1	11,6	13,9	12,3	11,9	12,1	13,2
1989	7,0	6,6	12,2	14,1	14,4	11,1	13,6	11,7	11,4	11,7	12,7
1990	6,8	6,3	11,8	13,5	13,6	10,7	13,1	11,3	10,9	11,2	12,3
1991	6,7	6,1	11,4	12,9	12,9	10,3	12,7	10,8	10,6	10,8	11,9
1992	6,5	5,9	11,0	12,3	12,2	10,0	12,4	10,4	10,3	10,5	11,6
1993	6,4	5,6	10,7	11,8	11,7	9,6	12,0	10,0	10,0	10,1	11,2
1994	6,3	5,5	10,7	11,5	11,4	9,5	11,8	9,8	9,9	9,9	11,0
1995	6,3	5,5	10,6	11,4	11,1	9,4	11,6	9,7	9,8	9,8	10,9

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Aldersgruppen 17-29 år

I hovedstadsområdet er godt 20 pct. af befolkningen i aldersgruppen 17-29 år, hvilket nogenlunde svarer til landsgennemsnittet på 19,3 pct.

Men i Københavns Kommune er en meget stor andel af befolkningen - ca. 27 pct. - i aldersgruppen 17-29 år. Og andelen har været stigende i perioden.

I Frederiksberg Kommune er der ligeledes en forholdsvis stor andel af befolkningen i denne aldersgruppe, mens andelen i de tre hovedstadsamter er lidt under landsgennemsnittet.

Tabel 2.2.5. De 17-29 Åriges andel af den samlede befolkning

	Kbh. Komm.	Frb. Komm.	Kbh. amt	Fr.borg amt	Roskilde amt	Hoved- stads- området	Kommuner udenfor hoved- stads- området	Odense Komm.	Århus Komm.	Ålborg Komm.	Hele landet
1980	21,4	17,3	18,7	17,5	17,2	19,0	19,0	20,3	23,9	19,7	19,0
1981	21,8	17,6	18,7	17,4	17,2	19,1	19,1	20,5	23,9	20,2	19,1
1982	22,3	18,1	18,8	17,5	17,3	19,4	19,2	20,9	24,0	20,5	19,2
1983	22,8	18,8	19,0	17,9	17,7	19,7	19,3	21,2	24,2	21,0	19,4
1984	23,3	19,2	19,2	18,2	18,3	20,0	19,5	21,7	24,5	21,5	19,7
1985	23,9	19,7	19,2	18,5	18,8	20,3	19,6	22,0	24,7	21,7	19,9
1986	24,3	20,2	19,1	18,6	19,0	20,5	19,6	22,3	25,0	22,0	19,9
1987	24,7	20,2	19,0	18,7	19,3	20,6	19,6	22,3	25,2	22,2	19,9
1988	25,3	20,5	18,8	18,6	19,4	20,7	19,5	22,5	25,4	22,2	19,9
1989	25,9	21,1	18,5	18,5	19,5	20,8	19,4	22,9	25,5	22,4	19,9
1990	26,3	21,7	18,4	18,4	19,7	20,9	19,4	23,2	25,6	22,7	19,9
1991	26,6	22,0	18,2	18,2	19,7	20,9	19,3	23,5	25,7	22,9	19,8
1992	27,0	22,4	18,0	17,9	19,6	20,9	19,2	23,7	25,7	22,9	19,7
1993	27,3	22,5	17,7	17,6	19,3	20,7	19,1	23,8	25,6	23,0	19,6
1994	27,4	22,4	17,1	17,1	18,7	20,4	18,8	23,7	25,5	22,9	19,3
1995	27,5	22,4	16,4	16,3	18,1	19,9	18,4	23,4	25,3	22,7	18,9

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Aldersgruppen 30-64 år

Tabel 2.2.6 viser, at aldersgruppen 30-64 år udgør ca. 45 pct. af landets befolkning. Forholdet er nogenlunde det samme i og uden for hovedstadsområdet. I Københavns og Frederiksberg Kommuner er andelen af 30-64 årige derimod noget lavere end landsgennemsnittet, mens det omvendte er tilfældet i de tre hovedstadsamter.

I perioden 1980-94 har andelen af 30-64 årige været nogenlunde konstant i Københavns og Frederiksberg Kommuner, mens der har været en vis stigning i de tre hovedstadsamter og i resten af landet.

Tabel 2.2.6. De 30-64 åriges andel af den samlede befolkning

	Kbh. Komm.	Frb. Komm.	Kbh. amt	Fr.borg amt	Roskilde amt	Hoved- stads- området	Kommuner udenfor hoved- stads- området	Odense Komm.	Århus Komm.	Ålborg Komm.	Hele landet
1980	41,0	43,0	46,5	45,2	45,0	44,3	41,3	41,9	40,3	43,3	42,3
1981	40,7	43,1	46,8	45,7	45,6	44,5	41,6	42,1	40,7	43,3	42,6
1982	40,5	42,8	47,0	46,1	46,1	44,7	41,9	42,1	41,1	43,4	42,9
1983	40,4	42,7	47,3	46,5	46,5	44,9	42,2	42,2	41,4	43,4	43,1
1984	40,3	42,7	47,5	46,9	46,9	45,1	42,6	42,4	41,6	43,4	43,4
1985	40,2	42,8	47,8	47,3	47,3	45,3	42,9	42,6	41,8	43,6	43,7
1986	39,9	42,5	47,8	47,5	47,6	45,3	43,1	42,7	41,9	43,5	43,8
1987	39,8	42,4	47,7	47,7	47,8	45,3	43,3	42,8	42,0	43,5	44,0
1988	39,7	42,4	47,8	48,0	48,1	45,4	43,6	42,9	42,1	43,6	44,2
1989	39,7	42,3	47,8	48,3	48,4	45,5	43,9	42,9	42,3	43,7	44,4
1990	39,7	42,2	47,8	48,6	48,7	45,6	44,1	42,9	42,5	43,7	44,6
1991	39,8	42,2	47,8	48,9	49,0	45,7	44,4	42,9	42,6	43,6	44,8
1992	39,9	42,4	47,8	49,3	49,3	45,9	44,6	43,0	42,8	43,7	45,1
1993	40,2	42,9	47,9	49,6	49,8	46,1	44,9	43,1	43,0	43,8	45,3
1994	40,7	43,5	48,1	50,0	50,3	46,5	45,3	43,4	43,1	43,9	45,7
1995	41,2	44,1	48,4	50,5	50,7	46,9	45,7	43,6	43,4	44,1	46,1

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Aldersgruppen 65-79 år

Aldersgruppen 65-79 årige har i hele perioden 1980-95 udgjort 11-12 pct. af landets befolkningen. Det samme har været tilfældet i hovedstadsområdet.

I Københavns og Frederiksberg Kommuner har andelen af 65-79 årige i hele perioden været forholdsvis høj, men der har været et markant fald i perioden 1980-95, fra henholdsvis ca. 19 og 20 pct. i 1980 til henholdsvis ca. 12 og 14 pct. i 1995.

I de tre hovedstadsamter har der omvendt været en stigende andel af 65-79 årige i perioden, mest markant i Københavns amt.

Tabel 2.2.7. De 65-79 ériges andel af den samlede befolkning

	Kbh. Komm.	Frb. Komm.	Kbh. amt	Fr.borg amt	Roskilde amt	Hoved- stads- området	hoved- stads- området	Odense Komm.	Århus Komm.	Ålborg Komm.	Hele landet
1980	18,7	20,2	8,7	7,6	7,3	11,8	11,5	11,9	10,4	11,2	11,6
1981	18,6	19,8	9,0	7,8	7,3	11,8	11,5	11,9	10,4	11,3	11,6
1982	18,5	19,6	9,3	8,0	7,4	11,9	11,5	11,9	10,4	11,4	11,7
1983	18,3	19,2	9,5	8,1	7,5	12,0	11,6	11,9	10,4	11,5	11,7
1984	18,1	19,0	9,9	8,3	7,6	12,1	11,6	11,9	10,3	11,7	11,8
1985	17,7	18,7	10,2	8,4	7,7	12,1	11,6	11,9	10,3	11,7	11,8
1986	17,5	18,6	10,6	8,7	7,8	12,2	11,7	12,0	10,4	11,8	11,9
1987	17,2	18,7	11,0	8,9	7,9	12,3	11,8	12,0	10,3	12,0	12,0
1988	16,6	18,4	11,3	9,0	8,1	12,2	11,8	11,9	10,2	12,0	12,0
1989	16,0	17,9	11,6	9,2	8,2	12,2	11,8	11,9	10,1	12,1	12,0
1990	15,4	17,4	11,8	9,3	8,3	12,1	11,8	11,7	10,0	12,1	11,9
1991	14,8	16,8	11,9	9,5	8,3	12,0	11,8	11,6	9,9	12,0	11,8
1992	14,1	16,2	12,0	9,6	8,3	11,8	11,7	11,4	9,7	12,0	11,8
1993	13,4	15,5	12,1	9,7	8,4	11,7	11,6	11,3	9,6	11,9	11,6
1994	12,6	14,9	12,1	9,8	8,4	11,5	11,6	11,1	9,4	11,8	11,5
1995	11,8	14,3	12,1	9,9	8,5	11,2	11,5	10,9	9,2	11,7	11,4

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Aldersgruppen på 80 år og derover

Både i hovedstadsområdet og i kommunerne udenfor hovedstadsområdet udgør aldersgruppen af 80 årige og derover knap 4 pct. af befolkningen, jf. tabel 2.2.8. I begge områder har der været en stigende tendens i perioden 1980-95.

I Københavns og Frederiksberg Kommuner har andelen af 80-årige og derover i hele perioden været betydeligt højere end landsgennemsnittet, mens den i de tre amter i hovedstadsområdet har været betydeligt lavere.

I 1995 udgør de 80-årige og derover således henholdsvis ca. 6 og 7 pct. af befolkningen i Københavns og Frederiksberg kommuner, mod 2,5-3,3 pct. i de tre hovedstadsamter.

Tabel 2.2.8. De 80+ åriges andel af den samlede befolkning

	Kbh. Komm.	Fr.b. Komm.	Kbh. amt	Fr.borg amt	Roskilde amt	Hoved- stads- området	Kommuner udenfor hoved- stads- området	Odense Komm.	Århus Komm.	Ålborg Komm.	Hele landet
1980	4,8	5,8	1,8	1,8	1,6	2,8	2,8	2,7	2,5	2,4	2,8
1981	4,9	6,1	1,8	1,8	1,6	2,9	2,8	2,8	2,5	2,5	2,9
1982	5,0	6,3	1,9	1,9	1,7	3,0	2,9	2,9	2,6	2,6	2,9
1983	5,2	6,5	2,0	1,9	1,7	3,1	3,0	2,9	2,7	2,7	3,0
1984	5,3	6,6	2,1	2,0	1,8	3,2	3,1	3,0	2,8	2,8	3,1
1985	5,4	6,7	2,2	2,0	1,9	3,3	3,2	3,1	2,8	2,9	3,2
1986	5,5	6,9	2,3	2,1	1,9	3,3	3,3	3,2	2,9	3,0	3,3
1987	5,7	7,0	2,4	2,2	2,0	3,4	3,4	3,3	3,0	3,1	3,4
1988	5,7	7,1	2,6	2,2	2,1	3,5	3,4	3,4	3,1	3,2	3,5
1989	5,8	7,3	2,7	2,4	2,1	3,6	3,5	3,5	3,1	3,3	3,6
1990	5,9	7,4	2,8	2,4	2,2	3,7	3,6	3,6	3,2	3,3	3,7
1991	5,9	7,5	2,9	2,5	2,3	3,8	3,7	3,6	3,2	3,4	3,7
1992	6,0	7,5	3,0	2,6	2,3	3,9	3,8	3,7	3,2	3,4	3,8
1993	6,0	7,4	3,1	2,7	2,4	3,9	3,8	3,8	3,2	3,5	3,9
1994	5,9	7,3	3,2	2,7	2,4	3,9	3,9	3,8	3,2	3,5	3,9
1995	5,8	7,2	3,3	2,8	2,5	4,0	3,9	3,8	3,2	3,5	3,9

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

2.2.3 Befolkningstætheden

Kommunerne i hovedstadsområdet har under ét en høj befolkningstæthed i forhold til landsgennemsnittet. Befolkningstætheden, der er opgjort som antal indbyggere pr. kvadratkilometer, vises i tabel 2.2.9.

Tabel 2.2.9 Udviklingen i befolkningstætheden

Indbyggere pr. km ²	Bef.tæthed 1971	Bef.tæthed 1995
Københavns Kommune	7.090	5.341
Frederiksberg Kommune	11.539	10.034
Københavns amt	1.169	1.152
Frederiksborg amt	193	260
Roskilde amt	173	251
Hovedstadsområdet	614	608
Udenfor hovedstadsområdet	79	86
Odense Kommune	543	600
Århus Kommune	507	592
Ålborg Kommune	276	284
Hele landet	115	121

Kilde: Indenrigsministeriet

Kommunerne i hovedstadsområdet har under ét i 1995 en befolkningstæthed på 608 indbyggere pr. km², hvilket er 522 indbyggere pr. km² mere end kommunerne udenfor hovedstadsområdet og 487 indbyggere pr. km² mere end gennemsnittet for alle landets kommuner.

På trods af en betydelig fraflytning i perioden har Københavns og Frederiksberg Kommuner i 1995 med henholdsvis 5.341 indbyggere pr. km² og 10.034 indbyggere pr. km² landets højeste befolkningskoncentration.

For kommunerne i Københavns amt har der i perioden været et lille fald i befolkningstætheden, mens kommunerne i Frederiksborg og Roskilde amter i perioden har oplevet en stigning i befolkningstætheden.

Det ses ligeledes af tabellen, at den største befolkningskoncentration for kommunerne i hovedstadsområdet findes i den centrale del af hovedstadsområdet bestående af Københavns og Frederiksberg Kommuner og kommunerne i Københavns amt.

Få kommuner i hovedstadsområdet har en befolkningstæthed, der ligger under landsgennemsnittet.

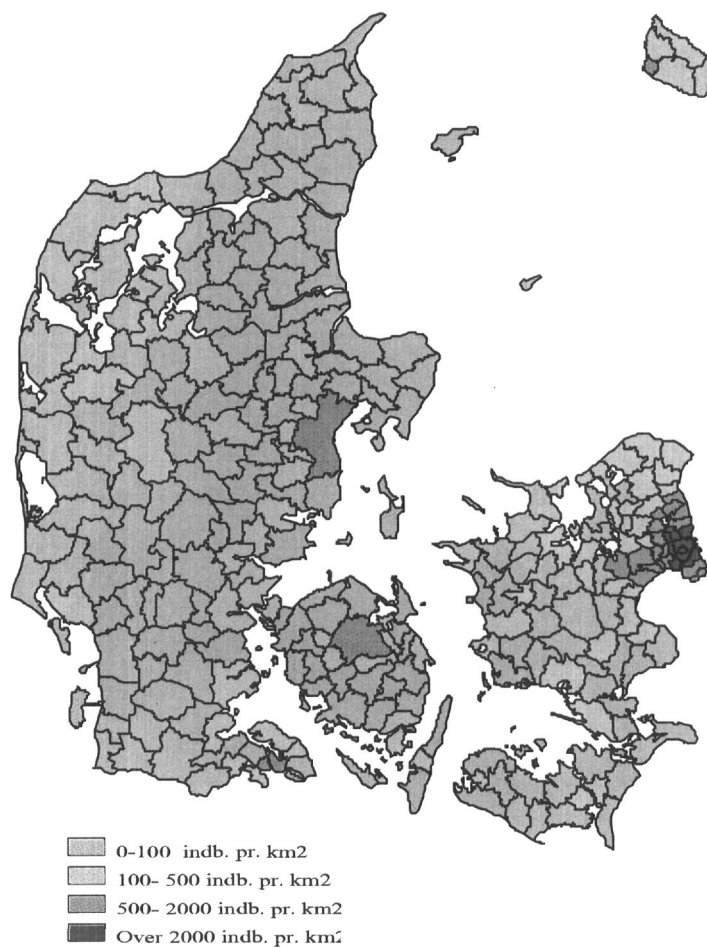
I tabel 2.2.10 vises befolkningstætheden fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet.

Tabel 2.2.10 Udviklingen i befolkningstætheden fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet

	Areal i km2	Folketal 1971	Folketal 1995	Bef.tæthed 1971	Bef.tæthed 1995
København	88	625.677	471.300	7.090	5.341
Frederiksberg	9	101.201	88.002	11.539	10.034
Ballerup	34	50.856	45.356	1.492	1.330
Brøndby	21	33.267	33.579	1.611	1.626
Dragør	18	9.977	12.484	550	688
Gentofte	26	77.477	66.508	3.034	2.604
Gldsaxe	25	74.579	61.369	2.983	2.455
Glostrup	13	28.159	20.263	2.116	1.522
Herlev	12	24.596	27.162	2.043	2.256
Albertslund	23	23.455	29.389	1.018	1.276
Hvidovre	22	45.186	48.675	2.062	2.222
Heje-Taastrup	78	32.717	45.325	417	578
Ledeje-Gørdrum	31	3.653	10.053	117	321
Lyngby-Tårnby	39	61.416	49.578	1.580	1.275
Rødovre	12	44.489	35.490	3.671	2.928
Søllerød	40	31.086	30.825	782	775
Isle	26	4.648	21.077	179	813
Tårnby	63	45.493	39.291	726	627
Vallensbæk	9	8.098	12.081	885	1.320
Værløse	34	15.600	17.363	459	511
Allerød	67	15.096	21.844	224	324
Birkørød	34	20.976	20.471	625	610
Farum	23	9.987	17.835	440	786
Fredensborg-Humlebæk	72	13.284	19.010	184	264
Frederikssund	41	12.973	17.182	319	422
Frederiksværk	90	14.665	18.936	164	211
Græsted-Gilleleje	134	11.220	19.034	84	142
Helsingør	146	11.945	18.038	82	124
Helsingør	122	52.826	56.855	434	468
Hillerød	133	30.080	34.764	227	262
Hundested	32	6.411	9.255	203	293
Hørsholm	31	19.534	23.377	622	745
Jægerspris	96	6.160	8.879	64	93
Karløbe	40	5.163	19.474	129	486
Skibby	80	4.631	6.106	58	76
Skovinge	68	4.302	5.176	63	76
Slangørup	46	5.198	7.972	114	175
Stenløse	65	8.670	12.577	133	192
Ølstykke	29	7.215	13.451	248	462
Bramsnæs	80	4.529	8.419	57	105
Greve	60	21.845	46.809	363	778
Gundør	64	6.063	13.302	95	209
Hvalsø	72	4.822	7.243	67	101
Køge	124	30.661	38.235	248	309
Lejre	88	6.395	8.346	72	95
Ramse	68	5.925	8.852	88	131
Roskilde	81	50.574	50.989	627	632
Skovbo	132	7.148	13.081	54	99
Solrød	40	9.001	19.343	225	484
Vallø	84	7.113	9.433	85	113

Kilde: Indenrigsministeriet

Figur 3. Befolkningstætheden i 1995

Figur 4. Befolkningstætheden i 1995

Græsted-Gilleleje
Helsingør
Helsingør
Hillerød
Fredensborg-Humlebæk
Karlsholm
Hørsholm
Birkelund
Søllerød
Lynby-Tårnby
Gentofte
København
Frederiksberg
Tårnby
Dragør
Roskilde
Høje Tåstrup
Greve
Valle
Køge
Skovbo
Solrød
Ramsø
Lejre
Hvalsø
Bramsnæs
Skibby
Frederikssund
Slangerup
Skejvinge
Fjerslev
Hundested
Frederiksværk

0-100 indb. pr. km²
100- 500 indb. pr. km²
500- 2000 indb. pr. km²
Over 2000 indb. pr. km²

Af hovedstadsområdet 50 kommuner har de 42 i 1995 en befolkningstæthed, der ligger over landsgennemsnittet.

Landets 22 kommuner med de højeste befolkningstætheder er alle placeret i hovedstadsområdet.

Kommunerne med de højeste befolkningstætheder i hovedstadsområdet er:

Frederiksberg Kommune	: 10.034 indbyggere pr. km ²
Københavns Kommune	: 5.341 indbyggere pr. km ²
Rødovre Kommune	: 2.928 indbyggere pr. km ²
Gentofte Kommune	: 2.604 indbyggere pr. km ²
Gladsaxe Kommune	: 2.455 indbyggere pr. km ²

Skibby og Skævinge Kommuner har i 1995 med 76 indbyggere pr. km² den laveste befolkningstæthed i hovedstadsområdet.

Landets laveste befolkningstæthed i 1995 har Blåvandshuk Kommune med 18 indbyggere pr. km².

2.2.4. Udenlandske statsborgere i hovedstadsområdet

I hovedstadsområdet boede der pr. 5. september 1995 i alt 116.395 udenlandske statsborgere. Det svarer til en andel på 6,7 pct. af hovedstadskommunernes samlede befolkning. I hele landet boede der i alt 226.130 udenlandske statsborgere, svarende til 4,3 pct. af befolkningen.

I opgørelsen af udenlandske statsborgere skelnes mellem udenlandske statsborgere fra 3.lande, asylansøgere og udenlandske statsborgere fra EU, Norden og Nordamerika.

Ved 3.lande forstås lande uden for Norden, EU og Nordamerika. Udenlandske statsborgere fra 3.lande indeholder udenlandske statsborgere fra de 12 mest betydende flygtningelande og udenlandske statsborgere fra indvandererlandene (øvrige 3.lande eksklusiv flygtningelandene).

I tabel 2.2.11 er vist antallet af udenlandske statsborgere fordelt på henholdsvis 3.lande, asylansøgere, EU, Norden og Nordamerika samt udenlandske statsborgere i alt opgjort pr. 1.000 indbyggere.

Tabel 2.2.11. Antal udenlandske statsborgere pr. 5. september 1995 fordelt på henholdsvis 3. lande, asylansøgere, EU, Norden og Nordamerika samt udenlandske statsborgere ialt opgjort pr. 1.000 indbyggere

	Antal udenlandske statsborgere fra 3. lande pr. 1.000 indbyggere	Asylanøgere pr. 1.000 indbyggere	Antal udenlandske statsborgere fra EU, Norden og Nordamerika pr. 1.000 indbyggere	Antal udenlandske statsborgere i alt pr. 1.000 indbyggere
Københavns Kommune	67	2	32	100
Frederiksberg Kommune	35	3	27	65
Københavns amt	43	2	17	62
Frederiksborg amt	30	3	15	49
Roskilde amt	27	2	10	39
Hovedstadsområdet	44	2	20	67
Udenfor hovedstadsområdet	17	6	9	31
Århus Kommune	46	1	15	62
Odense Kommune	38	4	11	53
Ålborg Kommune	22	3	10	35
Hele landet	26	4	13	43

Kilde: Indenrigsministeriet

Den 5. september 1995 boede der 67 udenlandske statsborgere pr. 1.000 indbyggere i hovedstadsområdet. Det er over dobbelt så mange som gennemsnittet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet.

I Københavns Kommune boede der 100 udenlandske statsborgere pr. 1.000 indbyggere, hvilket er betydeligt over gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet, og mere end 3 gange så meget som gennemsnittet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet.

Frederiksberg Kommune og de tre hovedstadsamter ligger alle over gennemsnittet for kommunerne uden for hovedstadsområdet.

For hovedstadskommunerne som for alle landets kommuner under ét består den største andel af udenlandske statsborgere af personer fra 3. lande.

Tabel 2.2.12. Andel udenlandske statsborgere pr. 5. september 1995 fordelt på henholdsvis 3. lande, asylansøgere, EU, Norden og Nordamerika samt antallet af udenlandske statsborgere ialt opgjort pr. 1.000 indbyggere i forhold til landsgennemsnittet Indeks hele landet = 100

Indeks	Andel udenlandske statsborgere fra 3. lande pr. 1.000 indbyggere i forhold til landsgennemsnittet	Asylansøgere pr. 1.000 indbyggere i forhold til landsgennemsnittet	Andel udenlandske statsborgere fra EU, Norden og Nordamerika pr. 100 indbyggere i forhold til landsgennemsnittet	Andel udenlandske statsborgere i alt pr. 1.000 indbyggere i forhold til landsgennemsnittet
København Kommune	254	45	250	231
Frederiksberg Kommune	134	75	214	151
Københavns amt	163	45	134	142
Frederiksborg amt	116	77	120	113
Roskilde amt	104	40	78	90
Hovedstadsområdet	169	52	160	154
Udenfor hovedstadsområdet	65	124	70	73
Århus Kommune	176	13	118	143
Odense Kommune	144	91	90	123
Ålborg Kommune	94	63	89	81
Hele landet	100	100	100	100

Kilde: Indenrigsministeriet

Antallet af udenlandske statsborgere i hovedstadsområdet er ca. 1,5 gange højere end landsgennemsnittet.

I Københavns Kommune er andelen af udenlandske statsborgere mere end to gange over landsgennemsnittet.

Frederiksberg Kommune og Københavns og Frederiksborg amter ligger ligeledes over landsgennemsnittet, mens Roskilde amt har en andel af udenlandske statsborgere, der ligger under landsgennemsnittet.

For hovedstadskommunerne under ét ligger antallet af asylansøgere under landsgennemsnittet.

I hovedstadsområdet ligger de kommuner i landet, hvor de udenlandske statsborgere udgør den største andel af befolkningen. Men der ligger også en række kommuner, hvor der kun bor ganske få udenlandske statsborgere.

I det følgende er vist de kommuner i hovedstadsområdet, hvor der bor mere end 80 udenlandske statsborgere pr. 1.000 indbyggere, henholdsvis færre end 20 udenlandske statsborgere pr. 1.000 indbyggere.

Antal udenlandske statsborgere pr. 1.000 indbyggere:

Ishøj:	149
Albertslund:	114
Brøndby:	110
Karlebo:	105
København:	100
Høje-Taastrup:	90

Farum:	83
Skovbo:	19
Gundsø:	17
Vallø:	17
Lejre:	15
Skævinge:	15
Bramsnæs:	14
Jægerspris:	14
Ramsø:	12
Skibby:	10

Ishøj Kommune har med 149 udenlandske statsborgere pr. 1.000 indbyggere landets største koncentration af udenlandske statsborgere.

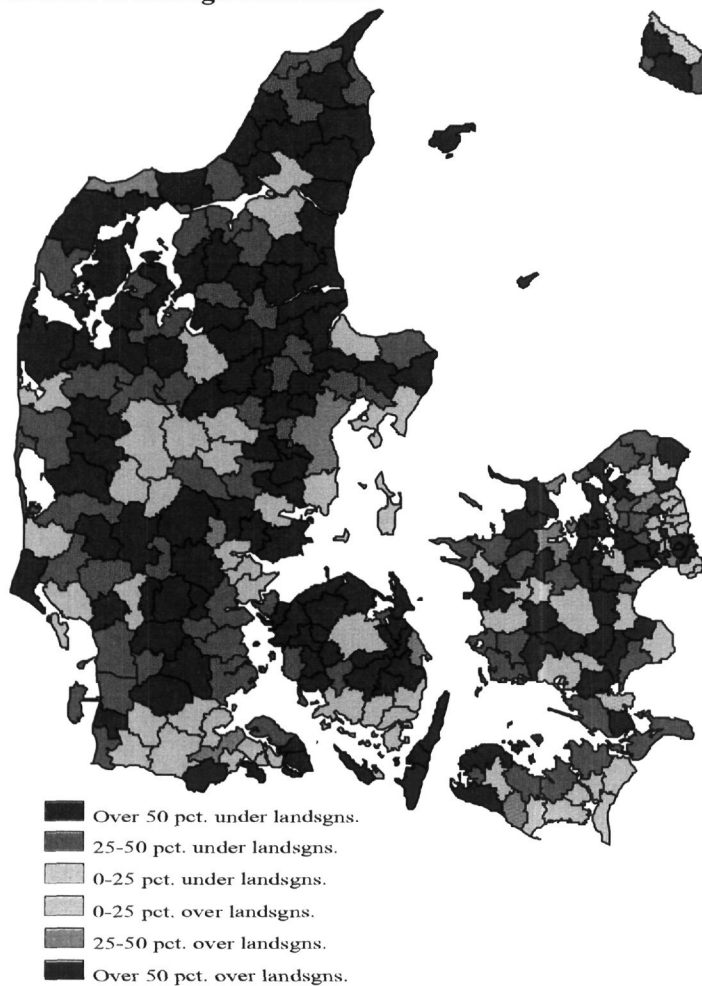
I appendiks 1 er vist en oversigt over antallet af udenlandske statsborgere pr. 5. september 1995 i hver enkelt kommune i landet fordelt på henholdsvis 3.lande, asylansøgere samt EU, Norden og Nordamerika.

Tabel 2.2.13. Antal udenlandske statsborgere pr. 5. september 1995 fordelt på henholdsvis 3.lande, asylansøgere, EU, Norden og Nordamerika samt antallet af udenlandske statsborgere i alt opgjort pr. 1.000 indbyggere fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet

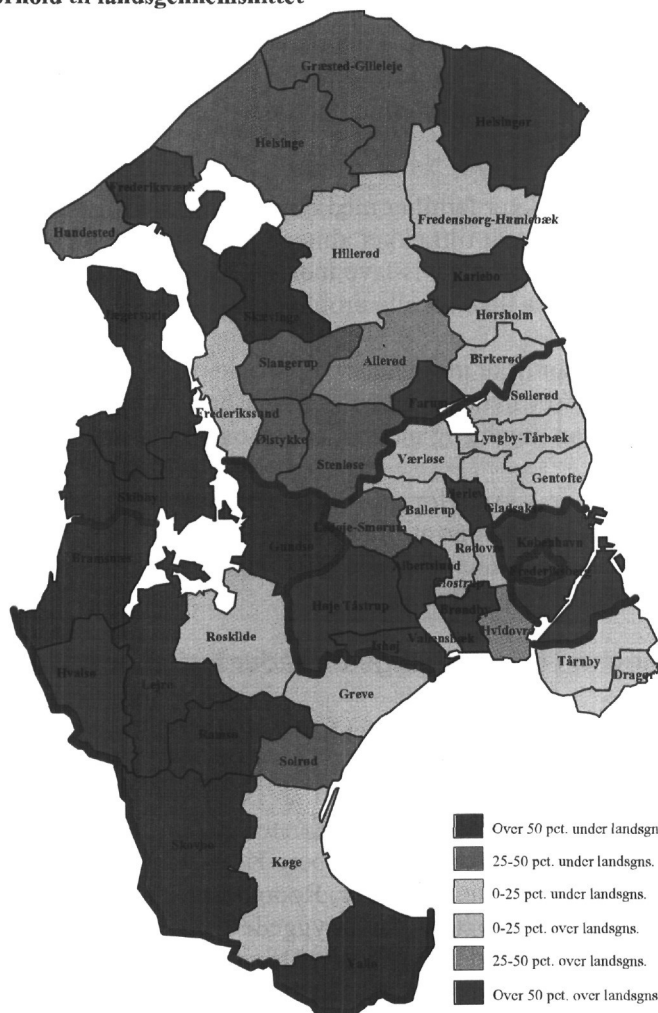
	Antal udenlandske statsborgere fra 3.lande pr. 1.000 indbyggere	Asylansøgere pr. 1.000 indbyggere	Antal udenlandske statsborgere fra EU, Norden og Nordamerika pr. 1.000 indbyggere	Antal udenlandske statsborgere i alt pr. 1.000 indbyggere
København	67	2	32	100
Frederiksberg	35	3	27	65
Ballerup	42	0	11	53
Brøndby	95	1	13	110
Dragør	8	14	27	49
Gentofte	14	2	31	46
Gladsaxe	30	0	18	48
Glostrup	33	0	9	42
Herlev	55	0	11	67
Albertslund	96	0	18	114
Hvidovre	48	2	13	63
Høje-Taastrup	79	1	10	90
Ledøje-Smørum	22	0	10	32
Lyngby-Tårnbæk	18	2	20	40
Rødovre	35	1	10	46
Søllerød	13	0	32	45
Isbjerg	133	0	15	149
Tårnby	20	14	14	47
Vallensbæk	28	0	11	39
Værløse	19	0	16	35
Allerød	16	27	13	56
Birkedal	19	9	21	49
Farum	63	1	20	83
Fredensborg-Humlebæk	20	3	18	41
Frederikssund	30	0	8	38
Frederiksværk	53	10	9	72
Græsted-Gilleleje	10	0	14	24
Helsingør	12	1	10	23
Helsingør	45	1	20	66
Hillerød	34	0	12	47
Hundested	19	1	11	31
Hørsholm	10	0	28	39
Jægerspris	4	1	9	14
Karløbe	84	3	18	105
Skibby	4	0	6	10
Skævinge	6	0	8	15
Slangerup	18	0	9	27
Stenløse	14	0	10	24
Ølstykke	19	0	7	26
Bramsnæs	3	0	11	14
Greve	41	0	12	53
Gundsø	6	0	12	17
Hvalsø	10	46	8	65
Køge	42	0	8	49
Lejre	7	0	8	15
Ramsø	5	0	6	12
Roskilde	38	0	10	48
Skovbo	10	0	9	19
Solrød	12	0	11	23
Vallø	5	3	9	17

Kilde: Indenrigsministeriet

Figur 5. Udenlandske statsborgere i alt pr. 5. september 1995 opgjort pr. 1000 indbyggere i forhold til landsgennemsnittet

**Figur 6. Udenlandske statsborgere i alt pr.
5.september 1995 opgjort pr. 1000 indbyggere
i forhold til landsgennemsnittet**

2.3. Boligerne i hovedstadsområdet

2.3.1. Indledning

I dette afsnit gives en kort karakteristik af hovedstadsområdet ud fra sammensætningen af boliger i områdets kommuner.

Boligbestanden i en kommune er en indikator for kommunens økonomiske muligheder og problemer.

Attraktive boliger tiltrækker familier med høje indkomster og forholdsvis få sociale problemer. Omvendt tiltrækker almenlystige boliger og ældre, billige lejeboliger folk med forholdsvis lave indkomster eller på overførselsindkomster med forholdsvis flere sociale problemer.

En kommunens økonomiske muligheder og problemer afhænger af beboerne i kommunen, uanset hvor de arbejder. Og i hovedstadsområdet er der ikke nævneværdig sammenhæng mellem bopæl og arbejdssted.

Den enkelte kommune kan derfor ud fra en snæver økonomisk synsvinkel have et incitament til at forsøge at tiltrække økonomisk stærke borgere ved hjælp af attraktive boliger, men derimod ikke noget særligt økonomisk incitament til at tiltrække arbejdspladser.

2.3.2. Udviklingen i de forskellige områder indenfor hovedstadsområdet

Boligudbygningen i hovedstadsområdet har fået et meget uensartet forløb i de forskellige kommuner i området.

Udbygningen i Københavnsområdet er i første omgang sket i det centrale område, d.v.s. i Københavns og Frederiksberg Kommuner og i de umiddelbare nabokommuner Gentofte, Gladsaxe, Rødovre og Tårnby. Det betyder, at disse kommuner har været fuldt udbyggede allerede før den kraftige vækst i boligbyggeriet startede i 1960'erne. De er derfor præget af forholdsvis mange ældre boliger. Disse kommuner har i de sidste 25 år haft en befolkningstilbagegang.

Befolkningsudviklingen i Københavns og Frederiksberg Kommuner kulminerede således som nævnt omkring 1950, hvorefter der fulgte en uafbrudt befolkningsnedgang over de næste 40 år. I alt faldt befolkningstallet i Københavns Kommune fra 1950 til 1990 med 300.000 indbyggere.

I samme periode skete udbygningen af de nuværende omegnskommuner. Først i nærheden af København, men efterhånden længere og længere ud. I

visse tilfælde er udbygningen sket over en meget kort periode. Omegnskommunerne var i 1960'erne og 1970'erne præget af en meget kraftig udbygning. Boligmassen i disse kommuner er derfor præget af nutidens boligbyggeri.

I bykommunerne Helsingør, Hillerød, Frederiksværk, Frederikssund, Roskilde og Køge og i hovedstadsområdets landkommuner har udviklingen derimod været stort set som i de tilsvarende kommuner i det øvrige land.

I hovedstadsområdet findes således både de kommuner i landet, som har den ældste boligbestand, og de kommuner, som har den yngste boligbestand.

Den kraftige udbygning af kommunerne i hovedstadsområdet illustreres også af, at i 29 ud af 50 kommuner i hovedstadsområdet er mere end 60 pct. af boligerne opført efter 1960. Til sammenligning kan nævnes, at i de 225 kommuner udenfor hovedstadsområdet er der kun 13, hvor mere end 60 pct. af boligerne er opført efter 1960.

2.3.3. Boligbyggeriet

Boligbyggeriet i en kommune er en god indikator for, hvornår udviklingen i en kommune er sket.

I Københavns Kommune er 85 pct. af boligerne opført før 1960. Også i Frederiksberg og Gentofte Kommuner er over 80 pct. af boligerne opført før 1960, mod et landsgennemsnit på ca. 50 pct.

I Københavns amt er ca. halvdelen af boligerne opført efter 1960.

I Frederiksborg og Roskilde amter er henholdsvis 65 og 70 pct. af boligerne opført efter 1960.

Tabel 2.3.1. Kommunens nuværende boliger fordelt efter opførelsesår

Procent	Andel af kommunens boliger opført før 1960	Andel af kommunens boliger opført 1960-70	Andel af kommunens boliger opført 1970-80	Andel af kommunens boliger opført 1980-90	Andel af kommunens boliger opført 1990-93	I alt
101 København	84,9	5,7	5,4	3,1	0,9	100,0
147 Frederiksberg	81,2	5,3	7,0	4,7	1,7	100,0
151 Ballerup	23,7	47,2	18,5	7,0	3,6	100,0
153 Brøndby	40,1	28,6	27,6	3,0	0,8	100,0
155 Dragør	40,8	20,8	29,9	6,3	2,2	100,0
157 Gentofte	87,5	5,1	3,1	2,6	1,7	100,0
159 Gladsaxe	58,8	27,2	7,6	4,1	2,3	100,0
161 Glostrup	48,7	26,6	9,0	11,8	4,0	100,0
163 Hørlev	46,7	16,6	30,2	3,6	2,9	100,0
165 Albertslund	6,0	41,7	43,7	7,3	1,4	100,0
167 Hvidovre	46,5	27,9	17,9	6,6	1,1	100,0
169 Høje Tåstrup	19,8	28,4	33,8	12,8	5,2	100,0
171 Ledøje-Smørum	10,8	12,7	45,3	22,6	8,7	100,0
173 Lyngby-Tårnbæk	73,0	11,1	8,5	5,6	1,7	100,0
175 Rødovre	61,1	25,5	5,7	6,3	1,4	100,0
181 Søllerød	46,9	22,5	20,7	8,3	1,7	100,0
183 Ishøj	5,4	7,3	80,0	6,6	0,7	100,0
185 Tårnby	55,8	20,7	14,3	7,2	2,0	100,0
187 Vallensbæk	7,4	48,6	32,0	7,3	4,6	100,0
189 Værløse	26,7	37,5	23,1	10,7	2,0	100,0
201 Allerød	23,5	27,3	32,3	11,7	5,3	100,0
205 Birkerød	39,8	29,6	22,2	7,2	1,2	100,0
207 Farum	16,9	23,7	42,8	11,4	5,2	100,0
208 Fredensborg-Humlebæk	34,0	21,2	26,0	15,5	3,3	100,0
209 Frederikssund	28,1	23,1	24,2	21,3	3,3	100,0
211 Frederiksværk	44,9	18,8	23,5	10,9	1,9	100,0
213 Græstede-Gilleleje	40,9	16,3	23,4	15,7	3,8	100,0
215 Helsingør	34,7	21,1	29,2	11,3	3,7	100,0
217 Helsingør	47,3	23,7	18,7	7,4	3,0	100,0
219 Hillerød	37,4	25,7	23,1	8,9	4,9	100,0
221 Hundested	36,0	18,1	24,7	15,6	5,5	100,0
223 Hørsholm	31,7	33,2	16,9	16,5	1,8	100,0
225 Jægerspris	44,3	20,6	17,1	14,7	3,2	100,0
227 Karlebo	9,4	9,4	64,3	14,5	2,4	100,0
229 Skibby	46,8	15,0	19,8	15,7	2,7	100,0
231 Skovbo	43,3	17,9	20,9	14,1	3,8	100,0
233 Slangerup	26,0	22,4	31,8	15,6	4,3	100,0
235 Stenløse	20,2	29,0	33,9	15,0	1,9	100,0
237 Ølstykke	9,0	27,7	43,4	14,8	5,1	100,0
251 Brønshøj	38,5	13,6	33,8	12,1	2,0	100,0
253 Greve	11,2	23,7	39,6	18,7	6,8	100,0
255 Gundsø	18,6	21,1	31,0	24,5	4,8	100,0
257 Hvalsø	35,9	15,3	30,6	13,0	5,3	100,0
259 Koge	33,7	24,1	21,9	15,9	4,3	100,0
261 Lejre	41,4	18,8	29,1	8,7	2,1	100,0
263 Ramse	32,0	19,8	31,7	13,8	2,7	100,0
265 Roskilde	39,7	29,9	15,1	10,9	4,4	100,0
267 Skovbo	31,3	11,6	37,1	17,1	2,8	100,0
269 Solrød	16,7	16,6	39,8	23,0	3,8	100,0
271 Vallø	43,9	18,1	21,1	12,8	4,0	100,0

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Boligbyggeriet i 1960'erne

I løbet af 1960'erne var der et betydeligt boligbyggeri i følgende kommuner, forstået på den måde, at over 30 pct. af kommunens boliger blev opført i denne periode.

Andel af samtlige boliger i kommunen opført i 1960'erne:

- Ballerup: 47,3 pct.
- Albertslund: 41,7 pct.
- Vallensbæk: 48,9 pct.
- Værløse: 37,6 pct.
- Hørsholm: 33,4 pct.
- Roskilde: 30,0 pct.

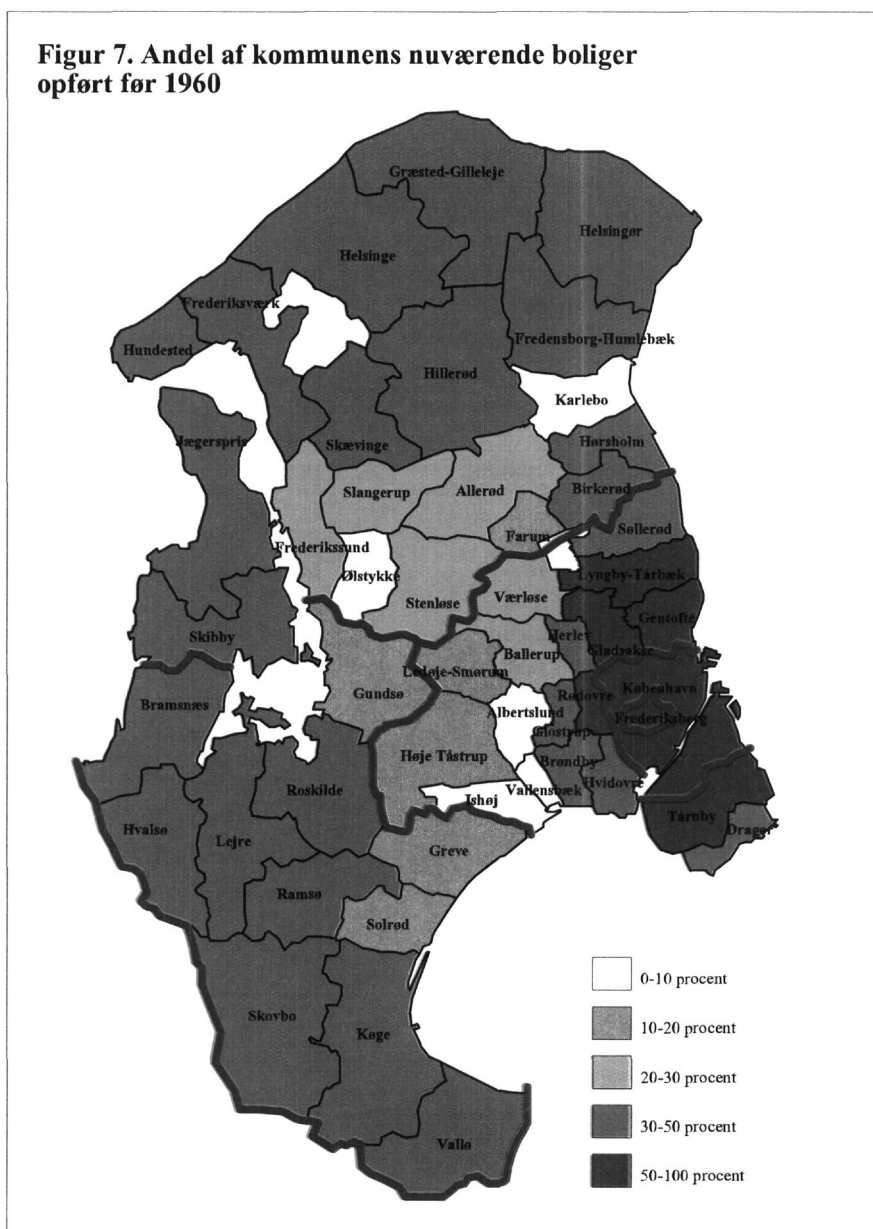
Boligbyggeriet i 1970'erne

I løbet af 1970'erne var der et betydeligt boligbyggeri i følgende kommuner, forstået på den måde, at over 30 pct. af kommunens boliger blev opført i denne periode.

Andel af samtlige boliger i kommunen opført i 1970'erne:

- Dragør:	30,0 pct.
- Herlev:	30,6 pct.
- Albertslund:	43,7 pct.
- Høje-Taastrup:	34,3 pct.
- Ledøje-Smørum:	46,1 pct.
- Ishøj:	80,5 pct.
- Vallensbæk:	32,2 pct.
- Allerød:	32,9 pct.
- Farum:	42,7 pct.
- Karlebo:	65,2 pct.
- Slangerup:	31,9 pct.
- Stenløse:	34,0 pct.
- Ølstykke:	43,7 pct.
- Bramsnæs:	34,1 pct.
- Greve:	40,4 pct.
- Gundsø:	31,2 pct.
- Hvalsø:	31,0 pct.
- Ramsø:	32,0 pct.
- Skovbo:	37,0 pct.
- Solrød:	39,0 pct.

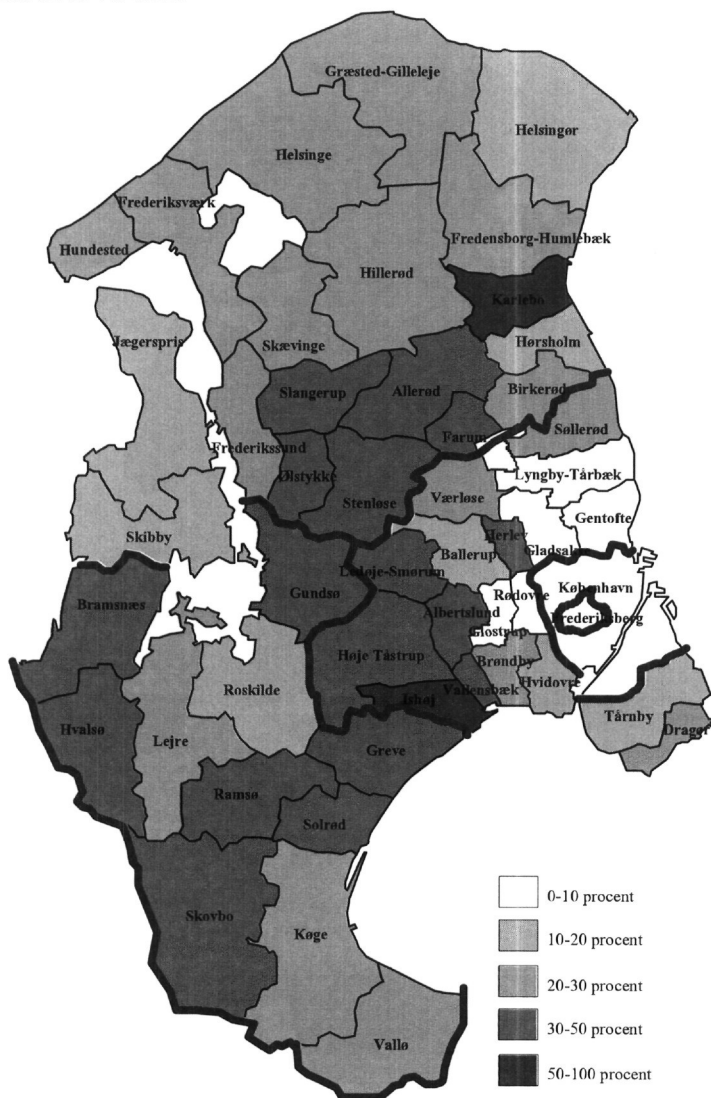
**Figur 7. Andel af kommunens nuværende boliger
opført før 1960**

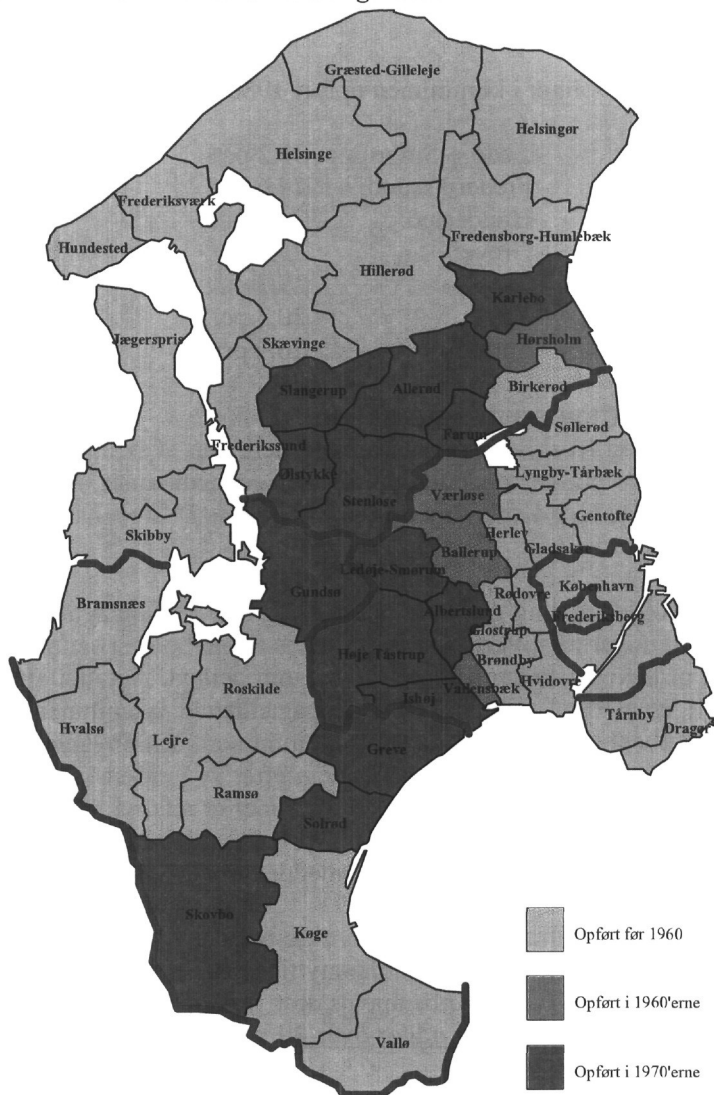
Figur 8. Andel af kommunens nuværende boliger opført i 1960'erne

0-10 procent
10-20 procent
20-30 procent
30-50 procent
50-100 procent

Figur 9. Andel af kommunens nuværende boliger opført i 1970'erne

**Figur 10. Den største udbygning af boligmassen
i forhold til den nuværende boligmasse**

Boligbyggeriet i 1980'erne

I løbet af perioden 1980-93 var der et betydeligt boligbyggeri i følgende kommuner, forstået på den måde, at over 20 pct. af kommunens boliger blev opført i denne periode.

Andel af samtlige boliger i kommunen opført 1980-93:

- Ledøje-Smørum:	31,2 pct.
- Frederikssund:	24,6 pct.
- Hundested:	21,2 pct.
- Greve:	25,5 pct.
- Gundsø:	29,3 pct.
- Køge:	20,3 pct.
- Solrød:	26,9 pct.

2.3.4. Almennyttige og private boliger

I Frederiksborg og Roskilde amter svarer fordelingen af boliger på almen-nyttige og private boliger nogenlunde til landsgennemsnittet, men Københavns og Frederiksberg Kommuner og kommunerne i Københavns amt har en noget anden fordeling.

Forskellen i boligfordeling giver sig bl.a. udslag i, at Københavns og Frederiksberg Kommuner relativt set har forholdsvis få ejerboliger sammenlignet med resten af hovedstadsområdet og landet som helhed. Antallet af almen-nyttige boliger er også relativt lavt i de pågældende kommuner, hvilket skyldes, at København og Frederiksberg Kommuner var udbyggede før det almennyttige byggeri for alvor slog igennem efter 2. Verdenskrig. Til gengæld har København og Frederiksberg Kommuner et relativt stort antal private andelsboliger, og et meget stort antal private udlejningsejendomme, - ca. 45 pct. for begge kommuners vedkommende.

Landets største koncentration af almennyttige boliger findes i Københavns amt, hvor ca. 33 pct. af boligerne er almennyttige boliger - mod et landsgennemsnit på ca. 18 pct. Kun i Københavns amt findes der kommuner, hvor andelen af almennyttige boliger udgør over 40 pct. af samtlige boliger. Det drejer sig om:

Andel af almennyttige boliger i kommunen i 1993:

- Brøndby:	68 pct.
- Ballerup:	60 pct.
- Herlev:	54 pct.
- Ishøj:	51 pct.

- Albertslund:	51 pct.
- Rødovre:	45 pct.
- Glostrup:	44 pct.

I den modsatte ende af skalaen ligger Gentofte og Vallensbæk Kommuner, hvor kun ca. 3 pct. af boligerne er almennyttige.

Omvendt udgør andelen af private ejer- og andelsboliger i Københavns og Frederiksberg Kommuner og Københavns amt en forholdsvis lille andel sammenlignet med det øvrige land.

I hele landet findes der kun 15 kommuner, hvor andelen af private ejer- og andelsboliger udgør under 60 pct. af samtlige boliger. 13 af disse 15 kommuner ligger i hovedstadsområdet.

Det kan desuden nævnes, at Brøndby Kommune har landets laveste andel af private ejer- og andelsboliger (29 pct.) samt landets højeste andel af almen-nyttige boliger (68 pct.).

Københavns Kommune har forholdsvis få ejerboliger (53 pct.). 18 pct. af boligerne er almennyttige, mens øvrige lejeboliger udgør 29 pct. I Københavns Kommune udgør de øvrige lejeboliger således en større andel af boligerne end i nogen anden kommune i landet.

2.3.5. Boligernes standard

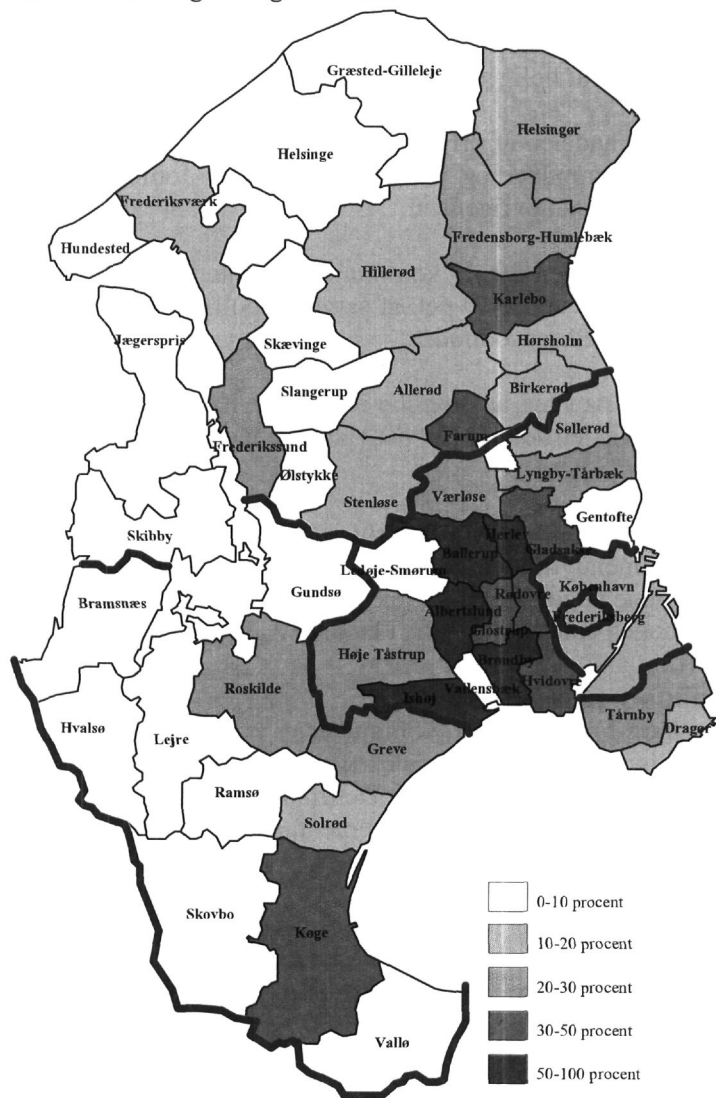
Københavns og Frederiksberg Kommuner er præget af ældre boliger. Ca. 30 pct. af boligerne i disse kommuner mangler en eller flere af følgende faciliteter: toilet, centralvarme og bad. Der findes ikke andre kommuner i landet, hvor så stor en andel af boligerne mangler en eller flere af disse faciliteter.

I de tre hovedstadsamter er boligernes installationsforhold derimod lidt bedre end landsgennemsnittet. I de tre hovedstadsamter er det 5-7 pct. af boligerne, der mangler en eller flere af disse faciliteter, mod ca. 11 pct. på landsplan.

2.3.6. Boligernes størrelse

Københavns Kommune er præget af små boliger. Ca. halvdelen af boligerne i Københavns Kommune er på 2 værelser eller mindre, mod et landsgennemsnit på ca. 23 pct. I Frederiksberg Kommune er der ligeledes forholdsvis mange små boliger, mens der i Frederiksborg og Roskilde amter er forholdsvis få.

**Figur 11. Andel almennyttige boliger i kommunen
i forhold til samtlige boliger i kommunen**

Tabel 2.3.2. Boliger fordelt efter størrelse i 1994

Antal	Boliger uden køkken	1 værelse m køkken	2 værelser m køkken	3 værelser m køkken	4 værelser m køkken	5-værelser m køkken	I alt
Kbh. Komm.	7.310	20.744	104.992	75.461	38.645	21.315	268.467
Frh. Komm.	299	1.769	13.365	14.934	11.077	7.323	48.767
Kbh. amt	7.444	11.845	46.712	72.560	77.776	57.042	273.379
Fr.borg amt	1.568	3.687	18.478	30.501	43.623	44.947	142.804
Roskilde amt	1.166	3.226	12.641	19.550	28.642	26.749	91.974
Hovedst.omr.	17.787	41.271	196.188	213.006	199.763	157.376	825.391
Århus	6.586	5.897	30.240	30.065	27.826	25.218	125.832
Odense	2.419	3.718	16.970	20.458	23.030	18.024	84.619
Ålborg	1.723	2.679	17.308	19.437	17.866	15.585	74.598
Primærkomm. udenfor hovedst.omr.	26.593	39.072	222.255	328.345	409.721	470.754	1.496.740
Hele landet	44.380	80.343	418.443	541.351	609.484	628.130	2.322.131

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Tabel 2.3.3. Andel af boliger fordelt efter størrelse i 1994

Procent	Boliger uden køkken	1 værelse m køkken	2 værelser m køkken	3 værelser m køkken	4 værelser m køkken	5-værelser m køkken	I alt
Kbh. Komm.	3	8	39	28	14	8	100
Frh. Komm.	1	4	27	31	23	15	100
Kbh. amt	3	4	17	27	28	21	100
Fr.borg amt	1	3	13	21	31	31	100
Roskilde amt	1	4	14	21	31	29	100
Hovedst.omr.	2	5	24	26	24	19	100
Århus	5	5	24	24	22	20	100
Odense	3	4	20	24	27	21	100
Ålborg	2	4	23	26	24	21	100
Primærkomm. udenfor hovedst.omr.	2	3	15	22	27	31	100
Hele landet	2	3	18	23	26	27	100

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

I den følgende tabel 2.3.4 er vist andelen af boliger på 2 værelser eller mindre i samtlige kommuner i hovedstadsområdet.

Tabellen viser, at andelen af boliger i kommunen på 2 værelser eller mindre varierer fra ca. 6 pct. i Ølstykke til ca. 50 pct. i København. Der er en tendens til, at landkommunerne og omegnskommunerne har forholdsvis få små boliger, mens kommunerne tæt på København, som typisk har forholdsvis mange ældre boliger, også har forholdsvis mange små boliger.

Tabel 2.3.4. Andel af små boliger i kommunen

	Andel af boliger i kommunen på 2 værelser eller mindre (procent)
København	50
Frederiksberg	32
Ballerup	21
Brøndby	18
Dragør	11
Gentofte	24
Gladsaxe	29
Glostrup	29
Herlev	24
Albertslund	30
Hvidovre	26
Høje Tåstrup	25
Ledøje-Smørum	10
Lyngby-Tårnbæk	31
Rødovre	28
Søllerød	20
Ishøj	28
Tårnby	19
Vallensbæk	15
Værløse	13
Allerød	11
Birkerød	15
Farum	16
Fredensborg-Humlebæk	20
Frederikssund	20
Frederiksværk	17
Græsted-Gilleleje	9
Helsingør	9
Hilleroed	24
Hilleroed	20
Hundested	15
Hørsholm	20
Jægerspris	14
Karlebo	16
Skibby	15
Skævinge	9
Slangør	11
Stenløse	9
Ølstykke	6
Bramsnæs	9
Greve	12
Gundsø	10
Hvalsø	11
Køge	23
Lejre	8
Ramsø	10
Roskilde	31
Skovbo	11
Solrød	13
Vallø	10

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

2.3.7. Husstandsstørrelse

Ejerboligsektoren - især for parcelhusenes vedkommende - er hovedsageligt domineret af parhusstande med børn, hvorimod der i de øvrige sektorer er overrepræsentation af enlige.

Disse forskelle i boligstrukturen betyder tilsvarende, at der er store forskelle i befolkningssammensætningen i de enkelte kommuner i hovedstadsområdet, hvilket bl.a. illustreres af nedenstående tabel 2.3.5 og 2.3.6.

I Københavns og Frederiksberg Kommuner består over halvdelen af husstandene således af enlige, mens det i de tre hovedstadsamter kun er 27-35 pct. af husstandene, der består af enlige.

Tabel 2.3.5. Antal husstande fordelt efter størrelse i 1995

Antal	1 per- son	2 per- soner	3 per- soner	4 per- soner	5 per- soner og derover	I alt
Kbh. Komm.	149.448	75.688	24.882	13.611	6.387	270.016
Frh. Komm.	25.188	15.790	4.864	2.431	945	49.218
Kbh. amt	97.860	93.069	40.773	32.549	11.612	275.863
Fr.borg amt	40.849	49.993	25.432	21.226	8.200	145.700
Roskilde amt	25.753	32.515	17.003	14.058	4.495	93.824
Hovedst.omr.	339.098	267.055	112.954	83.875	31.639	834.621
Århus	49.364	40.755	17.604	13.931	6.360	128.014
Odense	32.422	28.462	11.813	9.470	3.521	85.688
Ålborg	29.773	25.097	10.166	8.086	2.836	75.958
Primærkomm. udenfor hovedst.omr.	507.056	507.638	220.012	203.230	85.010	1.522.946
Hele landet	846.170	774.706	332.974	287.113	116.652	2.357.615

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Tabel 2.3.6. Andel af husstande i kommunen fordelt efter størrelse i 1995

Procent	1 per- son	2 per- soner	3 per- soner	4 per- soner	5 per- soner og derover	I alt
Kbh. Komm.	55	28	9	5	2	100
Frh. Komm.	51	32	10	5	2	100
Kbh. amt	35	34	15	12	4	100
Fr.borg amt	28	34	17	15	6	100
Roskilde amt	27	35	18	15	5	100
Hovedst.omr.	41	32	14	10	4	100
Århus	39	32	14	11	5	100
Odense	38	33	14	11	4	100
Ålborg	39	33	13	11	4	100
Primærkomm. udenfor hovedst.omr.	33	33	14	13	6	100
Hele landet	36	33	14	12	5	100

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

2.4. Indkomster i hovedstadsområdet

2.4.1. Gennemsnitlige indkomster og fradrag i hovedstadsområdet

Den gennemsnitlige skattepligtige indkomst pr. skattepligtig i hovedstadsområdet er ca. 13 pct. højere end landsgennemsnittet (122.287 kr. pr. skattepligtig i 1992), jf. tabel 2.4.1 og 2.4.2.

I Københavns Kommune er indkomsterne forholdsvis lavere, mens indkomsterne i Frederiksberg Kommune og de tre amtskommuner i hovedstadsområdet er forholdsvis højere.

Tabel 2.4.1. Gennemsnitlige indkomster og fradrag pr. skattepligtig i 1992.

Kroner	Gns. brutto- indkomst pr. skatte- pligtig	Gns. fradrag pr. skatte- pligtig	Gns. skattepl.- indkomst pr. skatte- pligtig
Kbh. Komm.	139.851	19.880	119.972
Fr.b. Komm.	174.663	28.016	146.648
Kbh. amt	187.001	38.467	148.534
Fr.borg amt	187.791	45.591	142.200
Roskilde amt	179.901	43.488	136.413
Hovedstadsområdet	172.318	34.687	137.632
Århus	155.865	34.801	121.064
Odense	144.329	29.239	115.090
Ålborg	149.088	33.546	115.542
Primærkommuner udenfor hovedst.omr.	152.161	37.764	114.397
Alle primærkommuner	159.006	36.718	122.287

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Tabel 2.4.2. Gennemsnitlige indkomster og fradrag pr. skattepligtig i 1992. Indeks: Lands gennemsnit = 100.

Indeks	Gns. brutto- indkomst pr. skatte- pligtig	Gns. fradrag pr. skatte- pligtig	Gns. skattepl.- indkomst pr. skatte- pligtig
Kbh. Komm.	88	54	98
Fr.b. Komm.	110	76	120
Kbh. amt	118	105	121
Fr.borg amt	118	124	116
Roskilde amt	113	118	112
Hovedstadsområdet	108	94	113
Århus	98	95	99
Odense	91	80	94
Ålborg	94	91	94
Primærkommuner udenfor hovedst.omr.	96	103	94
Alle primærkommuner	100	100	100

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

I Frederiksberg Kommune og de tre amtskommuner i hovedstadsområdet er bruttoindkomsterne pr. skattepligtig markant højere end landsgennemsnittet. I Frederiksborg og Roskilde amter er fradragene tillige betydeligt højere, mens fradragene i Københavns amt ikke er væsentligt højere end landsgennemsnittet.

I kraft af de høje indkomster og de forholdsvis lave fradrag får Københavns amt hermed den højeste skattepligtige indkomst pr. skattepligtig.

I Københavns Kommune er den gennemsnitlige bruttoindkomst pr. skattepligtig ca. 12 pct. lavere end landsgennemsnittet.

Frdragene pr. skattepligtig i Københavns Kommune er klart det laveste i landet, og også i Frederiksberg Kommune er fradragene blandt de laveste i landet. (Det skyldes formentlig især den meget lave andel af ejerboliger i disse to kommuner).

For Københavns Kommune betyder det, at selv om bruttoindkomsterne pr. skattepligtig er 12 pct. lavere end landsgennemsnittet, bliver den skattepligtige indkomst pr. skattepligtig kun ca. 2 pct. lavere end landsgennemsnittet.

I tabel 2.4.3 er vist de gennemsnitlige bruttoindkomster, fradrag og skattepligtige indkomster pr. skattepligtig i 1992 i de enkelte kommuner i hovedstadsområdet.

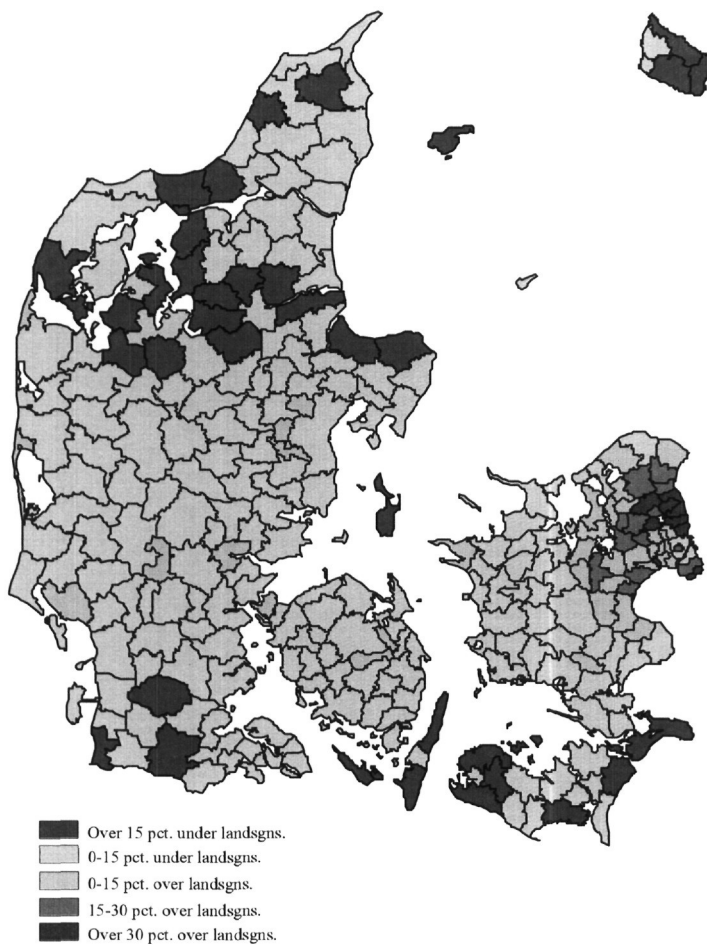
Tabel 2.4.3. Gennemsnitlig bruttoindkomst, fradrag og skattepligtig indkomst pr. skattepligtig i 1992.
Indeks: landsgennemsnit = 100

kr.	Gns. brutto- indkomst pr. skatte- pligtig	Gns. fradrag pr. skatte- pligtig	Gns. skattepl.- indkomst pr. skatte- pligtig	Gns. brutto- indkomst pr. skatte- pligtig	Gns. fradrag pr. skatte- pligtig	Gns. skattepl.- indkomst pr. skatte- pligtig
Alle Primærkommuner	159.006	36.718	122.287	100	100	100
København	139.851	19.880	119.972	88	54	98
Frederiksberg	174.663	28.016	146.648	110	76	120
Ballerup	169.843	29.409	140.433	107	80	115
Brøndby	158.961	25.571	133.390	100	70	109
Dragør	214.866	52.527	162.339	135	143	133
Gentofte	246.683	64.830	181.853	155	177	149
Gladsaxe	165.923	28.664	137.259	104	78	112
Glostrup	168.937	28.955	139.982	106	79	114
Herlev	164.109	27.598	136.511	103	75	112
Albertslund	160.620	26.291	134.329	101	72	110
Hvidovre	158.626	27.469	131.156	100	75	107
Høje Tåstrup	172.499	36.037	136.462	108	98	112
Ledøje-Smørum	208.590	51.460	157.130	131	140	128
Lyngby-Tårnby	201.575	40.515	161.059	127	110	132
Rødovre	161.722	26.784	134.938	102	73	110
Søllerød	266.959	75.896	191.063	168	207	156
Isbøj	160.088	31.516	128.571	101	86	105
Tårnby	173.294	32.087	141.207	109	87	115
Vallensbæk	207.244	46.923	160.321	130	128	131
Værløse	225.253	54.113	171.140	142	147	140
Allerød	211.780	51.412	160.368	133	140	131
Birkørød	223.890	53.321	170.569	141	145	139
Farum	206.418	48.681	157.737	130	133	129
Fredensborg-Humlebæk	197.288	50.198	147.090	124	137	120
Frederikssund	170.459	37.752	132.707	107	103	109
Frederiksberg	153.027	34.469	118.558	96	94	97
Græsted-Gilleleje	165.570	44.447	121.123	104	121	99
Helsingør	176.293	46.273	130.019	111	126	106
Helsingør	168.121	37.679	130.441	106	103	107
Hillerød	183.553	41.622	141.931	115	113	116
Hundested	156.676	37.330	119.346	99	102	98
Hørsholm	254.355	69.686	184.669	160	190	151
Jægerspris	167.342	40.243	127.099	105	110	104
Karløbe	190.032	45.693	144.338	120	124	118
Skibby	165.481	44.979	120.502	104	122	99
Skovbo	171.988	44.509	127.479	108	121	104
Slangørup	183.469	48.097	135.372	115	131	111
Stenløse	198.213	48.007	150.206	125	131	123
Ølstykke	191.583	47.824	143.759	120	130	118
Bramsnæs	178.922	48.769	130.152	113	133	106
Greve	190.411	46.932	143.479	120	128	117
Gundsø	193.344	51.527	141.817	122	140	116
Hvalsø	179.829	45.180	134.650	113	123	110
Køge	161.378	34.477	126.901	101	94	104
Løjt	195.375	51.883	143.492	123	141	117
Ramse	186.406	49.602	136.804	117	135	112
Roskilde	172.928	36.376	136.552	109	99	112
Skovbo	180.342	49.193	131.149	113	134	107
Solrød	195.611	52.457	143.154	123	143	117
Valle	173.409	46.910	126.499	109	128	103

kilde: Danmarks Statistik, KSDB

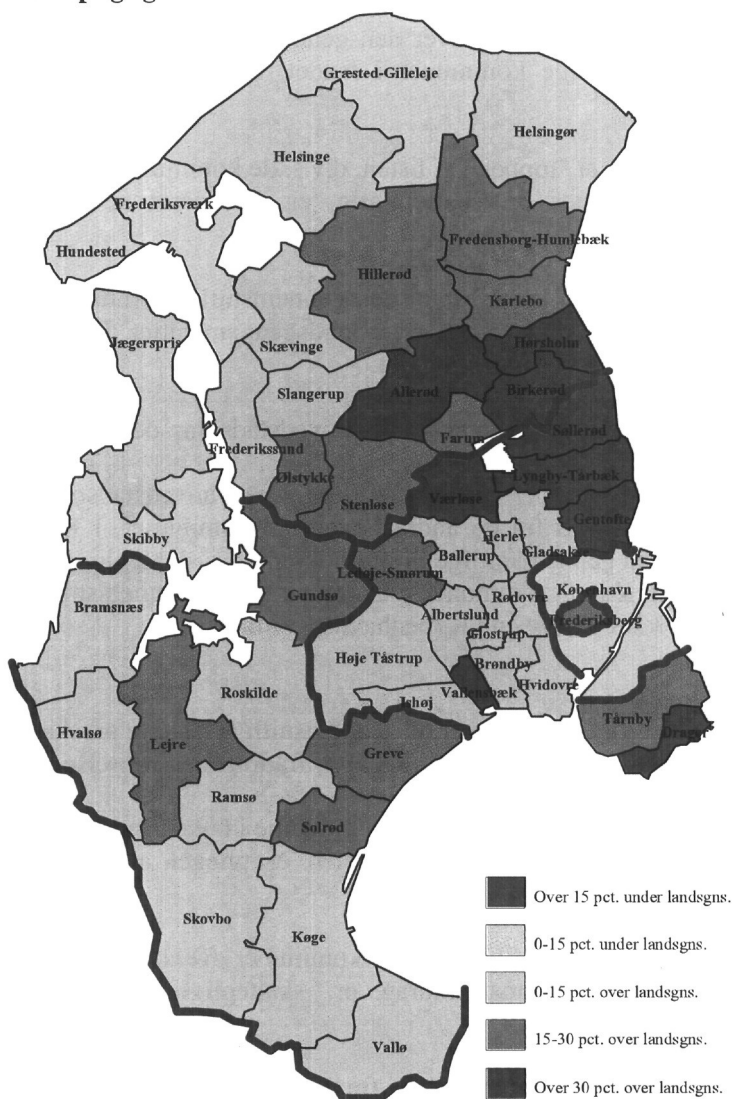
I hovedstadsområdet bor ca. 33 pct. af landets befolkning, men den forholdsvist høje skattepligtige indkomst i hovedstadsområdet betyder, at ca. 38 pct. af landets samlede skattepligtige indkomst bliver optjent af folk med bopæl i hovedstadsområdet.

**Figur 12. Gennemsnitlig skattepligtig indkomst
pr. skattepligtig**

**Figur 13. Gennemsnitlig skattepligtig indkomst
pr. skattepligtig**

2.4.2. Indkomster og fradrag i de enkelte kommuner

Bruttoindkomster

I appendiks 2 er vist en liste over den gennemsnitlige bruttoindkomst pr. skattepligtig i samtlige kommuner i landet, opstillet efter indkomstens størrelse.

Appendiks 2 viser, at "toppen" af listen, d.v.s. de kommuner, der har de højeste bruttoindkomster pr. skattepligtig, er domineret af kommuner i hovedstadsområdet.

Der er 20 kommuner i landet, hvor den gennemsnitlige bruttoindkomst pr. skattepligtig er mere end 15 pct. over landsgennemsnittet. Disse 20 kommuner ligger alle i hovedstadsområdet.

Af de 50 øverste på listen, ligger de 40 i hovedstadsområdet.

Københavns Kommune er den eneste kommune i hovedstadsområdet, der skiller sig markant ud fra de andre hovedstadskommuner. I Københavns Kommune er den gennemsnitlige bruttoindkomst pr. skattepligtig blandt de laveste i landet. Kun 9 kommuner i landet har lavere gennemsnitlig bruttoindkomst pr. skattepligtig end Københavns Kommune.

Fradrag

I appendiks 3 er vist en liste over de gennemsnitlige fradrag pr. skattepligtig i samtlige kommuner i landet, opstillet efter fradragenes størrelse.

Listen viser en kraftig spredning af kommunerne i hovedstadsområdet, således at både toppen og bunden af listen er præget af kommuner fra hovedstadsområdet.

Det kan således nævnes, at blandt de ti kommuner øverst på listen, d.v.s. de kommuner, der har størst fradrag pr. skattepligtig, er de otte fra hovedstadsområdet.

Blandt de ti nederste på listen er de ni fra hovedstadsområdet.

Københavns Kommune skiller sig markant ud fra de øvrige kommuner med landets klart laveste fradrag pr. skattepligtig. Det hænger naturligvis sammen med den lave andel af ejerboliger i Københavns Kommune.

Det kan desuden nævnes, at også de tre storbykommuner Århus, Odense og Ålborg er placeret blandt de kommuner, der har de laveste fradrag pr. indbygger.

Skattepligtig indkomst

I appendiks 4 er vist en liste over den gennemsnitlige skattepligtige indkomst pr. skattepligtig i samtlige kommuner i landet, opstillet efter indkomstens størrelse.

"Toppen" af listen, d.v.s. kommuner med høje skattepligtige indkomster pr. skattepligtig er helt domineret af kommunerne i hovedstadsområdet.

Der findes 33 kommuner i landet, der har en skattepligtig indkomst pr. skattepligtig, der ligger mere end 10 pct. over landsgennemsnittet. Disse 33 kommuner ligger alle i hovedstadsområdet.

Blandt de 47 øverst placerede på listen, er de 45 fra hovedstadsområdet.

Der er 5 kommuner i hovedstadsområdet, der har en skattepligtig indkomst, der er lavere end landsgennemsnittet. Det er Græsted-Gilleleje, Skibby, København, Hundested og Frederiksværk. Den skattepligtige indkomst pr. skattepligtig i disse kommuner svarer dog til 97-99 pct. af landsgennemsnittet. Selv de lavest placerede kommuner fra hovedstadsområdet er således placeret forholdsvis højt på listen over alle kommuner i landet. For Københavns Kommunes vedkommende skyldes det alene de lave fradrag. Det kan nævnes, at de lavest placerede 190 kommuner alle ligger udenfor hovedstadsområdet.

Tabel 2.4.4 og 2.4.5 viser udviklingen i de skattepligtige indkomster pr. skattepligtig i Københavns Kommune, hovedstadsområdet og hele landet fra 1970 til 1992.

Tabel 2.4.4. Gennemsnitlig skattepligtig indkomst pr. skattepligtig

Kroner	1970	1975	1980	1985	1992
Københavns Kommune	21.201	37.958	61.460	87.300	119.972
Hovedstadsområdet	23.288	42.385	66.972	97.600	137.632
Hele landet	19.741	36.054	57.433	85.800	122.287

Tabel 2.4.5. Gennemsnitlig skattepligtig indkomst pr. skattepligtig.
Indeks: landsgennemsnit = 100.

Indeks	1970	1975	1980	1985	1992
Københavns Kommune	107	105	107	102	98
Hovedstadsområdet	118	118	117	114	113
Hele landet	100	100	100	100	100

Som det fremgår af tabel 2.4.5, var forholdet mellem den gennemsnitlige skattepligtige indkomst pr. skattepligtig i de tre områder relativt stabilt igennem 1970'erne.

Igennem 1980'erne er der imidlertid sket et relativt fald i indkomsterne i hovedstadsområdet. I 1980 lå den gennemsnitlige skattepligtige indkomst i hovedstadsområdet således 17 pct. over landsgennemsnittet, mens den i 1992 er faldet til 13 pct. over landsgennemsnittet.

I Københavns Kommune har faldet været kraftigere, idet den gennemsnitlige skattepligtige indkomst i Københavns Kommune i 1980 lå 7 pct. over landsgennemsnittet, mens den i 1992 er faldet til 2 pct. under landsgennemsnittet.

2.4.3. Spredning i indkomster

Tabel 2.4.6 viser skattepligtige personer fordelt på indkomstintervaller.

Tabel 2.4.6. Skattepligtige personer fordelt på bruttoindkomstintervaller

Procent	Andel af skattepl. personer med bruttoindkomst under 100.000 kr.	Andel af skattepl. personer med bruttoindkomst på 100.000-200.000	Andel af skattepl. personer med bruttoindkomst på 200.000-300.000	Andel af skattepl. personer med bruttoindkomst over 300.000	I alt
Kbh. Komm.	43,3	32,2	18,4	6,1	100
Fr.b. Komm.	35,3	29,7	22,0	13,0	100
Kbh. amt	31,0	30,8	24,5	13,7	100
Fr.borg amt	30,3	31,3	24,2	14,3	100
Roskilde amt	29,7	32,0	25,9	12,4	100
Hovedstadsområdet	34,4	31,4	22,8	11,5	100
Århus	38,5	34,0	18,5	9,0	100
Odense	40,9	35,0	17,2	6,9	100
Ålborg	38,3	36,2	18,5	7,0	100
Primærkommuner udenfor hovedst.omr	36,6	37,7	18,7	7,1	100
Alle primærkommuner	35,8	35,5	20,1	8,6	100

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Tabellen viser, at Københavns Kommune har en relativt stor andel af skattepligtige personer med bruttoindkomster på under 100.000 kr. Denne gruppe udgør 43 pct. af samtlige skattepligtige i Københavns Kommune mod et gennemsnit i hovedstadsområdet på ca. 34 pct. og et landsgennemsnit på ca. 36 pct.

Tilsvarende er der forholdsvis færre med indkomster på over 200.000 kr. i Københavns Kommune, ca. 24 pct. mod et gennemsnit i hovedstadsområdet på ca. 34 pct. og et landsgennemsnit på ca. 29 pct.

Nogenlunde den samme tendens gør sig gældende i de tre storbyer: Århus, Odense og Ålborg.

I Frederiksberg Kommune og de tre hovedstadsamter er forholdet omvendt. Der er en forholdsvis lille andel af de skattepligtige med indkomster på under 100.000 kr., - ca. 30 pct. mod et gennemsnit i hovedstadsområdet på ca. 34 pct. og et landsgennemsnit på ca. 36 pct.

Der er derimod en forholdsvis stor andel af de skattepligtige med indkomster på over 200.000 kr., - ca. 38 pct. mod et gennemsnit i hovedstadsområdet på ca. 34 pct. og et landsgennemsnit på ca. 29 pct. Tendensen er særlig markant for de højeste indkomster, d.v.s. bruttoindkomster på over 300.000

kr. I Frederiksberg Kommune og de tre hovedstadsamter har 12-14 pct. af de skattepligtige en bruttoindkomst på over 300.000 kr., mod et landsgennemsnit på 8,6 pct.

I tabel 2.4.7 er fordelingen på bruttoindkomstintervaller vist for hver enkelt kommune i hovedstadsområdet. Tabellen viser en meget stor spredning mellem de enkelte kommuner i hovedstadsområdet.

Københavns Kommune er som nævnt den kommune, hvor den største andel af de skattepligtige tjener under 100.000 kr., nemlig 43 pct. I kommuner som Vallensbæk og Ledøje-Smørum er det kun ca. 20 pct. af de skattepligtige, der tjener under 100.000 kr.

Københavns Kommune er ligeledes en af de kommuner, hvor den mindste andel af de skattepligtige tjener over 300.000 kr., nemlig 6 pct. I modsætning hertil er der i Søllerød og Hørsholm Kommuner henholdsvis 28 pct. og 26 pct. af de skattepligtige, der tjener over 300.000 kr.

Disse eksempler illustrerer den meget store forskel i kommunernes indkomstprofiler i hovedstadsområdet, hvor specielt Københavns Kommune skiller sig ud med en betydelig overvægt af skattepligtige i grupperne med de lave indkomster.

Tabel 2.4.7. Skattepligtige personer fordelt på bruttoindkomstinterval i de enkelte kommuner i hovedstadsområdet.

Procent	Andel af skattepl. personer med bruttoindkomst under 100.000 kr.	Andel af skattepl. personer med bruttoindkomst på 1-200.000	Andel af skattepl. personer med bruttoindkomst på 2-300.000	Andel af skattepl. personer med bruttoindkomst over 300.000	I alt
Alle primærkommuner	35,8	35,5	20,1	8,6	100
København	43,3	32,2	18,4	6,1	100
Frederiksberg	35,3	29,7	22,0	13,0	100
Ballerup	30,4	34,5	25,0	10,1	100
Brøndby	32,5	35,8	23,7	8,1	100
Dragør	25,0	26,7	27,6	20,7	100
Gentofte	29,2	24,5	22,0	24,3	100
Gladsaxe	35,0	30,9	23,4	10,7	100
Glostrup	31,3	34,0	25,6	9,1	100
Herlev	33,7	33,0	23,6	9,7	100
Albertslund	32,3	34,4	24,1	9,1	100
Hvidovre	34,1	33,3	24,6	7,9	100
Høje Tåstrup	29,9	32,5	27,2	10,5	100
Ledøje-Smørum	21,1	28,5	32,4	18,0	100
Lyngby-Tårnby	32,5	26,9	22,3	18,3	100
Rødovre	32,7	34,7	24,4	8,2	100
Søllerød	29,5	22,6	19,6	28,2	100
Isnøj	30,8	36,8	24,5	8,0	100
Tårnby	29,0	32,1	29,3	9,6	100
Vallensbæk	20,1	30,7	32,2	17,0	100
Værløse	26,0	25,4	24,8	23,8	100
Allerød	25,8	27,4	26,3	20,6	100
Birkedal	29,6	25,6	22,6	22,2	100
Farum	27,5	29,0	24,4	19,0	100
Fredensborg-Rumleby	29,6	29,9	24,5	16,1	100
Frederikssund	29,9	35,3	24,5	10,2	100
Frederiksværk	32,8	38,5	22,9	5,8	100
Græsted-Gilleleje	32,4	34,3	24,0	9,2	100
Helsingør	30,0	33,5	25,0	11,5	100
Hillerød	35,7	32,1	21,4	10,8	100
Hundested	30,7	31,0	24,4	13,9	100
Hørsholm	33,5	35,8	23,7	7,0	100
Jægerspris	27,1	24,6	21,8	26,5	100
Karløbe	29,9	36,6	25,0	8,6	100
Karløbe	30,2	28,8	24,8	16,2	100
Skibby	31,0	36,0	25,1	7,8	100
Skævinge	27,9	36,1	26,7	9,3	100
Slangerup	27,0	33,4	27,5	12,1	100
Stenløse	25,5	29,4	27,9	17,2	100
Ølstykke	23,3	31,9	31,0	13,8	100
Bramsnæs	27,6	34,4	27,1	10,9	100
Greve	27,5	29,7	27,6	15,2	100
Gundsø	26,3	31,3	27,2	15,2	100
Hvalsø	27,6	32,8	27,9	11,6	100
Køge	33,4	34,8	23,5	8,4	100
Løjre	26,8	30,0	27,5	15,7	100
Ramsø	25,9	32,0	29,3	12,9	100
Roskilde	33,4	32,0	23,2	11,5	100
Skovbo	27,8	32,5	27,9	11,8	100
Solrød	25,1	30,3	29,2	15,4	100
Valle	30,2	34,6	24,9	10,4	100

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

2.5. Beskæftigelsen

2.5.1. Beskæftigede personer med bopæl i hovedstadsområdet

Erhvervsfrekvensen er et mål for, hvor stor en del af befolkningen i den pågældende aldersgruppe, her 16-66 årige, som indgår i arbejdsstyrken. Arbejdsstyrken omfatter både personer i beskæftigelse og arbejdsløse.

Erhvervsfrekvensen i hovedstadsområdet svarer til landsgennemsnittet, d.v.s. en erhvervsfrekvens på ca. 79,5 pct. af de 16-66 årige.

Roskilde amt er det amt i landet, der har den højeste erhvervsfrekvens - 83,5 pct., men også Frederiksborg amt har en erhvervsfrekvens betydeligt over landsgennemsnittet - 81,7.

Københavns Kommune har en af landets laveste erhvervsfrekvenser - 74,7 pct. I Københavns Kommune indgår altså en forholdsvis mindre del af befolkningen i den erhvervsaktive alder i arbejdsstyrken. En del af forklaringen er, at der i Københavns Kommune bor mange uddannelsessøgende, hvoraf en del ikke indgår i arbejdsstyrken, og at der i Købehavns Kommune er forholdsvis mange førtidspensionister.

I hovedstadsområdet er der en større del af befolkningen, som er beskæftiget ved servicefag herunder offentlig service end i resten af landet. Til gengæld er der forholdsvis færre beskæftiget med fremstillingsvirksomhed samt landbrug og fiskeri, jf. nedenstående tabeller 2.5.1 og 2.5.2.

Tabel 2.5.1. Antal beskæftigede 1.januar 1993 fordelt efter bopæl og erhverv

Antal	LAND- BRUG, JAGT, SKOV- BRUG, FISKERI mv.	FREM- STIL- LINGS- VIRK- SOMHED	BYGGE- OG AN- LÆGS- VIRK- SOMHED	HANDEL, RESTAU- RA- TION, HOTEL	TRANS- PORT- VIRK- SOMHED	BANK- OG FOR- SIK- RINGS- VIRKSOM HED	Under- vis- ning, forsk- ning Social- og sund- heds- væsen	Offent- lige neste- ydel- ser, i øv- rigt	Tje- neste- ydelser i øv- rigt	UOPLYST I ALT ERHVERV	
Kbh. Komm.	684	22.684	7.559	35.055	19.879	28.411	57.099	22.653	16.860	1.665	212.549
Fr.b. Komm.	133	4.300	1.275	7.116	3.411	7.608	10.982	4.556	3.485	580	43.446
Kbh. amt	1.854	42.066	15.806	57.283	27.302	43.788	70.854	34.196	18.871	2.469	314.489
Fr.borg amt	3.778	28.090	11.621	34.524	12.546	23.445	42.852	20.262	10.174	1.695	188.987
Roskilde amt	3.056	18.693	8.460	23.951	9.732	14.336	27.238	11.853	7.011	923	125.253
Hovedst. omr.	9.505	115.833	44.721	157.929	72.870	117.588	209.025	93.520	56.401	7.332	884.724
Århus	2.454	18.644	5.506	23.285	11.639	13.948	40.561	10.036	8.190	1.093	135.356
Odense	3.009	16.408	4.492	14.923	5.204	6.942	22.636	7.003	4.147	622	85.384
Ålborg	1.671	12.188	3.615	13.007	4.789	6.568	18.547	8.524	4.001	479	73.389
Primærkomm. udenfor hovedst. omr.	133.599	365.337	103.245	274.752	113.997	115.709	380.051	142.519	81.224	14.643	1.725.076
Hele landet	143.117	481.179	147.966	432.696	186.876	233.297	589.076	236.052	137.625	21.975	2.609.859

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Tabel 2.5.2. Antal beskæftigede 1.januar 1993 fordelt efter bopæl og erhverv i procent af samtlige beskæftigede i kommunen.

	LAND- BRUG, JAGT, SKOV- BRUG, FISKERI mv.	FREM- STIL- LINGS- VIRK- SOMHED	BYGGE- OG AN- LÆGS- VIRK- SOMHED	HANDEL, RESTAU- RA- TION, HOTEL	TRANS- PORT- VIRK- SOMHED	BANK- OG FOR- SIK- RINGS- VIRKSOM HED	Under- vis- ning, forsk- ning Social- og sund- heds- væsen	Offent- lige ydelse- ser, i øv- rigt	Tje- neste- ydelser i øv- rigt	UOPLYST I ALT ERHVERV
Procent										
Kbh. Komm.	0,3	10,7	3,6	16,5	9,4	13,4	26,9	10,7	7,9	0,8 100,0
Fr.b. Komm.	0,3	9,9	2,9	16,4	7,9	17,5	25,3	10,5	8,0	1,3 100,0
Kbh. amt	0,6	13,4	5,0	18,2	8,7	13,9	22,5	10,9	6,0	0,8 100,0
Fr.borg amt	2,0	14,9	6,1	18,3	6,6	12,4	22,7	10,7	5,4	0,9 100,0
Roskilde amt	2,4	14,9	6,8	19,1	7,8	11,4	21,7	9,5	5,6	0,7 100,0
Hovedst.omr.	1,1	13,1	5,1	17,9	8,2	13,3	23,6	10,6	6,4	0,8 100,0
Århus	1,8	13,8	4,1	17,2	8,6	10,3	30,0	7,4	6,1	0,8 100,0
Odense	3,5	19,2	5,3	17,5	6,1	8,1	26,5	8,2	4,9	0,7 100,0
Ålborg	2,3	16,6	4,9	17,7	6,5	8,9	25,3	11,6	5,5	0,7 100,0
Primærkomm. udenfor hovedst.omr.	7,7	21,2	6,0	15,9	6,6	6,7	22,0	8,3	4,7	0,8 100,0
Hele landet	5,5	18,4	5,7	16,6	7,2	8,9	22,6	9,0	5,3	0,8 100,0

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Udviklingen i beskæftigelsen i perioden 1983-93 fremgår af [tabel 2.5.3](#) og [2.5.4](#). Det samlede antal beskæftigede i hovedstadsområdet faldt i perioden med ca. 22.700, mens det i resten af landet steg med ca. 90.000.

Alene indenfor fremstillingsvirksomhed er beskæftigelsen i hovedstadsområdet faldet med ca. 22.000, mens den i resten af landet er steget med ca. 35.000.

Tabel 2.5.3. Vækst i antal beskæftigede 1983-93 fordelt efter bopæl og erhverv

	LAND- BRUG, JAGT, SKOV- BRUG, FISKERI mv.	FREM- STIL- LINGS- VIRK- SOMHED	BYGGE- OG AN- LÆGS- VIRK- SOMHED	HANDEL, RESTAU- RA- TION, HO TEL	TRANS- PORT- VIRK- SOMHED	BANK- OG FOR- SIK- RINGS- VIRKSOM HED	Under- vis- ning, forøk- ning Social- og sund- heds- væsen	Offent- lige ydelse- ser, i øv- rigt	Tje- neste- ydelse- r i rigt	UOPLYST I ALT ERHVERV	
Antal											
Kbh. Komm.	55	-9.645	-1.035	-1.970	-3.900	7.206	231	-6.364	1.547	418	-13.457
Frb. Komm.	-10	-1.218	-176	-402	-213	1.953	-531	-907	215	298	-991
Kbh. amt	-380	-11.582	-1.905	-8.031	-4.341	8.195	-6.319	-6.382	-383	751	-30.377
Fr.borg amt	-1.261	-565	69	3.387	745	4.961	577	-221	914	526	9.132
Roskilde amt	-928	881	300	2.827	1.406	5.325	3.322	-1.580	1.084	326	12.963
Hovedst. omr.	-2.524	-22.129	-2.747	-4.189	-6.303	27.640	-2.720	-15.454	3.377	2.319	-22.730
Århus	-469	-537	-640	3.226	999	3.980	5.454	-1.542	545	423	11.439
Odense	202	-499	-48	1.226	603	1.209	3.103	-1.232	170	225	4.959
Ålborg	-692	-1.416	-599	1.036	360	1.371	1.370	-160	366	97	1.733
Primærkomm. udenfor hovedst. omr.	-46.788	35.409	-2.833	23.611	12.532	23.471	34.100	-2.247	9.449	3.170	89.874
Hele landet	-49.317	13.286	-5.581	19.433	6.235	51.111	31.380	-17.705	12.826	5.489	67.157

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Tabel 2.5.4. Procentvis vækst i beskæftigede 1983-93 efter bopæl og erhverv.

	LAND- BRUG, JAGT, SKOV- BRUG, FISKERI mv.	FREM- STIL- LINGS- VIRK- SOMHED	BYGGE- OG AN- LÆGS- VIRK- SOMHED	HANDEL, RESTAU- RA- TION, HO TEL	TRANS- PORT- VIRK- SOMHED	BANK- OG FOR- SIK- RINGS- VIRKSOM HED	Under- vis- ning, forak- ning Social- og sund- heds- væsen	Offent- lige ydelse- ser, i øv- rigt	Tje- neste- ydelse- r i rigt	UOPLYST I ALT ERHVERV	
Procentvis vækst											
Kbh. Komm.	8,7	-29,8	-12,0	-5,3	-16,4	34,0	0,4	-21,9	10,1	33,5	-6,0
Frb. Komm.	-7,0	-22,1	-12,1	-5,3	-5,9	34,5	-4,6	-16,6	6,6	105,7	-2,2
Kbh. amt	-17,0	-21,6	-10,8	-12,3	-13,7	23,0	-8,2	-15,7	-2,0	43,7	-8,8
Fr.borg amt	-25,0	-2,0	0,6	10,9	6,3	26,8	1,4	-1,1	9,9	45,0	5,1
Roskilde amt	-23,3	4,9	3,7	13,4	16,9	59,1	13,9	-11,8	18,3	54,6	11,5
Hovedst. omr.	-21,0	-16,0	-5,8	-2,6	-8,0	30,7	-1,3	-14,2	6,4	46,3	-2,5
Århus	-16,0	-2,8	-10,4	16,1	9,4	39,9	15,5	-13,3	7,1	63,1	9,2
Odense	7,2	-3,0	-1,1	9,0	13,1	21,1	15,9	-15,0	4,3	56,7	6,2
Ålborg	-29,3	-10,4	-14,2	8,7	8,1	26,4	8,0	-1,8	10,1	25,4	2,4
Primærkomm. udenfor hovedst. omr.	-25,9	10,7	-2,7	9,4	12,4	25,4	9,9	-1,6	13,2	27,6	5,5
Hele landet	-25,6	2,8	-3,6	4,7	3,5	28,1	5,6	-7,0	10,3	33,3	2,6

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Tilbagegangen i beskæftigelsen indenfor hovedstadsområdet er sket i Københavns og Frederiksberg Kommuner og Københavns amt, med en nedgang i beskæftigelsen på knap 45.000 i perioden 1983-93.

I Frederiksborg og Roskilde amter har der derimod været en fremgang i beskæftigelsen i perioden på i alt ca. 22.000.

Det kan desuden nævnes, at i hovedstadsområdet er ca. 53 pct. af arbejdsstyrken funktionærer, mod et landsgennemsnit på 44 pct. Til gengæld er der en mindre andel af såvel faglærte som ufaglærte arbejdere og selvstændige.

2.5.2. Arbejdspladser i hovedstadsområdet

Antallet af arbejdspladser i hovedstadsområdet fordelt på erhverv fremgår af tabel 2.5.5.

Tabel 2.5.5. Arbejdspladser i området fordelt efter erhverv. 1993

Antal	LAND- BRUG, JAGT, SKOV- BRUG, FISKERI mv.	FREM- STIL- LINGS- VIRK- SOMHED	BYGGE- OG AN- LÆGS- VIRK- SOMHED	HANDEL, RESTAU- RA- TION, HOTEL	TRANS- PORT- VIRK- SOMHED	BANK- OG FOR- SIK- RINGS- VIRKSOM HED	Under- vis- ning, forsk- ning, social- og sund- heds- væsen	Offent- lige ydel- ser, i øv- rigt	Tje- neste- ydelser i øv- rigt	UOPLYST ERHVERV	I ALT
Kbh. Komm.	604	28.312	7.790	47.647	32.192	54.087	67.447	43.107	25.229	1.736	308.151
Frh. Komm.	72	3.765	2.055	5.214	1.466	5.017	11.939	3.597	4.682	553	38.360
Kbh. amt	1.723	52.480	22.038	69.106	28.637	43.545	72.170	26.119	16.211	2.376	334.405
Fr. borg amt	3.760	21.942	10.318	27.308	7.784	14.387	35.592	16.147	7.147	1.650	146.039
Roskilde amt	3.101	13.849	5.917	15.214	5.423	6.303	25.031	6.833	5.003	904	87.578
Hovedst. omr.	9.260	120.348	48.118	164.489	75.502	123.339	212.179	95.803	58.272	7.219	914.529
Århus	2.461	21.406	7.912	27.577	14.446	16.026	43.314	10.673	9.076	1.086	153.977
Odense	3.511	16.870	4.863	16.952	5.704	8.027	24.926	7.856	4.537	603	93.849
Ålborg	1.832	14.647	4.622	14.755	5.336	7.678	21.172	10.523	4.232	476	85.273
Primærkomm. udenfor hovedst. omr.	133.846	360.710	99.024	268.114	102.949	109.701	376.861	138.969	79.228	14.392	1.683.794
Hele landet	143.117	481.179	147.966	432.696	186.876	233.297	589.076	236.052	137.625	21.975	2.609.859

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Antallet for hele landet stemmer ikke med summen af de enkelte kommuner, da enkelte arbejdssteder ikke er placeret i en kommune, men indgår i landstotalen.

Den procentvise fordeling af arbejdspladserne på de enkelte erhverv fremgår af tabel 2.5.6.

Tabel 2.5.6. Arbejdspladser 1. januar 1993 fordelt efter kommune og erhverv i procent af samtlige arbejdspladser i kommunen

Procent	LAND- BRUG, JAGT, SKOV- BRUG, FISKERI mv.	FREM- STIL- LINGS- VIRK- SOMHED	BYGGE- OG AN- LÆGS- VIRK- SOMHED	HANDEL, RESTAU- RA- TION, HOTEL	TRANS- PORT- VIRK- SOMHED	BANK- OG FOR- SIK- RINGS- VIRKSOM HED	Under- vis- ning, forsk- ning, social- og sund- heds- væsen	Offent- lige ydel- ser, adm i øvrigt	Tje- neste- ydelser i øv- rigt	UOPLYST ERHVERV	I ALT
Kbh. Komm.	0,2	9,2	2,5	15,5	10,4	17,6	21,9	14,0	8,2	0,6	100,0
Frb. Komm.	0,2	9,8	5,4	13,6	3,8	13,1	31,1	9,4	12,2	1,4	100,0
Kbh. amt	0,5	15,7	6,6	20,7	8,6	13,0	21,6	7,8	4,8	0,7	100,0
Fr.borg amt	2,6	15,0	7,1	18,7	5,3	9,9	24,4	11,1	4,9	1,1	100,0
Roskilde amt	3,5	15,8	6,8	17,4	6,2	7,2	28,6	7,8	5,7	1,0	100,0
Hovedst.omr.	1,0	13,2	5,3	18,0	8,3	13,5	23,2	10,5	6,4	0,8	100,0
Århus	1,6	13,9	5,1	17,9	9,4	10,4	28,1	6,9	5,9	0,7	100,0
Odense	3,7	18,0	5,2	18,1	6,1	8,6	26,6	8,4	4,8	0,6	100,0
Ålborg	2,1	17,2	5,4	17,3	6,3	9,0	24,8	12,3	5,0	0,6	100,0
Primærkomm. udenfor hovedst.omr.	7,9	21,4	5,9	15,9	6,1	6,5	22,4	8,3	4,7	0,9	100,0
Hele landet	5,5	18,4	5,7	16,6	7,2	8,9	22,6	9,0	5,3	0,8	100,0

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

En forholdsvis stor andel af arbejdspladserne i hovedstadsområdet kategoriseres som bank- og forsikringsvirksomhed - 13,5 pct. mod et landsgennemsnit på 8,9 pct. Over halvdelen af landets arbejdspladser indenfor dette område ligger i hovedstadsområdet. Det skyldes bl.a., at en stor del af hovedsæderne for disse virksomheder ligger i hovedstadsområdet.

I de sidste ti år har der været en meget betydelig tilbagegang i antallet af arbejdspladser i Københavns Kommune. I perioden 1984-94 faldt antallet af arbejdspladser i Københavns Kommune med ca. 54.000. Også i Frederiksberg Kommune var der en vis tilbagegang, mens der i de tre hovedstadsamter var en betydelig vækst i antallet af arbejdspladser. I disse tre amter var væksten i perioden betydeligt over landsgennemsnittet. Væksten i de tre hovedstadsamter har dog ikke kunnet opveje tilbagegangen i Københavns og Frederiksberg Kommuner.

For hovedstadsområdet har der således været tale om et samlet fald i antallet af arbejdspladser i perioden på ca. 14.500, mod en vækst i kommunerne udenfor hovedstadsområdet på ca. 83.000 arbejdspladser i samme periode.

Tabel 2.5.7. Vækst i antal arbejdspladser 1984-93 fordelt efter kommune og erhverv

Antal	LAND- BRUG, JAGT, SKOV- BRUG, FISKERI mv.	FREM- STIL- LINGS- VIRK- SOMHED	BYGGE- OG AN- LÆGS- VIRK- SOMHED	HANDEL, RESTAU- RA- TION, HOTEL	TRANS- PORT- VIRK- SOMHED	BANK- OG FOR- SIK- RINGS- VIRKSOM HED	Under- vis- ning, forsk- ning, social- og sund- heds- væsen	Offent- lige yd- ser, adm i øvrigt	Tje- neste- ydelse i øv- rigt	UOPLYST ERHVERV	I ALT
Kbh. Komm.	-382	-15.703	-3.382	-14.056	-9.974	1.385	-6.776	-7.563	1.695	382	-54.374
Fr.b. Komm.	-45	-1.775	-208	-661	-631	-171	-413	-561	336	255	-3.874
Kbh. amt	-509	-4.801	1.828	4.104	6.153	18.029	1.478	-2.284	-699	830	24.129
Fr.borg amt	-1.255	1.791	-1.153	4.315	454	4.304	1.097	994	397	638	11.582
Roskilde amt	-1.756	2.345	247	1.837	487	1.889	2.541	-1.638	697	376	8.025
Hovedst.omr.	-2.947	-18.143	-2.668	-4.461	-3.511	25.436	-2.073	-11.052	2.426	2.481	-14.512
Århus	-406	-507	-757	4.018	1.690	3.629	6.557	-1.695	204	446	13.179
Odense	406	-1.708	-650	1.382	833	1.044	1.933	-558	25	162	2.869
Ålborg	-484	-1.747	-1.001	1.481	703	1.076	1.636	1.246	-16	25	2.919
Primærkomm. udenfor hovedst.omr.	-43.994	30.058	-3.821	22.857	11.524	16.683	37.374	1.247	7.446	3.758	83.132
Hele landet	-46.973	11.990	-5.986	18.398	6.523	42.361	35.313	-8.639	9.992	6.603	69.582

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Tabel 2.5.8. Procentvis vækst i antal arbejdspladser 1984-93 fordelt efter kommune og erhverv

Procentvis vækst	LAND- BRUG, JAGT, SKOV- BRUG, FISKERI mv.	FREM- STIL- LINGS- VIRK- SOMHED	BYGGE- OG AN- LÆGS- VIRK- SOMHED	HANDEL, RESTAU- RA- TION, HOTEL	TRANS- PORT- VIRK- SOMHED	BANK- OG FOR- SIK- RINGS- VIRKSOM HED	Under- vis- ning, forsk- ning, social- og sund- heds- væsen	Offent- lige yd- ser, adm i øvrigt	Tje- neste- ydelse i øv- rigt	UOPLYST ERHVERV	I ALT
Kbh. Komm.	-38,7	-35,7	-30,3	-22,8	-23,7	2,6	-9,1	-14,9	7,2	28,2	-15,0
Fr.b. Komm.	-38,5	-32,0	-9,2	-11,3	-30,1	-3,3	-3,3	-13,5	7,7	85,6	-9,2
Kbh. amt	-22,8	-8,4	9,0	6,3	27,4	70,7	2,1	-8,0	-4,1	53,7	7,8
Fr.borg amt	-25,0	8,9	-10,1	18,8	6,2	42,7	3,2	6,6	5,9	63,0	8,6
Roskilde amt	-19,6	20,4	4,4	13,7	9,9	42,8	11,3	-19,3	16,2	71,2	10,1
Hovedst.omr.	-24,1	-13,1	-5,3	-2,6	-4,4	26,0	-1,0	-10,3	4,3	52,4	-1,6
Århus	-14,2	-2,3	-8,7	17,1	13,2	29,3	17,8	-13,7	2,3	69,7	9,4
Odense	13,1	-9,2	-11,8	8,9	17,1	15,0	8,4	-6,6	0,6	36,7	3,2
Ålborg	-20,9	-10,7	-17,8	11,2	15,2	16,3	8,4	13,4	-0,4	5,5	3,5
Primærkomm. udenfor hovedst.omr.	-24,7	9,1	-3,7	9,3	12,6	17,9	11,0	0,9	10,4	35,3	5,2
Hele landet	-24,7	2,6	-3,9	4,4	3,6	22,2	6,4	-3,5	7,8	43,0	2,7

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

2.6. Pendling mellem bopæl og arbejdsplads

2.6.1. Overskud af arbejdspladser i København

Arbejdspladserne i hovedstadsområdet er skævt fordelt i forhold til befolkningens bopæl. I Københavns Kommune og i Københavns amt er der et overskud af arbejdspladser, forstået på den måde, at antallet af arbejdspladser i området overstiger antallet af beskæftigede personer med bopæl i området.

Overskuddet af arbejdspladser i Københavns Kommune var den 1. januar 1993 på ca. 95.600, jf. tabel 2.6.1, og i Københavns amt på ca. 19.900.

I Frederiksborg og Roskilde amter var der til gengæld et underskud af arbejdspladser på henholdsvis ca. 43.000 og 37.700, jf. tabel 2.6.1.

I Frederiksborg amt var det kun Birkerød og Hillerød Kommuner, der havde overskud af arbejdspladser, og i Roskilde amt kun Roskilde Kommune.

For hovedstadsområdet som helhed er der et overskud af arbejdspladser på knap 30.000.

Tabel 2.6.1. Beskæftigede personer og antal arbejdspladser i kommunerne i hovedstadsområdet den 1. januar 1993.

	Beskæfti- gede per- soner med bopæl i komm.	Antal arbpl. i omm.	Overskud af arb.pladser
København	212.549	308.151	95.602
Frederiksberg	43.446	38.360	-5.086
Kbh og Frb i alt	255.995	346.511	90.516
Ballerup	24.411	30.473	6.062
Brøndby	16.466	19.113	2.647
Dragør	7.253	2.945	-4.308
Gentofte	34.091	29.254	-4.837
Gladsaxe	29.965	32.852	2.887
Glostrup	10.523	19.879	9.356
Herlev	13.473	17.423	3.950
Albertslund	15.228	21.225	5.997
Hvidovre	24.208	25.413	1.205
Heje Tåstrup	24.384	28.639	4.255
Ledsø-Smørum	6.303	1.952	-4.351
Lyngby-Tårnby	24.610	29.956	5.346
Rødovre	17.627	16.930	-697
Søllerød	16.646	14.261	-2.385
Isbø	10.497	8.272	-2.225
Tårnby	21.110	24.742	3.632
Vallensbæk	7.724	3.212	-4.512
Værløse	9.970	7.864	-2.106
Kbh. amt i alt	314.489	334.405	19.916
Allerød	12.938	10.985	-1.953
Birkørød	11.133	13.783	2.650
Farum	9.842	7.791	-2.051
Fredensborg-Huml.	10.264	6.378	-3.886
Frederikssund	9.464	7.814	-1.650
Frederiksværk	9.307	7.249	-2.058
Græsted-Gilleleje	9.501	5.562	-3.939
Helsingør	9.939	5.897	-4.042
Helsingør	28.080	23.798	-4.282
Hillerød	18.806	20.301	1.495
Hundested	4.536	2.812	-1.724
Hørsholm	13.278	10.496	-2.782
Jægerspris	4.582	2.971	-1.611
Karløbe	10.103	5.646	-4.457
Skibby	3.284	2.129	-1.155
Skævinge	3.109	1.998	-1.111
Slangørup	4.757	3.113	-1.644
Stenløse	7.755	4.143	-3.612
Ølstykke	8.309	3.169	-5.140
Fr.borg amt i alt	188.987	146.035	-42.952
Bramsnæs	4.814	2.041	-2.773
Greve	26.989	14.334	-12.655
Gundsø	7.920	3.137	-4.783
Hvalsø	4.135	1.771	-2.364
Køge	19.969	18.141	-1.828
Lejre	5.115	2.745	-2.370
Ramsø	5.298	3.090	-2.208
Roskilde	26.651	30.303	3.652
Skovbo	7.562	4.176	-3.386
Solrød	11.559	4.928	-6.631
Vallø	5.241	2.912	-2.329
Rosk. amt i alt	125.253	87.578	-37.675
Hovedstadsområdet i alt	884.724	914.529	29.805

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

2.6.2. Pendling mod centrum

Pendling betyder transport mellem bopæl og arbejdssted. Pendlingsstatistikken for hver enkelt kommune viser antallet af beskæftigede personer med bopæl i kommunen fordelt efter arbejdsstedskommune.

Pendlingsmønstret i hovedstadsområdet er karakteriseret ved:

- * 20-50 pct. har arbejde i bopælskommunen.
- * en betydelig pendling til Københavns Kommune og Københavns amt.
- * en vis pendling til nabokommunerne.
- * en helt ubetydelig pendling til Frederiksborg og Roskilde amter.
- * en helt ubetydelig pendling til arbejdssteder udenfor hovedstadsområdet.

I tabel 2.6.2 er vist, at ca. 93 pct. af de beskæftigede personer med bopæl i centerkommunerne (Københavns og Frederiksberg Kommuner og Københavns amt) også har arbejde indenfor dette område.

Ca. 63 pct. af de beskæftigede personer i Frederiksborg amt har arbejde indenfor amtet. Af de ca. 37 pct., der har arbejde udenfor amtet, pendler de 34 pct. til centerkommunerne, mens mindre end 3 pct. pendler til Roskilde amt eller udenfor hovedstadsområdet.

Ca. 53 pct. af de beskæftigede personer i Roskilde amt har arbejde indenfor amtet. Af de ca. 47 pct., der har arbejde udenfor amtet, pendler de 41 pct. til centerkommunerne, mens ca. 6 pct. pendler til Frederiksborg amt eller udenfor hovedstadsområdet.

Mere end 97 pct. af de beskæftigede med bopæl i hovedstadsområdet har også arbejde i hovedstadsområdet.

Der er ca. 20.000 personer med bopæl i hovedstadsområdet, der pendler til et arbejdssted udenfor hovedstadsområdet, svarende til ca. 2,3 pct. af de beskæftigede i hovedstadsområdet. Omvendt er der ca. 50.000 personer med bopæl udenfor hovedstadsområdet der pendler til et arbejdssted indenfor området, således at "nettoindpendlingen" til hovedstadsområdet udgør ca. 30.000 personer.

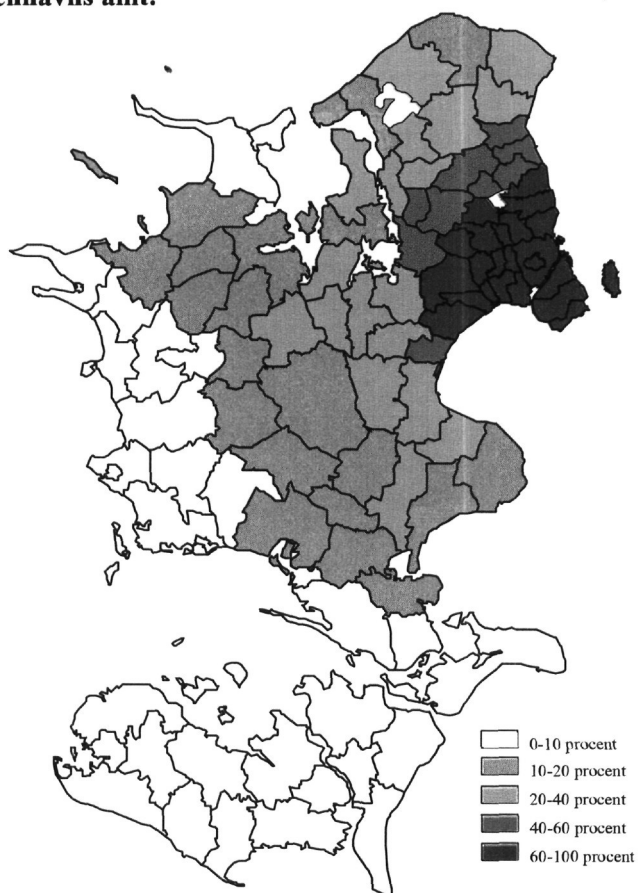

Tabel 2.6.2. Antal beskæftigede fordelt efter arbejdssted i procent af samtlige beskæftigede med bopæl i kommunen.
1. januar 1993

Bopælskomm.	Arbejdssted					Besk. i alt	Kbh og Frb. komm. og Kbh. amt
	Kbh. og Fr.b. Komm.	Kbh. amt	Fr.borg amt	Rosk. amt	I øvr.		
København	68,5	24,1	3,2	1,5	2,7	100,0	92,6
Frederiksberg	69,7	22,9	3,2	1,6	2,6	100,0	92,6
Kbh. og Frb. i alt	68,7	23,9	3,2	1,5	2,7	100,0	92,6
Ballerup	23,8	69,7	4,0	1,3	1,2	100,0	93,5
Brøndby	31,6	62,8	1,8	2,2	1,6	100,0	94,4
Dragør	38,4	58,0	1,3	0,7	1,6	100,0	96,4
Gentofte	40,9	51,6	4,5	1,0	2,0	100,0	92,6
Gladsaxe	28,2	65,2	4,0	1,0	1,5	100,0	93,4
Glostrup	24,8	69,5	2,0	2,0	1,6	100,0	94,4
Herlev	26,1	68,5	3,0	1,0	1,3	100,0	94,6
Albertslund	24,8	68,5	2,0	2,7	1,9	100,0	93,3
Hvidovre	39,5	55,3	1,7	1,9	1,6	100,0	94,8
Høje Tåstrup	22,5	67,2	2,0	6,3	2,1	100,0	89,6
Ledeje-Smørum	22,2	69,6	4,9	1,7	1,5	100,0	91,8
Lynghby-Tårnbæk	27,1	63,8	6,3	0,8	2,0	100,0	90,9
Redovre	35,7	59,4	2,3	1,3	1,3	100,0	95,1
Søllerød	29,9	58,0	9,2	0,9	2,1	100,0	87,9
Isbøj	27,7	62,2	1,9	6,4	1,8	100,0	89,9
Tårnby	46,3	51,0	1,1	0,5	1,1	100,0	97,3
Vallensbæk	32,1	61,7	1,7	3,0	1,4	100,0	93,9
Verløse	26,1	63,8	7,7	1,2	1,2	100,0	89,9
Kbh. amt i alt	31,2	61,7	3,5	1,9	1,6	100,0	93,0
Allerød	20,7	24,0	53,1	0,7	1,5	100,0	44,7
Birkød	24,3	25,7	47,9	0,6	1,6	100,0	50,0
Farum	23,5	29,3	44,7	0,9	1,6	100,0	52,8
Frederiksborg-Humsl.	19,0	15,8	63,3	0,6	1,3	100,0	34,8
Frederikssund	10,9	17,7	67,4	2,2	1,9	100,0	28,5
Frederiksværk	5,5	7,8	84,3	0,6	1,8	100,0	13,3
Græsted-Gilleleje	8,7	9,8	79,6	0,6	1,3	100,0	18,5
Helsingør	9,3	12,8	76,0	0,5	1,3	100,0	22,2
Hillø	12,4	9,0	76,7	0,4	1,6	100,0	21,4
Hillø	13,2	13,8	70,8	0,7	1,5	100,0	27,1
Hundested	6,1	6,3	84,1	0,6	3,0	100,0	12,4
Hørsholm	26,4	23,6	47,3	0,8	2,0	100,0	49,9
Jægerspris	8,7	12,8	73,7	2,6	2,1	100,0	21,5
Karløbe	23,6	22,2	52,1	0,6	1,5	100,0	45,8
Skibby	7,0	12,7	69,0	7,7	3,6	100,0	19,7
Skovinge	8,5	13,4	76,5	0,6	1,1	100,0	21,8
Slangørup	12,3	20,0	64,1	2,1	1,4	100,0	32,3
Stenløse	20,7	37,2	38,2	2,5	1,5	100,0	57,8
Ølstykke	21,0	35,6	38,2	4,0	1,3	100,0	56,6
Fr.borg amt i alt	15,8	18,0	63,4	1,1	1,6	100,0	33,8
Bramsnæs	12,7	17,8	7,0	55,4	7,1	100,0	30,4
Greve	29,0	32,9	1,7	34,3	2,1	100,0	61,9
Gundsø	16,4	30,1	9,4	42,0	2,1	100,0	46,5
Hvalø	16,6	17,3	2,1	55,5	8,5	100,0	33,9
Køge	13,2	15,2	1,3	65,8	4,5	100,0	28,4
Lejre	11,9	16,9	1,7	64,6	4,9	100,0	28,8
Ramse	16,0	18,7	1,4	59,9	4,1	100,0	34,7
Roskilde	15,0	17,9	2,0	61,7	3,4	100,0	32,9
Skovbo	15,4	18,6	1,2	57,4	7,4	100,0	34,0
Solrød	26,0	27,4	1,6	42,3	2,6	100,0	53,5
Valle	10,9	13,4	1,1	66,6	8,0	100,0	24,3
Rosk. amt i alt	18,6	22,2	2,3	52,9	4,0	100,0	40,7

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Figur 14. Andel af arbejdsstyrken med arbejdssted i Københavns og Frederiksberg Kommuner samt i Københavns amt.

2.6.3. Over halvdelen af arbejdsstyrken i hovedstadsområdet pendler

I alt pendler ca. 58 pct. af de beskæftigede personer i hovedstadsområdet til et arbejdssted i en anden kommune end bopælskommunen.

I 45 af hovedstadsrådets 50 kommuner pendler over halvdelen af de beskæftigede personer til et arbejdssted i en anden kommune end bopælskommunen, jf. tabel 2.6.3. I 20 kommuner er det endog mere end 70 pct. af de beskæftigede personer, der pendler.

I tabel 2.6.3 er kommunerne stillet op efter graden af udpendling fra kommunen. Øverst i tabellen står de kommuner, hvor den største del af arbejdsstyrken pendler. Nederst står de kommuner, hvor den relativt mindste del af arbejdsstyrken pendler, d.v.s. kommuner, hvor forholdsvis mange har både bopæl og arbejde i kommunen.

Nederst i tabellen står foruden København hovedstadsrådets bykommuner: Helsingør, Roskilde, Frederiksværk, Køge og Hillerød. Det viser, at i disse kommuner er der en forholdsvis stor del af arbejdsstyrken, der både bor og arbejder i samme kommune. Disse kommuner fungerer også i et vist omfang som lokale centre.

Tabel 2.6.3. Ud- og indpendling i hovedstadsområdets kommuner pr. 1.januar 1993.
Kommunerne er opstillet efter graden af udpending fra kommunen.

Bopæls- kommune	Besk. personer med bopæl i komm.	Besk. udpænd- lere	Besk. indpænd- lere	Antal arbpl. i komm.	Udpændlernes andel af besk. med bopæl i komm.
Vallensbæk	7.724	6.665	2.153	3.212	86,3
Ledeje-Smørum	6.303	5.197	846	1.952	82,5
Ølstykke	8.309	6.546	1.406	3.169	78,8
Solrød	11.559	8.873	2.242	4.928	76,8
Frederiksberg	43.446	33.119	28.033	38.360	76,2
Karlebo	10.103	7.692	3.235	5.646	76,1
Dragør	7.253	5.459	1.151	2.945	75,3
Brøndby	16.466	12.281	14.928	19.113	74,6
Stenløse	7.755	5.736	2.124	4.143	74,0
Værløse	9.970	7.364	5.258	7.864	73,9
Gundse	7.920	5.842	1.059	3.137	73,8
Hvalse	4.135	2.990	626	1.771	72,3
Redovre	17.627	12.708	12.011	16.930	72,1
Greve	26.989	19.440	6.785	14.334	72,0
Isbøj	10.497	7.549	5.324	8.272	71,9
Sellerød	16.646	11.959	9.574	14.261	71,8
Gentofte	34.091	24.477	19.640	29.254	71,8
Lejre	5.115	3.671	1.301	2.745	71,8
Ramsø	5.298	3.723	1.515	3.090	70,3
Glostrup	10.523	7.394	16.750	19.879	70,3
Farum	9.842	6.871	4.820	7.791	69,8
Bramsnæs	4.814	3.352	579	2.041	69,6
Albertslund	15.228	10.602	16.599	21.225	69,6
Herlev	13.473	9.350	13.300	17.423	69,4
Hvidovre	24.208	16.547	17.752	25.413	68,4
Hørsholm	13.278	9.009	6.227	10.496	67,8
Allerød	12.938	8.777	6.824	10.985	67,8
Skævinge	3.109	2.099	988	1.998	67,5
Slangerup	4.757	3.191	1.547	3.113	67,1
Fredensborg-Huml.	10.264	6.870	2.984	6.378	66,9
Skovbo	7.562	5.031	1.645	4.176	66,5
Gladssø	29.965	19.931	22.818	32.852	66,5
Birkerød	11.133	7.359	10.009	13.783	66,1
Vallø	5.241	3.396	1.067	2.912	64,8
Lyngby-Tårnby	24.610	15.803	21.149	29.956	64,2
Ballerup	24.411	15.472	21.534	30.473	63,4
Høje Tåstrup	24.384	15.152	19.407	28.639	62,1
Tårnby	21.110	12.802	16.434	24.742	60,6
Jægerspris	4.582	2.749	1.138	2.971	60,0
Helsingør	9.939	5.700	1.658	5.897	57,3
Skibby	3.284	1.827	672	2.129	55,6
Græsted-Gilleleje	9.501	5.237	1.298	5.562	55,1
Frederikssund	9.464	5.045	3.395	7.814	53,3
Hundested	4.536	2.291	567	2.812	50,5
Hillerød	18.806	9.488	10.983	20.301	50,5
Køge	19.969	9.226	7.398	18.141	46,2
Frederiksværk	9.307	4.288	2.230	7.249	46,1
Roskilde	26.651	11.940	15.592	30.303	44,8
København	212.549	78.662	174.264	308.151	37,0
Helsingør	28.080	10.234	5.952	23.798	36,4

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Udpending:

- 80-90 pct: 2 kommuner
- 70-80 pct: 18 kommuner
- 60-70 pct: 19 kommuner
- 50-60 pct: 6 kommuner
- 40-50 pct: 3 kommuner
- 30-40 pct: 2 kommuner

2.7. Ledighed i hovedstadsområdet

2.7.1. Ledigheden

Gennemsnitsledigheden i hovedstadsområdet for året 1994 på 12,1 pct. er på niveau med landsgennemsnittet, der er på 12,2 pct. Af hovedstadsområdets 5 enheder, ligger København med 17 pct. og Frederiksberg med 13,7 pct. over landsgennemsnittet, mens Københavns amt med 10,5 pct., Frederiksborg amt med 9,8 pct. og Roskilde amt med 9,9 pct. ligger under.

2.7.2. Ledighedsudviklingen

Fra 1993 til 1994 er ledigheden steget med 3,2 pct. i hovedstadsområdet, i Københavns Kommune med 6,1 pct, i Frederiksberg Kommune med 1,4 pct. og i Københavns og Frederiksborg amter med ca. 2½ pct., mens ledigheden faldt i Roskilde amt. Ledigheden er i hele landet i samme periode faldet med 1½ pct.

Det generelle ledighedsfald, der startede i april 1994, og som er fortsat ind i 1995, har betydet, at også ledigheden er begyndt at falde i Københavns Kommune, hvilket skete i februar 1995. Knækket på ledighedskurven startede i provinsen, men er nu kommet alle regioner i Danmark til gode.

2.7.3. Beskæftigelsen

Beskæftigelsesmulighederne kan belyses ved at se på beskæftigelsesvolumet. I 1992 var der i Danmark godt 315.000 arbejdssteder, hvoraf 29 pct. var beliggende i hovedstadsområdet. Af den samlede beskæftigelse på disse arbejdssteder var 35 pct. placeret i hovedstadsområdet. Da hovedstadsområdet samtidig omfattede ca. 34 pct. af den samlede arbejdsstyrke, må det konkluderes, at der ikke mangler beskæftigelsesmuligheder i hovedstadsområdet i forhold til resten af landet.

2.7.4. Beskrivelse af ledigheden i hovedstadsområdet i 1994

På baggrund af statistiske oplysninger for 1994 gives der nedenfor et billede af ledigheden i hovedstadsområdet.

Det skal indledningsvis bemærkes, at mens ledigheden fra 1993 til 1994 på landsplan faldt godt 5.000, steg den i hovedstadsområdet med 3.600.

Tabel 2.7.1. Gennemsnitligt antal ledige i 1993 og 1994

Antal	1993	1994	Ændring i pct.
Københavns Kommune	39.195	41.586	6,1
Frederiksberg Kommune	6.373	6.461	1,4
Københavns amt	33.967	34.694	2,1
Frederiksborg amt	18.751	19.259	2,7
Roskilde amt	13.075	12.937	-1,1
Hovedstadsområdet	111.362	114.937	3,2
Hele landet	348.817	343.425	-1,5

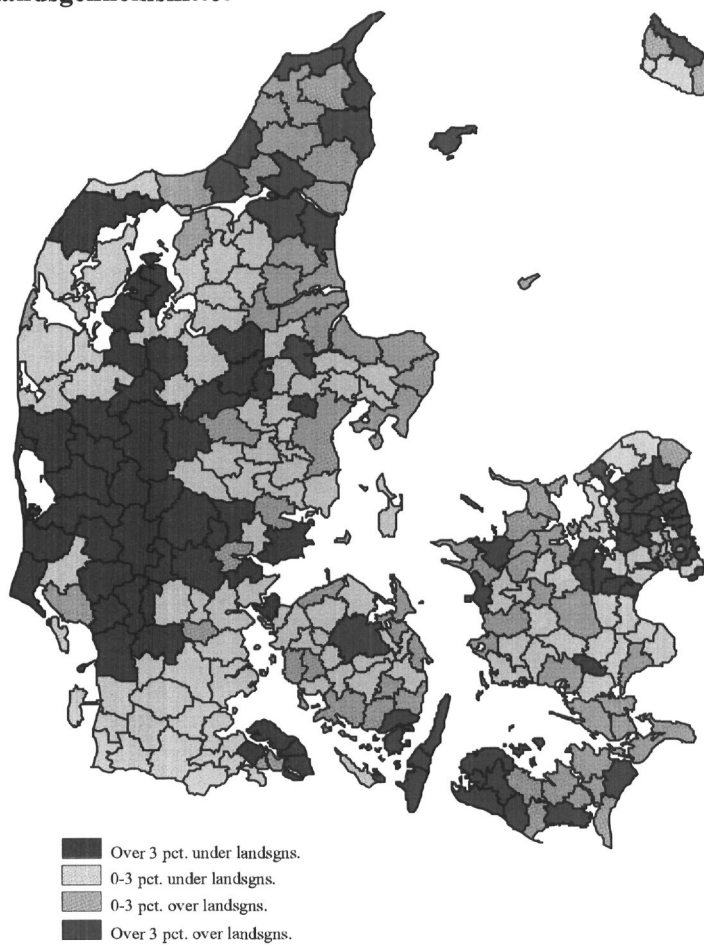
Kilde: Arbejdsministeriet

Alene Københavns Kommune tegner sig for 36 pct. af de ledige, - omregnet til fuldtidsledige. At ledigheden i hovedstadsområdet under ét er høj og langvarig kan derfor i al væsentlighed tilskrives den store vægt Københavns Kommune har i ledighedsbilledet.

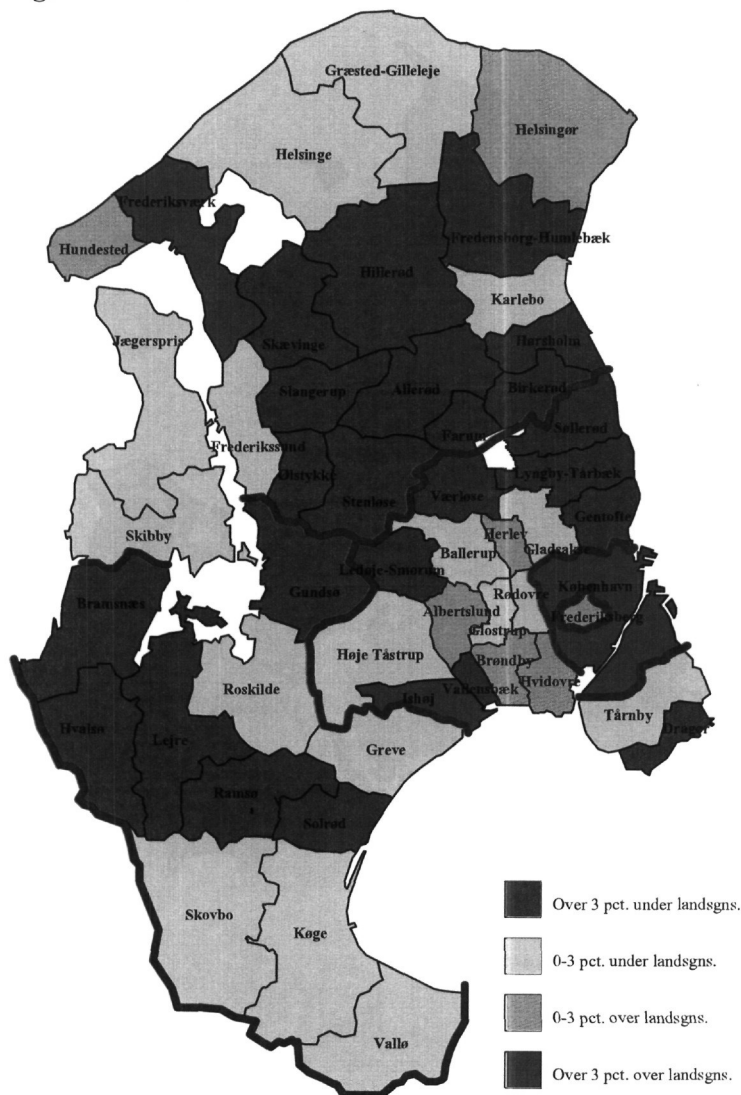
Af landets 275 kommuner har 178 kommuner i 1994 et gennemsnitligt antal ledige i forhold til arbejdsstyrken der ligger under landsgennemsnittet på 12,2 pct. Heraf er 40 kommuner lokaliseret i hovedstadsområdet. De mere alvorlige ledighedsproblemer inden for hovedstadsområdet kan således afgrænses til få kommuner.

10 kommuner i hovedstadsområdet har en gennemsnitlig ledighed i 1994, der ligger over landsgennemsnittet. Lavest er ledigheden i Hørsholm Kommune med 6 pct., mens Ishøj Kommune har hovedstadsområdets højeste ledighed med 18 pct.

Figur 15. Gennemsnitligt antal ledige i procent af arbejdsstyrken i 1994 i forhold til landsgennemsnittet

Fig 16. Gennemsnitligt antal ledige i procent af arbejdsstyrken i 1994 i forhold til landsgennemsnittet

I Københavns amt ligger ledigheden over landsgennemsnittet i Ishøj, Albertslund, Brøndby, Herlev og Hvidovre Kommuner.

I Frederiksborg amt er det Frederiksværk, Hundested og Helsingør Kommuner, der har en ledighed over landsgennemsnittet.

Endelig ligger Københavns og Frederiksberg Kommuner - med en ledighedsprocent på henholdsvis 17 og 13,4 pct. - ligeledes over landsgennemsnittet.

Fordelt på arbejdsformidlingsregioner er 72 pct. af de ledige i hovedstadsområdet, omregnet til fuldtidsledige, bosat i AF-København, der omfatter Københavns amt og kommunerne København og Frederiksberg. 17 pct. er bosat i AF-Frederiksborg, der svarer til Frederiksborg amt, og 11 pct. er bosat i AF-Roskilde, der svarer til Roskilde amt.

Ca. 42 pct. af de ledige i hovedstadsområdet er bosat i kommunerne København (36 pct.) og Frederiksberg (6 pct.).

2.7.5. Ledighedsstrukturen i hovedstadsområdet

Forsikringsforhold

I alt bor 33 pct. af alle ledige i hovedstadsområdet. 31 pct. (88.600) af de forsikrede ledige og 48 pct. (26.400) af de ikke forsikrede ledige er bosat i hovedstadsområdet i 1994.

Inden for hovedstadsområdet er 23 pct. af de ledige ikke forsikrede, mod 16 pct. på landsplan.

Køn og alder

I hovedstadsområdet udgør kvinder 47,6 pct. af de ledige mod 52,3 pct. på landsplan. På både landsplan og i hovedstadsområdet er det de unge i alderen 25-29 år, der udgør den største ledighedsgruppe inden for både mænd og kvinder.

For kvinderne er der i hovedstadsområdet en større ledighedsvægt i aldersgruppen 25-34 år og i den ældste gruppe på 60-66 år end i landet som helhed.

Mændenes ledighed er forholdsvis størst i aldersgruppen 25-34 år, og noget større end kvindernes i samme aldersgruppe. Sammenligner man aldersgrupperne i hovedstadsområdet med det øvrige Danmark, fremgår forskellene meget tydeligt.

I hovedstadsområdet er der en voldsom overrepræsentation af ledige under 40 år, mens billedet for det øvrige Danmark er omvendt; den store andel af de ledige ligger i aldersgrupperne over 40 år. I hovedstadsområdet er ca. 50 pct. af de ledige under 34 år. I det øvrige Danmark er ca. 50 pct. af de ledige under 44 år.

Ledighedens fordeling på aldersgrupper og køn viser således, at den ledige befolkning i hovedstadsområdet er meget ung, og at der er en stor andel ledige unge mænd i forhold til det øvrige Danmark.

Ledighedens varighed

I hovedstadsområdet er ledigheden af ca. 24 ugers varighed i gennemsnit. Mændene er i gennemsnit ledige i ca. 25 uger, mens kvinderne er det i ca. 23 uger. I Brøndby og Ishøj Kommuner er ledigheden i gennemsnit 3 uger længere end gennemsnittet for hovedstadsområdet, og 5 uger længere end gennemsnittet for hele landet.

I 11 kommuner - herunder Frederiksberg og København - er varigheden på 25-27 uger. I de resterende 39 kommuner er varigheden på - eller under - gennemsnittet for hovedstadsområdet.

Fordelt på køn er varigheden generelt længere for kvinder end for mænd i de kommuner der har en lav ledighedsprocent. I alle kommuner i Roskilde amt, på nær Roskilde Kommune, er ledighedens varighed i 1994 for kvinder omkring 1-3 uger længere end for mænd. I Vallø Kommune er kvinderne ca. 5 uger længere ledig end mændene.

I Københavnsområdet omfattende Københavns amt og Københavns og Frederiksberg Kommuner er billedet anderledes. I 12 af områdets 20 kommuner er mændene omkring 1-3 uger længere ledige end kvinderne. I Københavns og Frederiksberg Kommuner er mændene ledige 3 uger længere end kvinderne.

I 8 af de 19 kommuner i Frederiksborg amt er kvinderne 1-2 uger længere ledige end mændene, og i Slangerup Kommune er kvindernes ledighed 4 uger længere. I 6 af kommunerne er både mænd og kvinders ledighed af samme længde, nemlig 20-24 uger.

I Frederiksborg amt, der målt på ledighedsprocenten er en "mellemregion" mellem Københavnsområdet med høj ledighed og Roskilde amt med lav ledighed, er billedet af ledighedens varighed ikke så entydigt, som i de to andre regioner. I de to regioner er det markant, at mændenes ledighed er

længere i kommuner med høj ledighed, mens det modsatte er gældende for kommuner med lav ledighed.

Nationalitet

62 pct. af de ledige i Danmark med udenlandsk statsborgerskab er bosat i hovedstadsområdet.

I 1994 er der 15.500 ledige i hovedstadsområdet med udenlandsk statsborgerskab, og heraf er godt 30 pct. ikke forsikrede. Den tilsvarende andel af ledige med dansk statsborgerskab er 21,7 pct.

Tabel 2.7.2. Gennemsnitligt antal ledige i hovedstadsområdet fordelt på statsborgerskab i 1994

	Forsikrede	Ikke-forsikrede	I alt	Andel ikke-forsikrede
Danmark	77.737	21.603	99.340	21,7
—				
Norden uden for DK	738	464	1.202	38,6
EU uden for DK	1.367	629	1.996	31,5
Ex-Jugoslavien	1.128	396	1.524	26,0
Tyrkiet	4.295	704	4.999	14,1
Pakistan	832	291	1.123	25,9
Uspecificeret land	2.424	2.251	4.675	48,1
I alt	88.521	26.338	114.859	22,9
Udland i alt	10.784	4.735	15.519	30,5

Kilde: Arbejdsministeriet

I hovedstadsområdet er ledighedsprocenten for udenlandske statsborgere på ca 35 pct., mod ca. 10 pct. for danske statsborgere.

Ledighedsprocenten for tyrkiske og pakistanske statsborgere ligger på ca. 55 pct.

Nogle årsager til ledighedsforskelle mellem hovedstadsområdet og det øvrige Danmark:

Generelt - for hele landet - gælder:

at udenlandske statsborgere har en betydelig højere ledighed end danske statsborgere.

- * at ikke-forsikrede har en lavere ledighed end forsikrede.
- at unge under 24 år har den laveste ledighed.
- * at kvinder har større ledighed end mænd.
- * at kvinders ledighed gennemsnitligt er en anelse længere.

Ledighedsforskelle mellem hovedstadsområdet og resten af landet kan blandt andet henføres til:

Statsborgerskab

Af alle ledige med udenlandsk statsborgerskab bor 62 pct. i hovedstadsområdet. Ledigheden for udenlandske statsborgere er 35 pct., mod ca. 10 pct. for danske statsborgere i hovedstadsområdet.

Ikke-forsikrede

Der er en større andel ikke forsikrede ledige i hovedstadsområdet (ca. 23 pct.) end på landsplan (ca. 16 pct.).

Alder

De ledige er markant yngre i hovedstadsområdet, hvor halvdelen af de ledige er under 34 år, mens halvdelen af de ledige i resten af landet er under 44 år.

Ledighedslængde

I hovedstadsområdet er mænds ledighed længere (ca. 25 uger) end kvinders (ca. 23 uger), mens ledighedens længde på landsplan er omtrent lige lang for begge køn.

3. Kommunaløkonomiske forhold for kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet

3.1. Indledning

Kommunernes og amtskommunernes økonomiske forhold afspejler naturligvis i betydeligt omfang de strukturelle forhold, som er beskrevet i det foregående. Disse økonomiske forhold gennemgås i dette afsnit 3.

Det fremgår således af [afsnit 3.2](#), at de samlede primær- og amtskommunale udgifter pr. indbygger i hovedstadsområdet er ca. 9 pct. højere end landsgennemsnittet, svarende til at kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet bruger ca. 3.000 kr. mere pr. indbygger end landsgennemsnittet, og ca. 5.000 kr. mere pr. indbygger end gennemsnittet for

kommunerne udenfor hovedstadsområdet. Kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet bruger i gennemsnit flere penge på alle de større kommunale og amtskommunale udgiftsområder.

Det fremgår videre af afsnit 3.3, at kommunerne i hovedstadsområdet i gennemsnit bruger ca. 30 pct. mere på dagpasning pr. 0-6 årig end landsgennemsnittet, og ca. 50 pct. mere end gennemsnittet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet.

Indenfor hovedstadsområdet er der betydelige forskelle fra kommune til kommune. Den "dyreste" kommune i området bruger således over dobbelt så meget på dagpasning pr. 0-6 årig, som den "billigste" kommune i området. De forholdsvis høje udgifter i hovedstadsområdet skyldes i et vist omfang, at kommunerne i hovedstadsområdet har en højere dækningsgrad, et højere personaleforbrug pr. plads, højere udgifter til fripladser og til nedsettelse af forældrebetalingen. Herudover kan der være tale om, at kommunerne i hovedstadsområdet har længere åbningstider samt at de har forholdsvis flere børn i de yngste og mest personalekrævende aldersgrupper.

Det fremgår af afsnit 3.4, at kommunerne i hovedstadsområdet bruger ca. 14 pct. mere på folkeskoler pr. 7-16 årig end landsgennemsnittet. Herudover bruger kommunerne i hovedstadsområdet væsentligt mere på fritidsforanstaltninger for de 7-16 årige end landsgennemsnittet, således at de samlede kommunale udgifter til folkeskole og fritidsforanstaltninger for de 7-16 årige i hovedstadsområdet er ca. 19 pct. over landsgennemsnittet svarende til, at kommunerne i hovedstadsområdet bruger ca. 8.500 kr. mere pr. 7-16 årig end landsgennemsnittet, og ca. 11.000 kr. mere pr. 7-16 årig end kommunerne udenfor hovedstadsområdet.

Der er en vis spredning i udgiftsniveauet i de enkelte kommuner i området, men 44 af hovedstadsområdets 50 kommuner har folkeskoleudgifter, der er over landsgennemsnittet. Over halvdelen af alle landets tosprogede elever går i skole i hovedstadsområdet. I hovedstadsområdet er ca. 12 pct. af alle eleverne tosprogede, mod et gennemsnit på 3,6 pct. for kommunerne udenfor hovedstadsområdet.

Det er specielt nogle få kommuner i området, der har en meget høj koncentration af tosprogede elever. I 4 kommuner - her iblandt København - er over 20 pct. af eleverne tosprogede, og i en enkelt kommune (Ishøj) er over 30 pct. af eleverne tosprogede. En statistisk analyse viser en vis sammenhæng mellem høje folkeskoleudgifter og andelen af tosprogede elever. Her

udover kan en del af det høje udgiftsniveau i visse kommuner i hovedstadsområdet formentlig hænge sammen med en vis koncentration af familier med sociale problemer, og forholdsvis mange børn af enlige m.v. i bestemte kommuner i hovedstadsområdet.

Det fremgår af afsnit 3.5, at udgifterne til ældre, opgjort pr. 75 årig og derover, i hovedstadsområdet kun er ganske lidt over landsgennemsnittet.

Der er betydelige forskelle i andelen af ældre i de forskellige kommuner i området. I "fraflytterkommunerne" i det centrale område er der forholdsvis mange ældre, mens der i "tilflytterkommunerne" i omegnen er forholdsvis få ældre. Der er en betydelig variation i ældreudgifterne i de forskellige kommuner i området. De kommuner, der har de højeste udgifter til ældre pr. 75 årige og derover, er omegnskommuner med forholdsvis få ældre.

Det fremgår af afsnit 3.6, at udgifterne til indkomstoverførsler pr. indbygger i hovedstadsområdet er ca. 13 pct. højere end landsgennemsnittet. Det er specielt visse kommuner, der har et højt udgiftsniveau til indkomstoverførsler. Københavns Kommunes udgifter til indkomstoverførsler er således mere end 50 pct. over landsgennemsnittet. Høje udgifter til indkomstoverførsler skyldes i vidt omfang, at kommunen er præget af høj arbejdsløshed, familier med sociale problemer m.v.

Det fremgår af afsnit 3.7, at sygehusudgifterne pr. indbygger i hovedstadsområdet er forholdsvis høje. Det er Københavns og Frederiksberg Kommuner, der har et forholdsvis højt udgiftsniveau på sygehusområdet, mens de tre hovedstadsamter har et udgiftsniveau tæt på landsgennemsnittet. Selv når der korrigeres for forskelle i befolkningens køns- og alderssammensætning, er udgiftsniveauet i Københavns og Frederiksberg Kommuner forholdsvis højt.

På sygesikringsområdet er udgifterne i hovedstadsområdet derimod forholdsvis tæt på landsgennemsnittet, jf. afsnit 3.8.

Det fremgår af afsnit 3.9, at udgifterne til gymnasier pr. 16-19 årig i hovedstadsområdet er 15 pct. over landsgennemsnittet. Det skyldes formentlig en højere gymnasiefrekvens i hovedstadsområdet. Det er specielt i Frederiksberg Kommune samt i Københavns og Frederiksborg amter, at udgiftsniveauet er højt.

De vigtigste kommunale og amtskommunale indtægter er skatteindtægterne. Som det fremgår af afsnit 3.10, er udskrivningsgrundlaget for kommunal og amtskommunal indkomstskat pr. indbygger i

hovedstadsområdet 18 pct. højere end landsgennemsnittet. I løbet af de seneste 15 år er der dog sket en tilnærmelse til landsgennemsnittet. I 1980 var det gennemsnitlige udskrivningsgrundlag pr. indbygger i hovedstadsområdet således 24 pct. over landsgennemsnittet, men det er altså nu faldet til 18 pct. over landsgennemsnittet.

Indenfor hovedstadsområdet er der en betydelig variation imellem kommunerne, men 44 af områdets 50 kommuner har et udskrivningsgrundlag pr. indbygger, der er højere end landsgennemsnittet.

De kommunale og amtskommunale skatteindtægter i hovedstadsområdet er henholdsvis 16 og 27 pct. over landsgennemsnittet. Det betyder, at en indbygger i hovedstadsområdet i gennemsnit betaler 3.000 kr. mere i kommuneskat, og 2.700 kr. mere i amtsskat end landsgennemsnittet.

Det kommunale tilskuds- og udligningssystem udligner bl.a. en del af forskellene mellem kommunernes udgiftsbehov og beskatningsgrundlag pr. indbygger. Hovedstadskommunernes nettoprovenu af tilskuds- og udligningsordningerne er lavere end landsgennemsnittet, jf. [afsnit 3.11](#). For hovedstadskommunerne set under ét er provenuet af tilskud og udligning således af mindre betydning end for landets øvrige kommuner, men for en række kommuner i hovedstadsområdet er det af afgørende betydning.

Den særlige hovedstadsudligning betyder, at der flyttes betydelige midler mellem kommunerne i hovedstadsområdet. Herudover indgår hovedstadskommunerne i landsudligningen, og modtager generelle tilskud på samme måde som landets øvrige kommuner. I 1995 har en gennemsnitskommune i hovedstadsområdet således nettoindtægter fra tilskuds- og udligningsordningerne på ca. 3.000 kr. pr. indbygger. Men Ishøj Kommune havde nettoindtægter på ca. 10.700 kr. pr. indbygger, mens Søllerød Kommune havde nettoudgifter på ca. 8.300 kr. pr. indbygger.

12 kommuner i hovedstadsområdet havde i 1995 nettoudgifter til tilskuds- og udligningsordningerne, mens alle landets øvrige kommuner havde nettoindtægter fra ordningerne. De amtskommunale tilskuds- og udligningsordninger giver ligeledes et lavere nettoprovenu til amterne i hovedstadsområdet end til resten af landet.

Skatteindtægterne for hovedstadsområdets kommuner og amtskommuner ligger over landsgennemsnittet, mens indtægterne fra tilskud og udligning ligger under landsgennemsnittet.

Som det fremgår af afsnit 3.12 er resultatet, at såvel kommuner som amtskommuner i hovedstadsområdet har samlede indtægter fra skatter, tilskud og udligning, som ligger betydeligt over landsgennemsnittet.

Det skal endelig bemærkes, at alle oplysninger i dette afsnit om kommunernes og amternes udgifter og indtægter stammer fra kommunernes og amternes regnskaber og budgetter, som opgjort af Danmarks Statistik, med mindre andet er nævnt i tabellen.

3.2. Kommunale og amtskommunale udgifter i hovedstadsområdet

Kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet har generelt et højere udgiftsniveau end kommunerne og amtskommunerne udenfor hovedstadsområdet.

I 1995 er de samlede primær- og amtskommunale udgifter i hovedstadsområdet budgetteret til ca. 36.700 kr. pr. indbygger, hvilket er 9 pct. højere end landsgennemsnittet. Tendensen gør sig gældende for både de primærkommunale og de amtskommunale udgifter. Det skal bemærkes, at udgifterne i Københavns og Frederiksberg Kommuner i denne opgørelse er opdelt på det primær- og amtskommunale område i forholdet 60:40. Denne opdeling af udgifterne må tages med et vist forbehold. I Københavns og Frederiksberg Kommuner er de samlede driftsudgifter pr. indbygger henholdsvis 25 og 11 pct. over landsgennemsnittet.

I Københavns amt er primærkommunernes udgifter pr. indbygger 11 pct. højere end landsgennemsnittet, mens amtskommunens udgifter er tæt på landsgennemsnittet.

I Frederiksborg og Roskilde amter er såvel de primærkommunale som de amtskommunale udgifter pr. indbygger tæt på eller i underkanten af landsgennemsnittet.

Tabel 3.2.1. Primær- og amtskommunale nettodrifudsudgifter pr. indbygger i Budget 1995

	Primær- kommunale udgifter pr. indb.	Amts- kommunale udgifter pr. indb.	Primær- og amts- kommunale udgifter pr. indb.
Københavns Kommune*	25.189	16.793	41.982
Frederiksberg Kommune*	22.339	14.893	37.232
Københavns Amtskomm.	23.700	12.339	36.040
Frederiksborg Amtskomm.	21.434	11.697	33.131
Roskilde Amtskomm.	20.863	11.604	32.467
Hovedstadsområdet	23.213	13.451	36.664
Udenfor hovedstadsområdet	20.533	11.171	31.703
Århus Kommune	22.796		
Odense Kommune	21.618		
Ålborg Kommune	22.672		
Hele landet	21.427	12.136	33.563

*: Udgifterne i Københavns og Frederiksberg Kommuner er opdelt på det primær- og amtskommunale område i forholdet 60:40.

Tabel 3.2.2. Primær- og amtskommunale nettodrifudsudgifter pr. indbygger. Budget 1995. Indeks: landsgennemsnit = 100.

	Primær- kommunale udgifter pr. indb.	Amts- kommunale udgifter pr. indb.	Primær- og amts- kommunale udgifter pr. indb.
Københavns Kommune*	118	138	125
Frederiksberg Kommune*	104	123	111
Københavns Amtskomm.	111	102	107
Frederiksborg Amtskomm.	100	96	99
Roskilde Amtskomm.	97	96	97
Hovedstadsområdet	108	111	109
Udenfor hovedstadsområdet	96	92	94
Århus Kommune	106		
Odense Kommune	101		
Ålborg Kommune	106		
Hele landet	100	100	100

*: Udgifterne i Københavns og Frederiksberg Kommuner er opdelt på det primær- og amtskommunale område i forholdet 60:40.

I de følgende delafsnit ses der nærmere på de store kommunale og amtskommunale udgiftsområder.

Store primærkommunale udgiftsområder

- Pasningsudgifter for de 0-6 årige.
- Udgifter til skole- og fritidsforanstaltninger for de 7-16 årige.
- Udgifter til ældre.
- Udgifter til indkomstoverførsler.

Store amtskommunale udgiftsområder

- Sygehusudgifter.
- Sygesikringsudgifter.
- Gymnasieudgifter.

Tabel 3.2.3 viser udgifterne på de ovenfor nævnte områder i 1995 i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.2.3. Nettodriftsudgifterne i 1995 på de nævnte områder. Indeks: Hele landet = 100							
Indeks	Dagpleje og daginstitutioner pr. 0-6 Årig	Skole og fritidsforanstaltninger pr. 7-16 Årig	Udgifter til ældre pr. 75 Årig og derover	Udgifter til indkomstoverførsler pr. indb.	Sygehusudgifter pr. indb.	Sygesikringsudgifter pr. indb.	Gymnasieudgifter pr. 16-19 Årig
Københavns Kommune	172	125	104	157	168	115	111
Frederiksberg Kommune	134	127	101	118	147	118	126
Københavns amt	126	123	97	98	97	111	118
Frederiksborg amt	107	111	99	93	85	105	120
Roskilde amt	109	115	108	90	88	96	105
Hovedstadsområdet	131	119	101	113	115	109	115
Udenfor hovedstadsomr.	85	92	99	94	92	95	94
Hele landet	100	100	100	100	100	100	100

Det høje udgiftsniveau for kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet afspejler sig i de nævnte udgiftsområder.

I 1995 ligger gennemsnittet for kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet over landsgennemsnittet for alle de nævnte udgiftsområder.

Den største forskel er på dagpleje og daginstitutionsområdet, hvor kommunerne i hovedstadsområdet ligger 31 pct. over landsgennemsnittet. Udgifter til ældre på 75 år og derover ligger for hovedstadskommunerne under ét i 1995 tættest på landsgennemsnittet.

Af tabel 3.2.3. ses ligeledes at det høje udgiftsniveau for Københavns og Frederiksberg Kommuner generelt viser sig på alle de nævnte områder.

Primærkommunale udgifter

3.3. Dagpleje og daginstitutioner for børn

I 1995 budgetterer kommunerne med nettodriftsudgifter til dagpleje- og daginstitutioner for børn på ca. 12,6 mia. kr. Det drejer sig om de kommunale udgifter til dagpasning af de 0-6 årige børn, d.v.s. udgifterne til dagpleje, vuggestuer, børnehaver og integrerede daginstitutioner.

I tabel 3.3.1 er vist nettodriftsudgifterne til dagpleje og daginstitutioner for børn opgjort pr. 0-6 årig.

Tabel 3.3.1 Nettodriftsudgifter(1) til dagpleje og daginstitutioner for børn pr. 0-6 årig

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	19.479	31.133	41.363	47.612
Frederiksberg Kommune	15.905	25.658	34.208	37.104
Københavns Amt	14.521	26.142	33.144	34.822
Frederiksborg Amt	10.564	19.842	25.602	29.649
Roskilde amt	9.843	19.706	25.220	30.263
Hovedstadsområdet	13.971	24.972	32.326	36.270
Udenfor hovedstadsområdet	6.129	12.313	17.879	23.581
Århus Kommune	13.088	26.818	35.641	36.020
Odense Kommune	8.226	16.156	19.345	23.479
Ålborg Kommune	5.820	13.846	20.922	27.625
Hele landet	8.541	16.099	22.290	27.664

1) Nettodriftsudgifter er opgivet eksklusiv statsrefusion. Udgifterne for 1980 og 1985 er opgivet inklusive moms, mens udgifterne for 1990 og 1995 er eksklusiv moms.

Hovedstadsområdet har generelt et højt udgiftsniveau på børneområdet.

I 1995 bruger en gennemsnitskommune i hovedstadsområdet 36.370 kr. pr. 0-6 årig, mens kommunerne udenfor hovedstadsområdet bruger 23.581 kr. pr. 0-6 årig. Landsgennemsnittet er 27.664 kr. I 1980 var udgifterne pr. 0-6 årig for kommunerne i hovedstadsområdet ca. 2,3 gange højere end for kommunerne uden for hovedstadsområdet, og ca. 1,6 gange højere end landsgennemsnittet. I 1995 er udgifterne i hovedstadsområdet henholdsvis 1,5 og 1,3 gange højere end i kommunerne uden for hovedstadsområdet og landsgennemsnittet.

I Københavns Kommune ligger udgiftsniveauet i hele perioden højere end gennemsnittet for hovedstadsområdet. Det samme gør sig gældende for Københavns amt, mens udgifterne for Frederiksborg og Roskilde amter er

lavere end gennemsnittet. Frederiksberg Kommune ligger tæt på gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet.

Tabel 3.3.2 viser udviklingen i nettodriftsudgifterne til dagpleje og daginstitutioner for børn i forhold til landsgennemsnittet.

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	228	193	186	172
Frederiksberg Kommune	186	159	153	134
Københavns amt	170	162	149	126
Frederiksborg amt	124	123	115	107
Roskilde amt	115	122	113	109
Hovedstadsområdet	164	155	145	131
Udenfor hovedstadsområdet	72	76	80	85
Århus Kommune	153	167	160	130
Odense Kommune	96	100	87	85
Ålborg Kommune	68	86	94	100
Hele landet	100	100	100	100

Det er kendetegnende for udviklingen, at hovedstadsområdet i løbet af perioden nærmer sig landsgennemsnittet. Tendensen gør sig gældende for både Københavns og Frederiksberg Kommuner og kommunerne i de tre hovedstadsamter.

I 1995 ligger nettodriftsudgifterne pr. 0-6 årig i Københavns Kommune ca. 70 pct. over landsgennemsnittet. Frederiksberg Kommune nærmer sig i perioden niveauet for hovedstadsområdet. Frederiksborg og Roskilde amter ligger henholdsvis 7 og 9 pct. over landsgennemsnittet, mens udgifterne for kommunerne i Københavns amt er 26 pct. over landsgennemsnittet.

I tabel 3.3.3 er nettodriftsudgifterne i hovedstadsområdet fordelt på de enkelte kommuner.

Tabel 3.3.3 Nettodriftsudgifter for dagpleje og daginstitutioner for børn pr. 0-6 årig for kommunerne i hovedstadsområdet.

Kroner	1980	1985	1990	1995
København	19.479	31.133	41.363	47.612
Frederiksberg	15.905	25.658	34.208	37.104
Ballerup	12.515	26.337	36.450	38.339
Brøndby	13.958	25.823	31.804	31.785
Dragør	11.601	23.150	30.135	36.704
Gentofte	14.380	22.733	26.876	37.496
Gladsaxe	17.210	27.559	35.558	40.727
Glostrup	17.870	32.361	41.683	34.978
Herlev	16.177	31.758	34.840	32.845
Albertslund	20.579	33.188	42.165	40.821
Hvidovre	15.122	27.975	36.694	36.628
Høje-Taastrup	10.784	26.584	37.884	36.314
Ledøje-Smørum	11.636	17.462	25.857	31.791
Lyngby-Tårnby	15.954	29.893	34.081	30.839
Rødovre	19.726	28.412	33.199	31.426
Søllerød	10.824	18.526	26.559	30.488
Ishøj	11.092	20.053	21.683	26.512
Tårnby	10.473	20.490	27.114	27.869
Vallensbæk	15.187	21.663	27.890	34.997
Værløse	16.196	26.987	33.607	34.006
Allerød	10.545	20.230	30.061	30.683
Birkerød	10.613	17.606	23.478	30.411
Farum	15.347	24.140	28.421	31.074
Fredensborg-Humlebæk	10.788	20.512	24.879	30.462
Frederikssund	8.153	16.460	24.357	32.867
Frederiksværk	8.959	18.268	24.766	26.643
Græsted-Gilleleje	7.022	14.787	19.603	19.166
Helsingør	9.121	15.920	21.373	26.208
Helsingør	11.699	24.435	28.575	31.777
Hillerød	11.021	21.596	28.912	34.406
Hundested	7.817	12.488	18.854	22.098
Hørsholm	12.007	19.605	26.980	31.883
Jægerspris	9.287	21.838	33.896	35.134
Karlebo	11.961	20.256	21.932	25.212
Skibby	7.460	15.968	20.020	33.300
Skævinge	9.550	19.277	22.430	27.198
Slangørup	9.151	17.071	20.155	27.008
Stenløse	8.339	16.506	24.815	30.110
Ølstykke	11.510	21.062	25.812	28.048
Bramsnæs	6.556	12.698	21.434	31.125
Greve	10.405	20.431	24.511	31.856
Gundsø	8.621	18.244	20.550	24.714
Hvalsø	9.298	24.159	20.972	31.323
Køge	9.891	20.002	26.939	31.508
Lejre	7.944	13.684	19.156	28.523
Ramsø	8.342	18.283	25.578	31.055
Roskilde	12.518	24.588	30.808	31.297
Skovbo	6.419	15.172	23.030	23.628
Solrød	10.174	16.218	22.716	30.376
Vallø	7.841	16.309	21.895	27.367

For kommunerne i hovedstadsområdet er der en stor spredning i udgifterne på børneområdet. I 1980 varierede udgifterne mellem 20.579 kr. og 6.419 kr. pr. 0-6 årig. Albertslund Kommune havde de største udgifter på området, mens Skovbo Kommune lå lavest. I 1995 varierer udgifterne mellem 47.612 kr. og 19.166 kr. pr 0-6 årig. Københavns Kommune ligger højest, mens Græsted-Gilleleje Kommune har de laveste udgifter.

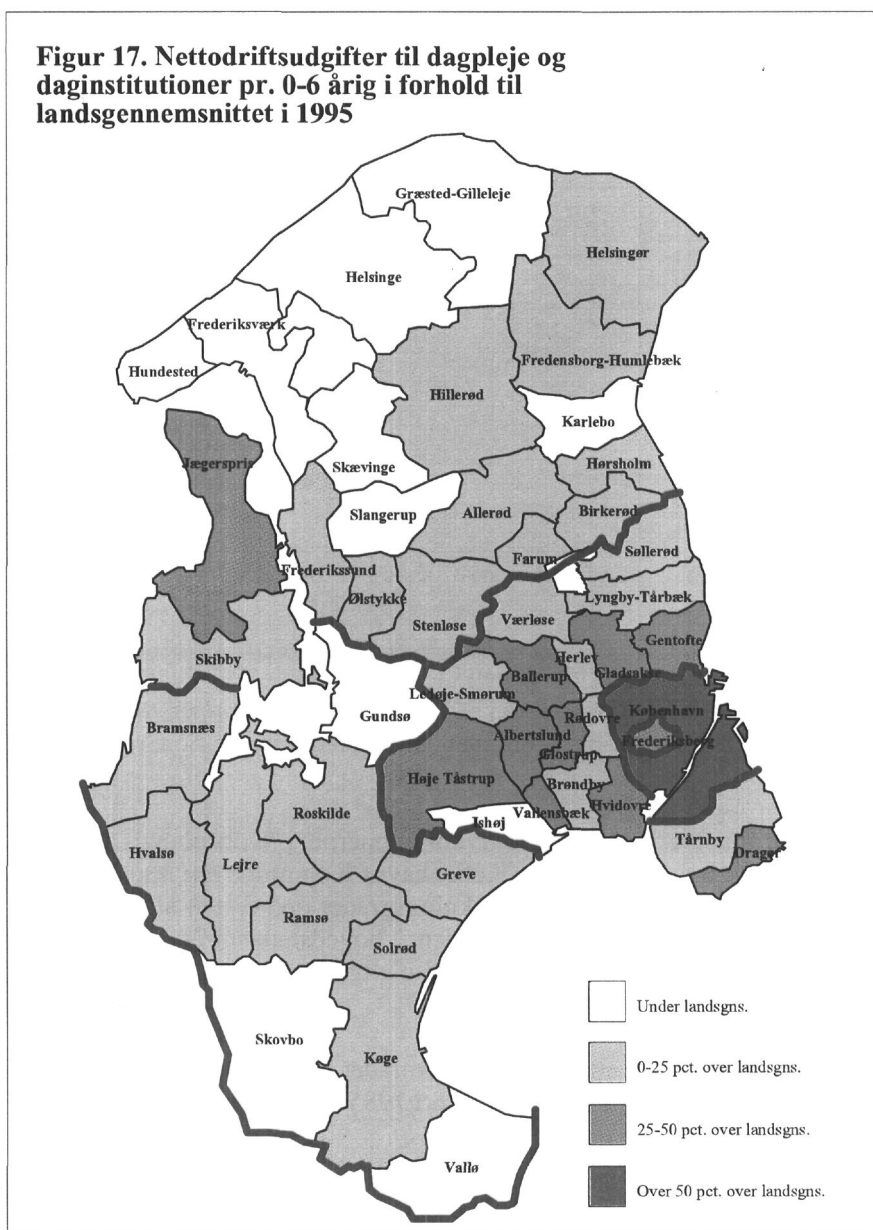
Københavns Kommune ligger i hele perioden blandt kommunerne med de højeste udgifter, mens Frederiksberg Kommune som nævnt ligger på niveau med gennemsnittet for hovedstadskommunerne.

Hovedstadsområdetets høje udgiftsniveau afspejler sig i de enkelte kommuner. Af områdets 50 kommuner lå 40 i 1980 over landsgennemsnittet. 5 af kommunerne havde udgifter, der var over dobbelt så store som landsgennemsnittet. I 1995 ligger 39 kommuner over landsgennemsnittet. Der er dog stor forskel på, hvor meget over landsgennemsnittet kommunerne ligger. Ingen kommuner har i 1995 udgifter, der er dobbelt så store som landsgennemsnittet.

Kommunerne med de højeste udgifter på området er i hovedsagen de centrale kommuner København og Frederiksberg samt de umiddelbare nabokommuner Gentofte, Gladsaxe, Hvidovre og Dragør. Herudover er det en række kommuner vest for København: Ballerup, Glostrup, Albertslund, Høje-Taastrup og Vallensbæk. Kommunerne med de laveste udgifter på området findes hovedsageligt i yderkanten af området. Undtagelserne er Ishøj og Karlebo Kommuner.

For de enkelte kommuner gør det samme billede sig derfor gældende som for hovedstadsområdet som helhed. Der er i løbet af perioden sket en gradvis tilnærmelse af udgifterne til landsgennemsnittet.

**Figur 17. Nettodriftsudgifter til dagpleje og
daginstitutioner pr. 0-6 årig i forhold til
landsgennemsnittet i 1995**

Dækningsgrad i hovedstadsområdet

Daginstitutionsdækningen er højere i hovedstadsområdet end i resten af landet.

Tabel 3.3.4 Daginstitutionsdækningen pr. 0-6 årige			
Procent	1985	1990	1993
Københavns Kommune	68,5	64,1	64,4
Frederiksberg Kommune	70,5	64,2	63,0
Københavns amt	73,2	73,1	71,0
Frederiksborg amt	62,4	65,4	67,6
Roskilde amt	63,9	66,9	65,0
Hovedstadsområdet	68,4	68,1	67,6
Udenfor hovedstadsområdet	46,1	53,5	56,3
Århus Kommune	67,6	71,9	68,4
Odense Kommune	54,7	55,7	59,5
Ålborg Kommune	43,4	54,3	54,5
Hele landet	52,8	58,0	59,9

Kilde: Danmarks Statistik

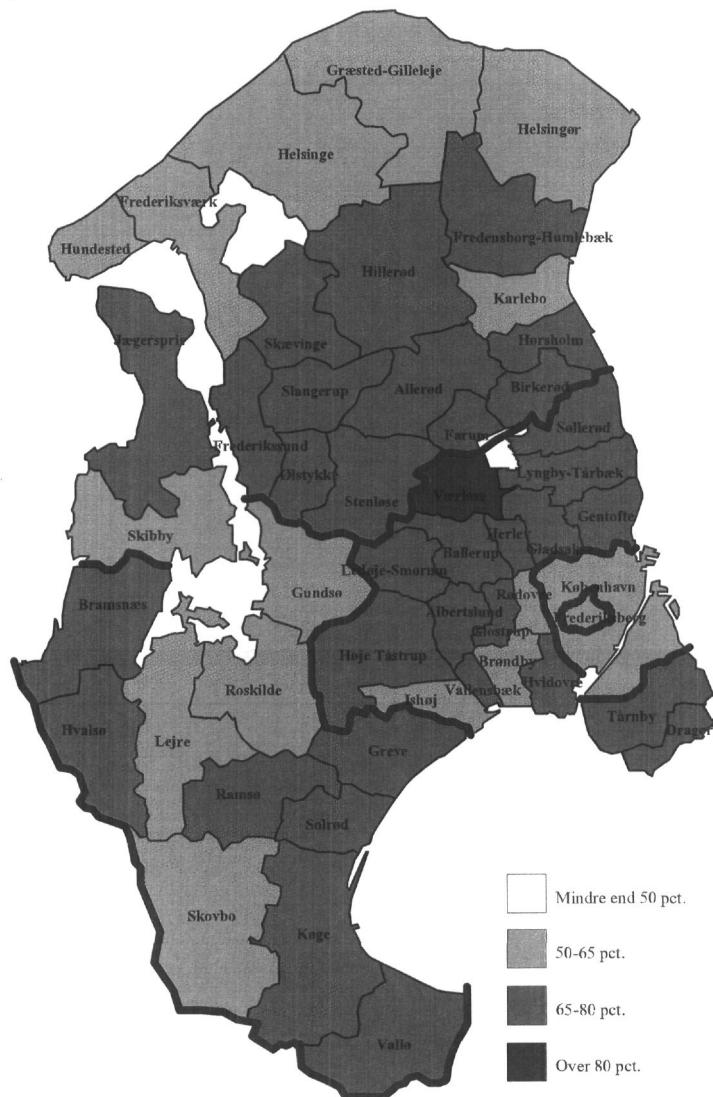
Tabel 3.3.4 angiver den procentdel af børnene i aldersgruppen 0-6 år, der er indskrevet i daginstitution, herunder integrerede institutioner, inklusive dagpleje.

I perioden fra 1985 til 1993 har kommunerne i Københavns amt den gennemsnitligt højeste dækning. Københavns Kommune har ikke - på trods af et højt udgiftsniveau - højere dækningsgrader end resten af hovedstadsområdet. I perioden er dækningsgraden i hovedstadsområdet nogenlunde konstant, mens der har været en betydelig stigning i kommunerne uden for hovedstadsområdet.

For kommunerne uden for hovedstadsområdet har der været en stigning i daginstitutionsdækningen fra ca. 46 pct. i 1985 til ca. 56 pct. i 1995.

**Figur 18. Daginstitutionsdækningen pr. 0-6 årig
i 1993**

Udgifter til fripladser og til nedsættelse af forældrebetalingen i hovedstadsområdet

Tabel 3.3.5 og 3.3.6 viser nettodriftsudgifterne til fripladser og tilskud til nedsættelse af forældrebetalingen opgjort pr. 0-6 årig for 1995.

Tabel 3.3.5. Nettodriftsudgifterne til fripladser og tilskud til nedsættelse af forældrebetalingen opgjort pr. 0-6 årige i 1995

Kroner	Fripladser pr. 0-6 årig	Nedsættelse af forældrebetaling pr. 0-6 årig
Københavns Kommune	2.056	3.358
Frederiksberg Kommune	916	1.432
Københavns amt	882	1.744
Frederiksborg amt	798	303
Roskilde amt	832	352
Hovedstadsområdet	1.142	1.623
Primærkommuner udenfor hovedstadsområdet	817	120
Århus Kommune	1.218	780
Odense Kommune	1.389	233
Ålborg Kommune	823	684
Hele landet	922	604

Tabel 3.3.6. Nettodriftsudgifterne til fripladser og tilskud til nedsættelse af forældrebetalingen opgjort pr. 0-6 årige i 1995. Indeks hele landet = 100

Indeks	Fripladser pr. 0-6 årig	Nedsættelse af forældrebetaling pr. 0-6 årig
Københavns Kommune	223	556
Frederiksberg Kommune	99	237
Københavns amt	96	289
Frederiksborg amt	87	50
Roskilde amt	90	58
Hovedstadsområdet	124	269
Primærkommuner udenfor hovedstadsområdet	89	20
Århus Kommune	132	129
Odense Kommune	151	39
Ålborg Kommune	89	113
Hele landet	100	100

Udgifter til fripladser er lovpligtige, og afhænger af forældreindkomsten. Udgifter til tilskud til nedsættelse af forældrebetalingen er derimod frivillige for kommunerne.

Udgifterne til fripladser i hovedstadsområdet ligger ca. 24 pct. over landsgennemsnittet. Det skyldes hovedsagelig Københavns Kommune, hvor udgifterne er ca. 2,2 gange højere end landsgennemsnittet.

De gennemsnitlige udgifter for kommunerne i hovedstadsområdet til tilskud til nedsættelse af forældrebetalingen ligger væsentligt over landsgennemsnittet. Hovedstadsområdet er her kendetegnet ved en stor spredning i udgifterne pr. 0-6 årig. Københavns Kommune ligger højst med udgifter, der er over 5 gange højere end landsgennemsnittet. Gennemsnittet for hovedstadsområdet er ca. 2,5 gange højere end landsgennemsnittet.

Kommunerne i Københavns amt og Frederiksberg Kommune ligger på niveau med gennemsnittet for hovedstadsområdet, mens kommunerne i Frederiksborg og Roskilde amter har udgifter, der ligger langt under både gennemsnittet for hovedstadsområdet og hele landet.

Personaleforbrug i hovedstadsområdet

I tabel 3.3.7 er vist personaleforbruget pr. 100 børnehave- og vuggestuepladser, eksklusiv dagpleje og aldersintegrerede institutioner.

Tabel 3.3.7. Personale pr. 100 børnehave- og vuggestuepladser i 1993

	Personale pr. 100 pladser	Indeks (Hele landet = 100)
Københavns Kommune	27.42	130
Frederiksberg Kommune	25.54	121
Københavns amt	23.21	110
Frederiksborg amt	21.41	101
Roskilde amt	21.54	102
Hovedstadsområdet	23.79	112
Primærkommuner udenfor hovedstadsområdet	19.04	90
Århus Kommune	25.67	121
Odense Kommune	17.07	81
Ålborg Kommune	17.25	81
Hele landet	21.07	100

Kilde: Danmarks Statistik

Personaleforbruget for kommunerne i hovedstadsområdet er gennemsnitligt ca. 12 pct. højere end landsgennemsnittet.

Københavns og Frederiksberg Kommuner har et relativt højt personaleforbrug, der henholdsvis ligger ca. 30 pct. og ca. 20 pct. over landsgennemsnittet. Kommunerne i Frederiksborg og Roskilde amter ligger tæt på landsgennemsnittet, mens kommunerne i Københavns amt ligger ca. 10 pct. over landsgennemsnittet.

Det forholdsvis høje personaleforbrug i nogle kommuner kan muligvis skyldes, at kommunen har længere åbningstider end gennemsnittet, eller at kommunen har indskrevet forholdsvis mange 0-2 årige børn i vuggestuer eller integrerede institutioner, da denne aldersgruppe er mere personalekrævende end de 3-6 årige.

For Københavns Kommune svarer det til et merforbrug på ca. 6 personer pr. 100 børnehave- og vuggestuepladser. I forhold til gennemsnitsforbruget i hovedstadsområdet ligger Københavns og Frederiksberg Kommuner henholdsvis ca. 15 pct. og ca. 7 pct. over gennemsnittet. Det svarer til et merforbrug på ca. 4 personer pr. 100 børnehave- og vuggestuepladser i Københavns Kommune i forhold til gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet.

3.4. Udgifter til folkeskole og fritidsforanstaltninger for de 7-16 årige

De samlede budgetterede nettodriftsudgifter til folkeskole og fritidsforanstaltninger er i 1995 ca. 25,2 mia. kr. for landets kommuner under ét.

3.4.1. Udgifter til folkeskoler

I opgørelsen af folkeskoleudgifterne er udover udgifter og indtægter vedrørende kommunernes folkeskoler ligeledes medtaget aktiviteter tilknyttet folkeskolen, såsom skolebiblioteker, skolepsykolog m.v., dog ikke skolefritidsordninger, som er en del af udgifterne til fritidsforanstaltninger.

Udgifterne til folkeskolen for kommunerne i hovedstadsområdet ligger over landsgennemsnittet. I tabel 3.4.1 er vist nettodriftsudgifterne til folkeskole opgjort pr. 7-16 årig.

Tabel 3.4.1 Nettodriftsudgifter(1) til folkeskole pr. 7-16 årig

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	20.350	29.029	38.321	44.899
Frederiksberg Kommune	20.443	28.355	35.958	44.251
Københavns amt	18.040	27.898	35.828	43.105
Frederiksborg amt	15.114	23.843	32.024	40.838
Roskilde amt	14.883	23.065	30.722	40.650
Hovedstadsområdet	17.314	26.283	34.492	42.539
Udenfor hovedstadsområdet	13.912	21.224	27.373	35.369
Århus Kommune	15.265	22.808	29.156	33.974
Odense Kommune	15.438	22.267	30.376	33.180
Ålborg Kommune	14.982	23.333	29.718	38.797
Hele landet	14.971	22.748	29.436	37.435

1) Nettodriftsudgifter er opgivet eksklusive statsrefusion. Udgifterne for 1980 og 1985 er opgivet inklusiv moms, mens udgifterne for 1990 og 1995 er eksklusiv moms.

I hele perioden har udgifterne for kommunerne i hovedstadsområdet været 14-17 pct. højere end landsgennemsnittet.

I 1995 har kommunerne i hovedstadsområdet gennemsnitligt udgifter på 42.539 kr. pr. 7-16 årig, mod gennemsnitsudgifter på 35.369 kr. for kommunerne uden for hovedstadsområdet.

Københavns Kommune bruger i 1995 44.899 kr. pr. 7-16 årig, hvilket er ca. 7.000 kr. mere end landsgennemsnittet på 37.435 kr. pr. 7-16 årig.

Tabel 3.4.2 Nettodriftsudgifter til folkeskoleområdet pr 7-16 årig.
Indeks hele landet = 100.

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	136	128	130	120
Frederiksberg Kommune	137	125	122	118
Københavns amt	120	123	122	115
Frederiksborg amt	101	105	109	109
Roskilde amt	99	101	104	109
Hovedstadsområdet	116	116	117	114
Udenfor hovedstadsområdet	93	93	93	94
Århus Kommune	102	100	99	91
Odense Kommune	103	98	103	89
Ålborg Kommune	100	103	101	104
Hele landet	100	100	100	100

Kommunerne i hovedstadsområdet har i hele perioden højere udgifter end landsgennemsnittet. Forskellen mellem gennemsnittet for hovedstadskommunerne og landsgennemsnittet er stort set konstant i hele perioden. I 1980 lå kommunerne i hovedstadsområdet 16 pct. højere end landsgennemsnittet. Forskellen er i 1995 14 pct.

Udgifterne i Københavns og Frederiksberg Kommuner og kommunerne i Københavns amt nærmer sig i perioden landsgennemsnittet, mens der for kommunerne i Frederiksborg og Roskilde amter har været tale om en stigning i udgifterne i forhold til landsgennemsnittet.

Udgifterne til folkeskolen er i [tabel 3.4.3](#) opgjort for de enkelte kommuner i hovedstadsområdet.

Tabel 3.4.3 Nettodriftsudgifter til folkeskoler pr. 7-16 år for kommunerne i hovedstadsområdet

Kroner	1980	1985	1990	1995
København	20.350	29.029	38.321	44.899
Frederiksberg	20.443	28.355	35.958	44.251
Ballerup	17.099	29.636	39.039	44.537
Brøndby	19.021	29.888	38.967	44.721
Dragør	16.202	24.338	30.288	39.773
Gentofte	18.185	23.084	28.609	36.009
Gladsaxe	21.504	30.889	39.638	44.954
Glostrup	19.363	31.924	43.087	44.484
Herlev	17.471	26.352	35.043	41.847
Albertslund	15.956	26.225	35.373	43.123
Hvidovre	18.523	29.093	36.568	43.262
Høje-Taastrup	15.827	27.771	36.481	46.666
Ledøje-Smørum	15.572	23.167	32.252	41.093
Lyngby-Tårnbæk	18.480	28.245	32.901	39.581
Rødovre	22.756	36.492	42.876	47.462
Søllerød	18.554	27.736	33.372	40.952
Ishøj	15.747	24.040	33.476	43.625
Tårnby	17.261	28.284	37.367	48.556
Vallensbæk	15.802	23.208	30.482	37.463
Værløse	15.819	23.784	32.721	42.010
Allerød	15.554	23.562	31.211	40.334
Birkerød	15.508	22.947	31.412	43.856
Farum	14.886	24.203	35.711	41.994
Fredensborg-Humlebæk	16.355	26.040	33.890	42.979
Frederikssund	14.603	23.912	32.448	44.073
Frederiksværk	16.697	26.631	35.146	42.434
Græsted-Gilleleje	14.929	21.831	30.324	32.733
Helsingør	14.535	21.707	28.841	36.825
Helsingør	14.249	24.196	34.098	43.299
Hillerød	15.188	25.240	31.316	39.806
Hundested	13.938	23.350	29.678	38.300
Hørsholm	14.647	22.128	28.956	37.984
Jægerspris	16.051	27.135	32.250	37.520
Karlebo	16.192	23.254	29.657	40.295
Skibby	16.732	24.908	29.751	38.235
Skævinge	15.185	23.446	30.984	38.794
Slangerup	16.469	24.047	31.665	42.746
Stenløse	14.600	23.493	35.535	43.168
Ølstykke	14.040	22.435	31.624	44.532
Bramsnæs	15.238	22.338	30.395	39.151
Greve	14.325	21.988	28.749	41.312
Gundsø	14.606	21.787	28.828	39.780
Hvalsø	14.958	23.258	32.176	37.984
Køge	15.170	24.560	34.115	42.158
Lejre	14.126	21.452	28.832	39.483
Ramsø	15.343	23.088	30.681	37.250
Roskilde	16.190	25.512	33.809	41.979
Skovbo	14.250	21.613	29.270	40.390
Solrød	14.140	21.555	28.152	37.792
Valle	13.385	22.084	27.509	41.376

Københavns og Frederiksberg Kommuner er blandt de kommuner der har de højeste udgifter. For begge kommuner har der i perioden været tale om en tilnærmelse til gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet. Kommunerne i Københavns amt har ligeledes store udgifter til folkeskole.

Udgifterne for kommunerne i Frederiksborg og Roskilde amter ligger derimod under gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet.

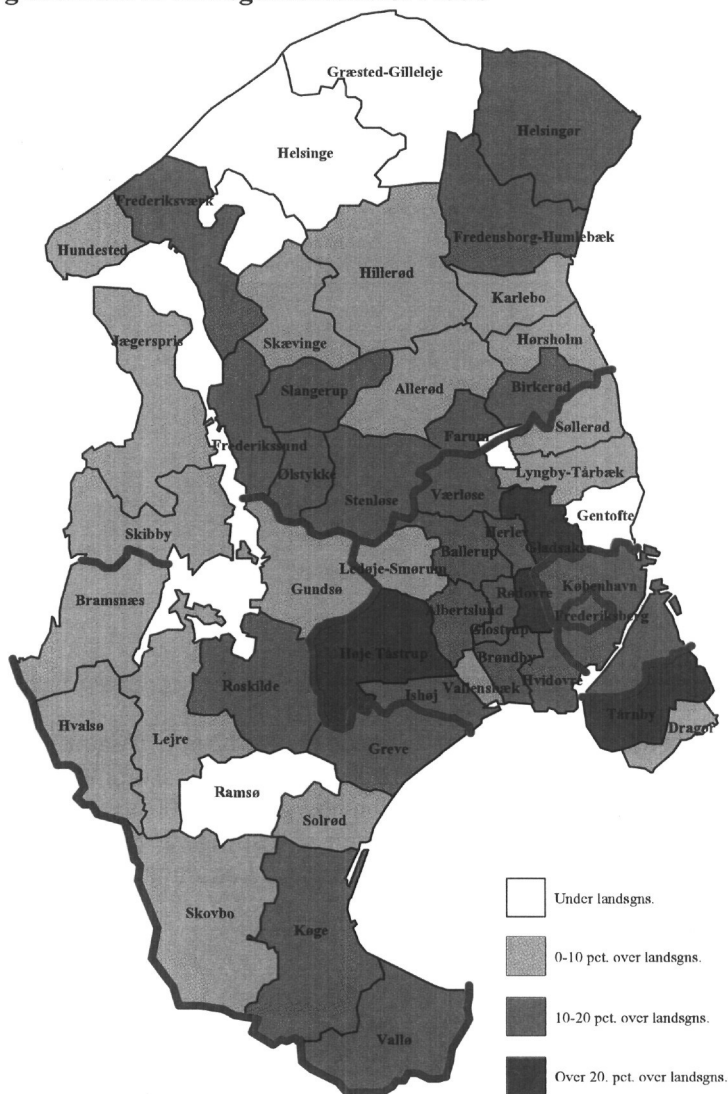
I 1980 havde Rødovre Kommune med 22.756 kr. pr. 7-16 årig de højeste udgifter til folkeskole, mens Vallø Kommune med 13.385 kr. pr. 7-16 årig lå lavest. I 1995 varierer udgifterne mellem 48.556 kr. pr. 7-16 årig i Tårnby Kommune, og 32.733 kr. pr. 7-16 årig i Græsted-Gilleleje Kommune.

34 af hovedstadsområdets kommuner lå i 1980 over landsgennemsnittet. Af de 34 kommuner lå 10 kommuner mere end 20 pct. over landsgennemsnittet. I 1995 ligger 46 af hovedstadens kommuner over landsgennemsnittet. Af disse kommuner har kun de 4 kommuner Tårnby, Rødovre, Gladsaxe og Høje-Taastrup udgifter, der ligger mere end 20 pct. over landsgennemsnittet.

De 4 kommuner i hovedstadsområdet, der har lavere udgifter end landsgennemsnittet, er Gentofte, Græsted-Gilleleje, Helsingør og Ramsø. Selv om billedet ikke er entydigt, er der en tendens til, at hovedstadsområdets landkommuner har lavere folkeskoleudgifter pr. 7-16 årig end hovedstadsområdets bykommuner.

Figur 19. Nettodriftsudgifter til folkeskole pr. 7-16 årig i forhold til landsgennemsnittet i 1995

3.4.2. Tosprogede elever

Tosprogede elever er personer hvis modersmål er andet end dansk. Den gennemsnitlige andel af tosprogede elever ligger over landsgennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet. Tabel 3.4.4 viser antallet af tosprogede elever i folkeskolen for skoleåret 94/95.

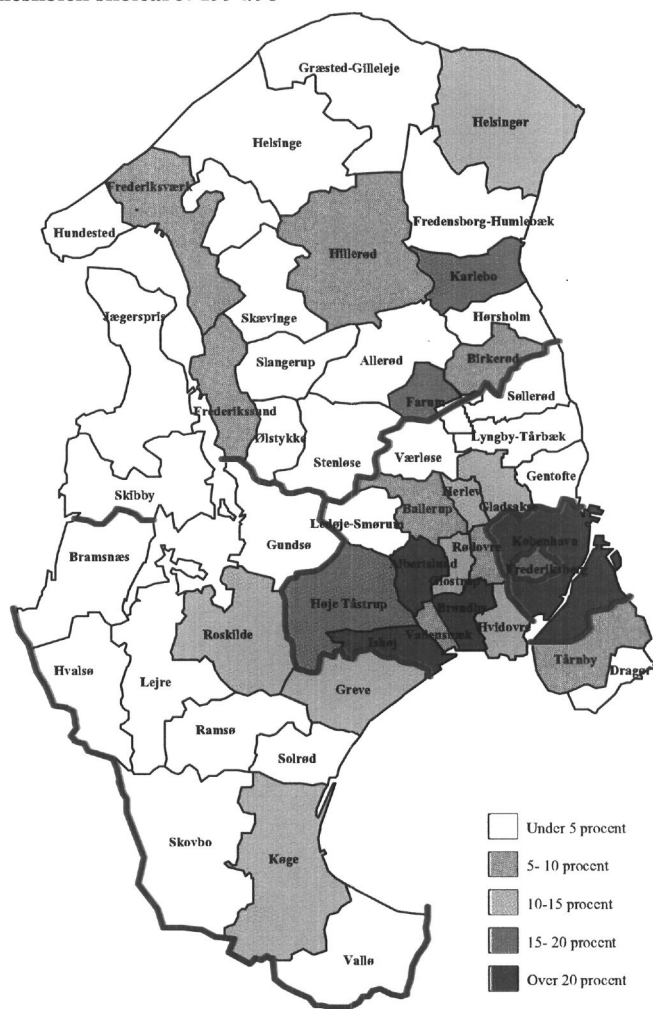
Tabel 3.4.4 Antallet af tosprogede elever i folkeskolen for skoleåret 1994/95

	Antal elever inklusive børnehave- klasser	Antal elever hvis modersmål er andet end dansk	Andel tosprogede elever i forhold samlede antal elever
Københavns Kommune	24.358	5.803	23,8
Frederiksberg Kommune	3.355	638	19,0
Københavns amt	57.846	6.800	11,8
Frederiksborg amt	34.912	2.363	6,8
Roskilde amt	22.607	1.520	6,7
Hovedstadsområdet	143.078	17.124	12,0
Udenfor hovedstadsområdet	369.606	13.463	3,6
Århus Kommune	25.089	2.858	11,4
Odense Kommune	15.873	1.718	10,8
Ålborg Kommune	14.447	947	6,6
Hele landet	512.684	30.587	6,0

Kilde: Undervisningsministeriet

I hovedstadsområdet udgør de tosprogede elever 12 pct. af samtlige elever i folkeskolen, mens de i kommunerne uden for hovedstadsområdet kun udgør 3,6 pct. af eleverne. 56 pct. af alle landets godt 30.000 tosprogede elever kommer fra hovedstadsområdet. Andelen af tosprogede elever i forhold til det samlede elevtal er i tabel 3.4.5 fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet.

Figur 20. Andelen af tosprogede elever i folkeskolen skoleåret 1994/95

Tabel 3.4.5 Antallet af tosprogede elever i folkeskolen for skoleåret 1994/95 fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet

	Antal elever inklusive børnehave- klasser	Antal elever, hvis modersmål er andet end dansk	Andel af fremmedsprogede elever
København	24358	5803	23,8
Frederiksberg	3355	638	19,0
Ballerup	4712	374	7,9
Brøndby	3872	1031	26,6
Dragør	1221	13	1,0
Gentofte	4337	108	2,5
Gladsaxe	5294	597	11,3
Glostrup	1779	209	11,8
Herlev	2968	360	12,1
Albertslund	3748	790	21,1
Hvidovre	4901	586	12,0
Høje-Taastrup	4808	851	17,7
Ledøje-Smørum	1199	58	4,8
Lyngby-Tårnbæk	3665	159	4,3
Rødovre	3220	285	8,9
Søllerød	2437	121	5,0
Ishøj	2709	826	30,5
Tårnby	3799	273	7,2
Vallensbæk	1285	74	5,8
Værløse	1892	85	4,5
Allerød	2683	78	2,9
Birkerød	1889	113	6,0
Farum	1674	260	15,5
Fredensborg-Humlebæk	2008	74	3,7
Frederikssund	1585	101	6,4
Frederiksværk	1913	163	8,5
Græsted-Gilleleje	1755	43	2,5
Helsingør	1470	36	2,5
Hillerød	5511	618	11,2
Hundested	3283	271	8,3
Hørsholm	975	26	2,7
Jægerspris	1924	66	3,4
Karlebo	978	7	0,7
Kibby	2426	381	15,7
Skævinge	713	0	0,0
Slangørup	501	3	0,6
Stenløse	866	41	4,7
Ølstykke	1193	30	2,5
Bramsnæs	1565	53	3,4
Greve	904	5	0,6
Gundsø	5256	535	10,2
Hvalsø	1017	6	0,6
Køge	869	10	1,2
Løjre	3870	401	10,4
Ramsø	821	17	2,1
Roskilde	1053	9	0,9
Skovbo	4382	448	10,2
Solrød	1522	29	1,9
Vallø	1990	47	2,4
	923	13	1,4

Kilde: Undervisningsministeriet

Andelen af tosprogede elever varierer betydeligt for kommunerne i hovedstadsområdet. Inden for de enkelte kommuner er der ligeledes en betydelig variation fra skole til skole.

I enkelte kommuner i hovedstadsområdet er der meget store koncentrationer af tosprogede elever. Det drejer sig specielt om følgende kommuner:

Andel af tosprogede elever:

Ishøj Kommune:	30,5 pct.
Brøndby Kommune:	26,6 pct.
Københavns Kommune:	23,8 pct.
Albertslund Kommune:	21,1 pct.
Frederiksberg Kommune:	19,0 pct.
Høje-Taastrup Kommune:	17,7 pct.
Karlebo Kommune:	15,7 pct.
Farum Kommune:	15,5 pct.

Af hovedstadsområdets 50 kommuner har 22 af kommunerne en andel af tosprogede elever, der ligger over landsgennemsnittet. I 8 kommuner er mere end 15 pct. af eleverne i folkeskolen tosprogede. Hovedstadsområdets landkommuner har alle forholdsvis få tosprogede elever, mens de største koncentrationer findes i de centrale kommuner, i kommunerne vest for København samt i Farum og Karlebo Kommuner. Herudover findes der forholdsvis mange tosprogede elever i de tre bykommuner: Helsingør, Roskilde og Køge.

En statistisk analyse viser en vis sammenhæng mellem en kommunes folkeskoleudgifter pr. 7-16 årig, og andelen af tosprogede elever i kommunen, jf. appendiks 5. Der er således en tendens til, at kommuner, der har en relativt høj andel af tosprogede elever, ligeledes har forholdsvis høje folkeskoleudgifter pr. 7-16 årig.

3.4.3. Udgifter til fritidsforanstaltninger

Udgifter til fritidsforanstaltninger vedrører udgifter til skolefritidsordninger, fritidshjem, legesteder og klubber m.v. Der er ligeledes medtaget udgifter til fripladser og tilskud til nedsættelse af forældrebetalingen.

Tabel 3.4.6. Nettodriftsudgifter¹⁾ til fritidsforanstaltninger pr. 7-16 årig

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	4.162	7.336	7.887	10.554
Frederiksberg Kommune	2.752	4.938	7.330	12.324
Københavns amt	2.817	6.302	8.311	11.483
Frederiksborg amt	1.145	2.951	4.827	8.615
Roskilde amt	2.116	4.110	6.385	10.320
Hovedstadsområdet	2.535	5.229	7.027	10.464
Udenfor hovedstadsområdet	626	1.423	2.586	5.554
Århus Kommune	1.656	4.196	6.996	11.650
Odense Kommune	614	1.568	3.011	7.457
Ålborg Kommune	1.005	1.830	3.823	11.713
Hele landet	1.220	2.569	3.873	6.969

1) Nettodriftsudgifter er opgivet eksklusive statsrefusion. Udgifterne for 1980 og 1985 er opgivet inklusive moms, mens udgifterne for 1990 og 1995 er eksklusiv moms.

I 1995 er udgifterne for en gennemsnitskommune i hovedstadsområdet næsten dobbelt så store som gennemsnittet udenfor hovedstadsområdet. Gennemsnitsudgifterne for kommunerne i hovedstadsområdet er i 1995 10.464 kr. pr. 7-16 årig, mod 5.554 kr for en kommune uden for hovedstadsområdet. Københavns Kommune ligger i 1995 tæt på gennemsnittet for hovedstadsområdet, mens Frederiksberg Kommune med 12.324 kr. pr. 7-16 årig ligger ca 2.000 kr. højere end gennemsnitskommunen i hovedstadsområdet.

Tabel 3.4.7. Nettodriftsudgifter til fritidsforanstaltninger pr. 7-16 årig. Indeks hele landet = 100.

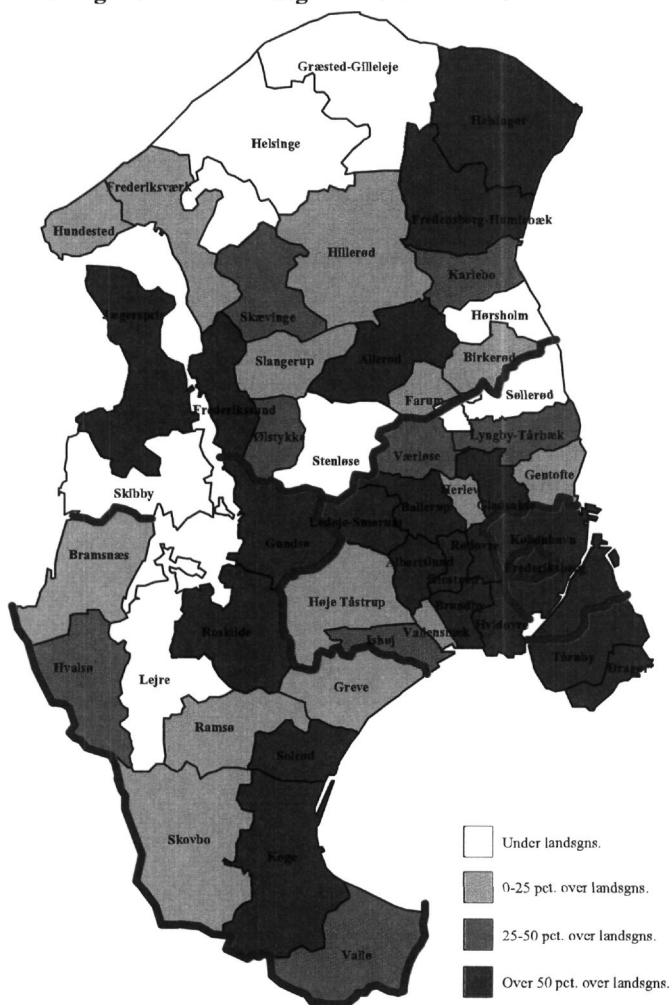
Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	341	286	204	151
Frederiksberg Kommune	226	192	189	177
Københavns amt	231	245	215	165
Frederiksborg amt	94	115	125	124
Roskilde amt	173	160	165	148
Hovedstadsområdet	208	204	181	150
Udenfor hovedstadsområdet	51	55	67	80
Århus Kommune	136	163	181	167
Odense Kommune	50	61	78	107
Ålborg Kommune	82	71	99	168
Hele landet	100	100	100	100

Udgifterne til fritidsforanstaltninger for kommunerne i hovedstadsområdet nærmer sig i løbet af perioden landsgennemsnittet. I 1980 lå udgifterne for hovedstadskommunerne gennemsnitligt ca. 2 gange over landsgennemsnittet mod ca. 1,5 gang i 1995. Københavns kommune har nærmet sig landsgennemsnittet betydeligt. For Frederiksberg Kommune og kommunerne i Københavns og Roskilde amter har der ligeledes været tale om et fald i udgifterne i forhold til landsgennemsnittet. Den modsatte udvikling har været tilfældet for kommunerne i Frederiksborg amt, der i perioden har oplevet en større vækst i udgifterne end landet som helhed.

Udgifterne for de enkelte kommuner i hovedstadsområdet er vist i tabel 3.4.8.

For kommunerne i hovedstadsområdet er der en stor spredning i udgifterne til fritidsforanstaltninger. I 1980 havde Albertslund Kommune de højeste udgifter på området, mens Skibby Kommune slet ikke afholdt udgifter til fritidsforanstaltninger. I 1995 varierer udgifterne mellem 15.636 kr. pr. 7-16 år i Gladsaxe Kommune, og 4.116 kr. pr. 7-16 år i Skibby Kommune.

**Figur 21. Nettodriftsudgifter til fritidsforanstaltninger
pr. 7-16 årig i forhold til landsgennemsnittet i 1995**

Tabel 3.4.8. Nettodriftsudgifter til fritidsforanstaltninger pr. 7-16 årig for kommunerne i hovedstadsområdet

Kroner	1980	1985	1990	1995
København	4.162	7.336	7.887	10.554
Frederiksberg	2.752	4.938	7.330	12.324
Ballerup	3.252	8.347	11.874	15.389
Brøndby	2.031	5.350	7.567	12.157
Dragør	2.603	7.265	9.862	15.204
Gentofte	2.924	5.931	5.827	8.304
Gldsaxe	4.353	9.942	13.183	15.636
Glostrup	1.851	4.182	6.529	13.850
Herlev	2.148	4.538	8.850	8.358
Albertslund	5.183	10.982	10.976	15.555
Hvidovre	2.868	6.896	10.514	13.691
Høje-Taastrup	1.629	3.614	4.417	8.333
Ledøje-Smørum	3.293	4.901	7.637	12.846
Lynby-Tårnbæk	3.438	7.276	8.899	9.659
Rødovre	2.840	4.878	8.564	12.405
Søllerød	2.025	3.589	4.378	5.912
Ishøj	1.953	4.949	6.090	9.346
Tårnby	1.936	5.186	7.926	10.586
Vallensbæk	1.358	2.683	3.483	8.510
Værløse	2.043	6.021	6.102	9.530
Allerød	1.375	5.189	7.474	11.396
Birkerød	586	2.670	3.456	7.095
Farum	2.709	5.857	5.978	8.588
Fredensborg-Humlebæk	1.590	3.339	4.851	11.070
Frederikssund	946	1.786	6.261	11.735
Frederiksværk	336	1.995	5.451	8.660
Græsted-Gilleleje	620	1.587	4.611	5.902
Helsingør	473	1.159	2.385	4.639
Helsingør	1.025	3.668	6.467	10.876
Hillerød	928	2.464	4.373	7.559
Hundested	521	1.452	3.696	8.087
Hørsholm	647	1.143	2.387	4.737
Jægerspris	1.017	3.584	6.220	11.455
Karløbo	3.811	5.626	4.782	9.503
Skibby	0	3.127	3.904	4.116
Skævinge	7	0	4.047	9.267
Slangerup	788	2.604	2.996	7.948
Stenløse	634	1.168	3.124	5.312
Ølstykke	1.758	2.598	4.030	10.003
Bramsnæs	2.002	3.791	3.962	7.427
Greve	1.570	3.645	4.978	8.365
Gundsø	1.970	3.876	6.823	11.635
Hvalsø	1.740	429	4.718	9.128
Køge	2.286	5.122	9.660	13.795
Løjre	148	2.262	3.826	5.139
Ramsø	2.116	3.821	3.705	8.649
Roskilde	2.738	5.410	8.433	11.899
Skovbo	2.093	3.040	6.521	7.043
Solrød	3.563	5.456	5.754	12.925
Vallø	1.046	1.787	2.906	8.750

De "dyreste" kommuner i hovedstadsområdet budgetterer i 1995 således med udgifter til fritidsforanstaltninger for de 7-16 årige, der er mere end 3 gange højere end de "billigste".

Fire kommuner budgetterer for 1995 med udgifter på over 15.000 kr. pr. 7-16 årig. Det drejer sig om Gladsaxe, Albertslund, Ballerup og Dragør

Kommuner. Syv kommuner budgetterer med udgifter på under 6.000 kr. pr. 7-16 årig. Det drejer sig om Skibby, Helsingør, Hørsholm, Lejre, Stenløse, Græsted-Gilleleje og Søllerød.

Kommunerne i Københavns amt har gennemsnitligt de højeste udgifter, og ligger i hele perioden over gennemsnittet for hovedstadsområdet. Kommunerne i Frederiksborg amt ligger derimod under gennemsnittet for hovedstadsområdet, mens kommunerne i Roskilde amt specielt i 1995 ligger tæt på gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet.

34 kommuner ligger i 1980 over landsgennemsnittet. Heraf har 15 kommuner udgifter, der er mere end dobbelt så store som landsgennemsnittet. I 1995 har 43 kommuner udgifter over landsgennemsnittet, hvoraf 4 kommuner har udgifter, der er mere end dobbelt så store som landsgennemsnittet.

3.4.4. Folkeskoler og fritidsforanstaltninger for de 7-16 årige

De samlede udgifter til folkeskoler og fritidsforanstaltninger pr. 7-16 årig er vist i tabel 3.4.9.

Tabel 3.4.9. De samlede udgifter(1) til folkeskole og fritidsforanstaltninger pr. 7-16 årig

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	24.512	36.365	46.208	55.453
Frederiksborg Kommune	23.195	33.294	43.287	56.576
Københavns amt	20.857	34.201	44.140	54.589
Frederiksborg amt	16.259	26.794	36.851	49.453
Roskilde amt	17.000	27.175	37.107	50.970
Hovedstadsområdet	19.849	31.512	41.519	53.002
Udenfor hovedstadsområdet	14.538	22.647	29.959	40.923
Århus Kommune	16.921	27.003	36.153	45.624
Odense Kommune	16.052	23.835	33.387	40.637
Ålborg Kommune	15.987	25.163	33.542	50.509
Hele landet	16.191	25.316	33.309	44.404

1) Nettodriftsudgifter er opgivet eksklusive statsrefusion. Udgifterne for 1980 og 1985 er opgivet inklusive moms, mens udgifterne for 1990 og 1995 er eksklusive moms.

De samlede udgifter til folkeskole og fritidsforanstaltninger har for kommunerne i hovedstadsområdet i hele perioden været mellem 19 og 25 pct. højere end gennemsnittet for alle landets kommuner. I 1995 er udgifterne for en gennemsnitskommune i hovedstadsområdet ca. 53.000 kr. pr. 7-16 årig, mod 40.900 kr. for en gennemsnitskommune uden for hovedstadsområdet.

Frederiksberg Kommune bruger i 1995 56.576 kr. pr. 7-16 årig, hvilket er ca. 11.500 kr. mere end landsgennemsnittet.

Udviklingen i udgifterne i forhold til landsgennemsnittet vises i tabel 3.4.10.

Tabel 3.4.10. De samlede udgifter til folkeskole og fritidsforanstaltninger pr. 7-16 årig. Indeks hele landet=100				
Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	151	144	139	125
Frederiksberg Kommune	143	132	130	127
Københavns amt	129	135	133	123
Frederiksborg amt	100	106	111	111
Roskilde amt	105	107	111	115
Hovedstadsområdet	123	124	125	119
Udenfor hovedstadsområdet	90	89	90	92
Århus Kommune	105	107	109	103
Odense Kommune	99	94	100	92
Ålborg Kommune	99	99	101	114
Hele landet	100	100	100	100

Københavns og Frederiksberg Kommuner nærmer sig i løbet af perioden landsgennemsnittet, men udgifterne ligger i 1995 stadig henholdsvis 25 og 27 pct. over gennemsnittet for alle landets kommuner. Kommunerne i Københavns amt har ligeledes oplevet et svagt fald i udgifterne i forhold til landsgennemsnittet. Det modsatte har været tilfældet for kommunerne i Frederiksborg og Roskilde amter, der i perioden har haft stigende udgifter i forhold til landsgennemsnittet. I løbet af perioden ses ligeledes en vis udjævning af gennemsnitsudgifterne for kommunerne i hovedstadsområdet i forhold til landsgennemsnittet.

3.5. Udgifter til ældre

Udgifterne til ældre vedrører plejeforanstaltninger i hjemmet, hjælpemidler og omsorgsarbejde for så vidt angår personer over 67 år, integrerede plejeordninger og institutioner for ældre. Udgifterne opgøres i dette afsnit pr. 75 årig og derover.

For kommunerne under ét er de budgetterede udgifter til ældre i 1995 ca. 21,8 mia. kr. De gennemsnitlige udgifter til ældre ligger for kommunerne i hovedstadsområdet tæt på landsgennemsnittet. I tabel 3.5.1 er vist netto-driftsudgifterne til ældre, opgjort pr. 75 årig og derover.

Tabel 3.5.1 Nettodriftsudgifter(1) til ældre pr. 75 årig og derover

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	37.751	46.655	66.170	62.700
Frederiksberg Kommune	31.075	42.941	53.094	60.612
Københavns amt	45.109	60.306	57.837	58.240
Frederiksborg amt	45.151	64.172	61.321	59.520
Roskilde amt	45.278	67.115	63.915	64.810
Hovedstadsområdet	40.146	53.318	61.808	60.820
Udenfor hovedstadsområdet	34.432	51.811	55.716	59.912
Århus Kommune	41.306	64.285	72.702	75.539
Odense Kommune	42.280	59.506	63.821	66.304
Ålborg Kommune	36.950	57.809	64.684	79.117
Hele landet	36.397	52.327	57.786	60.218

1) Nettodriftsudgifter er opgivet eksklusive statsrefusion. Udgifterne for 1980 og 1985 er opgivet inklusive moms, mens udgifterne for 1990 og 1995 er eksklusive moms.

I 1980 lå udgiftsniveauet for kommunerne i hovedstadsområdet ca. 17 pct. over niveauet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet. I 1995 er udgiftsniveauet for kommunerne i hovedstadsområdet og kommunerne udenfor hovedstadsområdet stort set ens.

Københavns Kommune bruger i 1995 62.700 kr. pr. 75 årig og derover, hvilket er ca. 2.000 kr. over landsgennemsnittet. Kommunerne i Roskilde amt budgetterer for 1995 med gennemsnitsudgifter på 64.810 kr. pr. 75 årig og derover, hvilket er ca. 4.600 kr. eller 8 pct. over landsgennemsnittet, mens kommunerne i Københavns og Frederiksborg amter budgetterer med udgifter lidt under landsgennemsnittet.

Udviklingen i ældreudgifterne i forhold til landsgennemsnittet er vist i tabel 3.5.2.

Tabel 3.5.2 Nettodrifudsudgifter til ældreudgifter pr. 75 år og derover.
Indeks hele landet = 100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	104	89	115	104
Frederiksberg Kommune	85	82	92	101
Københavns amt	124	115	100	97
Frederiksborg amt	124	123	106	99
Roskilde amt	124	128	111	108
Hovedstadsområdet	110	102	107	101
Udenfor hovedstadsområdet	95	99	96	99
Århus Kommune	113	123	126	125
Odense Kommune	116	114	110	110
Ålborg Kommune	102	110	112	131
Hele landet	100	100	100	100

Mens Københavns Kommune i 1995 efter nogen variation i udgifterne i forhold til landsgennemsnittet ligger på samme niveau som i 1980, er Frederiksberg Kommunes udgifter steget i forhold til landsgennemsnittet. For kommunerne i de tre hovedstadsamter er de gennemsnitlige udgifter faldet i forhold til landsgennemsnittet. Nedgangen er størst for kommunerne i Københavns og Frederiksborg amter, der i 1995 begge ligger under landsgennemsnittet, mens kommunerne i Roskilde amt stadig ligger over landsgennemsnittet.

Udgifterne til ældre pr. 75 år og derover for de enkelte kommuner i hovedstadsområdet er vist i tabel 3.5.3.

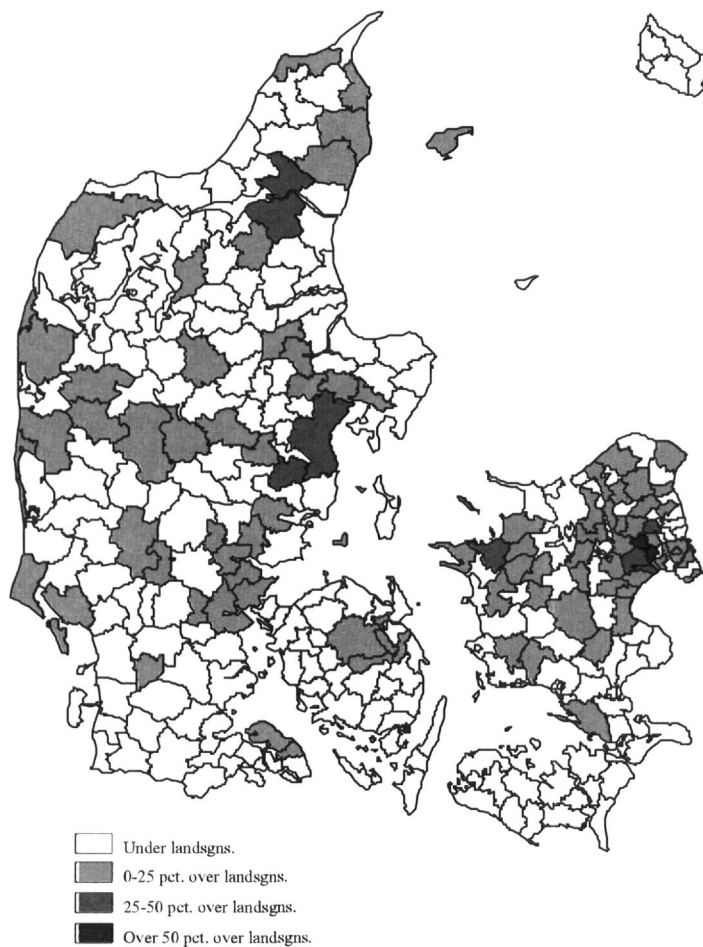
Tabel 3.5.3 Nettodriftsudgifter til ældre pr. 75 årig og derover for kommunerne i hovedstadsområdet

Kroner	1980	1985	1990	1995
København	37.751	46.655	66.170	62.700
Frederiksberg	31.075	42.941	53.094	60.612
Ballerup	56.010	86.805	73.590	74.179
Brøndby	70.184	91.777	68.156	69.077
Dragør	58.202	80.458	87.598	66.447
Gentofte	35.518	46.248	47.977	51.897
Gladsaxe	48.892	64.267	57.834	54.335
Glostrup	51.812	57.832	57.015	57.484
Herlev	51.036	66.803	61.583	59.286
Albertslund	96.869	135.966	131.953	107.516
Hvidovre	46.579	63.258	56.211	58.827
Høje-Taastrup	57.545	76.678	72.386	79.895
Ledøje-Smørum	65.838	91.209	78.518	98.949
Lyngby-Tårnbæk	37.927	51.025	51.612	47.144
Rødovre	61.426	74.194	60.225	61.062
Søllerød	33.760	43.802	43.566	47.692
Ishøj	80.824	102.787	66.529	79.770
Tårnby	43.867	59.003	63.117	59.856
Vallensbæk	76.547	98.866	77.292	69.992
Værløse	51.259	80.571	83.344	76.548
Allerød	43.098	59.641	58.994	63.473
Birkerød	44.600	59.551	65.408	60.325
Farum	55.440	71.842	68.483	50.327
Frederixborg-Humlebæk	35.852	49.068	47.519	46.644
Frederiksund	37.445	64.712	61.359	70.447
Frederiksværk	47.853	67.242	60.798	61.374
Græsted-Gilleleje	42.828	56.912	55.628	47.932
Helsingør	52.550	67.489	66.187	62.818
Hillerød	49.293	71.684	67.825	62.805
Hundested	40.869	61.061	57.990	60.468
Hørsholm	34.901	54.596	57.367	53.115
Jægerspris	38.462	49.702	52.225	53.365
Karlebo	50.436	79.238	77.068	73.537
Karløbe	51.967	77.363	62.591	71.776
Skibby	54.691	69.845	55.452	62.687
Skævinge	65.077	88.851	81.000	72.272
Slangørup	60.383	81.889	49.387	40.815
Stenløse	37.368	54.842	60.671	63.535
Ølstykke	44.394	75.602	66.642	67.701
Bramsnæs	34.720	60.719	71.086	63.818
Greve	56.783	80.931	57.216	67.673
Gundsø	57.714	83.356	58.146	62.236
Hvalsø	42.415	59.926	57.958	62.495
Køge	43.643	65.586	66.890	67.164
Løjre	51.338	60.041	59.957	59.056
Ramsø	49.208	87.310	81.135	74.138
Roskilde	46.220	69.258	68.847	64.858
Skovbo	36.925	52.039	48.227	56.316
Solrød	47.137	55.493	58.518	65.352
Vallø	34.244	54.354	52.145	59.054

Spredningen i ældreudgifterne er stor for kommunerne i hovedstadsområdet. I 1980 varierer udgifterne mellem 96.869 kr. i Albertslund Kommune, og 31.075 kr. pr. 75 årig og derover i Frederiksberg Kommune. 43 kommuner i hovedstadsområdet lå over landsgennemsnittet på 36.397 kr., heraf havde 3 kommuner udgifter, der var mere end dobbelt så store som landsgennemsnittet.

[illegible]

Figur 23. Nettodriftsudgifter til ældre pr. 75 årig og derover i forhold til landsgennemsnittet i 1995

I 1995 varierer udgifterne mellem 107.516 kr. i Albertslund Kommune og 40.815 kr. i Slangerup Kommune pr. 75 årig og derover. 32 hovedstads-kommuner ligger i 1995 over landsgennemsnittet. Heraf har ingen kommuner udgifter, der er mere end dobbelt så store som landsgennemsnittet. Udviklingen i andelen af 75 årige og derover i forhold til kommunens samlede folketal er for kommunerne i hovedstadsområdet vist i tabel 3.5.4.

Tabel 3.5.4 Udviklingen i andelen af 75 Årige og derover i forhold til kommunens samlede folketal for kommunerne i hovedstadsområdet

Procent	1980	1985	1990	1995
København	9.52	10.55	10.76	9.59
Frederiksberg	11.39	12.38	12.81	11.61
Ballerup	1.68	2.24	3.22	3.92
Brøndby	1.24	1.85	3.00	3.91
Dragør	2.59	3.18	4.21	5.10
Gentofte	9.94	11.18	12.04	11.77
Gladsaxe	3.81	5.01	6.72	7.65
Glostrup	3.97	5.26	6.42	7.18
Herlev	2.35	3.14	4.24	5.08
Albertslund	0.78	1.02	1.30	1.62
Hvidovre	2.94	3.94	5.33	6.13
Høje-Taastrup	2.02	2.54	3.09	3.52
Ledøje-Smørum	0.98	1.22	1.48	1.55
Lyngby-Tårnbæk	6.17	7.76	9.67	10.83
Rødovre	3.58	4.87	6.35	7.26
Søllerød	4.35	5.27	6.69	7.71
Ishøj	0.94	1.31	1.98	2.46
Tårnby	2.96	4.03	5.01	6.22
Vallensbæk	0.61	0.93	1.51	2.14
Værløse	2.12	2.36	3.31	4.10
Allerød	2.12	2.66	3.19	3.63
Birkerød	3.28	4.16	5.20	6.35
Farum	1.76	2.23	2.86	3.52
Fredensborg-Humlebæk	3.90	4.51	5.61	6.15
Frederikssund	3.86	4.20	4.43	4.92
Frederiksværk	3.33	3.92	4.90	5.63
Græsted-Gilleleje	4.42	4.70	5.29	5.89
Helsingør	3.41	3.92	4.80	5.19
Hillerød	4.86	5.51	6.40	6.79
Hundested	4.84	5.45	6.23	5.93
Hørsholm	4.46	4.54	5.40	6.08
Jægerspris	4.27	4.86	5.80	6.80
Karlebo	4.03	4.35	5.01	5.01
Skibby	1.53	1.80	2.32	2.73
Skævinge	4.29	4.80	5.18	5.49
Slangerup	3.62	4.39	4.87	5.18
Stenløse	2.55	2.72	3.46	4.21
Ølstykke	1.63	2.06	2.61	2.94
Bramsnæs	0.82	0.91	1.31	1.52
Greve	3.91	4.08	4.14	4.25
Gundsø	1.16	1.57	2.35	2.84
Hvalsø	1.79	2.11	2.69	3.16
Køge	3.01	3.75	4.31	4.40
Lejre	4.26	4.85	5.46	5.51
Ramsø	3.14	3.55	4.12	4.48
Roskilde	2.78	2.96	3.14	3.20
Skovbo	5.04	5.81	6.56	6.46
Solrød	3.05	3.29	3.71	3.75
Valle	1.57	2.07	2.59	3.11
Landsgennemsnit	4.14	4.90	5.96	6.25
Hovedstadsgennemsnit	5.59	6.33	6.93	6.96
	5.65	6.42	7.07	7.05

Kilde: Danmarks Statistik

Andelen af 75 årige og derover i hovedstadsområdet er tæt på gennemsnittet for alle landets kommuner. Men der er stor forskel mellem de enkelte kommuner i hovedstadsområdet. De fleste af kommunerne i

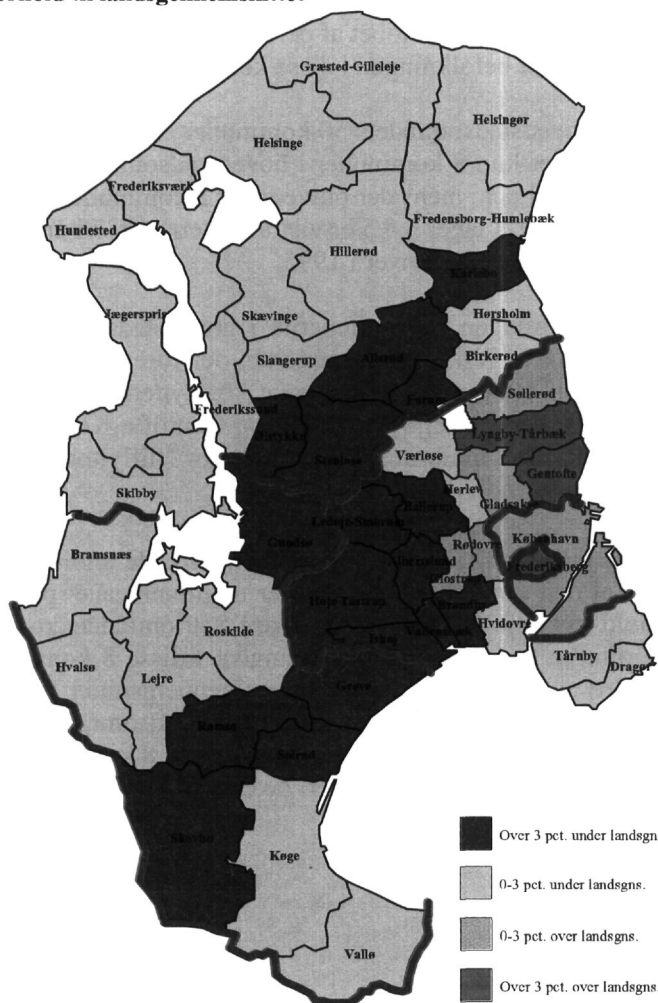
hovedstadsområdet har i perioden oplevet en stigning i andelen af ældre. Forskellene mellem kommunerne er blevet mindre i perioden. Det skyldes primært, at de ældre udgjorde en meget lille andel af befolkningen i "tilflytterkommunerne" i 1980. Men i løbet af perioden har der været en kraftig vækst i de ældres andel af befolkningen i disse kommuner.

I 1980 havde 22 af hovedstadsområdets 50 kommuner en ældreandel på under 3 pct. I 1995 var der kun 8 kommuner i hovedstadsområdet, der havde en ældreandel på under 3 pct., mens der omvendt er 3 kommuner, der har en ældreandel på over 10 pct. I tabel 3.5.5 er vist udgifterne pr. 75 årig og derover, og andelen af 75 årige og derover i 1995.

Befolkningssammensætningen i kommunerne i hovedstadsområdet bærer præg af den udflytning til forstadskommunerne, der foregik fra starten af 1950'erne til starten af 1980'erne. De tidligere "fraflytterkommuner" som Københavns, Frederiksberg, Lyngby-Taarbæk og Gentofte Kommuner har alle en stor ældreandel. Det modsatte er gældende for "tilflytterkommunerne", der har en lille ældreandel.

Der kan spores en tendens til, at i de kommuner, hvor de ældre udgør en meget lille andel af den samlede befolkning, er udgiftsniveauet pr. 75 årig og derover forholdsvis højt. Det kan nævnes, at i 8 af områdets kommuner udgør de ældre mindre end 3 pct. af befolkningen. I disse 8 kommuner er udgifterne til ældre pr. 75 årig og derover over gennemsnittet for hovedstadsområdet. Omvendt er der 8 kommuner i hovedstadsområdet, hvor de ældre udgør mere end 7 pct. af befolkningen. I 6 af disse 8 kommuner er udgifterne til ældre pr. 75 årig og derover lavere end gennemsnittet for hovedstadsområdet.

**Figur 24. Andelen af 75 årige og derover i 1995
i forhold til landsgennemsnittet**

Tabel 3.5.5 Udgifterne til ældre pr. 75 årig og derover, og andelen af 75 Årige og derover i 1995. Kommunerne er opstillet efter andel af 75 Årige og derover

1995	Udgifter pr. 75 årig og derover (i kroner)	Andel af 75 Årige og derover i.f.h.t kommunens samlede folketal (i procent)
Gentofte	51.897	11,77
Frederiksberg	60.612	11,61
Lynghby-Tårnbæk	47.144	10,83
København	62.700	9,59
Søllerød	47.692	7,71
Gladsaxe	54.335	7,65
Rødovre	61.062	7,26
Glostrup	57.484	7,18
Hørsholm	53.365	6,80
Helsingør	62.805	6,79
Roskilde	64.858	6,46
Birkerød	60.325	6,35
Vallø	59.054	6,25
Tårnby	59.856	6,22
Fredensborg-Humlebæk	46.644	6,15
Hvidovre	58.827	6,13
Hundested	53.115	6,08
Hillerød	60.468	5,93
Græsted-Gilleleje	47.932	5,89
Frederiksværk	61.374	5,63
Køge	67.164	5,51
Skibby	62.687	5,49
Helsinge	62.818	5,19
Skævinge	72.272	5,18
Dragør	66.447	5,10
Herlev	59.286	5,08
Jægerspris	73.537	5,01
Frederikssund	70.447	4,92
Lejre	59.056	4,48
Hvalsø	62.495	4,40
Bramsnæs	63.818	4,25
Slangør	40.815	4,21
Værløse	76.548	4,10
Ballerup	74.179	3,92
Brøndby	69.077	3,91
Skovbo	56.316	3,75
Allerød	63.473	3,63
Høje-Taastrup	79.895	3,52
Farum	50.327	3,52
Ramsø	74.138	3,20
Gundsø	62.236	3,16
Solrød	65.352	3,11
Stenløse	63.535	2,94
Greve	67.673	2,84
Karlebo	71.776	2,73
Ishøj	79.770	2,46
Vallensbæk	69.992	2,14
Albertslund	107.516	1,62
Ledøje-Smørum	98.949	1,55
Ølstykke	67.701	1,52

3.6. Indkomstoverførsler

3.6.1. Indledning

I dette afsnit ses på udgifter til indkomstoverførsler. Udgifterne opdeles på henholdsvis de budgetgaranterede områder og øvrige overførsler. De samlede budgetterede udgifter til indkomstoverførsler er i 1995 18,2 mia. kr. for landets kommuner under ét.

3.6.2. De budgetgaranterede områder

De budgetgaranterede områder er her behandlet samlet, da de alle er omfattet af de særlige kompensationsregler i den kommunale budgetgaranti, der sigter mod at friholde kommunerne fra de udgiftsmæssige virkninger af konjunkturerne. Det skal nævnes, at førtidspension også er omfattet af disse regler, selv om denne udgiftspost ikke er konjunkturafhængig på samme måde som de øvrige.

De budgetgaranterede områder består af udgifterne til kontanthjælp, kontanthjælp vedrørende flygtninge, aktiverede kontanthjælpsmodtagere, førtidspension, jobtræningsordningen, beskæftigelsesordninger og erhvervsgrunduddannelser. De gennemsnitlige udgifter på de budgetgaranterede områder ligger for kommunerne i hovedstadsområdet i hele perioden 13-17 pct. over landsgennemsnittet. I [tabel 3.6.1](#) er vist nettodriftsudgifterne på de budgetgaranterede områder. Udgifterne er opgjort inklusive statsrefusion.

Tabel 3.6.1. Nettodriftsudgifter(1) til de budgetgaranterede områder pr. indbygger

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	870	1.523	2.160	4.491
Frederiksberg Kommune	563	1.052	1.680	3.243
Københavns amt	536	1.082	1.570	2.607
Frederiksborg amt	498	934	1.507	2.490
Roskilde amt	468	921	1.411	2.414
Hovedstadsområdet	618	1.155	1.704	3.101
Udenfor hovedstadsområdet	483	931	1.412	2.526
Århus Kommune	791	1.292	2.040	3.686
Odense Kommune	735	1.342	1.946	3.738
Ålborg Kommune	691	1.104	1.475	3.263
Hele landet	529	1.006	1.509	2.718

1) Nettodriftsudgifter er opgivet inklusiv statsrefusion.

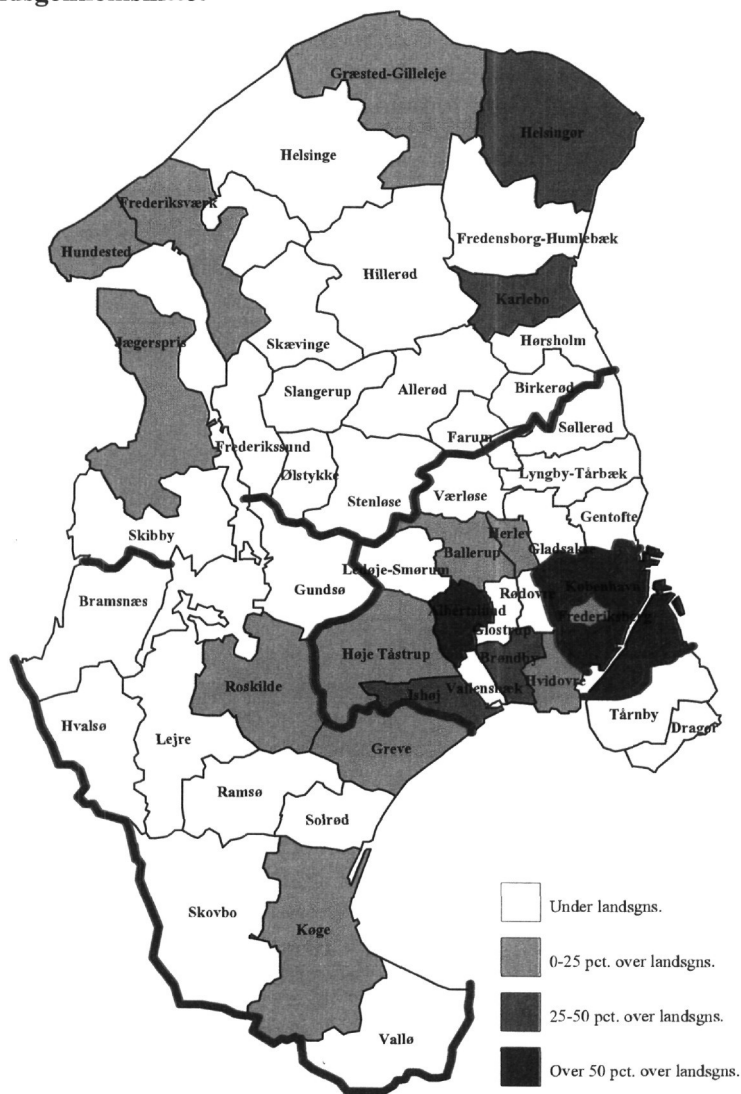
Udgifterne på de budgetgaranterede områder pr. indbygger for kommunerne i hovedstadsområdet har i hele perioden ligget 20-28 pct. over niveauet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet. Udgiftsniveauet i Københavns Kommune ligger dog markant over gennemsnittet, svarende til, at Københavns Kommune bruger ca. 1.800 kr. mere pr. indbygger end landsgennemsnittet på de budgetgaranterede områder. Udviklingen i udgifterne på de budgetgaranterede områder i forhold til landsgennemsnittet er vist i tabel 3.6.2.

Tabel 3.6.2 Nettodriftsudgifter til de budgetgaranterede områder pr. indbygger.
Indeks hele landet = 100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	165	151	143	165
Frederiksberg Kommune	107	105	111	119
Københavns amt	101	107	104	96
Frederiksborg amt	94	93	100	92
Roskilde amt	89	91	93	89
Hovedstadsområdet	117	115	113	114
Udenfor hovedstadsområdet	91	93	94	93
Århus Kommune	150	128	135	136
Odense Kommune	139	133	129	138
Ålborg Kommune	131	110	98	120
Hele landet	100	100	100	100

De gennemsnitlige udgifter for kommunerne i hovedstadsområdet er i 1995 på nogenlunde samme niveau som i 1980, set i forhold til landsgennemsnittet. Udgifterne i Københavns og Frederiksberg Kommuner ligger henholdsvis 65 pct. og 19 pct. over landsgennemsnittet, mens udgifterne i de tre hovedstadsamter i 1995 alle ligger under landsgennemsnittet. Nettodriftsudgifterne på de budgetgaranterede områder varierer betydeligt mellem hovedstadsområdets kommuner. Tabel 3.6.3 viser udviklingen i udgifterne for de enkelte kommuner i hovedstadsområdet.

Figur 25. Nettodriftsudgifterne pr. indbygger på de budgetgaranterede områder i 1995 i forhold til landsgennemsnittet

Tabel 3.6.3. Udviklingen i nettodriftsudgifterne¹⁾ på de budgetgaranterede områder pr. indbygger fordelt på de enkelte kommuner i hovedstadsområdet

kroner	1980	1985	1990	1995
København	870	1.523	2.160	4.491
Frederiksberg	563	1.052	1.680	3.243
Ballerup	572	1.396	2.110	3.317
Brøndby	805	1.436	1.926	3.981
Dragør	451	631	969	1.227
Gentofte	356	762	1.106	1.442
Gldsaxe	617	1.063	1.641	2.687
Glostrup	368	737	1.402	2.448
Herlev	537	1.146	1.737	3.089
Albertslund	934	1.577	2.580	4.539
Hvidovre	588	1.317	1.867	3.137
Høje-Taastrup	493	1.657	1.475	3.186
Ledøje-Smørum	371	794	1.176	1.384
Lyngby-Tårnbæk	325	683	1.344	1.866
Rødovre	571	986	1.473	2.622
Søllerød	519	943	1.198	1.624
Ishøj	932	1.504	2.240	3.939
Tårnby	368	627	1.084	1.876
Vallensbæk	314	734	1.048	1.359
Værløse	504	1.027	1.405	1.861
Allerød	301	582	1.094	1.539
Birkerød	375	952	1.306	1.999
Farum	675	1.484	1.924	1.882
Fredensborg-Humlebæk	447	744	1.337	2.273
Frederikssund	487	847	1.501	2.499
Frederiksværk	450	1.005	1.561	3.134
Græsted-Gilleleje	433	973	1.836	3.087
Helsingør	545	819	1.607	2.428
Hillerød	590	1.140	2.025	3.454
Hundested	500	836	1.156	2.377
Hørsholm	513	1.268	1.689	2.941
Jægerspris	354	528	926	1.043
Karlbo	484	860	1.424	2.872
Karlebo	916	1.352	1.907	3.623
Skibby	425	886	1.275	2.252
Skævinge	441	795	1.182	1.075
Slangerup	450	1.077	1.442	2.313
Stenløse	299	603	1.160	2.033
Ølstykke	494	764	1.217	1.915
Bramsnæs	384	653	1.167	1.489
Greve	445	821	1.541	2.926
Gundsø	403	592	1.152	1.719
Hvalsø	353	712	1.177	1.801
Køge	479	957	1.615	2.911
Lejre	273	499	807	1.098
Ramsø	292	724	1.139	1.804
Roskilde	654	1.335	1.771	2.773
Skovbo	469	763	1.289	2.221
Solrød	318	842	1.088	1.696
Vallø	365	752	405	1.676

1) Store udsving i nettodriftsudgifterne i enkelte kommuner skyldes bl.a. efterreguleringer af refusion.

I 1995 varierer udgifterne mellem 4.539 kr. og 1.098 kr. pr. indbygger. Albertslund Kommune har de højeste udgifter, mens Lejre Kommune har de laveste udgifter. Forskellen illustreres af, at 5 kommuner i 1995 budgetterer

med udgifter pr. indbygger på over 3.500 kr. Der er tale om følgende kommuner: København, Brøndby, Albertslund, Ishøj og Karlebo. Omvendt er der 8 kommuner, der budgetterer med udgifter på mindre end 1.500 kr. pr. indbygger. Der er tale om følgende kommuner: Dragør, Gentofte, Ledøje-Smørum, Vallensbæk, Hørsholm, Skævinge, Bramsnæs og Lejre.

De ovennævnte eksempler illustrerer, at der er tale om forskellige typer af kommuner. Kommunerne med høje udgifter på området er typisk kommuner med forholdsvis mange udlejningsboliger og forholdsvis høj arbejdsløshed. Omvendt er kommunerne med lave udgifter på området typisk kommuner med en stor andel af ejerboliger og med lav arbejdsløshed.

18 af kommunerne i hovedstadsområdet ligger i 1995 over landsgennemsnittet. Heraf har 2 kommuner udgifter, der er mere end 50 pct. over gennemsnittet for alle landets kommuner. Der er i hele perioden en tendens til, at det er "bykommunerne" der har de højeste udgifter på de budgetgaranterede områder. Af de 15 kommuner der i 1980 lå over landsgennemsnittet var de 14 typiske "bykommuner". I 1995 kan 16 af de 18 kommuner, der ligger over landsgennemsnittet, karakteriseres som "bykommuner".

3.6.3. Øvrige overførsler

Øvrige overførsler består af sygedagpenge, boligsikring til ikke-pensionister og boligydelse til pensionister. Disse områder er alle lovpligtige, og giver derfor kun den enkelte kommune beskeden mulighed for at få indflydelse på udgiftsniveauet.

De gennemsnitlige udgifter til øvrige overførsler ligger for kommunerne i hovedstadsområdet i 1995 9 pct. over landsgennemsnittet. Tabel 3.6.4 viser nettodriftsudgifterne til øvrige overførsler fordelt på sygedagpenge, boligsikring og boligydelse. Udgifterne er opgjort inklusive statsrefusion.

Tabel 3.6.4. Nettodriftsudgifter(1) pr. indbygger i 1995 til øvrige overførsler i alt fordelt på områderne sygedagpenge, boligsikring og boligydelse

Kroner	Sygedagpenge	Boligsikring	Boligydelse	I alt
Københavns Kommune	235	308	460	1.003
Frederiksberg Kommune	244	227	393	864
Københavns amt	248	275	295	818
Frederiksborg amt	285	242	224	751
Roskilde amt	256	252	222	730
Hovedstadsområdet	253	272	321	845
Udenfor hovedstadsområdet	281	193	267	740
Århus Kommune	234	408	313	955
Odense Kommune	262	311	371	944
Ålborg Kommune	213	284	348	846
Hele landet	271	219	285	775

1) Nettodriftsudgifterne for 1995 er opgivet inklusiv statsrefusion men eksklusiv moms.

De samlede udgifter til øvrige overførsler i hovedstadsområdet er i 1995 ca. 14 pct. over niveauet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet. Udgifterne til øvrige overførsler er i Københavns Kommune betydeligt over landsgennemsnittet. Med udgifter på ca. 1.000 kr. pr. indbygger bruger Københavns Kommune ca. 220 kr. mere pr. indbygger end gennemsnittet for alle landets kommuner.

Af de tre udgiftsområder, der indgår i øvrige overførsler, er boligydelse til pensionister med 321 kr. pr. indbygger i gennemsnit, den største udgift for kommunerne i hovedstadsområdet. Københavns Kommunes udgifter til boligydelse til pensionister på 460 kr. pr. indbygger er ca. 190 kr. over gennemsnittet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet og ca. 170 kr. over landsgennemsnittet.

Tabel 3.6.5. Nettodrifudsudgifter pr. indbygger til øvrige overførsler fordelt på områderne sygedagpenge, boligsikring og boligydelse til pensionister. Indeks hele landet=100

Indeks	Sygedagpenge	Boligsikring	Boligydelse	I alt
Københavns Kommune	87	140	162	129
Frederiksberg Kommune	90	103	138	111
Københavns amt	91	126	104	105
Frederiksborg amt	105	110	79	97
Roskilde amt	94	115	78	94
Hovedstadsområdet	93	124	113	109
Udenfor hovedstadsområdet	103	88	94	95
Århus Kommune	86	186	110	123
Odense Kommune	97	142	130	122
Ålborg Kommune	79	130	122	109
Hele landet	100	100	100	100

De samlede udgifter til øvrige overførsler er for Københavns og Frederiksberg Kommuner henholdsvis 29 pct. og 11 pct. over landsgennemsnittet. Gennemsnitsudgifterne til øvrige overførsler for kommunerne i Københavns amt er ligeledes over landsgennemsnittet, mens kommunerne i Frederiksborg og Roskilde amter har gennemsnitsudgifter under landsgennemsnittet. Kommunerne i hovedstadsområdet bruger i gennemsnit flere penge til henholdsvis boligsikring og boligydelse og færre penge til sygesikring end gennemsnittet for landets kommuner under ét.

Der er i 1995 stor variation i hovedstadskommunernes udgifter til øvrige overførsler. Tabel 3.6.6 viser nettodrifudsudgifterne til sygedagpenge, boligsikring og boligydelse fordelt på de enkelte kommuner i hovedstadsområdet.

Tabel 3.6.6 Nettodrifudsudgifter(1) pr. indbygger i 1995 til øvrige overførsler fordelt på sygedagpenge, boligsikring og boligydelse for kommunerne i hovedstadsområdet

Kroner	Sygedagpenge	Boligsikring	Boligydelse	Ialt
København	235	308	460	1.003
Frederiksberg	244	227	393	864
Ballerup	365	345	323	1.034
Brøndby	313	465	438	1.216
Dragør	155	103	121	380
Gentofte	134	75	220	428
Gladsaxe	309	285	368	962
Glostrup	250	329	342	921
Herlev	381	408	385	1.173
Albertslund	235	519	240	994
Hvidovre	268	334	388	990
Høje-Taastrup	233	404	250	887
Ledøje-Smørum	209	182	79	469
Lyngby-Tårnbæk	155	124	257	537
Rødovre	342	276	391	1.008
Søllerød	108	106	214	428
Ishøj	281	541	333	1.156
Tårnby	259	174	237	670
Vallensbæk	269	124	176	570
Værløse	150	190	209	549
Allerød	133	133	168	434
Birkerød	184	154	207	545
Farum	238	278	214	730
Fredensborg-Humlebæk	203	250	257	709
Frederikssund	292	368	294	954
Frederiksværk	410	271	186	867
Græsted-Gilleleje	354	199	157	709
Helsingør	354	163	144	661
Helsingør	325	309	332	966
Hillerød	314	253	243	809
Hundested	378	265	271	914
Hørsholm	142	176	245	563
Jægerspris	576	165	179	919
Karlebo	262	442	244	948
Skibby	409	145	181	735
Skævinge	235	122	99	456
Slangørup	291	257	167	715
Stenløse	231	163	106	499
Ølstykke	286	162	105	553
Bramsnæs	234	63	76	374
Greve	268	394	199	861
Gundsø	322	127	128	576
Hvalsø	159	183	211	553
Køge	306	342	301	949
Lejre	225	43	78	346
Ramsø	235	97	144	476
Roskilde	218	268	324	810
Skovbo	225	166	162	552
Solrød	265	162	150	577
Vallø	265	119	173	558

1) Nettodrifudsudgifterne for 1995 er opgivet inklusiv statsrefusion.

Udgifterne til øvrige overførsler varierer mellem 1.216 kr. i Brøndby Kommune og 374 kr. pr. indbygger i Bramsnæs Kommune. 6 kommuner i hovedstadsområdet budgetterer for 1995 med udgifter på over 1.000 kr. pr. indbygger på dette område. Det drejer sig om kommunerne: Brøndby, Herlev, Ishøj, Ballerup, Rødovre og København. 22 af hovedstadsområdets

kommuner har udgifter til øvrige overførsler, der ligger over landsgennemsnittet. Heraf har 2 kommuner udgifter der er mere end 50 pct. over gennemsnittet for landets kommuner under ét. Af de 22 kommuner, der har udgifter over landsgennemsnittet, kan 21 af kommunerne karakteriseres som "bykommuner".

På de tre områder er der en betydelig variation i udgifterne for kommunerne i hovedstadsområdet set i forhold til landsgennemsnittet. Udgifter til boligsikring viser den største spredning i forhold til landsgennemsnittet. Med udgifter på 541 kr. pr. indbygger har Ishøj Kommune de højeste udgifter, mens Lejre med 43 kr. pr. indbygger har de laveste udgifter til boligsikring. En statistisk analyse viser for kommunerne i hovedstadsområdet en forholdsvis stærk sammenhæng mellem en kommunes udgifter til boligsikring og andelen af almennyttigt boligbyggeri i kommunen, jf. appendiks 6. Der er således en tendens til, at kommuner med en forholdsvis høj andel af almennyttigt boligbyggeri også har relativt høje udgifter til boligsikring.

En stor del af udgifterne til boligydelse for kommunerne i hovedstadsområdet kan forklares af kommunens andel af ældre på 67 år og derover samt kommunens andel af almennyttigt boligbyggeri. En statistisk analyse viser en forholdsvis tydelig tendens til, at kommuner med mange ældre og en relativt høj andel af almennyttigt boligbyggeri, har høje udgifter til boligydelse, jf. appendiks 7.

3.6.4. De samlede overførsler

Kommunerne i hovedstadsområdet har i 1995 udgifter på det samlede overførselsområde, der ligger 13 pct. over landsgennemsnittet. Tabel 3.6.7 viser de samlede nettodriftsudgifter pr. indbygger på budgetgaranterede områder og øvrige overførsler.

Tabel 3.6.7. De samlede nettodrifudsudgifter(1) pr. indbygger på de budgetgaranterede områder og øvrige overførsler i alt for 1995

Kroner	1995
Københavns Kommune	5.494
Frederiksberg Kommune	4.107
Københavns amt	3.424
Frederiksborg amt	3.240
Roskilde amt	3.144
Hovedstadsområdet	3.946
Udenfor hovedstadsområdet	3.266
Århus Kommune	4.641
Odense Kommune	4.682
Ålborg Kommune	4.109
Hele landet	3.493

1) Nettodrifudsudgifterne for 1995 er opgivet inklusiv statsrefusion, men eksklusiv moms.

Udgiftsniveauet for kommunerne i hovedstadsområdet ligger i 1995 ca. 21 pct. over gennemsnittet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet. Københavns Kommune ligger betydeligt over gennemsnittet. I 1995 bruger Københavns Kommune i gennemsnit ca. 5.500 kr. pr. indbygger, hvilket er ca. 2.000 kr. mere end gennemsnittet for landets kommuner under ét på det samlede overførselsområde. Udgifterne på det samlede overførselsområde i forhold til landsgennemsnittet er vist i tabel 3.6.8.

Tabel 3.6.8 De samlede nettodrifudsudgifter pr. indbygger de budgetgaranterede områder og øvrige overførsler i 1995. Indeks Hele landet=100

Kroner	1995
Københavns Kommune	157
Frederiksberg Kommune	118
Københavns Amt	98
Frederiksborg Amt	93
Roskilde amt	90
Hovedstadsområdet	113
Udenfor hovedstadsområdet	94
Århus Kommune	133
Odense Kommune	134
Ålborg Kommune	118
Hele landet	100

Københavns og Frederiksberg Kommuner ligger i 1995 henholdsvis 57 pct. og 18 pct. over landsgennemsnittet. Kommunerne i de tre hovedstadsamter ligger alle under landsgennemsnittet på det samlede overførselsområde.

Amtskommunale udgifter

3.7. Sygehuse

I 1995 budgetterede amterne samt Københavns og Frederiksberg Kommuner med nettodriftsudgifter til sygehuse på 29,1 mia. kr. Det svarer **til**, at driften af de danske sygehuse koster godt 5.500 kr. pr. indbygger, jf. tabel 3.7.1. I Københavns og Frederiksberg Kommuner er det dog væsentligt dyrere. Her koster driften af sygehusene henholdsvis ca. 9.400 kr. pr. indbygger og 8.200 kr. pr. indbygger. Forskellen skyldes i et vist omfang forskelle i befolkningens alders- og kønssammensætning, men selv når der korrigeres for disse forhold, ligger udgifterne til sygehuse pr. indbygger i Københavns og Frederiksberg Kommuner henholdsvis 58 og 26 pct. over landsgennemsnittet.

Tabel 3.7.1. Amtskommunale nettodriftsudgifter til sygehuse pr. indbygger

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	5.060	7.190	8.295	9.391
Frederiksberg Kommune	4.273	6.909	7.680	8.239
Københavns Amtskommune	2.311	3.728	4.807	5.440
Frederiksborg Amtskommune	2.209	3.195	3.884	4.756
Roskilde Amtskommune	1.951	3.441	4.439	4.943
Hovedstadsområdet	3.135	4.714	5.671	6.450
Landet udenfor hovedstadsområdet	2.259	3.667	4.345	5.154
Hele landet	2.558	4.020	4.787	5.587

I Københavns og Frederiksberg Kommuner har udgifterne til sygehuse i hele perioden været betydeligt højere end landsgennemsnittet. I 1980 var sygehusudgifterne pr. indbygger i Københavns Kommune ca. dobbelt så høje som landsgennemsnittet. I 1995 er de faldet til et niveau på ca. 68 pct. over landsgennemsnittet, jf. tabel 3.7.2.

Udgifterne i Københavns Amtskommune har i perioden nærmet sig landsgennemsnittet, mens udgifter i Frederiksborg og Roskilde amtskommuner i hele perioden har ligget under landsgennemsnittet.

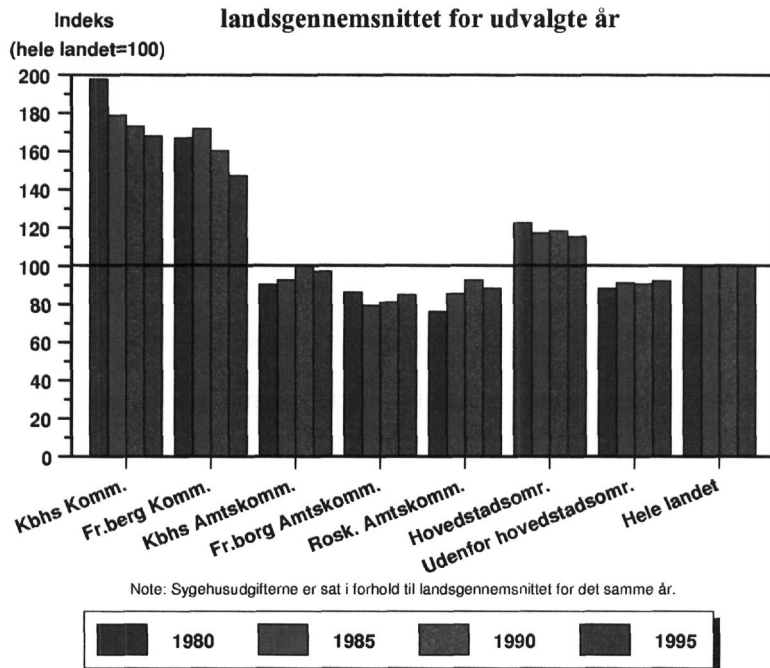

Tabel 3.7.2. Amtskommunale nettodriftsudgifter til sygehuse pr. indbygger. Indeks: Hele landet = 100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	198	179	173	168
Frederiksberg Kommune	167	172	160	147
Københavns Amtskommune	90	93	100	97
Frederiksborg Amtskommune	86	79	81	85
Roskilde Amtskommune	76	86	93	88
Hovedstadsområdet	123	117	118	115
Landet udenfor hovedstadsområdet	88	91	91	92
Hele landet	100	100	100	100

Behovet for sygehusbehandling i et område er imidlertid stærkt afhængigt af befolkningens alders- og kønssammensætning. I tabel 3.7.3 er vist et indeks for det beregnede sengedagsforbrug i de forskellige områder. Senge-
dagsforbruget er beregnet ud fra befolkningens sammensætning på alder og køn i de enkelte områder ved hjælp af de senest opgjorte alders- og kønsspecifikke sengedagsfrekvenser fra 1992. Der er i alle områder anvendt de landsgennemsnitlige alders- og kønsspecifikke sengedagsfrekvenser. Beregningen svarer således til den beregning, der indgår i udligningen af de amtskommunale udgiftsbehov.

**Figur 26. Sygehusudgifterne pr. indbygger i forhold til
landsgennemsnittet for udvalgte år**

Tabel 3.7.3. Beregnet indeks for sengedagsforbrug pr. indbygger. Indeks: landsgennemsnit = 100. Sengedagsforbruget er beregnet ud fra de landsgennemsnitlige køns- og aldersbetingede sengedagsfrekvenser i 1992.

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	126	124	118	110
Frederiksberg Kommune	134	132	128	122
Københavns amt	90	93	97	100
Frederiksborg amt	87	87	90	93
Roskilde amt	84	84	87	90
Hovedstadsområdet	101	101	102	101
Landet udenfor hovedstadsområdet	99	99	99	99
Hele landet	100	100	100	100

Kilde: Indenrigsministeriet

For hovedstadsområdet som helhed har det beregnede sengedagsforbrug i hele perioden ligget meget tæt på landsgennemsnittet. Alders- og kønssammensætningen i Københavns og Frederiksberg Kommuner begrundet et sengedagsforbrug, der ligger henholdsvis 10 og 22 pct. over landsgennemsnittet. Befolkningsudviklingen i perioden har betydet, at det beregnede sengedagsforbrug i Københavns og Frederiksberg Kommuner har været faldende i perioden, mens det har været stigende i de tre hovedstadsamter. I 1980 lå det beregnede sengedagsforbrug i Københavns og Frederiksberg Kommuner henholdsvis 26 og 34 pct. over landsgennemsnittet, men det er frem til 1995 faldet til henholdsvis 10 og 22 pct. over landsgennemsnittet.

I de tre amter i hovedstadsområdet er det beregnede sengedagsforbrug under landsgennemsnittet. Det har dog i alle tre amter nærmet sig landsgennemsnittet i løbet af perioden. I Københavns amt er det således i 1995 meget tæt på landsgennemsnittet, mens det i Frederiksborg og Roskilde amter stadig er under landsgennemsnittet.

I [tabel 3.7.4](#) og [3.7.5](#) er vist sygehusudgifterne i perioden korrigeret for forskelle i det beregnede sengedagsforbrug. Der er således korrigeret for de forskelle, der kan begrundes i forskelle i befolkningens alders- og kønssammensætning i de enkelte områder.

Tabel 3.7.4. Amtskommunale nettodriftsudgifter til sygehuse pr. indbygger, korrigeret for forskelle i det beregnede sengedagsforbrug (udgiftsbehov).

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	4.398	6.239	7.439	8.823
Frederiksberg Kommune	3.397	5.628	6.328	7.030
Københavns Amtskommune	2.557	3.992	4.951	5.464
Frederiksborg Amtskommune	2.546	3.708	4.365	5.124
Roskilde Amtskommune	2.348	4.066	5.073	5.520
Hovedstadsområdet	3.099	4.654	5.597	6.392
Landet udenfor hovedstadsområdet	2.277	3.697	4.382	5.183
Hele landet	2.558	4.020	4.787	5.587

Kilde: Indenrigsministeriet

Tabel 3.7.5. Amtskommunale nettodriftsudgifter til sygehuse pr. indbygger, korrigeret for forskelle i det beregnede sengedagsforbrug (udgiftsbehov).
Indeks: hele landet = 100.

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	172	155	155	158
Frederiksberg Kommune	133	140	132	126
Københavns Amtskommune	100	99	103	98
Frederiksborg Amtskommune	100	92	91	92
Roskilde Amtskommune	92	101	106	99
Hovedstadsområdet	121	116	117	114
Landet udenfor hovedstadsområdet	89	92	92	93
Hele landet	100	100	100	100

Kilde: Indenrigsministeriet

Tabellerne viser, at når der korrigeres for forskelle i befolkningens alders- og kønssammensætning, udjævnes forskellene i sygehusudgifterne pr. indbygger noget. Københavns Kommunes udgifter til sygehuse er ca. 68 pct. højere end landsgennemsnittet, heraf kan ca. 10 pct. forklares ved befolkningens køns- og alderssammensætning. Korrigeres der herfor, er udgifterne i Københavns Kommune dog stadig ca. 58 pct. højere end landsgennemsnittet. Frederiksberg Kommunes udgifter til sygehuse er ca. 47 pct. højere end landsgennemsnittet, heraf kan ca. 22 pct. forklares ved befolkningens køns- og alderssammensætning. Korrigeres der herfor, er ud-

gifterne i Frederiksberg Kommune dog stadig ca. 25 pct. højere end i landsgennemsnittet.

For hovedstadsområdet som helhed er der i 1995 budgetteret med sygehusudgifter pr. indbygger, der - når der korrigeres for forskelle i alders- og kønssammensætning - er ca. 14 pct. over landsgennemsnittet.

De relativt høje sygehusudgifter i HS-området dannede baggrund for, at der i forbindelse med aftalerne mellem staten og Københavns og Frederiksberg Kommuner om den kommunale økonomi for 1992 til 1994 blev nedsat et udvalg med henblik på, at undersøge forskellene i sygehusudgifterne mellem de to kommuner og det øvrige land. Udvalget tog bl.a. udgangspunkt i en opgørelse af det somatiske sygehusforbrug udtrykt ved antal sengedage, der viste, at dette i København lå godt 60 pct. over landsgennemsnittet og på Frederiksberg var mere end dobbelt så højt. På den baggrund undersøgte udvalget i hvilken udstrækning disse tal kunne forklares ud fra forskelle i befolkningssammensætningen m.h.t. køn, alder og en række socio-økonomiske faktorer såsom bolig,- indkomst,- og formuemæssige forhold samt sociale og erhvervsmæssige forhold. Korrigeret for disse forhold blev merforbruget målt i sengedage i Københavns og Frederiksberg Kommuner reduceret til henholdsvis 12 pct. og 13 pct. For det samlede HS skal opmærksomheden yderligere henledes på, at der qua Rigshospitalets særlige placering i det samlede sundhedsvæsen, påhviler HS særlige forskningsforpligtelser.

3.8. Sygesikring

I 1995 budgetterede amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg Kommuner med nettodriftsudgifter til sygesikring på 9,6 mia. kr. Det svarer til ca. 1.850 kr. pr. indbygger.

Tabel 3.8.1. Nettodriftsudgifter til sygesikring pr. indbygger.

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	917	1.298	1.576	2.119
Frederiksberg Kommune	961	1.373	1.596	2.178
Københavns Amtskomm.	849	1.199	1.445	2.059
Frederiksborg Amtskomm.	842	1.156	1.406	1.941
Roskilde Amtskomm.	801	1.158	1.368	1.765
Hovedstadsområdet	867	1.222	1.471	2.020
Landet udenfor hovedstadsområdet	766	1.043	1.264	1.760
Hele landet	801	1.103	1.333	1.847

Udgifterne til sygesikring pr. indbygger er i hovedstadsområdet ca. 9 pct. højere end landsgennemsnittet. Det er specielt i Københavns og Frederiksberg Kommuner samt Københavns Amtskommune, at udgiftsniveauet er højt. Her ligger det henholdsvis 15, 18 og 11 pct. over landsgennemsnittet.

Tabel 3.8.2. Nettodriftsudgifter til sygesikring pr. indbygger. Indeks: hele landet = 100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	115	118	118	115
Frederiksberg Kommune	120	124	120	118
Københavns amtskomm.	106	109	108	111
Frederiksborg amtskomm.	105	105	105	105
Roskilde amtskomm.	100	105	103	96
Hovedstadsområdet	108	111	110	109
Landet udenfor hovedstadsområdet	96	95	95	95
Hele landet	100	100	100	100

Da befolkningens køns- og alderssammensætning i området har en vis betydning for sygesikringsudgifterne, korrigeres i det følgende for dette forhold. Der korrigeres med et indeks for sygesikringsudgifter, beregnet ud fra de køns- og aldersspecifikke sygelighedsfrekvenser, som indgår i den amtskommunale udgiftsbehovsudligning. Indekset er vist i tabel 3.8.3.

Tabel 3.8.3. Indeks for beregnede sygesikringsudgifter, beregnet ud fra de gennemsnitlige køns- og aldersbetingede sygelighedsfrekvenser i 1992. Indeks: landsgennemsnit = 100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	108	107	105	104
Frederiksberg Kommune	111	110	108	107
Københavns amt	99	100	101	101
Frederiksborg amt	97	98	98	99
Roskilde amt	96	97	98	99
Hovedstadsområdet	102	102	102	101
Landet udenfor hovedstadsområdet	99	99	99	99
Hele landet	100	100	100	100

Kilde: Indenrigsministeriet

Det fremgår af tabellen, at forskellene i befolkningens køns- og alderssammensætning i de forskellige områder ikke giver anledning til de store forskelle i sygesikringsudgifterne. Den mest markante tendens er, at befolkningens køns- og alderssammensætning i Københavns og Frederiksberg Kommuner begrundet udgifter, der er henholdsvis 4 og 7 pct. højere end landsgennemsnittet. Sygesikringsudgifterne, korregeret for forskelle i befolkningens køns- og alderssammensætning, fremgår af tabel 3.8.4.

Tabel 3.8.4. Amtskommunale nettodriftsudgifter til sygesikring pr. indbygger, korregeret for forskelle i den beregnede sygelighed (udgiftsbehov)

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	852	1.221	1.503	2.049
Frederiksberg Kommune	875	1.268	1.484	2.044
Københavns Amtskomm.	854	1.199	1.438	2.047
Frederiksborg Amtskomm.	866	1.183	1.427	1.953
Roskilde Amtskomm.	830	1.193	1.397	1.787
Hovedstadsområdet	854	1.205	1.451	1.995
Landet udenfor hovedstadsområdet	773	1.052	1.274	1.772
Hele landet	801	1.103	1.333	1.847

Kilde: Indenrigsministeriet

Tabel 3.8.5. Amtskommunale nettodriftsudgifter til sygesikring pr. indbygger, korregeret for forskelle i den beregnede sygelighed (udgiftsbehov). Indeks: Hele landet = 100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	106	111	113	111
Frederiksberg Kommune	109	115	111	111
Københavns Amtskomm.	107	109	108	111
Frederiksborg Amtskomm.	108	107	107	106
Roskilde Amtskomm.	104	108	105	97
Hovedstadsområdet	107	109	109	108
Landet udenfor hovedstadsområdet	97	95	96	96
Hele landet	100	100	100	100

Kilde: Indenrigsministeriet

Tabel 3.8.4 og 3.8.5 viser, at selv når der korrigeres for forskelle i befolkningens køns- og alderssammensætning i de forskellige områder, er udgiftsniveauet i hovedstadsområdet ca. 8 pct. højere end landsgennemsnittet. Det skyldes specielt udgifterne i Københavns og Frederiksberg Kommuner samt i Københavns Amtskommune, hvor udgiftsniveauet er ca. 11 pct. højere end landsgennemsnittet.

3.9. Gymnasier

I 1995 budgetterer amtskommunerne samt Københavns og Frederiksberg Kommuner med nettodriftsudgifter til gymnasier på 3,8 mia. kr. Det svarer til ca. 14.200 kr. pr. 16-19 årig.

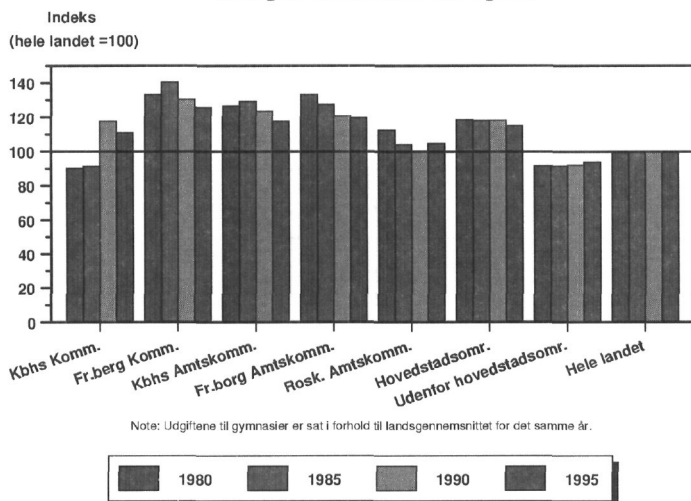
Tabel 3.9.1. Udgifter til gymnasier pr. 16-19 årig.

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	4.778	7.358	12.777	15.786
Frederiksberg Kommune	7.044	11.315	14.176	17.901
Københavns amt	6.705	10.407	13.417	16.734
Frederiksborg amt	7.043	10.263	13.111	17.037
Roskilde amt	5.951	8.376	10.906	14.906
Hovedstadsområdet	6.269	9.504	12.838	16.373
Landet udenfor hovedstadsområdet	4.845	7.367	9.994	13.340
Hele landet	5.290	8.047	10.864	14.228

Udgifterne i hovedstadsområdet er ca. 15 pct. over landsgennemsnittet. I løbet af perioden er forskellen mellem hovedstadsområdet og resten af landet blevet en smule mindre.

Figur 27. Udgifter til gymnasier pr. 16-19 årig i forhold til
landsgennemsnittet for udvalgte år

Tabel 3.9.2. Udgifter til gymnasier pr. 16-19 årig.
Indeks: landsgennemsnit = 100.

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	90	91	118	111
Frederiksberg Kommune	133	141	130	126
Københavns Amtskommune	127	129	123	118
Frederiksborg Amtskommune	133	128	121	120
Roskilde Amtskommune	112	104	100	105
Hovedstadsområdet	119	118	118	115
Landet udenfor hovedstadsområdet	92	92	92	94
Hele landet	100	100	100	100

Det højere udgiftsniveau for amtskommunerne i hovedstadsområdet afspejler sig i de enkelte kommuners gymnasiefrekvens. Gymnasiefrekvensen er andelen af de 16-19 årige, der modtager undervisning i gymnasieskoler,

hf-kurser eller studenterkurser. Det har senest været muligt at opgøre gymnasiefrekvensen for 1992. Gymnasiefrekvensen ligger i perioden over landsgennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet.

I tabel 3.9.3 er vist udviklingen i gymnasiefrekvensen for årene 1982 og 1992.

Tabel 3.9.3 Udviklingen i gymnasiefrekvensen		
Frekvens	1982	1992
Københavns Kommune	25	27
Frederiksberg Kommune	37	37
Københavns amt	34	28
Frederiksborg amt	35	30
Roskilde amt	28	25
Hovedstadsområdet	32	28
Udenfor Hovedstadsområdet	21	23
Hele landet	25	25
Kilde: Indenrigsministeriet og Danmarks Statistik, KSDB		

I 1992 havde kommunerne i hovedstadsområdet en gymnasiefrekvens, der var 5 procentenheder højere end kommunerne udenfor hovedstadsområdet, og 3 procentenheder højere end gennemsnittet for alle landets kommuner. I forhold til 1982 er der for kommunerne i hovedstadsområdet og kommunerne udenfor hovedstadsområdet i 1992 sket en tilnærmelse af gymnasiefrekvensen til landsgennemsnittet.

Det er i hovedstadsområdet kommunerne med de højeste gymnasiefrekvenser ligger. Af de kommuner i landet, der har de 20 højeste gymnasiefrekvenser, ligger i 12 i hovedstadsområdet. Ingen kommuner udenfor hovedstadsområdet ligger blandt kommunerne med de 10 højeste gymnasiefrekvenser. Kommunerne med landets 5 højeste gymnasiefrekvenser i 1992 er:

Gentofte Kommune:	51 pct.
Hørsholm Kommune:	48 pct.
Søllerød Kommune:	44 pct.

Lyngby Taarbæk Kommune:	38 pct.
Frederiksberg Kommune:	37 pct.

I tabel 3.9.4 er gymnasiefrekvensen i 1992 fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet.

Tabel 3.9.4 Gymnasiefrekvensen i 1992 fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet

	Antal gymnasie- elever	Antal 16-19 årige	Gymnasie- frekvens
København	4.536	16.709	27
Frederiksberg	1.038	2.835	37
Ballerup	513	2.712	19
Brøndby	359	1.926	19
Dragør	217	713	30
Gentofte	1.582	3.079	51
Gladsaxe	860	2.952	29
Glostrup	174	959	18
Herlev	369	1.563	24
Albertslund	596	2.216	27
Hvidovre	583	2.594	22
Høje Tåstrup	656	2.833	23
Ledøje-Smørum	152	680	22
Lyngby-Tårnby	842	2.199	38
Rødovre	384	1.583	24
Søllerød	752	1.727	44
Ishøj	290	1.541	19
Tårnby	442	2.066	21
Vallensbæk	203	795	26
Værløse	417	1.155	36
Allerød	562	1.550	36
Birkerød	555	1.351	41
Farum	436	1.206	36
Fredensborg-Humlebæk	386	1.091	35
Frederikssund	235	1.113	21
Frederiksværk	247	1.109	22
Græsted-Gilleleje	218	1.056	21
Helsinge	339	1.280	26
Helsingør	888	3.219	28
Hillerød	592	2.016	29
Hundested	139	562	25
Hørsholm	694	1.449	48
Jægerspris	99	473	21
Karlebo	469	1.369	34
Skibby	79	377	21
Skævinge	54	314	17
Slangerup	108	561	19
Stenløse	261	978	27
Ølstykke	200	1.015	20
Bramsnæs	119	518	23
Greve	782	3.392	23
Gundsø	232	881	26
Hvalsø	110	517	21
Køge	493	2.373	21
Lejre	172	600	29
Ramsø	157	604	26
Roskilde	863	2.849	30
Skovbo	221	919	24
Solrød	313	1.326	24
Valle	125	614	20

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

24 af kommunerne i hovedstadsområdet havde i 1992 en gymnasiefrekvens, der lå over landsgennemsnittet. Den laveste gymnasiefrekvens i hovedstadsområdet var 17 pct. Landets laveste gymnasiefrekvens var i 1992 9 pct.

Nettodriftsudgifterne til gymnasier opgjort pr. elev er vist i tabel 3.9.5.

Tabel 3.9.5 Udviklingen i gymnasieudgifterne pr. elev

Kroner	1982	1992
Københavns Kommune	24.100	51.056
Frederiksberg Kommune	23.658	42.618
Københavns amt	24.763	50.000
Frederiksborg amt	25.295	47.853
Roskilde amt	27.173	46.766
Hovedstadsområdet	25.022	48.863
Udenfor hovedstadsområdet	28.600	48.316
Hele landet	27.153	48.505

Kilde: Indenrigsministeriet og Danmarks Statistik, KSDB

Der er i 1992 lille forskel på de gennemsnitlige gymnasieudgifter pr. elev for amtskommunerne i hovedstadsområdet set i forhold til både gennemsnittet for amtskommunerne udenfor hovedstadsområdet, og gennemsnittet for alle landets amtskommuner. Amtskommunerne i hovedstadsområdet havde i 1992 udgifter på 48.863 kr. pr. elev, hvilket kun er ca. 350 kr. mere end landsgennemsnittet. Københavns Kommune har i 1992 med 51.056 kr. pr. elev de højeste udgifter for amtskommunerne i hovedstadsområdet. I forhold til Frederiksberg kommune, der har de laveste udgifter til gymnasier pr. elev i hovedstadsområdet, har Københavns Kommune et merforbrug på ca. 8.500 kr. pr. elev. I tabel 3.9.6 vises udviklingen i gymnasieudgifterne pr. elev i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.9.6 Udviklingen i gymnasieudgifterne pr. elev
Indeks Hele landet=100

Indeks	1982	1992
Københavns Kommune	89	105
Frederiksberg Kommune	87	88
Københavns amt	91	103
Frederiksborg amt	93	99
Roskilde amt	100	96
Hovedstadsområdet	92	101
Udenfor Hovedstadsområdet	105	100
Hele landet	100	100

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

For amtskommunerne i hovedstadsområdet er det Københavns Kommune og Københavns Amtskommune, der i 1992 ligger over landsgennemsnittet, og dermed trækker det samlede gennemsnit for amtskommunerne lidt over landsgennemsnittet. For Frederiksberg Kommune og Roskilde og Frederiksborg amtskommuner ligger gymnasieudgifterne pr. elev i 1992 under landsgennemsnittet.

3.10. Kommunernes indtægter

3.10.1. Indledning

I det følgende ses på kommunernes og amtskommunernes indtægtsside. Kommunernes og amtskommunernes indtægter består primært af skatter, tilskud og udligning. Skatteindtægterne består i hovedsagen af de kommunale og amtskommunale indkomstskatter og ejendomsskatter, og for kommunernes vedkommende tillige af selskabsskatter.

3.10.2. Udviklingen i udskrivningsgrundlaget

Det samlede budgetterede udskrivningsgrundlag for primærkommunerne i hele landet er i 1995 ca. 471,3 mia. kr.

Indkomstniveauet i hovedstadsområdet er højt sammenlignet med resten af landet. Det afspejler sig i det kommunale udskrivningsgrundlag, som i hovedstadsområdet i gennemsnit er ca. 18 pct. højere end landsgennemsnittet

på 90.355 kr. pr. indbygger. Landets højeste udskrivningsgrundlag pr. indbygger findes i Søllerød og Hørsholm Kommuner med henholdsvis 161.000 kr. pr. indbygger og 159.000 kr. pr. indbygger i 1995. Kun 6 kommuner i hovedstadsområdet har i 1995 et udskrivningsgrundlag, der er lavere end landsgennemsnittet. Det drejer sig om:

- Græsted-Gilleleje:	89.689 kr. pr. indbygger
- Skævinge:	89.440 kr. pr. indbygger
- Hundested:	86.065 kr. pr. indbygger
- Ishøj:	85.444 kr. pr. indbygger
- Skibby:	84.881 kr. pr. indbygger
- Frederiksværk:	84.820 kr. pr. indbygger
- landsgennemsnit:	90.355 kr. pr. indbygger

20 af de 28 kommuner i det sammenhængende byområde omkring København har i 1995 et udskrivningsgrundlag på over 100.000 kr. pr. indbygger, og kun en kommune - Ishøj - har et udskrivningsgrundlag på under 90.000 kr. pr. indbygger. Det kan i den sammenhæng nævnes, at kun en kommune udenfor hovedstadsområdet har et udskrivningsgrundlag på over 100.000 kr. pr. indbygger i 1995. Tabel 3.10.1 viser udviklingen i udskrivningsgrundlaget opgjort pr. indbygger.

Tabel 3.10.1. Udviklingen i udskrivningsgrundlaget(1) pr. indbygger

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	40.429	58.491	77.552	98.007
Frederiksberg Kommune	50.348	76.013	101.475	124.821
Københavns amt	48.412	74.531	97.510	112.072
Frederiksborg amt	42.128	66.986	91.342	106.573
Roskilde amt	39.187	62.852	85.763	101.506
Hovedstadsområdet	43.976	67.267	89.546	106.438
Udenfor hovedstadsområdet	31.212	49.905	65.987	82.307
Århus Kommune	35.841	55.830	74.671	89.911
Odense Kommune	34.371	52.299	69.382	84.001
Ålborg Kommune	33.606	52.536	68.565	85.945
Hele landet	35.562	55.757	73.838	90.355

1) I beregningen af udskrivningsgrundlaget indgår særlig indkomstskat.

Kilde: Indenrigsministeriet

Udskrivningsgrundlaget for kommunerne i hovedstadsområdet er i hele perioden mellem 29 og 41 pct. højere end niveauet for kommunerne udenfor

hovedstadsområdet. Tabel 3.10.2 viser udviklingen i udskrivningsgrundlaget i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.10.2. Udviklingen i udskrivningsgrundlaget(1) pr. indbygger
Indeks hele landet = 100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	114	105	105	108
Frederiksberg Kommune	142	136	137	138
Københavns amt	136	134	132	124
Frederiksborg amt	118	120	124	118
Roskilde amt	110	113	116	112
Hovedstadsområdet	124	121	121	118
Udenfor hovedstadsområdet	88	90	89	91
Århus Kommune	101	100	101	100
Odense Kommune	97	94	94	93
Ålborg Kommune	95	94	93	95
Hele landet	100	100	100	100

1) I beregningen af udskrivningsgrundlaget indgår særlig indkomstskat.

Kilde: Indenrigsministeriet

Det gennemsnitlige udskrivningsgrundlag for kommunerne i hovedstadsområdet har i perioden 1980-95 nærmet sig landsgennemsnittet. I 1980 lå det 24 pct. over landsgennemsnittet, mens det i 1995 kun ligger 18 pct. over landsgennemsnittet. Indenfor hovedstadsområdet er der store forskelle på størrelsen af udskrivningsgrundlaget fra kommune til kommune. Tabel 3.10.3 viser udviklingen i udskrivningsgrundlaget pr. indbygger fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet.

Tabel 3.10.3 Udviklingen i udskrivningsgrundlaget 1) fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet

Kroner	1980	1985	1990	1995
København	40.429	58.491	77.552	98.007
Frederiksberg	50.348	76.013	101.475	124.821
Ballerup	43.719	67.934	90.043	104.897
Brøndby	43.847	65.380	83.496	94.031
Dragør	48.965	78.204	107.467	120.261
Gentofte	65.273	102.228	132.586	156.618
Gladsaxe	44.776	67.948	87.451	100.998
Glostrup	47.958	69.108	90.086	105.375
Herlev	45.612	67.931	86.804	99.691
Albertslund	40.641	62.203	83.056	91.685
Hvidovre	44.214	64.087	82.980	94.101
Høje-Taastrup	41.829	63.889	85.052	96.371
Ledøje-Smørum	43.011	69.064	98.773	108.385
Lyngby-Tårnby	55.144	84.349	110.993	126.073
Rødovre	45.783	67.204	86.077	98.398
Søllerød	62.341	107.789	138.896	161.028
Ishøj	38.899	58.642	76.389	85.444
Tårnby	44.818	68.078	90.216	102.278
Vallensbæk	46.585	76.088	103.908	118.472
Værløse	50.538	81.691	111.098	134.624
Allerød	44.232	71.795	101.898	114.276
Birkerød	50.217	81.944	116.346	133.183
Farum	47.136	72.440	102.264	124.903
Fredensborg-Humlebæk	43.410	68.102	93.900	110.718
Frederikssund	38.752	62.278	83.888	99.193
Frederiksværk	37.103	56.213	71.379	84.820
Græsted-Gilleleje	35.725	55.948	73.930	89.689
Helsingør	36.867	59.186	81.903	95.701
Hillerød	41.462	62.829	81.712	97.721
Hundested	41.479	66.001	90.088	105.116
Hørsholm	36.723	54.526	72.107	86.065
Jægerspris	59.148	99.554	140.071	159.261
Karløbe	35.231	56.294	77.218	93.198
Karlebo	41.828	66.469	88.225	101.329
Skibby	33.080	53.422	69.581	84.881
Skævinge	34.301	57.355	81.143	89.440
Slangørup	35.906	59.639	82.869	96.728
Stenløse	40.777	68.418	97.360	109.384
Ølstykke	37.118	61.838	87.606	101.714
Bramsø	35.382	60.014	79.877	95.517
Greve	41.883	67.126	91.212	107.473
Gundsø	39.250	66.411	91.060	105.071
Hvalsø	34.899	57.301	79.802	94.869
Køge	36.911	57.764	78.301	93.373
Løjre	38.429	71.494	90.407	110.759
Ramsø	36.925	59.841	82.607	97.533
Roskilde	42.205	64.064	87.910	104.092
Skovbo	34.058	57.541	79.325	95.383
Solrød	39.382	64.286	91.109	104.900
Vallø	34.833	57.250	76.649	93.357

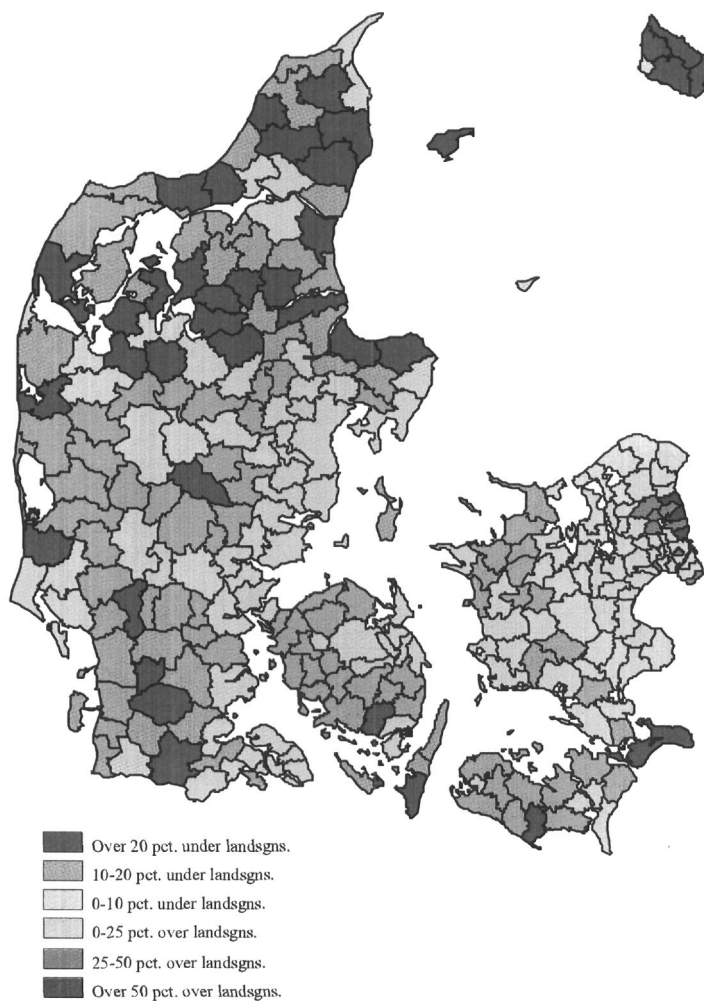
1) I beregningen af udskrivningsgrundlaget indgår særlig indkomstskat.

Kilde: Indenrigsministeriet

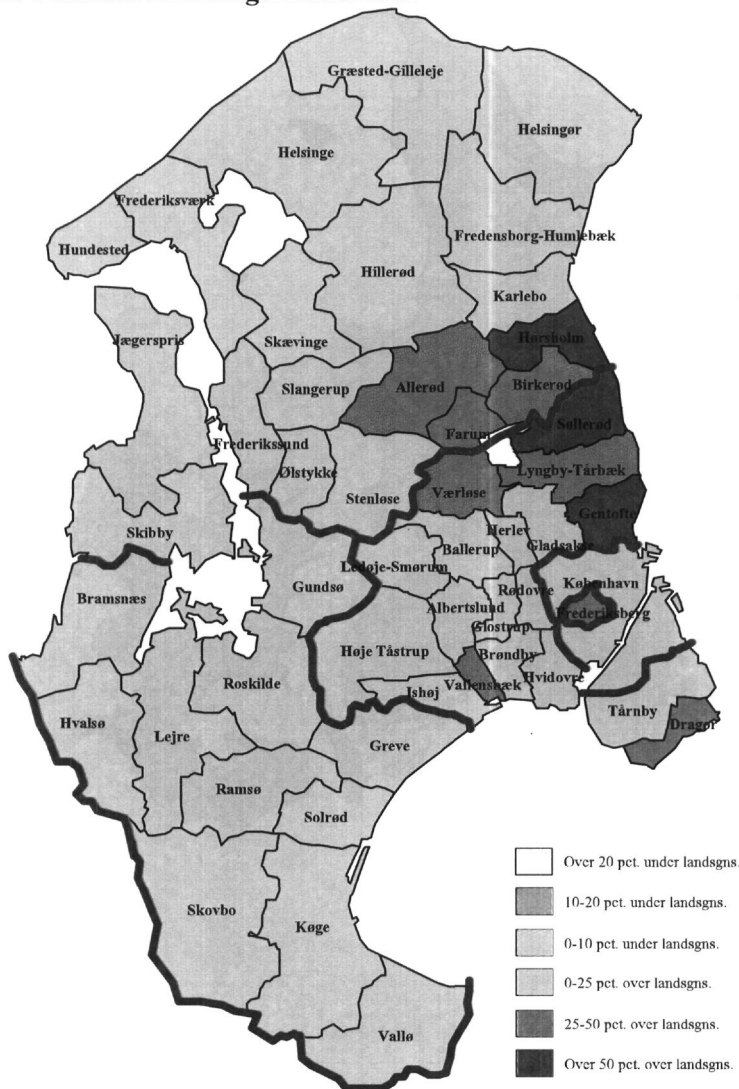
I 1995 varierer udskrivningsgrundlaget mellem 161.028 og 84.820 kr. pr. indbygger. Søllerød kommune har det højeste udskrivningsgrundlag for kommunerne i hovedstadsområdet, mens Frederiksværk Kommune ligger lavest.

Langt de fleste kommuner i hovedstadsområdet har i hele perioden et udskrivningsgrundlag over landsgennemsnittet. I 1980 lå 42 af hovedstadsområdets 50 kommuner således over landsgennemsnittet. I 1995 er denne andel steget til 44 kommuner. Af de 44 kommuner, der i 1995 ligger over landsgennemsnittet har 3 af kommunerne et udskrivningsgrundlag, der ligger mere end 50 pct. over niveauet for alle landets kommuner.

Figur 28. Udskrivningsgrundlaget pr. indbygger i 1995 i forhold til landsgennemsnittet

Figur 29. Udskrivningsgrundlaget pr. indbygger i 1995 i forhold til landsgennemsnittet

3.10.3. Skatteudskrivning

Den samlede kommunale og amtskommunale udskrivningsprocent for hovedstadsområdet er i 1995 lidt lavere end landsgennemsnittet, 29,75 pct. mod et landsgennemsnit på 29,88 pct.

Københavns Kommune budgetterer for 1995 med en kommunal udskrivningsprocent på 30,8 pct. Det er betydeligt over landsgennemsnittet for den samlede primær- og amtskommunale udskrivningsprocent på 29,88 pct. I storbykommunerne Århus, Odense og Ålborg budgetterer man ligeledes med en udskrivningsprocent over landsgennemsnittet. I Odense og Ålborg Kommuner er udskrivningsprocenten henholdsvis 0,4 pct. og 0,5 pct. højere end i Københavns Kommune.

I Frederiksberg Kommune samt i Frederiksborg og Roskilde amter er den gennemsnitlige primær- og amtskommunale udskrivningsprocent lavere end landsgennemsnittet, mens den i Københavns amt er lidt højere end landsgennemsnittet.

Tabel 3.10.4. Samlet primær- og amtskommunal udskrivningsprocent 1995.

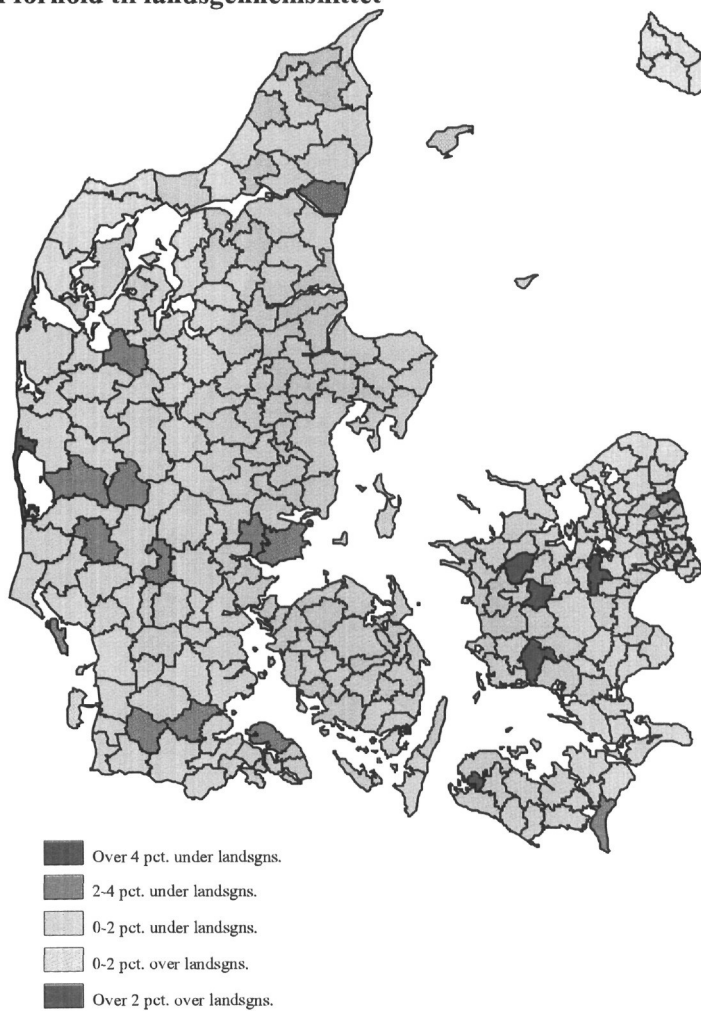
	Kommunal udskrivnings- procent	Amtskommunal udskrivnings- procent	Samlet udskrivnings- procent
Københavns Komm.			30,80
Fr.berg Komm.			27,90
Kbh. amt	19,66	10,40	30,06
Fred.borg amt	18,78	10,00	28,78
Roskilde amt	19,06	10,10	29,16
Hovedstadsområdet			29,75
Århus	20,70	9,50	30,20
Odense	21,10	10,10	31,20
Ålborg	21,40	9,90	31,30
Hele landet			29,88

I tabel 3.10.4 er vist den samlede primær- og amtskommunale udskrivningsprocent for samtlige kommuner i hovedstadsområdet. Der er 5 kommuner i hovedstadsområdet, der har en højere udskrivningsprocent end Københavns Kommune. Det er:

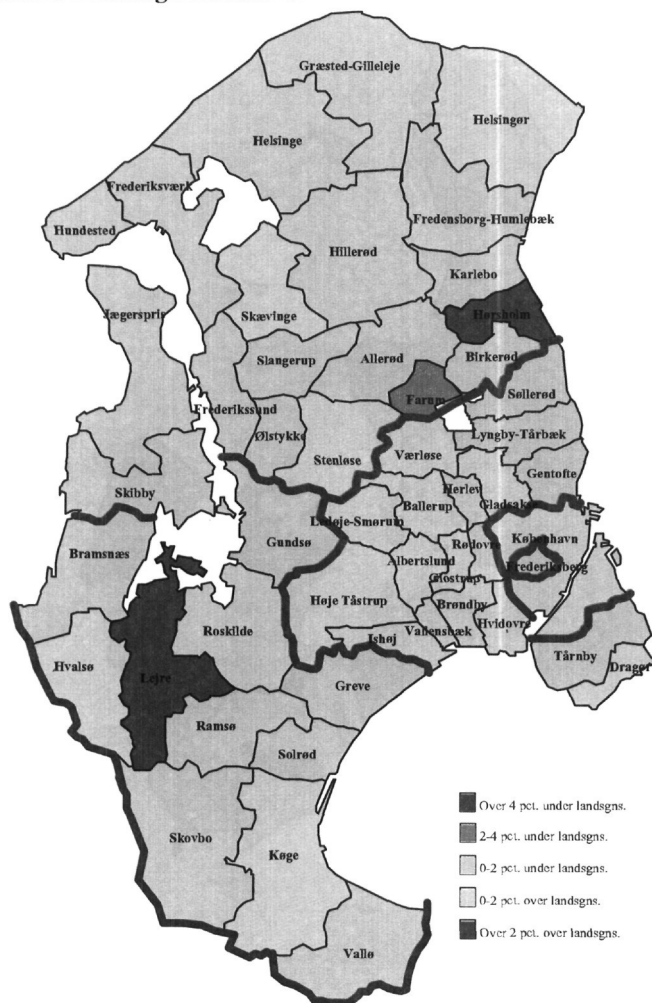
-Hvidovre:	31,8 pct.
-Rødovre:	31,4 pct.
-Brøndby:	31,3 pct.
- Ballerup:	31,2 pct.
- Gladsaxe:	30,9 pct.

Disse kommuner ligger alle i Københavns amt. I Frederiksborg og Roskilde amter er der kun 4 kommuner, der har en udskrivningsprocent på 30 eller derover. 3 af disse 4 kommuner er bykommunerne Helsingør, Roskilde og Køge.

Figur 30. Kommunernes samlede amts- og primærkommunale udskrivningsprocent i 1995 i forhold til landsgennemsnittet

Figur 31. Kommunernes samlede amts- og primærkommunale udskrivningsprocent i 1995 i forhold til landsgennemsnittet

Tabel 3.10.5. Samlet primær- og amtskommunal
udskrivningsprocent 1995

	Udskrivnings- procent
København	30,8
Frederiksberg	27,9
Ballerup	31,2
Brøndby	31,3
Dragør	29,9
Gentofte	28,7
Gladsaxe	30,9
Glostrup	30,3
Herlev	30,3
Albertslund	30,3
Hvidovre	31,8
Høje Tåstrup	30,3
Ledøje-Smørum	30,0
Lyngby-Tårnby	29,6
Rødovre	31,4
Søllerød	28,3
Ishøj	29,9
Tårnby	29,3
Vallensbæk	29,9
Værløse	30,0
Allerød	28,6
Birkerød	28,3
Farum	27,3
Fredensborg-Humlebæk	28,6
Frederikssund	29,5
Frederiksværk	29,7
Græsted-Gilleleje	28,5
Helsingør	28,7
Hillerød	30,9
Hundested	29,8
Hørsholm	29,7
Jægerspris	23,5
Karlebo	29,6
Skibby	29,7
Skævinge	29,8
Slangerup	30,4
Stenløse	29,6
Ølstykke	29,9
Bramsnæs	29,3
Greve	29,5
Gundsø	28,9
Hvalsø	28,0
Køge	29,9
Lejre	30,0
Ramsø	25,7
Roskilde	29,1
Skovbo	30,2
Solrød	28,5
Vallø	28,4

3.10.4. Udviklingen i kommunernes skatteindtægter

Af hensyn til sammenligningen med de øvrige kommuner og amtskommuner er Københavns og Frederiksberg Kommunes skatteindtægter i dette afsnit opdelt, således at 40 pct. henregnes til den amtskommunale del, og 60 pct. henregnes til den primærkommunale del.

Landets kommuner har i 1995 budgetteret med skatteindtægter på 100,7 mia. kr. Det svarer til et gennemsnit på 19.316 kr. pr. indbygger. For

kommunerne i hovedstadsområdet ligger skatteindtægterne i hele perioden over landsgennemsnittet. Det skyldes primært det højere udskrivningsgrundlag i området, idet udskrivningsprocenterne i hovedstadsområdets kommuner er nogenlunde på niveau med landsgennemsnittet - dog med store variationer fra kommune til kommune, jf. afsnit 3.10.3. Udviklingen i skatteindtægterne opgjort pr. indbygger er vist i tabel 3.10.6.

Tabel 3.10.6. Udviklingen i de kommunale skatteindtægter pr. indbygger.

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	7.498	11.461	16.534	20.323
Frederiksberg Kommune	8.035	12.692	17.980	22.435
Københavns amt	9.537	15.337	21.392	24.814
Frederiksborg amt	8.573	13.170	18.569	21.763
Roskilde amt	7.729	11.940	16.985	20.599
Hovedstadsområdet	8.487	13.292	18.775	22.319
Udenfor hovedstadsområdet	6.100	9.909	13.976	17.813
Århus Kommune	8.323	12.343	18.069	20.959
Odense Kommune	6.908	11.278	15.645	19.323
Ålborg Kommune	7.308	11.456	16.022	20.390
Hele landet	6.913	11.049	15.575	19.316

Der er en betydelig forskel på skatteindtægterne for kommunerne i hovedstadsområdet sammenlignet med kommunerne udenfor hovedstadsområdet. I hele perioden er de gennemsnitlige kommunale skatteindtægter pr. indbygger i hovedstadskommunerne mellem 25 og 39 pct. over niveauet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet. I 1995 er skatteindtægterne pr. indbygger for kommunerne i hovedstadsområdet 4.500 kr. højere end indtægterne udenfor hovedstadsområdet. Udviklingen i skatteindtægterne pr. indbygger i forhold til landsgennemsnittet er vist i tabel 3.10.7.

Tabel 3.10.7. Udviklingen i de kommunale skatteindtægter pr. indbygger
Indeks hele landet=100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	108	104	106	105
Frederiksberg Kommune	116	115	115	116
Københavns amt	138	139	137	128
Frederiksborg amt	124	119	119	113
Roskilde amt	112	108	109	107
Hovedstadsområdet	123	120	121	116
Udenfor hovedstadsområdet	88	90	90	92
Århus Kommune	120	112	116	109
Odense Kommune	100	102	100	100
Ålborg Kommune	106	104	103	106
Hele landet	100	100	100	100

Skatteindtægterne for kommunerne i hovedstadsområdet har i perioden nærmet sig landsgennemsnittet. I 1980 lå skatteindtægterne pr. indbygger i hovedstadsområdet således 23 pct. over landsgennemsnittet, mens de i 1995 kun ligger 16 pct. over. Udviklingen i skatteindtægterne pr. indbygger vises i tabel 3.10.8.

Tabel 3.10.8. Udviklingen i de kommunale skatteindtægter pr. indbygger fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet

Kroner	1980	1985	1990	1995
København	7.498	11.461	16.534	20.323
Frederiksberg	8.035	12.692	17.980	22.435
Ballerup	8.995	14.296	21.857	25.532
Brøndby	8.312	14.471	19.656	21.967
Dragør	9.742	14.924	22.670	25.220
Gentofte	11.072	18.596	24.445	31.181
Gladsaxe	9.444	15.348	20.961	24.078
Glostrup	9.519	15.782	20.700	24.505
Herlev	8.793	14.275	20.815	22.962
Albertslund	11.195	15.173	20.178	21.789
Hvidovre	9.335	13.910	19.920	22.633
Høje-Taastrup	9.132	13.834	19.239	22.556
Ledøje-Smørum	8.100	13.295	21.801	21.432
Lyngby-Tårnby	9.595	16.346	23.168	27.092
Rødovre	9.549	16.036	21.104	23.119
Søllerød	12.068	19.537	26.397	31.967
Ishøj	8.364	12.569	16.904	18.681
Tårnby	7.999	12.804	18.538	21.043
Vallensbæk	8.352	14.604	22.967	24.669
Værløse	9.713	15.714	23.310	29.032
Allerød	9.041	14.269	20.293	23.953
Birkerød	9.329	14.548	22.708	26.766
Farum	9.640	16.590	21.379	22.551
Fredensborg-Humlebæk	8.212	12.589	17.701	21.369
Frederikssund	8.329	13.207	17.489	21.614
Frederiksværk	10.011	13.201	17.104	18.817
Græsted-Gilleleje	8.396	11.624	14.938	17.737
Helsingør	7.334	10.484	15.844	20.196
Hillerød	9.010	13.543	19.190	22.711
Hundested	8.465	13.336	18.786	22.105
Hørsholm	7.365	11.003	15.321	18.129
Jægerspris	9.223	15.160	21.335	23.811
Karløbe	7.760	11.726	18.038	21.900
Karlebo	8.901	13.065	18.112	20.680
Skibby	7.738	11.260	14.720	18.792
Skævinge	6.477	10.045	14.800	18.139
Slangerup	6.702	11.830	17.143	19.888
Stenløse	7.377	12.199	18.949	23.258
Ølstykke	7.220	11.571	17.470	20.229
Bramsnæs	6.169	9.887	15.341	19.708
Greve	7.847	12.019	16.908	21.326
Gundsø	7.830	11.922	16.894	20.045
Hvalsø	7.729	11.448	15.810	19.344
Køge	7.528	12.045	16.649	19.796
Lejre	6.341	10.246	14.839	18.699
Ramsø	7.112	9.671	14.134	19.774
Roskilde	9.016	14.140	20.326	22.775
Skovbo	6.114	9.078	13.785	17.941
Solrød	7.573	11.600	16.335	20.162
Vallø	6.409	9.653	13.849	18.054

Søllerød Kommune har i 1995 de største skatteindtægter med 31.976 kr. pr. indbygger. Lavest i hovedstadsområdet ligger Græsted-Gilleleje Kommune med skatteindtægter på 17.737 kr. pr. indbygger.

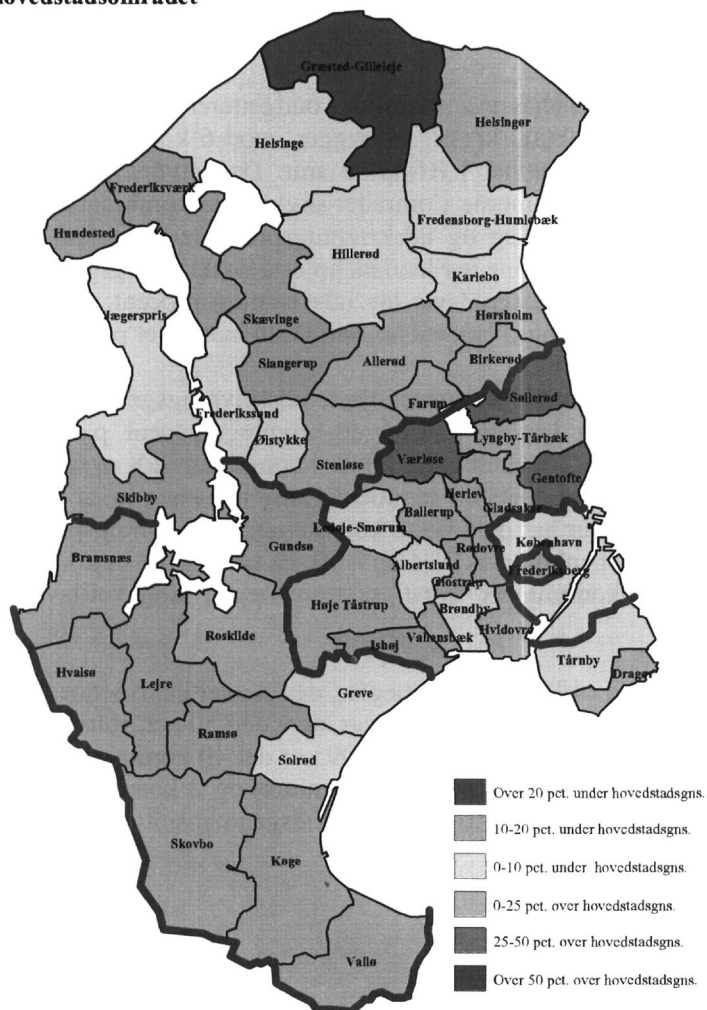
Kommunerne i Københavns amt har i gennemsnit højere skatteindtægter end de øvrige kommuner i hovedstadsområdet. 7 kommuner i hovedstadsområdet budgetterer i 1995 med skatteindtægter på over 25.000 kr. pr. indbygger. Der er tale om 6 kommuner i Københavns amt: Ballerup, Dragør, Gentofte, Lyngby-Taarbæk, Søllerød og Værløse, samt Birkerød Kommune i Frederiksborg amt.

Kun 1 kommune i Københavns amt - Ishøj - budgetterer for 1995 med skatteindtægter på under 20.000 kr. pr. indbygger, mod 6 kommuner i Frederiksborg amt og 7 kommuner i Roskilde amt. De betydelige forskelle i skatteindtægter for kommunerne i området skyldes en kombination af forskelle i udskrivningsgrundlag og udskrivningsprocenter. Det kan således nævnes, at Søllerød Kommune har landets højeste udskrivningsgrundlag pr. indbygger. Selv med en forholdsvis lav udskrivningsprocent på 17,9 pct. har kommunen alligevel også landets højeste skatteindtægter pr. indbygger.

Hørsholm Kommune har landets næsthøjeste udskrivningsgrundlag pr. indbygger, men samtidig landets laveste udskrivningsprocent på 13,5 pct. Kommunens samlede skatteindtægter bliver hermed kun lidt over gennemsnittet for hovedstadsområdet. Til sammenligning kan nævnes, at Hvidovre og Rødovre Kommuner har de højeste kommunale udskrivningsprocenter i hovedstadsområdet, henholdsvis 21,4 og 21,0. På trods af de høje skatteprocenter bliver disse kommuners "egne" skatteindtægter alligevel lavere end Hørsholms.

44 kommuner havde i 1980 skatteindtægter, der lå over landsgennemsnittet. Heraf havde 3 kommuner indtægter der var mere end 50 pct. større end gennemsnittet for alle landets kommuner. I 1995 er det 40 kommuner i hovedstadsområdet, der ligger over landsgennemsnittet, og 2 kommuner der har indtægter, der ligger mere end 50 pct. over landsgennemsnittet.

**Figur 32. Skatteindtægterne pr. indbygger i 1995
i forhold til gennemsnittet for kommunerne
i hovedstadsområdet**

3.10.5. De amtskommunale skatteindtægter

Af hensyn til sammenligningen med de øvrige kommuner og amtskommuner er Københavns og Frederiksberg Kommuner skatteindtægter i dette afsnit opdelt, således at 40 pct. henregnes til den amtskommunale del, og 60 pct. henregnes til den primærkommunale del.

De samlede budgetterede skatteindtægter i 1995 for amtskommunerne er ca. 53,2 mia. kr. Det svarer til et landsgennemsnit på 10.206 kr. pr. indbygger. Amtskommunerne i hovedstadsområdet har som primærkommunerne skatteindtægter, der ligger betydeligt over landsgennemsnittet. Tabel 3.10.9 viser udviklingen i de amtskommunale skatteindtægter pr. indbygger.

Tabel 3.10.9. Udviklingen i de amtskommunale skatteindtægter pr. indbygger fordelt på amtskommunerne

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	4.999	7.641	11.023	13.549
Frederiksberg Kommune	5.357	8.462	11.987	14.957
Københavns Amtskommune	4.071	6.946	10.844	13.233
Frederiksborg Amtskommune	3.684	6.370	9.497	12.008
Roskilde Amtskommune	3.256	6.152	9.393	11.311
Hovedstadsområdet	4.234	7.008	10.498	12.911
Udenfor hovedstadsområdet	2.580	4.487	6.681	8.852
Hele landet	3.143	5.337	7.953	10.206

Gennemsnitsindtægterne for amtskommunerne i hovedstadsområdet ligger i hele perioden betydeligt over gennemsnittet for amtskommunerne udenfor hovedstadsområdet. I 1995 har amtskommunerne i hovedstadsområdet i gennemsnit skatteindtægter på 12.991 kr. pr. indbygger, hvilket er ca. 4.000 kr. mere end amtskommunerne udenfor hovedstadsområdet. De højere skatteindtægter i hovedstadsområdet skyldes hovedsageligt det højere amtskommunale udskrivningsgrundlag i hovedstadsområdet.

Københavns og Frederiksberg Kommuner og Københavns Amtskommune har i 1995 indtægter, der ligger over gennemsnittet for hovedstadsområdet, mens Roskilde og Frederiksborg amtskommuner begge ligger under gennemsnittet for hovedstadsområdets amter. Tabel 3.10.10 viser amtskommunernes skatteindtægter pr. indbygger i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.10.10. Udviklingen i skatteindtægterne pr. indbygger fordelt på amtskommunerne. Indeks Hele landet=100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	159	143	139	133
Frederiksberg Kommune	170	159	151	147
Københavns Amtskommune	129	130	136	130
Frederiksborg Amtskommune	117	119	119	118
Roskilde Amtskommune	104	115	118	111
Hovedstadsområdet	135	131	132	127
Udenfor hovedstadsområdet	82	84	84	87
Hele landet	100	100	100	100

For amtskommunerne under ét er der i løbet af perioden sket en tilnærmelse til landsgennemsnittet. Fra at ligge 35 pct. over landsgennemsnittet i 1980, har amtskommunerne i 1995 skatteindtægter, der ligger 27 pct. over landsgennemsnittet. Københavns og Frederiksberg kommuner har haft det største fald i skatteindtægterne i løbet af perioden, set i forhold til landsgennemsnittet.

3.10.6. De samlede amts- og primærkommunale skatteindtægters fordeling på skattetyper

Tabellerne 3.10.11 og 3.10.12 viser fordelingen af de samlede amts- og primærkommunale skatteindtægter pr. indbygger på indkomstskat, selskabsskat, grundskyld og øvrige skatter.

Tabel 3.10.11. Fordelingen af de samlede amts- og primærkommunale skatteindtægter pr. indbygger på indkomstskat, selskabsskat, grundskyld og øvrige skatter i 1995

Kroner	Indkomstskat	Selskabsskat	Grundskyld	Øvrige skatter	Skatter ialt
Københavns Kommune	28.695	806	2.270	2.100	33.871
Frederiksberg Kommune	34.180	347	1.682	1.184	37.392
Københavns amt	33.849	609	2.478	1.110	38.046
Frederiksborg amt	30.514	248	2.282	726	33.771
Roskilde amt	29.669	203	1.505	533	31.910
Hovedstadsområdet	31.259	524	2.217	1.230	35.231
Udenfor hovedstadsområdet	24.748	247	1.215	455	26.666
Hele landet	26.920	340	1.549	714	29.522

Tabel 3.10.12. Fordelingen af de samlede amts- og primærkommunale skatteindtægter pr. indbygger på områderne indkomstskat, selskabsskat, grundskyld og øvrige skatter i forhold til de samlede amts- og primærkommunale skatteindtægter i 1995

Procent	Indkomstskat	Selskabsskat	Grundskyld	Øvrige skatter	I alt
Københavns Kommune	85	2	7	6	100
Frederiksberg Kommune	91	1	4	3	100
Københavns amt	89	2	7	3	100
Frederiksborg amt	90	1	7	2	100
Roskilde amt	93	1	5	2	100
Hovedstadsområdet	89	1	6	3	100
Udenfor hovedstadsområdet	93	1	5	2	100
Hele landet	91	1	5	2	100

Kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet under ét henter en mindre andel af sine skatteindtægter på indkomstskat, men en større andel af indtægterne på grundskyld i forhold til kommunerne uden for hovedstadsområdet. I absolutte tal udgør amtskommunernes og primærkommunernes indtægter fra indkomstskat i hovedstadsområdet i gennemsnit 31.259 kr. pr. indbygger. Det er ca. 6.500 kr. mere i end amtskommunerne og primærkommunerne udenfor hovedstadsområdet, og ca. 4.300 kr. mere pr. indbygger end gennemsnittet for alle landets amts- og primærkommuner. Det fremgår desuden, at selskabsskat betyder væsentligt mere for kommunerne i hovedstadsområdet end for kommunerne i resten af landet. Indenfor hovedstadsområdet er det specielt Københavns Kommune og kommunerne i Københavns amt, der har høje indtægter fra selskabsskat. Herudover fremgår det, at Københavns Kommune og kommunerne i Københavns og Frederiksborg amter har forholdsvis høje indtægter fra grundskyld.

3.11. Tilskud og udligning

3.11.1. De primærkommunale indtægter fra tilskud og udligning

De samlede budgetterede primærkommunale indtægter fra tilskud og udligning er i 1995 ca. 22 mia. kr. Det svarer til et gennemsnit på 4.221 kr. pr. indbygger.

Kommunerne i hovedstadsområdet modtager i hele perioden i gennemsnit mindre i tilskud og udligning end landsgennemsnittet. Tabel 3.11.1 viser udviklingen i kommunernes indtægter fra tilskud og udligning opgjort pr. indbygger.

Tabel 3.11.1. Udviklingen i kommunernes indtægter fra tilskud og udligning pr. indbygger

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune*	2.861	3.341	5.345	6.639
Frederiksberg Kommune*	1.359	654	2.053	2.390
Københavns amt	775	-1.322	121	1.128
Frederiksborg amt	1.499	611	1.428	2.097
Roskilde amt	2.174	1.312	1.982	2.607
Hovedstadsområdet	1.699	770	2.139	3.071
Udenfor hovedstadsområdet	1.950	1.808	4.224	4.796
Århus Kommune	1.627	1.941	3.235	4.703
Odense Kommune	1.757	1.187	3.682	5.017
Ålborg Kommune	1.823	1.480	3.582	4.631
Hele landet	1.865	1.458	3.529	4.221

* I denne tabel er 60 pct. af tilskuds- og udligningsbeløbene til Københavns og Frederiksberg Kommuner henregnet til den primærkommunale del.

Kommunerne udenfor hovedstadsområdet har i hele perioden flere indtægter fra tilskud og udligning pr. indbygger end gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet. I 1995 modtager en gennemsnitskommune i hovedstadsområdet 3.071 kr. pr. indbygger i tilskud og udligning. Det er ca. 1.700 kr. mindre end kommunerne udenfor hovedstadsområdet, og ca. 1.200 kr. mindre end gennemsnittet for alle landets kommuner. Tabel 3.11.2 viser udviklingen i kommunernes indtægter fra tilskud og udligning pr. indbygger i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.11.2. Udviklingen i kommunernes indtægter fra tilskud og udligning
Indeks hele landet=100

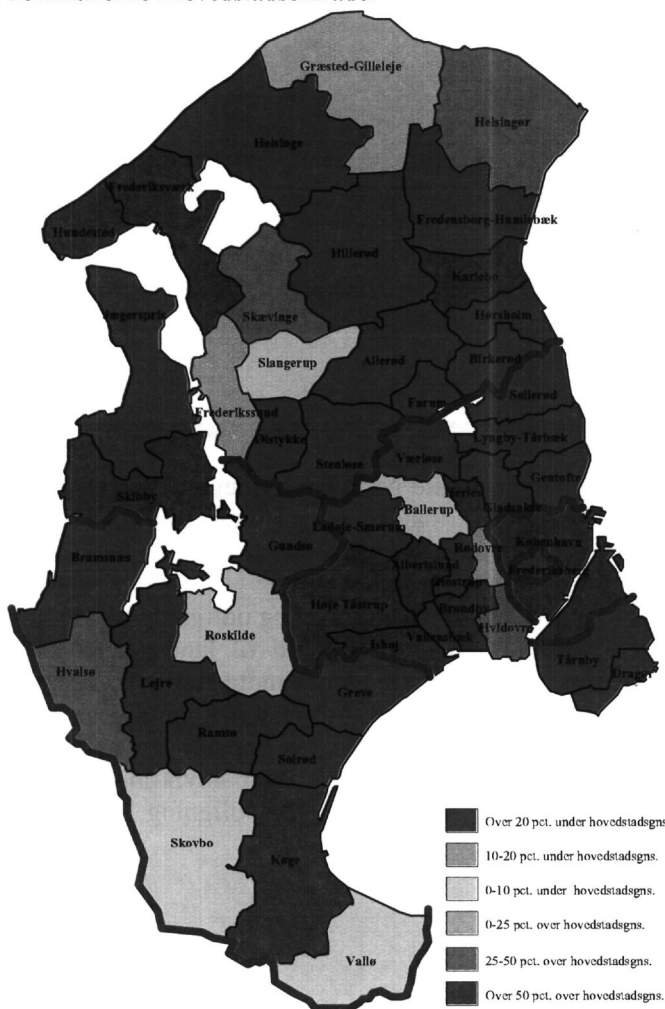
Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune*	153	229	151	157
Frederiksberg Kommune*	73	45	58	57
Københavns amt	42	-91	3	27
Frederiksborg amt	80	42	40	50
Roskilde amt	117	90	56	62
Hovedstadsområdet	91	53	61	73
Udenfor hovedstadsområdet	105	124	120	114
Århus Kommune	87	133	92	111
Odense Kommune	94	81	104	119
Ålborg Kommune	98	102	102	110
Hele landet	100	100	100	100

*: I denne tabel er 60 pct. af tilskuds- og udligningsbeløbene til Københavns og Frederiksberg Kommuner henregnet til den primærkommunale del.

Københavns Kommune har i hele perioden indtægter fra tilskud og udligning, der ligger betydeligt over landsgennemsnittet. Det modsatte er tilfældet for Frederiksberg Kommune og kommunerne i de tre hovedstadsamter.

I løbet af perioden er indtægterne fra tilskud og udligning blevet mindre for kommunerne i hovedstadsområdet i forhold til landsgennemsnittet. For kommunerne udenfor hovedstadsområdet er indtægterne fra tilskud og udligning derimod blevet større i forhold til landets kommuner under ét. For de enkelte kommuner i hovedstadsområdet er der stor forskel på indtægterne fra tilskud og udligning. Tabel 3.11.3 viser udviklingen i de enkelte hovedstadskommuners indtægter fra tilskud og udligning.

Figur 33. Indtægterne på tilskud og udligning pr. indbygger i 1995 i forhold til gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet

Tabel 3.11.3. Udviklingen i indtægterne fra tilskud og udligning pr. indbygger fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet

Kroner	1980	1985	1990	1995
København*	2.861	3.341	5.345	6.639
Frederiksberg*	1.359	654	2.053	2.390
Ballerup	2.003	451	978	2.906
Brøndby	1.832	437	3.887	5.428
Dragør	568	-2.044	-3.860	-2.224
Gentofte	-1.712	-6.200	-6.334	-7.421
Gladsaxe	1.036	-951	1.311	2.422
Glostrup	633	-1.576	720	2.086
Herlev	1.384	-656	1.864	4.634
Albertslund	2.623	3.850	5.930	9.209
Hvidovre	982	-572	2.822	4.523
Høje-Taastrup	1.607	337	3.273	4.893
Ledøje-Smørum	2.026	831	73	648
Lyngby-Tårnbæk	-802	-3.464	-2.634	-3.119
Rødovre	1.015	-1.327	46	2.686
Søllerød	-1.812	-5.352	-7.231	-8.271
Ishøj	4.078	4.780	7.520	10.743
Tårnby	1.017	-1.307	773	1.202
Vallensbæk	1.419	-1.244	-2.682	-2.096
Værløse	500	-2.347	-2.747	-4.567
Allerød	1.324	-204	-805	-838
Birkerød	63	-2.558	-3.132	-3.337
Farum	1.342	1.470	942	659
Fredensborg-Humlebæk	1.417	207	1.206	1.819
Frederikssund	1.948	1.593	1.646	3.324
Frederiksværk	1.519	916	4.525	6.102
Græsted-Gilleleje	1.528	2.156	2.997	3.196
Helsinge	1.649	953	1.374	2.176
Helsingør	1.422	1.247	3.367	4.388
Hillerød	1.394	57	1.432	1.875
Hundested	1.969	1.748	4.013	5.840
Hørsholm	-793	-3.425	-5.339	-4.949
Jægerspris	1.830	1.384	2.951	2.400
Karlebo	3.670	2.618	4.546	6.237
Skibby	2.875	3.052	5.869	5.678
Skævinge	2.129	2.192	1.324	3.979
Slangerup	2.398	2.270	2.105	2.842
Stenløse	2.010	160	267	-73
Ølstykke	2.956	2.066	1.811	2.175
Bramsnæs	2.488	1.650	2.079	1.292
Greve	2.321	771	1.108	2.302
Gundsø	2.028	919	291	369
Hvalsø	2.801	2.149	3.893	4.084
Køge	2.210	1.850	4.326	5.314
Lejre	2.398	819	656	-437
Ramsø	2.911	1.878	2.716	2.093
Roskilde	1.513	961	1.518	2.966
Skovbo	2.638	2.713	2.546	2.882
Solrød	2.380	1.081	517	-154
Vallø	2.518	1.682	2.832	2.859

*: I denne tabel er 60 pct. af tilskuds- og udligningsbeløbene til Københavns og Frederiksberg Kommuner henregnet til den primærkommunale del.

I 1995 har Ishøj Kommune med 10.743 kr. pr. indbygger de største indtægter fra tilskud og udligning i hovedstadsområdet. Søllerød Kommune, der

må aflevere 8.271 kr. pr. indbygger, har i 1995 de største udgifter fra tilskud og udligning af kommunerne i hovedstadsområdet.

I 1980 havde 23 af hovedstadsområdets kommuner indtægter, der lå over landsgennemsnittet. Heraf havde 6 kommuner indtægter der var mere end 50 pct. større end landsgennemsnittet. I 1995 har 13 kommuner indtægter over landsgennemsnittet. Heraf har 3 kommuner indtægter, der er mere end 50 pct. større end landsgennemsnittet. 12 kommuner i hovedstadsområdet havde i 1995 nettoudgifter til tilskuds- og udligningsordningerne, mens alle landets øvrige kommuner havde nettoindtægter fra ordningerne.

3.11.2. De amtskommunale indtægter fra tilskud og udligning

I 1995 er de samlede budgetterede indtægter fra tilskud og udligning 14,3 mia. kr. for landets amtskommuner. Dette svarer til et landsgennemsnit på 2.747 kr. pr. indbygger. Amtskommunerne i hovedstadsområdet har som primærkommunerne i hele perioden indtægter fra tilskud og udligning, der ligger under landsgennemsnittet. Tabel 3.11.4 viser udviklingen i amtskommunernes indtægter fra tilskud og udligning opgjort pr. indbygger.

Tabel 3.11.4. Udviklingen i amtskommunernes indtægter fra tilskud og udligning pr. indbygger

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune*	1.907	2.227	3.563	4.426
Frederiksberg Kommune*	906	436	1.368	1.593
Københavns Amtskommune	830	689	462	843
Frederiksborg Amtskommune	964	742	719	898
Roskilde Amtskommune	1.276	1.213	887	1.196
Hovedstadsområdet	1.218	1.177	1.458	1.908
Udenfor hovedstadsområdet	2.019	2.725	3.166	3.167
Hele landet	1.746	2.204	2.597	2.747

*: I denne tabel er 40 pct. af tilskuds- og udligningsbeløbene til Københavns og Frederiksberg Kommuner henregnet til den amtskommunale del.

Amtskommunerne i hovedstadsområdet har i 1995 i gennemsnit indtægter på 1.908 kr. pr. indbygger fra tilskud og udligning, hvilket er ca. 1.250 kr. lavere end gennemsnittet for amtskommunerne udenfor hovedstadsområdet, og ca. 850 kr. mindre end landsgennemsnittet. Københavns Kommune ligger betydeligt over gennemsnittet for amtskommunerne i hovedstadsområ

det, mens Frederiksberg Kommune og hovedstadsområdet tre amtskommuner alle ligger under gennemsnittet for hovedstadsområdet. Tabel 3.11.5 viser udviklingen i amtskommunernes indtægter fra tilskud og udligning pr. indbygger i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.11.5. Udviklingen i amtskommunernes indtægter fra tilskud og udligning pr. indbygger. Indeks hele landet=100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune*	109	101	137	161
Frederiksberg Kommune*	52	20	53	58
Københavns Amtskommune	48	31	18	31
Frederiksborg Amtskommune	55	34	28	33
Roskilde Amtskommune	73	55	34	44
Hovedstadsområdet	70	53	56	69
Udenfor hovedstadsområdet	116	124	122	115
Hele landet	100	100	100	100

*: I denne tabel er 40 pct. af tilskuds- og udligningsbeløbene til Københavns og Frederiksberg Kommuner henregnet til den amtskommunale del.

For amtskommunerne i hovedstadsområdet ligger indtægterne i 1995 på samme niveau som i 1980 i forhold til landsgennemsnittet. Dette skyldes primært Københavns Kommune, hvis indtægter fra tilskud og udligning er steget betydeligt i løbet af perioden.

3.12. Samlede kommunale og amtskommunale indtægter

3.12.1. De samlede primærkommunale indtægter

I dette afsnit er 60 pct. af Københavns og Frederiksberg Kommuner indtægter fra skatter, tilskud og udligning henregnet til den primærkommunale del, mens 40 pct. er henregnet til den amtskommunale del.

Primærkommunernes samlede budgetterede indtægter fra skatter, tilskud og udligning er i 1995 ca. 122,8 mia. kr. Dette svarer til et landsgennemsnit på 23.537 kr. pr. indbygger. For kommunerne i hovedstadsområdet ligger de samlede indtægter over landsgennemsnittet. Tabel 3.12.1 viser udviklingen i de samlede indtægter fra skatter, tilskud og udligning opgjort pr. indbygger.

Tabel 3.12.1. Udviklingen i de samlede primærkommunale indtægter(1) fra skatter, tilskud og udligning opgjort pr. indbygger

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	10.359	14.802	21.879	26.962
Frederiksberg Kommune	9.394	13.347	20.033	24.825
Københavns amt	10.313	14.015	21.513	25.942
Frederiksborg amt	10.072	13.781	19.998	23.860
Roskilde amt	9.903	13.252	18.967	23.206
Hovedstadsområdet	10.187	14.061	20.914	25.390
Udenfor hovedstadsområdet	8.050	11.717	18.200	22.610
Århus Kommune	9.950	14.284	21.304	25.663
Odense Kommune	8.665	12.465	19.327	24.339
Ålborg Kommune	9.131	12.936	19.605	25.021
Hele landet	8.778	12.507	19.104	23.537

Note: Indtægterne for Københavns og Frederiksberg Kommuner er opdelt, så 60 pct. af indtægterne henføres til det kommunale område, mens de resterende 40 procent af indtægterne henføres til det amtskommunale område.

De samlede indtægter for kommunerne i hovedstadsområdet ligger i hele perioden over niveauet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet. I 1995 er de samlede indtægter for en gennemsnitskommune i hovedstadsområdet 25.390 kr. pr. indbygger. Dette er ca. 2.800 kr. over niveauet for kommunerne udenfor hovedstadsområdet, og ca. 1.800 kr. over niveauet for alle landets kommuner. Tabel 3.12.2 viser udviklingen i de samlede indtægter i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.12.2. Udviklingen i de samlede primærkommunale indtægter fra skatter, tilskud og udligning pr. indbygger. Indeks hele landet=100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	118	118	115	115
Frederiksberg Kommune	107	107	105	105
Københavns amt	117	112	113	110
Frederiksborg amt	115	110	105	101
Roskilde amt	113	106	99	99
Hovedstadsområdet	116	112	109	108
Udenfor hovedstadsområdet	92	94	95	96
Århus Kommune	113	114	112	109
Odense Kommune	99	100	101	103
Ålborg Kommune	104	103	103	106
Hele landet	100	100	100	100

Hovedstadskommunernes samlede indtægter nærmer sig i perioden landsgennemsnittet. Indtægterne for Københavns og Frederiksberg Kommuner har været nogenlunde konstante i forhold til landsgennemsnittet i løbet af perioden. For kommunerne i de tre hovedstadsamter er de samlede indtægter derimod faldet i løbet af perioden.

Udligningsordningerne betyder, at selv om Københavns Kommunes skatteindtægter lå under gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet, ligger Københavns Kommunes samlede indtægter alligevel over gennemsnittet for hovedstadsområdets kommuner. For de enkelte kommuner i hovedstadsområdet er der betydelig forskel på de samlede indtægter. Tabel 3.12.3 viser udviklingen i de samlede indtægter fra skatter, tilskud og udligning pr. indbygger fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet.

Tabel 3.12.3. Udviklingen i de samlede primærkommunale indtægter fra skatter, tilskud og udligning pr. indbygger fordelt på kommunerne i hovedstadsområdet

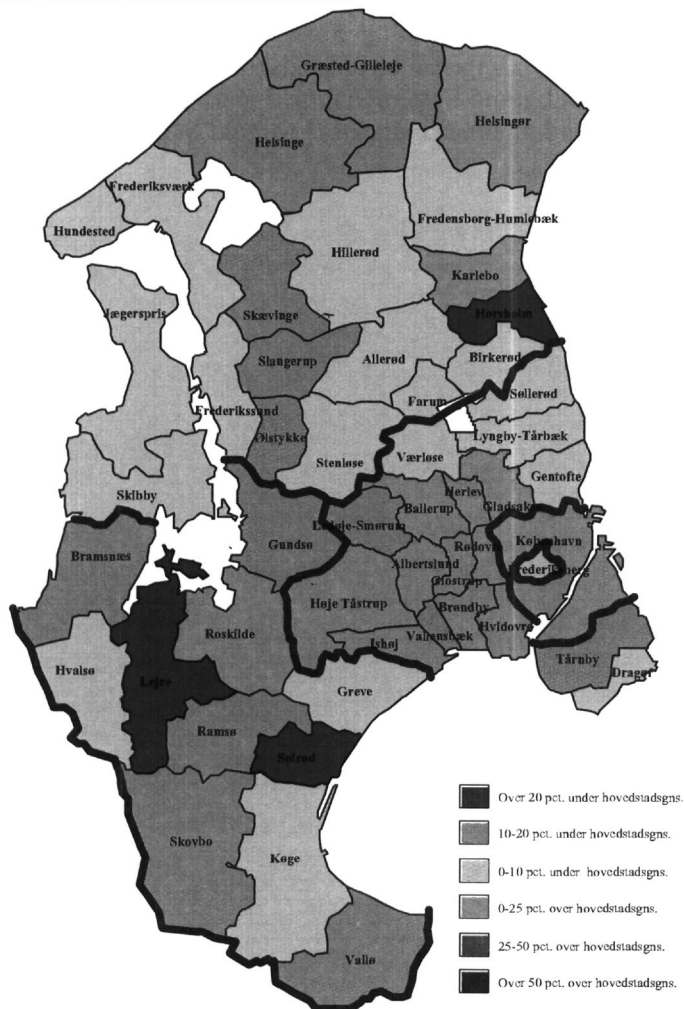
Kroner	1980	1985	1990	1995
København	10.359	14.802	21.879	26.962
Frederiksberg	9.394	13.347	20.033	24.825
Ballerup	10.997	14.747	22.835	28.439
Brøndby	10.144	14.908	23.543	27.395
Dragør	10.310	12.880	18.810	22.996
Gentofte	9.361	12.396	18.111	23.760
Gladsaxe	10.480	14.397	22.272	26.500
Glostrup	10.151	14.206	21.420	26.591
Herlev	10.177	13.619	22.679	27.596
Albertslund	13.819	19.023	26.109	30.998
Hvidovre	10.316	13.338	22.742	27.156
Høje-Taastrup	10.738	14.171	22.512	27.449
Ledøje-Smørum	10.126	14.127	21.874	22.080
Lyngby-Tårnbæk	8.793	12.882	20.534	23.974
Rødovre	10.565	14.709	21.149	25.805
Søllerød	10.256	14.184	19.166	23.696
Ishøj	12.442	17.348	24.424	29.424
Tårnby	9.016	11.497	19.311	22.245
Vallensbæk	9.772	13.360	20.285	22.573
Værløse	10.212	13.367	20.563	24.465
Allerød	10.365	14.065	19.488	23.116
Birkerød	9.393	11.990	19.576	23.429
Farum	10.982	18.059	22.321	23.210
Fredensborg-Humlebæk	9.630	12.795	18.908	23.188
Frederikssund	10.277	14.800	19.135	24.938
Frederiksværk	11.530	14.117	21.630	24.919
Græsted-Gilleleje	9.924	13.780	17.935	20.933
Helsingør	8.983	11.438	17.218	22.372
Hillerød	10.432	14.790	22.557	27.099
Hundested	9.859	13.393	20.218	23.980
Hørsholm	9.334	12.752	19.335	23.970
Jægerspris	8.431	11.734	15.996	18.862
Karlebo	9.591	13.109	20.989	24.301
Skibby	12.570	15.683	22.658	26.917
Skævinge	10.613	14.312	20.588	24.470
Slangør	8.607	12.237	16.124	22.118
Stenløse	9.100	14.100	19.248	22.730
Ølstykke	9.387	12.359	19.215	23.184
Bramsnæs	10.176	13.637	19.281	22.403
Greve	8.657	11.537	17.420	21.000
Gundsø	10.168	12.789	18.016	23.629
Hvalsø	9.858	12.841	17.185	20.414
Køge	10.529	13.597	19.704	23.427
Lejre	9.737	13.895	20.974	25.110
Ramsø	8.739	11.065	15.495	18.262
Roskilde	10.023	11.548	16.850	21.867
Skovbo	10.528	15.101	21.844	25.741
Solrød	8.751	11.792	16.330	20.823
Vallø	9.953	12.680	16.852	20.008
	8.927	11.335	16.681	20.914

I 1995 varierer de samlede indtægter mellem 30.998 kr. og 18.262 kr. pr. indbygger for kommunerne i hovedstadsområdet, svarende til en forskel på ca. 13.000 kr. pr. indbygger. Albertslund Kommune har de største indtægter, mens Lejre Kommune ligger lavest.

34 af kommunerne i hovedstadsområdet havde i 1980 indtægter, der samlet lå over landsgennemsnittet. I 1995 er denne andel reduceret til 14 kommuner. Kun én kommune har i 1995 indtægter, der ligger mere end 20 pct. over landsgennemsnittet.

Sammenlignes med udviklingen i hovedstadskommunernes skatteindtægter, har tilskuds- og udligningssystemerne medvirket til en betydelig udligning af hovedstadskommunernes indtægter i forhold til landsgennemsnittet.

Figur 34. De samlede primærkommunale indtægter pr. indbygger i 1995 i forhold til gennemsnittet for kommunerne i hovedstadsområdet

3.12.2. De samlede amtskommunale indtægter

Amtskommunerne budgetterer i 1995 med samlede indtægter fra skatter, tilskud og udligning på 67,6 mia. kr., svarende til et landsgennemsnit på 12.953 kr. pr. indbygger.

De samlede amtskommunale indtægter i hovedstadsområdet ligger over landsgennemsnittet. Tabel 3.12.4 viser udviklingen i amtskommunernes samlede indtægter fra skatter, tilskud og udligning pr. indbygger.

Tabel 3.12.4. Udviklingen i amtskommunernes samlede indtægter fra skatter, tilskud og udligning pr. indbygger

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	6.906	9.868	14.586	17.975
Frederiksberg Kommune	6.263	8.898	13.355	16.550
Københavns Amtskommune	4.900	7.635	11.306	14.076
Frederiksborg Amtskommune	4.648	7.113	10.216	12.906
Roskilde Amtskommune	4.532	7.365	10.280	12.507
Hovedstadsområdet	5.452	8.186	11.956	14.820
Udenfor hovedstadsområdet	4.599	7.212	9.846	12.019
Hele landet	4.890	7.540	10.549	12.953

Amtskommunerne i hovedstadsområdet har i hele perioden indtægter, der ligger over niveauet for amtskommunerne udenfor hovedstadsområdet. I 1995 budgetterer amtskommunerne i hovedstadsområdet i gennemsnit med indtægter på 14.820 kr. pr. indbygger. Tabel 3.12.5 viser udviklingen i amtskommunernes samlede indtægter fra skatter, tilskud og udligning i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.12.5. Udviklingen i amtskommunernes indtægter fra skatter, tilskud og udligning pr. indbygger. Indeks hele landet=100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	141	131	138	139
Frederiksberg Kommune	128	118	127	128
Københavns Amtskommune	100	101	107	109
Frederiksborg Amtskommune	95	94	97	100
Roskilde Amtskommune	93	98	97	97
Hovedstadsområdet	112	109	113	114
Udenfor hovedstadsområdet	94	96	93	93
Hele landet	100	100	100	100

De samlede indtægter for amtskommunerne i hovedstadsområdet ligger i 1995 stort set på samme niveau som i 1980 i forhold til landsgennemsnittet. For Københavns og Frederiksberg Kommuner og de enkelte amtskommuner i hovedstadsområdet har indtægterne ligeledes i hele perioden ligget på et meget konstant niveau i forhold til landsgennemsnittet. Udviklingen i Københavns og Frederiksberg Kommuners samlede indtægter viser, at tilskuds- og udligningssystemerne i perioden har modvirket faldet i Københavns og Frederiksberg Kommuners skatteindtægter i forhold til landsgennemsnittet.

3.12.3. De samlede amts- og primærkommunale indtægter

De samlede budgetterede amts- og primærkommunale indtægter fra skatter, tilskud og udligning er i 1995 ca. 190,3 mia. kr. Det svarer til en gennemsnitsindtægt på 36.490 kr. pr. indbygger for landets kommuner og amtskommuner under ét. I hovedstadsområdet ligger de samlede amts- og primærkommunale indtægter fra skatter, tilskud og udligning i hele perioden over landsgennemsnittet.

Tabel 3.12.6. Udviklingen i de samlede amts- og primærkommunale indtægter fra skatter, tilskud og udligning opgjort pr. indbygger.

Kroner	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	17.265	24.670	36.465	44.936
Frederiksberg Kommune	15.657	22.244	33.388	41.376
Københavns amt	15.213	21.650	32.819	40.018
Frederiksborg amt	14.720	20.894	30.213	36.766
Roskilde amt	14.436	20.617	29.247	35.713
Hovedstadsområdet	15.639	22.247	32.870	40.210
Udenfor hovedstadsområdet	12.648	18.929	28.046	34.629
Hele landet	13.668	20.048	29.653	36.490

De samlede amts- og primærkommunale indtægter fra skatter, tilskud og udligning for kommunerne og amtskommunerne i hovedstadsområdet ligger i hele perioden 10-14 pct. over landsgennemsnittet.

I 1995 er de kommunale og amtskommunale indtægter i hovedstadsområdet ca. 5.600 kr. højere pr. indbygger end de gennemsnitlige indtægter for kommunerne og amtskommunerne udenfor hovedstadsområdet. I tabel 3.12.7 er udviklingen i de samlede amts- og primærkommunale indtægter pr. indbygger vist i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 3.12.7. Udviklingen i de samlede amts- og primærkommunale indtægter fra skatter, tilskud og udligning pr. indbygger i forhold til landsgennemsnittet. Indeks hele landet=100

Indeks	1980	1985	1990	1995
Københavns Kommune	126	123	123	123
Frederiksberg Kommune	115	111	113	113
Københavns amt	111	108	111	110
Frederiksborg amt	108	104	102	101
Roskilde amt	106	103	99	98
Hovedstadsområdet	114	111	111	110
Udenfor hovedstadsområdet	93	94	95	95
Hele landet	100	100	100	100

Københavns Kommunes samlede amts- og primærkommunale indtægter fra skatter, tilskud og udligning ligger i hele perioden 23-26 pct. over landsgennemsnittet.

I tabellerne 3.12.8 og 3.12.9 er vist de samlede amts- og primærkommunale indtægter pr. indbygger i 1995 fordelt på skatter, tilskud og udligning.

Tabel 3.12.8. De samlede amts- og primærkommunale indtægter i 1995 pr.indbygger fordelt på skatter og tilskud/udligning.

Kroner	Skatte- indtægter ialt	Tilskud og udligning ialt	Indtægter Ialt
Københavns Kommune	33.871	11.065	44.936
Frederiksberg Kommune	37.392	3.983	41.376
Københavns amt	38.046	1.971	40.018
Frederiksborg amt	33.771	2.995	36.766
Roskilde amt	31.910	3.803	35.713
Hovedstadsområdet	35.231	4.979	40.210
Udenfor hovedstadsområdet	26.666	7.963	34.629
Hele landet	29.522	6.968	36.490

Tabel 3.12.9. De samlede amts- og primærkommunale indtægter i 1995 pr. indbygger fordelt på skatter og tilskud/udligning i forhold til landsgennemsnittet. Indeks Hele landet=100.

Indeks	Skatte- indtægter ialt	Tilskud og udligning ialt	Indtægter Ialt
Københavns Kommune	115	159	123
Frederiksberg Kommune	127	57	113
Københavns amt	129	28	110
Frederiksborg amt	114	43	101
Roskilde amt	108	55	98
Hovedstadsområdet	119	71	110
Udenfor hovedstadsområdet	90	114	95
Hele landet	100	100	100

Amtskommunene og kommunerne i hovedstadsområdet har gennemsnitligt højere skatteindtægter og lavere indtægter fra tilskud og udligning pr. indbygger set i forhold til landsgennemsnittet. Det skal bemærkes, at skatteindtægterne pr. indbygger i Københavns Kommune ligger ca. 1.400 kr. under hovedstadsgennemsnittet, mens indtægterne fra tilskud og udligning ligger ca. 6.100 kr. over hovedstadsgennemsnittet. Resultatet er, at Københavns Kommunes samlede indtægter fra skatter, tilskud og udligning pr. indbygger er ca. 4.700 kr. højere end hovedstadsgennemsnittet.

Appendiks 1. Udenlandske statsborgere, fordelt på udenlandske statsborgere fra 3. lande, asylansøgere, udenlandske statsborgere fra EU, Norden og Nordamerika samt udenlandske statsborgere i alt og kommunens folketal

	Udenlandske statsborgere Fra 3. lande	Asylansøgere	Udenlandske statsborgere fra EU, Norden og Nordamerika	Udenlandske statsborgere i alt	Kommunens folketal
København	31458	951	14908	47317	472882
Frederiksberg	3089	293	2384	5766	88155
Ballerup	1894	21	485	2400	45345
Brøndby	3212	47	429	3688	33663
Dragør	99	177	341	617	12489
Gentofte	918	109	2042	3069	66467
Gladsaxe	1869	14	1090	2973	61423
Glostrup	664	6	188	858	20221
Herlev	1497	8	300	1805	27028
Albertslund	2796	9	541	3346	29274
Hvidovre	2324	118	621	3063	48574
Høje-Taastrup	3587	23	459	4069	45445
Ledøje-Smørum	218	2	104	324	10069
Lyngby-Tårnby	880	99	1017	1996	49617
Rødovre	1257	19	359	1635	35563
Søllerød	399	7	993	1399	30928
Ishøj	2809	6	326	3141	21070
Tårnby	775	542	544	1861	39236
Vallensbæk	333	5	136	474	12033
Værløse	329	4	271	604	17321
Allerød	358	585	284	1227	22033
Birkerød	387	190	426	1003	20542
Farum	1117	9	353	1479	17854
Fredensborg-Humlebæk	378	54	351	783	19013
Frederikssund	513	6	143	662	17196
Frederiksværk	1008	183	175	1366	19084
Græsted-Gilleleje	197	8	261	466	19269
Helsingør	217	13	182	412	18091
Hillerød	2570	50	1160	3780	57157
Hundested	1201	14	431	1646	34903
Hørsholm	174	8	103	285	9256
Jægerspris	245	9	652	906	23492
Karløbe	37	7	78	122	8920
Skibby	1644	54	362	2060	19587
Skævinge	24	1	38	63	6174
Slangørup	32	0	44	76	5182
Stenløse	143	4	71	218	8017
Ølstykke	171	0	132	303	12662
Bramsnæs	250	3	99	352	13446
Greve	26	1	94	121	8452
Gundsø	1920	18	546	2484	46918
Hvalsø	78	0	157	235	13433
Køge	75	335	60	470	7242
Lejre	1597	5	300	1902	38441
Ramsø	55	1	69	125	8354
Roskilde	46	3	54	103	8857
Skovbo	1938	12	529	2479	51156
Solrød	128	5	113	246	13142
Vallø	236	0	219	455	19439
Bjergsted	49	25	87	161	9459
Dianalund	88	74	44	206	7675
Dragsholm	62	132	41	235	7090
Fuglebjerg	141	34	88	263	13137
Gørlev	20	0	33	53	6335
Hashøj	19	9	50	78	5921
Haslev	23	135	40	198	6260
Holbæk	85	2	92	179	13965
Hvidebæk	1308	297	254	1859	32644
Høng	70	94	43	207	5503
Jernløse	62	9	48	119	8217
Kalundborg	31	0	33	64	5501
Korsør	307	28	163	498	19249
Nykøbing-Rørvig	347	5	180	532	19992
Ringsted	104	244	46	394	7238
Skælskør	1186	55	147	1388	29048
Slagelse	111	66	90	267	11294
Sorø	1534	22	281	1837	35331
	75	57	101	233	14424

Stenlille	74	143	40	257	5272
Svinninge	73	20	28	121	6266
Tornved	71	104	49	224	8687
Trundholm	86	2	67	155	10816
Tølløse	78	126	53	257	9171
Fakse	126	82	107	315	11897
Fladså	45	1	68	114	7299
Holeby	25	106	22	153	4266
Holmegård	58	139	40	237	6596
Højreby	19	192	17	228	4251
Langebæk	41	1	48	90	6071
Maribo	129	28	98	255	11385
Møn	46	180	123	349	11291
Nakskov	253	0	88	341	15399
Nykøbing-Falster	658	34	147	839	25053
Nysted	32	165	28	225	5554
Næstved	1159	257	273	1689	45756
Nørre-Ålslev	69	75	73	217	9467
Præstø	252	1	79	332	7320
Ravnsborg	14	0	59	73	6083
Rudbjerg	20	1	17	38	3592
Rødby	94	285	51	430	6966
Rønnede	34	0	26	60	6591
Sakskøbing	66	92	55	213	9351
Stevns	37	325	88	450	10960
Stubbekøbing	40	145	48	233	6861
Suså	32	0	37	69	7988
Sydfalster	48	122	82	252	6821
Vordingborg	266	82	124	472	20031
Allinge-Gudhjem	27	190	142	359	7839
Hasle	20	10	69	99	6504
Neksø	94	52	82	228	8659
Rønne	62	293	101	456	15141
Åkirkeby	49	40	47	136	6794
Assens	110	157	63	330	10715
Bogense	28	0	49	77	6199
Broby	23	127	55	205	6320
Egebjerg	19	225	70	314	8701
Ejby	29	1	57	87	9859
Fåborg	156	370	143	669	17404
Glamsbjerg	23	0	33	56	5903
Gudme	21	152	56	229	6145
Hårby	8	0	39	47	4963
Kerteminde	30	0	76	106	10557
Langeskov	22	0	42	64	5987
Marstal	9	75	39	123	3574
Middelfart	178	143	106	427	19040
Munkebo	41	0	86	127	5790
Nyborg	366	514	124	1004	18411
Nørre-Åby	71	2	17	90	5198
Odense	6864	736	2073	9673	182526
Otterup	21	130	46	197	10659
Ringe	108	1	78	187	11105
Rudkøbing	15	5	59	79	6879
Ryslinge	81	0	39	120	7199
Svendborg	1015	45	337	1397	42585
Sydlangeland	15	291	60	366	4504
Søndersø	23	133	54	210	11014
Tommerup	17	1	34	52	7614
Tranekær	7	0	66	73	3580
Ullerslev	8	2	32	42	4823
Vissenbjerg	16	0	25	41	6119
Ærøskøbing	7	0	35	42	4146
Ørbæk	20	5	28	53	6636
Årslev	40	0	50	90	8739
Årup	9	0	41	50	5205
Augustenborg	23	0	56	79	6395
Bov	57	0	632	689	10472
Bredebro	12	0	45	57	3899
Broager	20	1	102	123	6189
Christiansfeld	52	162	60	274	9213
Gram	13	102	44	159	4985
Gråsten	86	5	143	234	7051
Haderslev	637	45	310	992	31316
Højer	8	0	75	83	3026
Lundtoft	20	131	199	350	6232
Løgumkloster	30	140	97	267	6930
Nordborg	177	4	142	323	14478
Nørre-Rangstrup	40	1	82	123	9826
Rødding	17	0	89	106	10884
Rødekro	149	78	150	377	11332
Skærbæk	36	50	159	245	7753
Sundeved	15	141	52	208	5121
Sydals	24	0	98	122	6467
Sønderborg	718	12	496	1226	29397
Tinglev	38	3	333	374	10239
Tønder	95	186	240	521	12707
Vojens	102	12	141	255	16869
Åbenrå	546	17	463	1026	21900

Billund	69	77	99	245	8363
Blåbjerg	14	139	72	225	6513
Blåvandshuk	2	0	35	37	4010
Bramminge	107	0	82	189	13146
Brørup	33	2	30	65	6302
Esbjerg	1892	268	813	2973	82697
Fanø	49	29	51	129	3287
Grindsted	209	12	104	325	17348
Helle	17	109	71	197	8377
Holsted	46	237	63	346	6821
Ribe	238	149	186	573	18379
Varde	295	3	125	423	19482
Vejen	201	10	103	314	16340
Ølgod	79	45	71	195	11399
Brædstrup	72	109	55	236	8271
Børkop	79	272	85	436	10473
Egtved	79	128	101	308	14339
Fredericia	1164	329	308	1801	47196
Gedved	33	69	72	174	9551
Give	57	45	65	167	13570
Hedensted	131	0	96	227	15372
Horsens	1427	69	441	1937	55533
Jelling	34	248	38	320	5365
Juelsminde	44	72	104	220	14636
Kolding	1093	272	560	1925	59718
Lunderskov	42	0	35	77	4991
Nørre-Snede	38	125	52	215	7322
Tørring-Uldum	46	103	63	212	11770
Vamdrup	110	8	75	193	6903
Vejle	1311	64	429	1804	53077
Aulum-Haderup	25	85	39	149	6648
Brande	107	159	59	325	8615
Egvad	85	61	82	228	9575
Herning	1392	118	415	1925	57915
Holmsland	27	87	49	163	5293
Holstebro	637	26	246	909	39448
Ikast	722	3	133	858	22438
Lemvig	54	151	130	335	18858
Ringkøbing	77	285	129	491	17326
Skjern	97	5	86	186	12740
Struer	314	13	84	413	19271
Thyborøn-Harboøre	11	14	37	62	5183
Thyholm	1	0	8	9	3727
Trehøje	35	0	43	78	9466
Ulfborg-Vemb	54	113	116	283	7098
Videbæk	37	104	63	204	12169
Vinderup	46	23	50	119	8169
Åskov	24	246	66	336	6828
Ebeltoft	145	176	191	512	13715
Galten	55	138	72	265	9890
Gjern	26	104	42	172	7367
Grenå	84	164	139	387	18689
Hadsten	70	1	85	156	11003
Hammel	106	16	45	167	10151
Hinnerup	43	1	68	112	10259
Hørning	66	1	67	134	7662
Langå	52	109	42	203	8127
Mariager	21	6	44	71	8196
Midt-Djurs	48	12	73	133	7707
Nørhald	27	102	36	165	8681
Nørre-Djurs	23	103	63	189	7696
Odder	392	93	154	639	19374
Purhus	34	17	38	89	8492
Randers	1056	318	319	1693	61715
Rosenholm	73	78	84	235	9873
Rougsø	42	181	47	270	8015
Ry	17	73	124	214	10224
Rønde	60	47	61	168	6200
Samsø	9	136	59	204	4344
Silkeborg	1248	91	470	1809	50987
Skanderborg	236	8	168	412	19960
Sønderhald	24	87	23	134	8083
Them	22	133	78	233	6623
Århus	12797	163	4139	17099	277367
Bjerringbro	151	15	95	261	13586
Fjends	16	108	35	159	8090
Hanstholm	23	127	219	369	6029
Hvorslev	14	74	32	120	6486
Karup	78	61	50	189	6669
Kjellerup	103	49	72	224	13417
Morsø	46	68	116	230	23224
Møldrup	48	21	53	122	7417
Sallingsund	11	145	21	177	6145
Skive	407	190	108	705	27519
Spøttrup	22	0	74	96	7952
Sundsøre	25	0	55	80	6749
Sydthy	86	137	84	307	11906
Thisted	155	32	192	379	29667
Tjele	100	2	54	156	8264

Viborg	889	209	296	1394	40911
Ålestrup	42	131	30	203	7603
Arden	29	94	34	157	8329
Brovst	25	157	43	225	8357
Brønderslev	126	4	111	241	20106
Dronninglund	37	103	80	220	15031
Farsø	28	2	64	94	7951
Fjerritslev	18	4	40	62	8439
Frederikshavn	320	307	271	898	34994
Hadsund	34	135	46	215	10636
Hals	53	43	80	176	10889
Hirtshals	195	4	164	363	14713
Hjørring	368	206	247	821	35188
Hobro	156	103	60	319	14621
Læsø	1	0	29	30	2403
Løgster	204	60	58	322	10642
Løkken-Vrå	60	45	42	147	8782
Nibe	28	147	44	219	7607
Nørager	15	0	28	43	5498
Pandrup	40	0	73	113	10462
Sejlfjord	63	13	64	140	8910
Sindal	18	0	57	75	9543
Skagen	37	0	128	165	13221
Skørping	31	108	39	178	9456
Støvring	80	188	70	338	12185
Sæby	180	52	98	330	18153
Åbybro	80	0	47	127	10926
Ålborg	3502	446	1607	5555	159311
Års	94	3	52	149	12863

Kilde: Indenrigsministeriet

Appendiks 2. Kommuner i hele landet sorteret efter gennemsnitlig bruttoindkomst 1992

Gennemsnitlig bruttoindkomst pr. skattepligtig fordelt på kommuner i 1992*: Kommuner i hovedstadsområdet

	Gns. brutto- indkomst pr. skatte- pligtig. Kr.	Gns. brutto- indkomst pr. skatte- pligtig. indeks: Gns. = 100
Alle primærkommuner	159.006	100
1 *Søllerød	266.959	168
2 *Hørsholm	254.355	160
3 *Gentofte	246.683	155
4 *Værløse	225.253	142
5 *Birkerød	223.890	141
6 *Dragør	214.866	135
7 *Allerød	211.780	133
8 *Ledøje-Smørum	208.590	131
9 *Vallensbæk	207.244	130
10 *Farum	206.418	130
11 *Lyngby-Tårnbæk	201.575	127
12 *Stenløse	198.213	125
13 *Fredensborg-Humlebæk	197.288	124
14 *Solrød	195.611	123
15 *Lejre	195.375	123
16 *Gundsø	193.344	122
17 *Ølstykke	191.583	120
18 *Greve	190.411	120
19 *Karlebo	190.032	120
20 *Ramsø	186.406	117
21 *Hillerød	183.553	115
22 *Slangerup	183.469	115
23 Billund	181.775	114
24 *Skovbo	180.342	113
25 *Hvalsø	179.829	113
26 Holmsland	179.609	113
27 *Bramsnæs	178.922	113
28 Hørning	176.361	111
29 *Helsingør	176.293	111
30 *Frederiksberg	174.663	110
31 Thyborøn-Harboør	174.413	110
32 *Vallø	173.409	109
33 Hinnerup	173.367	109
34 *Tårnby	173.294	109
35 *Roskilde	172.928	109
36 *Høje Tåstrup	172.499	108
37 *Skævinge	171.988	108
38 *Frederikssund	170.459	107
39 Galten	170.255	107
40 *Ballerup	169.843	107
41 *Glostrup	168.937	106
42 Ry	168.684	106
43 *Helsingør	168.121	106
44 *Jægerspris	167.342	105
45 Hadsten	166.137	104
46 *Gladsaxe	165.923	104
47 *Græsted-Gilleleje	165.570	104
48 Blåvandshuk	165.506	104
49 *Skibby	165.481	104
50 Sydals	164.516	103
51 Skanderborg	164.377	103
52 Støvring	164.128	103
53 *Herlev	164.109	103
54 Rosenholm	163.355	103
55 Langeskov	163.231	103
56 Ebeltoft	162.933	102
57 Fanø	162.828	102
58 Holmegård	162.349	102
59 Hedensted	162.253	102
60 *Rødovre	161.722	102
61 Tølløse	161.708	102
62 Jernløse	161.517	102
63 Rønnede	161.467	102
64 Odder	161.458	102
65 *Køge	161.378	101
66 Skagen	161.251	101

67	Bov	161.049	101
68	Herning	160.635	101
69	*Albertslund	160.620	101
70	Kerteminde	160.305	101
71	Hanstholm	160.305	101
72	*Ishøj	160.088	101
73	Middelfart	160.011	101
74	Sundeved	159.811	101
75	Arslev	159.557	100
76	Kalundborg	159.526	100
77	Egtved	159.432	100
78	Fladså	159.355	100
79	Ikast	159.338	100
80	Ringsted	159.162	100
81	Silkeborg	159.036	100
82	*Brøndby	158.961	100
83	Them	158.755	100
84	Haslev	158.685	100
85	*Hvidovre	158.626	100
86	Vejle	158.608	100
87	Kolding	158.509	100
88	Ringkøbing	158.364	100
89	Esbjerg	158.341	100
90	Hammel	158.040	99
91	Bjerringbro	157.576	99
92	Varde	157.571	99
93	Abybro	157.534	99
94	Sorø	157.258	99
95	Hals	157.148	99
96	Vejen	157.142	99
97	Sønderhald	157.029	99
98	Ølgod	157.000	99
99	Viborg	156.948	99
100	Holbæk	156.774	99
101	*Hundested	156.676	99
102	Hirtshals	156.524	98
103	Stevns	156.203	98
104	Holstebro	156.177	98
105	Lunderskov	156.136	98
106	Rønde	156.096	98
107	Hashøj	156.060	98
108	Århus	155.865	98
109	Langa	155.826	98
110	Grenå	155.653	98
111	Gedved	155.434	98
112	Juelsminde	155.400	98
113	Trehøje	155.368	98
114	Sydfalster	155.272	98
115	Suså	155.153	98
116	Skørping	155.120	98
117	Tønder	155.068	98
118	Borkop	154.988	97
119	Augustenborg	154.982	97
120	Gråsten	154.952	97
121	Svinninge	154.836	97
122	Fredericia	154.597	97
123	Hvidebæk	154.543	97
124	Helle	154.510	97
125	Askov	154.398	97
126	Vamdrup	154.377	97
127	Grindsted	154.253	97
128	Ullerslev	154.231	97
129	Tommerup	154.093	97
130	Søndersø	154.073	97
131	Skælskør	154.040	97
132	Bramming	153.862	97
133	Struer	153.836	97
134	Stenlille	153.401	96
135	Gjern	153.226	96
136	Sallingsund	153.204	96
137	Purhus	153.029	96
138	Jelling	153.028	96
139	*Frederiksværk	153.027	96
140	Års	152.948	96
141	Christiansfeld	152.880	96
142	Tørring-Uldum	152.877	96
143	Broager	152.856	96
144	Videbæk	152.828	96
145	Skjern	152.722	96
146	Rødding	152.538	96
147	Åbenrå	152.401	96
148	Frederikshavn	152.295	96
149	Avlum-Haderup	152.288	96
150	Blåbjerg	152.281	96
151	Fakse	152.174	96
152	Hvorslev	152.144	96
153	Brødstrup	151.983	96
154	Høng	151.928	96
155	Hobro	151.826	95

156	Skive	151.795	95
157	Nibe	151.722	95
158	Ribe	151.694	95
159	Brande	151.659	95
160	Vojens	151.309	95
161	Broby	151.161	95
162	Lemvig	151.132	95
163	Næstved	151.027	95
164	Thisted	151.016	95
165	Ørbæk	150.664	95
166	Nyborg	150.618	95
167	Munkebo	150.276	95
168	Hjørring	150.249	94
169	Horsens	150.227	94
170	Ringe	150.215	94
171	Dragsholm	150.073	94
172	Præstø	149.899	94
173	Haderslev	149.883	94
174	Tjele	149.805	94
175	Kjellerup	149.759	94
176	Give	149.536	94
177	Korsør	149.517	94
178	Fjerritslev	149.453	94
179	Otterup	149.362	94
180	Egvad	149.208	94
181	Slagelse	149.149	94
182	Ålborg	149.088	94
183	Brørup	148.953	94
184	Nørhald	148.854	94
185	Nr. Åby	148.711	94
186	Sæby	148.617	93
187	Rødekro	148.602	93
188	Fuglebjerg	148.399	93
189	Rønne	148.214	93
190	Vordingborg	148.200	93
191	Ulfborg-Vemb	148.135	93
192	Pandrup	148.130	93
193	Sejlfjord	148.122	93
194	Langebæk	148.096	93
195	Karup	148.021	93
196	Nørager	147.982	93
197	Lundtoft	147.981	93
198	Nordborg	147.962	93
199	Vissenbjerg	147.934	93
200	Nykøbing-Rørvig	147.858	93
201	Skærbæk	147.822	93
202	Hårby	147.673	93
203	Svendborg	147.586	93
204	Arden	147.405	93
205	Bredebro	147.354	93
206	Gørlev	147.303	93
207	Fåborg	147.263	93
208	Midtdjurs	147.161	93
209	Bjergsted	147.136	93
210	Årup	146.846	92
211	Tornved	146.734	92
212	Fjends	146.728	92
213	Nr. Snede	146.641	92
214	Glamsbjerg	146.441	92
215	Dronninglund	146.364	92
216	Møldrup	146.350	92
217	Hadsund	146.184	92
218	Trundholm	146.129	92
219	Mariager	145.769	92
220	Sønderborg	145.524	92
221	Rougsø	145.518	92
222	Højreby	145.475	91
223	Maribo	145.218	91
224	Nr. Rangstrup	145.140	91
225	Vinderup	145.078	91
226	Sindal	145.029	91
227	Spøttrup	144.970	91
228	Ejby	144.957	91
229	Rudbjerg	144.942	91
230	Løgumkloster	144.925	91
231	Holsted	144.887	91
232	Ryslinge	144.812	91
233	Randers	144.454	91
234	Odense	144.329	91
235	Løgstør	144.255	91
236	Egebjerg	143.868	90
237	Brønderslev	143.805	90
238	Nykøbing-Falster	143.588	90
239	Farsø	143.583	90
240	Rødby	143.576	90
241	Gudme	143.443	90
242	Løkken-Vrå	143.430	90
243	Marstal	143.302	90
244	Dianalund	143.140	90

245	Tinglev	142.893	90
246	Nysted	142.826	90
247	Sundsøre	142.751	90
248	Neksø	142.713	90
249	Assens	142.693	90
250	Holeby	142.654	90
251	Nr. Djurs	142.573	90
252	Læsø	142.424	90
253	Nr. Alslev	142.349	90
254	Thyholm	142.328	90
255	Hasle	142.226	89
256	Sydthy	141.971	89
257	Møn	141.917	89
258	Morsø	141.913	89
259	Brovst	141.761	89
260	Gram	141.736	89
261	Stubbekøbing	141.629	89
262	Sakskøbing	141.310	89
263	Bogense	140.763	89
264	Højer	140.691	88
265	Ålestrup	140.224	88
266	*København	139.851	88
267	Rudkøbing	138.356	87
268	Åkirkeby	138.083	87
269	Tranekær	136.749	86
270	Allinge-Gudhjem	135.979	86
271	Ravnshøj	135.716	85
272	Samsø	135.607	85
273	Ærøskøbing	135.569	85
274	Nakskov	134.031	84
275	Sydlangeland	133.298	84

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Appendiks 3. Kommuner i hele landet sorteret efter fradrag 1992

Gennemsnitligt fradrag pr. skattepligtig fordelt på kommuner i 1992.*:
Kommuner i hovedstadsområdet

	Gns. fradrag pr. skatte- pligtig. Kr.	Gns. fradrag pr. skatte- pligtig. Indeks Gns. = 100
Alle primærkommuner	36.718	100
1 *Søllerød	75.896	207
2 *Hørsholm	69.686	190
3 *Gentofte	64.830	177
4 Holmsland	55.361	151
5 *Værløse	54.113	147
6 *Birkørød	53.321	145
7 *Dragør	52.527	143
8 *Solrød	52.457	143
9 *Lejre	51.883	141
10 Støvring	51.598	141
11 *Gundsø	51.527	140
12 *Ledøje-Smørum	51.460	140
13 *Allerød	51.412	140
14 Thyborøn-Harboøre	50.725	138
15 Hørning	50.582	138
16 *Fredensborg-Huml.	50.198	137
17 Billund	49.968	136
18 *Ramsø	49.602	135
19 *Skovbo	49.193	134
20 Nørager	48.855	133
21 *Bramsnæs	48.769	133
22 Rosenholm	48.695	133
23 *Farum	48.681	133
24 Ry	48.158	131
25 *Slangerup	48.097	131
26 *Stenløse	48.007	131
27 *Ølstykke	47.824	130
28 Askov	47.376	129
29 *Greve	46.932	128
30 Fjerritslev	46.932	128
31 *Vallensbæk	46.923	128
32 *Vallø	46.910	128
33 Rønnede	46.890	128
34 Galten	46.889	128
35 Fladså	46.645	127
36 Hadsten	46.627	127
37 Sydals	46.619	127
38 *Helsinge	46.273	126
39 Blåbjerg	46.218	126
40 Hanstholm	46.020	125
41 Tjele	45.973	125
42 Hals	45.854	125
43 Hinnerup	45.839	125
44 Blåvandshuk	45.771	125
45 Års	45.695	124
46 *Karlebo	45.693	124
47 Ebeltoft	45.534	124
48 Rødding	45.492	124
49 Them	45.473	124
50 Jernløse	45.434	124
51 Trehøje	45.333	123
52 *Hvalsø	45.180	123
53 Arden	45.162	123
54 *Skibby	44.979	122
55 Tølløse	44.766	122
56 Møldrup	44.737	122
57 Avlum-Haderup	44.596	121
58 *Skævinge	44.509	121
59 *Græsted-Gilleleje	44.447	121
60 Helle	44.392	121
61 Sønderhald	44.294	121
62 Højreby	44.263	121
63 Sindal	44.262	121
64 Ølgod	44.258	121
65 Brovst	44.244	120
66 Farsø	44.155	120
67 Åbybro	44.114	120

68	Nibe	44.086	120
69	Christiansfeld	44.043	120
70	Sallingsund	44.041	120
71	Thyholm	43.742	119
72	Stevns	43.728	119
73	Skørping	43.714	119
74	Lemvig	43.662	119
75	Tørring-Uldum	43.521	119
76	Hirtshals	43.493	118
77	Gjern	43.478	118
78	Odder	43.447	118
79	Skagen	43.446	118
80	Fjends	43.414	118
81	Nørhald	43.311	118
82	Løkken-Vrå	43.273	118
83	Egvad	43.258	118
84	Spøttrup	43.228	118
85	Sydthy	43.222	118
86	Sæby	43.097	117
87	Ulfborg-Vemb	43.042	117
88	Rønde	43.040	117
89	Brødstrup	42.991	117
90	Rougsø	42.987	117
91	Videbæk	42.983	117
92	Egtved	42.962	117
93	Suså	42.958	117
94	Stenlille	42.933	117
95	Ringkøbing	42.913	117
96	Purhus	42.812	117
97	Rudbjerg	42.786	117
98	Vamdrup	42.748	116
99	Skanderborg	42.676	116
100	Hammel	42.636	116
101	Give	42.631	116
102	Hashøj	42.562	116
103	Hvorslev	42.500	116
104	Pandrup	42.323	115
105	Nr. Rangstrup	42.311	115
106	Lunderskov	42.298	115
107	Vejen	42.135	115
108	Sundeved	42.134	115
109	Broby	42.130	115
110	Brande	42.119	115
111	Fanø	42.097	115
112	Hedensted	42.085	115
113	Kerteminde	42.043	115
114	Skjern	42.034	114
115	Jelling	42.027	114
116	Dronninglund	42.020	114
117	Mariager	41.001	114
118	Langa	41.959	114
119	Ikast	41.846	114
120	Løgstør	41.839	114
121	Ørbæk	41.746	114
122	Ålestrup	41.716	114
123	*Hillerød	41.622	113
124	Nr. Snede	41.551	113
125	Sejlfjord	41.548	113
126	Nr. Djurs	41.446	113
127	Hvidebæk	41.366	113
128	Vinderup	41.294	112
129	Sundsøre	41.264	112
130	Søndersø	41.245	112
131	Kjellerup	41.222	112
132	Midtdjurs	41.218	112
133	Hobro	41.078	112
134	Lundtoft	40.992	112
135	Gedved	40.890	111
136	Marstal	40.845	111
137	Holsted	40.755	111
138	Nysted	40.746	111
139	Juelsminde	40.660	111
140	Allinge-Gudhjem	40.621	111
141	Skærbæk	40.572	110
142	*Lyngby-Tårnbæk	40.515	110
143	Fuglebjerg	40.382	110
144	Møn	40.335	110
145	Bramming	40.311	110
146	Sydfalster	40.302	110
147	Thisted	40.251	110
148	*Jægerspris	40.243	110
149	Bredebro	40.188	109
150	Silkeborg	40.172	109
151	Præstø	40.007	109
152	Holmegård	39.916	109
153	Læsø	39.899	109
154	Bjerringbro	39.890	109
155	Varde	39.863	109
156	Langskov	39.745	108

157	Ribe	39.716	108
158	Tommerup	39.662	108
159	Holstebro	39.659	108
160	Brørup	39.626	108
161	Stubbekøbing	39.570	108
162	Rødekro	39.509	108
163	Ravnsborg	39.445	107
164	Dragsholm	39.416	107
165	Pakse	39.322	107
166	Neksø	39.275	107
167	Haslev	39.271	107
168	Tinglev	39.245	107
169	Herning	39.222	107
170	Børkop	39.173	107
171	Langebæk	39.100	106
172	Broager	39.045	106
173	Bov	39.024	106
174	Hadsund	39.927	106
175	Ejby	39.900	106
176	Grindsted	39.857	106
177	Brønderslev	39.836	106
178	Svinninge	39.810	106
179	Glamsbjerg	39.593	105
180	Frederikshavn	39.581	105
181	Årup	39.517	105
182	Bjergsted	39.462	105
183	Hjørring	39.442	105
184	Grenå	39.349	104
185	Gudme	39.320	104
186	Tranekær	39.185	104
187	Gråsten	39.161	104
188	Løgumkloster	39.109	104
189	Otterup	39.059	104
190	Ringsted	39.044	104
191	Høng	39.944	103
192	Kolding	39.879	103
193	Trundholm	39.782	103
194	Fåborg	39.779	103
195	*Frederikssund	39.752	103
196	Nr. Alslev	39.748	103
197	Hårby	39.736	103
198	*Helsingør	39.679	103
199	Akirkeby	39.642	103
200	Middelfart	39.638	103
201	Ringe	39.582	102
202	Sorø	39.579	102
203	Viborg	39.576	102
204	Struer	39.575	102
205	Gram	39.459	102
206	*Hundested	39.330	102
207	Hasle	39.286	102
208	Arslev	39.269	101
209	Ullerslev	39.174	101
210	Morsø	39.170	101
211	Gørlev	39.137	101
212	Højer	39.068	101
213	Skælskør	39.000	101
214	Holeby	39.942	101
215	Karup	39.910	101
216	Rødby	39.806	100
217	Haderslev	39.754	100
218	Augustenborg	39.706	100
219	Vojens	39.692	100
220	Tornved	39.612	100
221	Bogense	39.546	100
222	Sydlangeland	39.498	99
223	Sakskøbing	39.404	99
224	Nr. Åby	39.394	99
225	*Roskilde	39.376	99
226	Assens	39.276	99
227	Ryslinge	39.070	98
228	*Høje Tåstrup	39.037	98
229	Holbæk	39.731	97
230	Egebjerg	39.678	97
231	Vejle	39.551	97
232	Tønder	39.441	97
233	Skive	39.355	96
234	Dianalund	39.066	95
235	Vordingborg	39.041	95
236	Esbjerg	39.041	95
237	Århus	39.801	95
238	Maribo	39.636	94
239	*Køge	39.477	94
240	*Frederiksværk	39.469	94
241	Samsø	39.387	94
242	Åbenrå	39.389	94
243	Vissenbjerg	39.884	93
244	Kalundborg	39.601	91
245	Ålborg	39.547	91

246	Horsens	33.193	90
247	Svendborg	33.101	90
248	Norborg	33.013	90
249	Nykøbing-Rørvig	33.006	90
250	Fredericia	33.871	90
251	Næstved	33.429	88
252	*Tårnby	33.087	87
253	Ærskøbing	31.814	87
254	Rønne	31.783	87
255	Slagelse	31.764	87
256	*Ishøj	31.516	86
257	Randers	31.263	85
258	Nyborg	31.146	85
259	Korsør	30.676	84
260	Nykøbing-Falster	30.535	83
261	Rudkøbing	30.452	83
262	Munketo	30.674	81
263	*Ballerup	30.409	80
264	Odense	30.238	80
265	Sønderborg	30.113	79
266	*Glostrup	30.955	79
267	*Gladsakse	30.664	78
268	*Frederiksberg	30.016	76
269	*Herlev	27.598	75
270	*Hvidovre	27.469	75
271	*Rødovre	26.784	73
272	*Albertslund	26.291	72
273	*Brøndby	25.571	70
274	Nakskov	25.050	68
275	*København	19.880	54

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Appendiks 4. Kommuner i hele landet sorteret efter gennemsnitlig skattepligtig indkomst 1992

Gennemsnitlig skattepligtig indkomst pr. skattepligtig fordelt på kommuner i 1992.*: Kommuner i hovedstadsområdet

	Gns. skattepl.- indkomst pr. skatte- pligtig, Kr.	Gns. skattepl. indkomst pr. skatte- pligtig. Indeks Gns. = 100
Alle primærkommuner	122.287	100
1 *Søllerød	191.063	156
2 *Hørsholm	184.669	151
3 *Gentofte	181.853	149
4 *Værløse	171.140	140
5 *Birkerød	170.569	139
6 *Dragør	162.339	133
7 *Lyngby-Tårnbæk	161.059	132
8 *Allerød	160.368	131
9 *Vallensbæk	160.321	131
10 *Farum	157.737	129
11 *Ledøje-Smørum	157.130	128
12 *Stenløse	150.206	123
13 *Fredensborg-Huml.	147.090	120
14 *Frederiksberg	146.648	120
15 *Karløbe	144.338	118
16 *Ølstykke	143.759	118
17 *Lejre	143.492	117
18 *Greve	143.479	117
19 *Solrød	143.154	117
20 *Hillerød	141.931	116
21 *Gundsø	141.817	116
22 *Tårnby	141.207	115
23 *Ballerup	140.433	115
24 *Glostrup	139.981	114
25 *Gldsakse	137.259	112
26 *Ramsø	136.804	112
27 *Roskilde	136.552	112
28 *Herlev	136.511	112
29 *Høje Tåstrup	136.462	112
30 *Slangerup	135.372	111
31 *Rødovre	134.928	110
32 *Hvalsø	134.650	110
33 *Albertslund	134.329	110
34 *Brøndby	133.360	109
35 *Frederikssund	132.707	109
36 *Billund	131.807	108
37 *Hvidovre	131.156	107
38 *Skovbo	131.149	107
39 *Helsingør	130.441	107
40 *Bramsnæs	130.152	106
41 *Helsingør	130.019	106
42 *Ishøj	128.571	105
43 *Hinnerup	127.529	104
44 *Skævinge	127.479	104
45 *Jægerspris	127.099	104
46 *Køge	126.901	104
47 *Vallø	126.499	103
48 *Kalundborg	125.925	103
49 *Hørning	125.780	103
50 *Holmsland	124.248	102
51 *Thyborøn-Harboøre	123.688	101
52 *Langeskov	123.486	101
53 *Galtens	123.365	101
54 *Esbjerg	123.300	101
55 *Vejle	123.057	101
56 *Holmegård	122.433	100
57 *Middelfart	122.373	100
58 *Årsløv	122.289	100
59 *Bov	122.025	100
60 *Fredericia	121.726	100
61 *Skanderborg	121.702	100
62 *Herning	121.413	99
63 *Græsted-Gilleleje	121.123	99
64 *Ringsted	121.117	99
65 *Århus	121.064	99

66	Holbæk	121.043	99
67	Fanø	120.731	99
68	Kolding	120.630	99
69	Munkebo	120.602	99
70	Ry	120.526	99
71	*Skibby	120.502	99
72	Hedensted	120.168	98
73	*København	119.972	98
74	Blåvandshuk	119.735	98
75	Sorø	119.678	98
76	Tønder	119.627	98
77	Hadsten	119.510	98
78	Nyborg	119.471	98
79	Haslev	119.414	98
80	Viborg	119.372	98
81	*Hundested	119.346	98
82	Silkeborg	119.864	97
83	Korsør	119.841	97
84	Næstved	119.598	97
85	*Frederiksværk	119.558	97
86	Åbenrå	119.402	97
87	Augustenborg	119.275	97
88	Kerteminde	119.262	97
89	Odder	119.012	97
90	Sydals	117.896	96
91	Skagen	117.809	96
92	Varde	117.708	96
93	Bjerringbro	117.686	96
94	Sundeved	117.676	96
95	Ikast	117.492	96
96	Ebeltoft	117.400	96
97	Slagelse	117.385	96
98	Grenå	117.344	96
99	Ulverslev	117.053	96
100	Skælskør	117.040	96
101	Horsens	117.034	96
102	Tølløse	116.942	96
103	Gråsten	116.793	96
104	Holstebro	116.578	96
105	Egtved	116.447	96
106	Skive	116.440	96
107	Rønne	116.431	96
108	Sønderborg	116.411	96
109	Struer	116.281	96
110	Jernløse	116.084	96
111	Svinninge	116.084	96
112	Børkop	116.845	95
113	Ålborg	116.542	94
114	Ringkøbing	116.450	94
115	Hammel	116.404	94
116	Grindsted	116.394	94
117	Odense	116.090	94
118	Vejen	116.007	94
119	Sydfalster	114.969	94
120	Nordborg	114.949	94
121	Nykøbing-Rørvig	114.852	94
122	Juelsminde	114.740	94
123	Rosenholm	114.660	94
124	Vojens	114.616	94
125	Rønnede	114.577	94
126	Gedved	114.544	94
127	Svendborg	114.488	94
128	Tommerup	114.430	94
129	Hanstholm	114.380	94
130	Vissenbjerg	114.050	93
131	Høng	113.980	93
132	Långå	113.867	93
133	Lunderskov	113.838	93
134	Broager	113.811	93
135	Frederikshavn	113.714	93
136	Bramming	113.555	93
137	Hashøj	113.498	93
138	Åbybro	113.428	93
139	Them	113.283	93
140	Randers	113.191	93
141	Hvidebæk	113.177	93
142	Vordingborg	113.159	93
143	Haderslev	113.139	93
144	Rønde	113.076	93
145	Nykøbing-Falster	113.055	93
146	Hirtshals	113.035	93
147	Sakse	113.833	92
148	Søndersø	113.742	92
149	Ølgod	113.733	92
150	Sønderhald	113.733	92
151	Fladså	113.713	92
152	Ringe	113.630	92
153	Støvring	113.530	92
154	Stevns	112.476	92

155	Nr. Åby	112.316	92
156	Suså	112.195	92
157	Ribe	111.978	92
158	Hjørring	111.807	91
159	Vamdrup	111.630	91
160	Skørping	111.405	91
161	Otterup	111.303	91
162	Hals	111.294	91
163	Karup	111.111	91
164	Jelling	111.001	91
165	Thisted	110.765	91
166	Hobro	110.748	91
167	Skjern	110.689	91
168	Dragsholm	110.657	90
169	Maribo	110.582	90
170	Stenlille	110.468	90
171	Purhus	110.217	90
172	Gørlev	110.166	90
173	Tornved	110.122	90
174	Helle	110.118	90
175	Trehøje	110.035	90
176	Hårby	109.937	90
177	Præstø	109.892	90
178	Videbæk	109.845	90
179	Gjern	109.748	90
180	Hvorslev	109.645	90
181	Brande	109.540	90
182	Fåborg	109.483	90
183	Tørring-Uldum	109.356	89
184	Brørup	109.327	89
185	Sallingsund	109.163	89
186	Rødekro	109.093	89
187	Broby	109.031	89
188	Langebæk	108.995	89
189	Brædstrup	108.992	89
190	Nakskov	108.981	89
191	Ørbæk	108.918	89
192	Christiansfeld	108.837	89
193	Ryslinge	108.742	89
194	Bjergsted	108.674	89
195	Kjellerup	108.537	89
196	Trundholm	108.347	89
197	Årup	108.329	89
198	Egebjerg	108.190	88
199	Dianalund	108.074	88
200	Fuglebjerg	108.017	88
201	Rudkøbing	107.904	88
202	Glamsbjerg	107.847	88
203	Avlum-Haderup	107.692	88
204	Nibe	107.636	88
205	Lemvig	107.471	88
206	Hadsund	107.256	88
207	Års	107.253	88
208	Skærbæk	107.250	88
209	Brædbro	107.167	88
210	Rødding	107.047	88
211	Askov	107.022	88
212	Lundtoft	106.989	87
213	Giv	106.905	87
214	Løgumkloster	106.816	87
215	Rødby	106.771	87
216	Sejflod	106.574	87
217	Assens	106.417	87
218	Blåbjerg	106.064	87
219	Ejby	106.057	87
220	Egvad	105.950	87
221	Midtdjurs	105.943	87
222	Pandrup	105.807	87
223	Holeby	105.712	86
224	Nørhald	105.543	86
225	Søby	105.519	86
226	Gudme	105.123	86
227	Ulfborg-Vemb	105.093	86
228	Nr. Snede	105.090	86
229	Brønderslev	104.969	86
230	Hasle	104.939	86
231	Sakskøbing	104.906	86
232	Morsø	104.743	86
233	Nr. Alslev	104.601	86
234	Dronninglund	104.343	86
235	Gram	104.277	85
236	Bogense	104.217	85
237	Holsted	104.132	85
238	Tjele	103.831	85
239	Vinderup	103.784	85
240	Mariager	103.768	85
241	Ærøskøbing	103.755	85
242	Tinglev	103.648	85
243	Højer	103.623	85

244	Neksø	103.438	85
245	Fjends	103.313	84
246	Nr. Rangstrup	102.829	84
247	Rougsø	102.531	84
248	Læsø	102.525	84
249	Fjerritslev	102.521	84
250	Marstal	102.458	84
251	Løgstør	102.416	84
252	Arden	102.242	84
253	Rudbjerg	102.156	84
254	Nysted	102.081	83
255	Stubbekøbing	102.059	83
256	Spøttrup	101.742	83
257	Møldrup	101.613	83
258	Møn	101.582	83
259	Sundsøre	101.487	83
260	Samsø	101.220	83
261	Højreby	101.212	83
262	Nr. Djurs	101.127	83
263	Sindal	100.767	82
264	Akirkeby	100.441	82
265	Løkken-Vrå	100.158	82
266	Farsø	99.428	81
267	Nørager	99.127	81
268	Sydthy	98.749	81
269	Thyholm	98.587	81
270	Tranekær	98.564	81
271	Ålestrup	98.509	81
272	Brovst	97.517	80
273	Sydlangeland	96.800	79
274	Ravnøborg	96.270	79
275	Allinge-Gudhjem	95.358	78

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Appendiks 5. Datagrundlag til regressionsanalyse, hvor udgifter til folkeskole pr. 7-16 årig er responsvariabel, og andelen af tosprogede elever er forklarende variabel

	Udgifter til folkeskole pr. 7-16 årig	Andel af tosprogede elever
København	44.899	23,8
Frederiksberg	44.251	19,0
Ballerup	44.537	7,9
Brøndby	44.721	26,6
Dragør	39.773	1,1
Gentofte	36.009	2,5
Gladsaxe	44.954	11,3
Glostrup	44.484	11,7
Herlev	41.847	12,1
Albertslund	43.123	21,1
Hvidovre	43.262	12,0
Høje-Taastrup	46.666	17,7
Ledøje-Smørum	41.093	4,8
Lyngby-Tårnby	39.581	4,3
Rødovre	47.462	8,9
Søllerød	40.952	5,0
Ishøj	43.625	30,5
Tårnby	48.556	7,2
Vallensbæk	37.463	5,8
Værløse	42.010	4,5
Allerød	40.334	2,9
Birkerød	43.856	6,0
Farum	41.994	15,5
Fredensborg-Humlebæk	42.979	3,7
Frederikssund	44.073	6,4
Frederiksværk	42.434	8,5
Græsted-Gilleleje	32.733	2,5
Helsingør	36.825	2,4
Helsingør	43.299	11,2
Hillerød	39.806	8,3
Hundested	38.300	2,7
Hørsholm	37.984	3,4
Jægerspris	37.520	0,7
Karlebo	40.295	15,7
Skibby	38.235	0,0
Skævinge	38.794	0,6
Slangerup	42.746	4,7
Stenløse	43.168	2,5
Ølstykke	44.532	3,4
Bramsnæs	39.151	0,6
Greve	41.312	10,2
Gundsø	39.780	0,6
Hvalsø	37.984	1,2
Køge	42.158	10,4
Lejre	39.483	2,1
Ramsø	37.250	0,9
Roskilde	41.979	10,2
Skovbo	40.390	1,9
Solrød	37.792	2,4
Vallø	41.376	1,4

Kilde: Indenrigsministeriet og Undervisningsministeriet

Resultat af regressionsanalyse, hvor udgifter til folkeskole pr. 7-16 årig er responsvariabel, og andelen af tosprogede elever er forklarende variabel

Regression Output:

Constant	39.504,30
Std Err of Y Est	2.640,52
R Squared	0,31
No. of Observations	50,00
Degrees of Freedom	48,00
X Coefficient(s)	243,37
Std Err of Coef.	52,15

Appendiks 6. Datagrundlag til regressionsanalyse, hvor boligsikring pr. indbygger er responsvariabel, og andelen af almennyttigt boligbyggeri er forklarende variabel

Datagrundlag	Bolig- sikring pr. indbygger	Andel af almennyttigt boligbyggeri
København	308	18
Frederiksberg	227	11,4
Ballerup	345	60,1
Brøndby	465	68
Dragør	103	13,2
Gentofte	75	2,9
Gldsaxe	285	37,4
Glostrup	329	43,6
Herlev	408	54,3
Albertslund	519	51,2
Hvidovre	334	38,2
Høje-Taastrup	404	24,6
Ledøje-Smørum	182	5,6
Lyngby-Tårnbæk	124	20,8
Rødovre	276	45,4
Søllerød	106	12,6
Ishøj	541	51,4
Tårnby	174	26,2
Vallensbæk	124	3,5
Værløse	190	20,8
Allerød	133	14,6
Birkerød	154	18,9
Farum	278	33,6
Fredensborg-Humlebæk	250	22,6
Frederikssund	368	25,2
Frederiksværk	271	19,5
Græsted-Gilleleje	199	5,5
Helsingør	163	5,2
Helsingør	309	2,9
Hillerød	253	17,3
Hundested	265	9,7
Hørsholm	176	15,1
Jægerspris	165	3,5
Karlebo	442	34,8
Skibby	145	7,2
Skævinge	122	3,1
Slangør	257	9,8
Stenløse	163	11,1
Ølstykke	162	4,1
Bramsnæs	63	0
Greve	394	22,8
Gundsø	127	0
Hvalsø	183	2,8
Køge	342	35,1
Lejre	43	1,8
Ramsø	97	6,4
Roskilde	268	23,8
Skovbo	166	10
Solrød	162	14,3
Vallø	119	4,4

Kilde: Danmarks Statistik, KSDB

Resultat af regressionsanalyse, hvor boligsikring pr. indbygger er responsvariabel, og andelen af almennyttigt boligbyggeri er forklarende variabel

Regression Output:

Constant	117,48
Std Err of Y Est	69,92
R Squared	0,67
No. of Observations	50,00
Degrees of Freedom	48,00
X Coefficient(s)	5,77
Std Err of Coef.	0,58

Appendiks 7. Datagrundlag til regressionsanalyse, hvor boligydelse pr. indbygger er responsvariabel, og andelen af personer på 67 år og derover samt andelen af almen-nyttigt boligbyggeri er forklarende variable

Datagrundlag	Boligydelse pr. indbygger	Andel af personer på 67 år og derover	Andel af almennyttigt boligbyggeri
København	460	16,14	18
Frederiksberg	393	19,68	11,4
Ballerup	323	9,62	60,1
Brøndby	438	10,88	68
Dragør	121	11,57	13,2
Gentofte	220	19,63	2,9
Gladsaxe	368	16,11	37,4
Glostrup	342	15,34	43,6
Herlev	385	12,58	54,3
Albertslund	240	4,29	51,2
Hvidovre	388	13,87	38,2
Høje-Taastrup	250	7,92	24,6
Ledøje-Smørum	79	3,48	5,6
Lyngby-Tårnbæk	257	21,73	20,8
Rødovre	391	16,36	45,4
Søllerød	214	16,70	12,6
Ishøj	333	5,52	51,4
Tårnby	237	14,76	26,2
Vallensbæk	176	5,76	3,5
Værløse	209	10,30	20,8
Allerød	168	7,96	14,6
Birkerød	207	13,52	18,9
Farum	214	7,78	33,6
Fredensborg-Humlebæk	257	12,15	22,6
Frederikssund	294	10,43	25,2
Frederiksværk	186	12,59	19,5
Græsted-Gilleleje	157	12,80	5
Helsingør	144	10,74	5,2
Helsingør	332	13,69	29
Hillerød	243	11,80	17,3
Hundested	271	13,53	9,7
Hørsholm	245	14,03	15,1
Jægerspris	179	11,09	3,5
Karlebo	244	6,63	34,8
Skibby	181	11,46	7,2
Skævinge	99	10,45	3,1
Slangerup	167	8,39	9,8
Stenløse	106	6,51	11,1
Ølstykke	105	3,90	4,1
Bramsnæs	76	10,77	0
Greve	199	6,30	22,8
Gundsø	128	7,61	0
Hvalsø	211	8,70	2,8
Køge	301	11,28	35,1
Lejre	78	9,15	1,8
Ramsø	144	6,79	6,4
Roskilde	324	12,60	23,8
Skovbo	162	8,20	10
Solrød	150	6,92	14,3
Vallø	173	12,50	4,4

Kilde: Indenrigsministeriet og Danmarks Statistik, KSDB

Resultat af regressionsanalysen, hvor boligydelse pr. indbygger er responsvariabel, og andelen af personer på 67 år og derover samt andelen af almennyttigt boligbyggeri er forklarende variabler

Regression Output:

Constant		29,04
Std Err of Y Est		51,25
R Squared		0,74
No. of Observations		50,00
Degrees of Freedom		47,00
X Coefficient(s)	10,82	4,06
Std Err of Coef.	1,77	0,43

Appendiks 8. Det kommunale budget- og regnskabssystem

Hvor ingen anden kilde i afsnit 3 er anført, er tallene opgjort på baggrund af Indenrigsministeriets Budget- og regnskabssystem.

Bilaget giver en oversigt over hvilke funktioner i budget- og regnskabssystemet, der danner baggrund for den statistisk beskrivelse af de enkelte områder.

Primærkommunale udgifter

Udgifter til dagpleje og daginstitutioner for børn

1. Funktion 5.10, gr. 01, 02, 03, 04, 09, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19
2. Funktion 5.11-14+ 5.19

Udgifter til fripladser

Funktion 5.10 gr. 1-4

Udgifter til nedsættelse af forældrebetalingen

Funktion 5.10 gr. 11-14

Udgifter til folkeskoler

Funktion 3.01-3.12 bortset fra funktionerne 3.05 og 3.10 gr. 04

Udgifter til fritidsforanstaltninger

1. Funktion 3.05
2. Funktion 3.10, gr. 04
3. Funktion 3.76
4. Funktion 5.10, gr. 05, 06, 15, 16
5. Funktion 5.15 og 5.16

Udgifter til ældre

1. Funktion 5.02
2. Funktion 5.03, gr. 01, 02, 03, 04, 05, 06, 91, 92
3. Funktion 5.32 og 5.34-39
4. Funktion 5.80

Udgifter på de budgetgaranterede områder

1. Funktion 5.01
2. Funktion 5.04
3. Funktion 5.05

4. Funktion 5.68
5. Funktion 5.98
6. Funktion 3.45

Udgifter til øvrige overførsler

1. Funktion 5.63
2. Funktion 5.71
3. Funktion 5.91
4. Funktion 5.92

Udgifter til sygedagpenge

Funktion 5.71

Udgifter til boligsikring

Funktion 5.91

Udgifter til boligydelse

Funktion 5.92

Primærkommunale indtægter

Skatteindtægter

Funktion 8.90-96

Indkomstskat

Funktion 8.90

Selskabsskat

Funktion 8.92

Grundskyld

Funktion 8.94

Øvrige skatter

1. Funktion 8.93
2. Funktion 8.95
3. Funktion 8.96

Tilskud og udligning

Funktion 8.80-86

De amtskommunale udgifter

Udgifter til sygehuse

Funktion 4.01

Sygesikring

1. Funktion 5.70

2. Funktion 4.70

Gymnasier

Funktion 3.40-42

De amtskommunale indtægter

For de amtskommunale indtægter er anvendt de samme funktioner som for primærkommunerne.

Appendiks 9. Danmarks Statistiks afgrænsning af hovedstadsområdet

I det følgende er vist en oversigt over Danmarks Statistiks anvendelse af begrebet "hovedstadsområdet" i folketællinger og byopgørelser siden 1901. Kilde: Danske byers folketal 1801-1981 af Christian Wichmann Matthiesen, Danmarks Statistik, 1985.

Folketællingerne 1901-60.

Indtil 1960 omfatter begrebet hovedstaden i statistisk henseende Københavns og Frederiksberg Kommuner, og fra 1921 Gentofte Kommune.

Folketællingerne 1960-80.

Ved offentliggørelsen af folketællingen 1960 anvendtes for første gang begrebet hovedstadsområdet. Det omfatter Hovedstaden med forstæder og omegnskommuner.

Den generelle definition af en forstadsbebyggelse er, at den skal være sammenhængende, af bymæssig karakter og danne en direkte fortsættelse af bebyggelsen i en bykommune, således at der ikke er over 200 m. mellem de nærmeste to huse i bykommune og forstadsbebyggelse. Der er ikke nogen undergrænse for indbyggertallet.

Specielt for hovedstaden gælder, at hele befolkningen indenfor en forstadskommunes grænser antages at bo under bymæssige forhold, uanset at dele af kommunen ikke opfylder kriterierne herfor. Kriterierne for at erklære en kommune for forstadskommune til hovedstaden er ikke fastlagt, men afhænger af et skøn, der må anses at svare til det, der anlægges, når forstadsbebyggelser opgøres.

Ved folketællingen i 1960 henregnedes følgende til hovedstadsområdet:

1. Hovedstaden: Københavns og Frederiksberg Kommuner samt Gentofte Sognekommune.
2. Forstadskommunerne omfattede sognekommunerne: Brøndbyvester-Brøndbyøster, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Hvidovre, Lyngby-Tårnbæk, Rødovre, Søllerød og Tårnby.
3. Omegnskommunerne omfattede sognekommunerne Birkerød og Hørsholm.

Ved folketællingen i 1965 henregnedes følgende til hovedstadsområdet:

1. Hovedstaden: Københavns og Frederiksberg Kommuner samt Gentofte Sognekommune.

2. Forstadskommunerne omfattede sognekommunerne i Københavns amtsråds-kreds (med undtagelse af Ledøje-Smørum, Sengeløse, og Torslunde-Ishøj) samt Birkerød, Farum og Hørsholm sognekommuner.

Ved folketællingen i 1970 henregnedes følgende til hovedstadsområdet:

1. Københavns og Frederiksberg Kommuner
2. Kommunerne i Københavns amt (med undtagelse af Ledøje-Smørum, Sengeløse, og Torslunde-Ishøj) samt Birkerød, Farum og Hørsholm Kommuner.

Ved folketællingen i 1976 henregnedes følgende til hovedstadsområdet:

1. Københavns og Frederiksberg Kommuner
2. Kommunerne i Københavns amt (med undtagelse af Ledøje-Smørum og Ishøj) samt Birkerød, Farum og Hørsholm Kommuner.

Ved byopgørelsen i 1979 henregnedes følgende til hovedstadsområdet:

1. Københavns og Frederiksberg Kommuner
2. Kommunerne i Københavns amt samt Allerød Birkerød, Farum, Fredensborg-Humlebæk, Hørsholm, Karlebo, Greve og Solrød Kommuner.

Afgrænsningen fra 1979 har været anvendt siden i Danmarks Statistiks publikationer.

